

**UCHWAŁA NR LIV/333/2018
RADY MIEJSKIEJ W NOWOGRODZIE BOBRZAŃSKIM**

z dnia 27 lutego 2018 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017r. poz. 1875 i 2232 oraz z 2018 r. poz. 130) Rada Miejska uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Nowogrodu Bobrzańskiego.

§ 3. Traci moc uchwała nr LI/303/2017 Rady Miejskiej w Nowogrodzie Bobrzańskim z dnia 29 listopada 2017 r. w sprawie przyjęcia „Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023”.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty w gminie Nowogród Bobrzański.

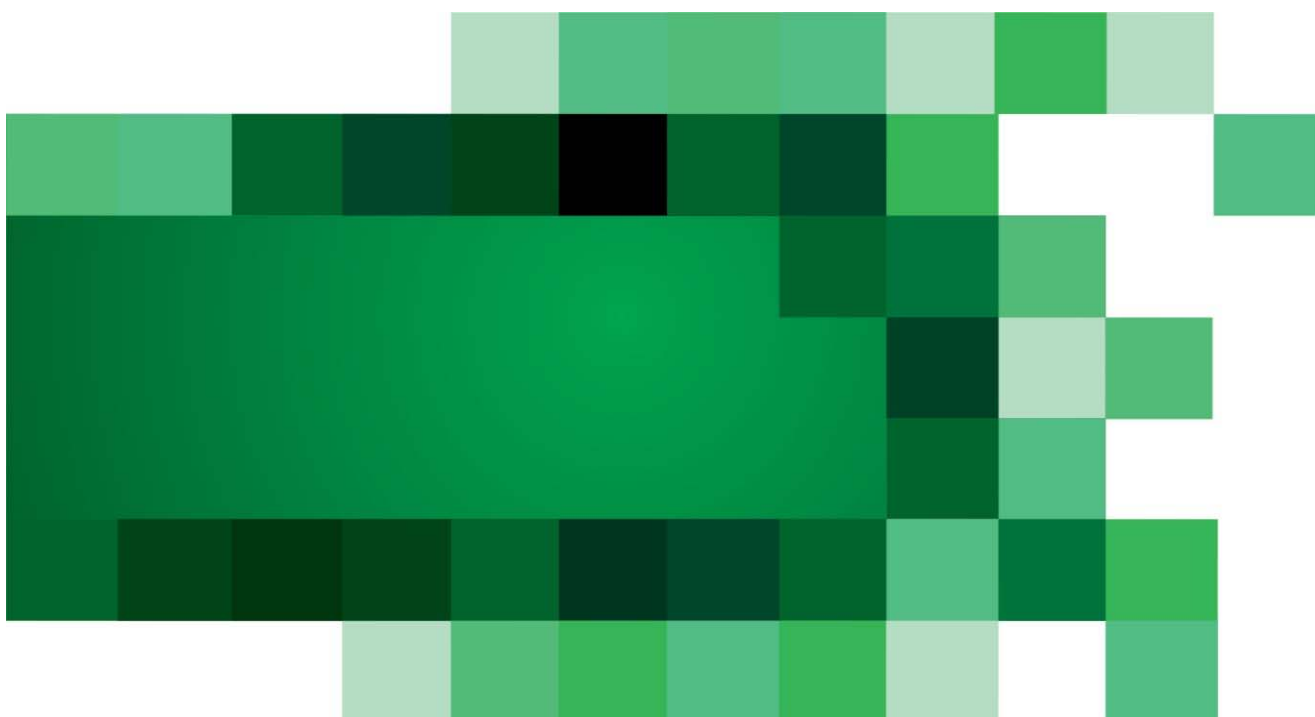
Przewodniczący Rady
Miejskiej

Robert Milto

„Program Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023”

Nowogród Bobrzański, 2017 r.

www.berg.zgora.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	6
2. Uwarunkowania prawne i definicja rewitalizacji	7
2.1. Narodowy Plan Rewitalizacji (NPR)	7
2.2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2022.....	9
2.3. Ustawa o Rewitalizacji (9 października 2015r)	18
2.4. Wybór metody realizacji Programu Rewitalizacji.....	19
2.5. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko.....	20
3. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	20
4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	35
4.1 Sfera społeczna	40
4.2 Sfera infrastrukturalno-gospodarcza	48
4.3 Sfera przestrzenno – funkcjonalna.....	53
4.4 Sfera środowiskowa	58
5. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji - określenie, w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium najbardziej wymagającego wsparcia	61
5.1. Metodologia delimitacji obszarów zdegradowanych	62
5. 2 Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego	64
5. 3 Określenie obszarów zdegradowanych.....	66
5. 4 Obszar rewitalizacji wraz z uzasadnieniem jego wyboru	93
6. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji).....	101
7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk.....	103
8. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	111
9. Charakterystyka (zbiorczy opis) pozostałych/uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	146
10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji	165
11. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć (podstawowych i uzupełniających)	177
12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	191
13. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji	198
14. System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu	202

Spis tabel

Tabela 1 Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach krajowych programów operacyjnych.....	12
Tabela 2 Przebieg administracyjny obszarów - obszary gminy poddane diagnozie	37
Tabela 3 Sfera społeczna – kryteria delimitacji	40
Tabela 4 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów	41
Tabela 5 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera społeczna	43
Tabela 6 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera społeczna	47
Tabela 7 Sfera infrastrukturalno - gospodarcza – kryteria delimitacji	49
Tabela 8 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów	49

Tabela 9 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera infrastrukturalno-gospodarcza.....	50
Tabela 10 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera infrastrukturalno-gospodarcza.....	52
Tabela 11 Sfera społeczna – przestrzenno – funkcjonalna.....	53
Tabela 12 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów	54
Tabela 13 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera przestrzenno-funkcjonalna	54
Tabela 14 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera przestrzenno - funkcjonalna	57
Tabela 15 Sfera środowiskowa – kryteria delimitacji	58
Tabela 16 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów	58
Tabela 17 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera środowiskowa.....	59
Tabela 18 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera środowiskowa.....	61
Tabela 19 Granice obszarów problemowych	62
Tabela 20 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze społecznej.....	67
Tabela 21 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze infrastrukturalno - gospodarczej..	71
Tabela 22 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze przestrzenno - funkcjonalnej.....	74
Tabela 23 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze środowiskowej.....	76
Tabela 24 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze społecznej.....	78
Tabela 25 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze infrastrukturalno-gospodarczej.....	81
Tabela 26 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze przestrzenno - funkcjonalnej.....	83
Tabela 27 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze środowiskowej.....	85
Tabela 28 Liczba punktów wyliczona dla każdego z obszarów w odniesieniu do wszystkich analizowanych sfer	88
Tabela 29 Kryteria określające obszar rewitalizacji	94
Tabela 30 Charakterystyka obszaru rewitalizacji.....	97
Tabela 31 Cele programu rewitalizacji	104
Tabela 32 Przygotowanie i wdrożenie programu Animacji Środowiskowej.....	113
Tabela 33 Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej.	116
Tabela 34 Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna.....	118
Tabela 35 Działania aktywizacyjne dla mieszkańców Obszarów zdegradowanych.....	120
Tabela 36 Zagospodarowanie i rewitalizacja terenów przy ul. Młyńskiej i Wzgórze Zamkowe.....	122
Tabela 37 Rewitalizacja obszaru - ul. Rynek i tereny przyległe.	124
Tabela 38 Rewitalizacja obszaru ul. Witosa i terenów przyległych.	126
Tabela 39 Termomodernizacja budynków przy ul. Witosa.	128
Tabela 40 Rewitalizacja ul. Kościelnej i terenów przyległych.....	130
Tabela 41 Rewitalizacja ul. Nadbrzeżnej i terenów przyległych.....	132
Tabela 42 Termomodernizacja budynków (w tym po przychodni lekarskiej) – ul. Nabrzeżna i tereny przyległe.	134
Tabela 43 Rewitalizacja obszaru przy rzece Bóbr od ul. Leśnej.....	135
Tabela 44 Termomodernizacja budynków przy ul. Leśnej i ul. Nad Stawami.	137
Tabela 45 Rewitalizacja ul. Leśnej („osiedle korkownia”) i ul. Nad Stawami.	138
Tabela 46 Rewitalizacja obszaru tzw. Rynku w Nowogrodzie Dolnym (Pl. Wolności i ul. Żarska).	140
Tabela 47 Rewitalizacja miejscowości Niwiska.....	142
Tabela 48 Termomodernizacja budynków w miejscowości Niwiska.....	144
Tabela 49 Zadania uzupełniające – projekty edukacyjne skierowane na podnoszenie kompetencji dzieci i młodzieży uczącej się w szkole podstawowej i szkole nr 2 związane z wyrównywaniem szans.	147

Tabela 50 Zadania uzupełniające – działania zwiększające dynamikę rozwoju społeczeństwa obywatelskiego skierowane do dzieci i młodzieży celu ich aktywizacji społecznej, w tym m.in. przez zajęcia kulturalne i artystyczne.	149
Tabela 51 Zadania uzupełniające – projekty nakierowane odpowiednio do osób starszych aktywizujące społecznie przez zajęcia kulturalne i artystyczne, jak również w zakresie zdrowia publicznego.....	150
Tabela 52 Zadania uzupełniające – projekty nakierowane do osób dorosłych aktywnych zawodowo aktywizujące społeczeństwo w uczestniczeniu w życiu społecznym poprzez zaangażowanie w działalność jednostki pomocniczej, tworzeniu organizacji i stowarzyszeń.	152
Tabela 53 Zadania uzupełniające – Termomodernizacja budynków (Pl. Wolności i ul. Żarska).	154
Tabela 54 Zadania uzupełniające – Budowa targowiska gminnego i infrastruktury z nim związanej (Pl. Wolności i ul. Żarska).....	156
Tabela 55 Zadania uzupełniające – Termomodernizacja budynków oraz przebudowa i remont istniejących budynków ul. Lipowej (budynki wielorodzinne) w tym budowa, przebudowa, remont budynków gospodarczych.	157
Tabela 56 Zadania uzupełniające – Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. Przy ul. Lipowej i Żarskiej.	158
Tabela 57 Zadania uzupełniające – Termomodernizacja budynków przy ul. Dąbrowskiego, w tym: budowa, przebudowa, remont budynków mieszkalnych, usługowych, biurowych, użyteczności publicznej oraz gospodarczych i garażowych.	160
Tabela 58 Zadania uzupełniające – Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. przy ul. Dąbrowskiego.	161
Tabela 59 Zadania uzupełniające – Budowa terenu rekreacyjnego przy ul. Fabrycznej (tereny pokopalniane).....	163
Tabela 60 Komplementarność poszczególnych działań rewitalizacyjnych.....	166
Tabela 61 Lista projektów realizowanych przez beneficjenta.....	174
Tabela 62 Indykatywne ramy finansowe realizacji zadań podstawowych Programu Rewitalizacji	178
Tabela 63 Indykatywne ramy finansowe realizacji zadań uzupełniających Programu Rewitalizacji.....	184
Tabela 64 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023– Obszar 1.....	204
Tabela 65 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023– Obszar 2.....	205
Tabela 66 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023– Obszar 5.....	206

Spis Rysunków

Rysunek 1 Obszary strategiczne i cele Strategii Rozwoju Kraju 2020.....	23
Rysunek 2 Cel strategiczne i cele szczegółowe Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. .24	
Rysunek 3 Cele główne Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.....	26
Rysunek 4 Cel główny i szczegółowy Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020.	28
Rysunek 5 Cele Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020.	29
Rysunek 6 Cel główny i cele szczegółowe Wojewódzkiego Programu Pomocy Społecznej.	30
Rysunek 7 Cele strategiczne gminy Nowogród Bobrzański.....	33
Rysunek 8 Cele operacyjne gminy Nowogród Bobrzański.....	33
Rysunek 9 Graficzne przedstawienie wyników analizy związanej z określeniem obszaru zdegradowanego	89
Rysunek 10 Mapa gminy Nowogród Bobrzański z zaznaczonymi obszarami rewitalizacji.....	94
Rysunek 11 Mapa z zaznaczonym obszarem nr 1 i obszarem nr 2.....	95
Rysunek 12 Mapa z zaznaczonym obszarem nr 5.....	96
Rysunek 13 Mapa z zaznaczonym obszarem nr 12.....	96

Rysunek 11 Zarządzenie Burmistrza Nowogrodu Bobrzańskiego w sprawie powołania zespołu - Biura Rewitalizacji.....	199
Rysunek 12 Zarządzenie Burmistrza Nowogrodu Bobrzańskiego w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji.....	200

Spis Wykresów

Wykres 1 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze społecznej.....	80
Wykres 2 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze infrastrukturalno-gospodarczej.....	82
Wykres 3 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.....	84
Wykres 4 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze środowiskowej.....	86

1. Wprowadzenie

Rewitalizacja to proces przemian służących wyprowadzeniu ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, którego realizacja odbywa się poprzez przedsięwzięcia kompleksowe i zintegrowane, uwzględniające istotne aspekty w sferach społecznej, funkcjonalno-przestrzennej, gospodarczej i środowiskowej. Rewitalizacja jest procesem wieloletnim, skoncentrowanym terytorialnie, inicjowanym i sterowanym przez Jednostki Samorządu Terytorialnego (JST), prowadzonym w ścisłej współpracy z lokalną społecznością i na jej rzecz. Ze względu na różnorodność aspektów i interesów wszystkich uczestników procesu rewitalizacji konieczne jest stworzenie instrumentu, który pozwoli na prowadzenie procesu rewitalizacji w sposób skoordynowany, zintegrowany, zgodny z celami interesariuszy tego procesu. Takim instrumentem będzie Program Rewitalizacji dla Gminy Nowogród Bobrzański (PR). Priorytetami przy tworzeniu niniejszego PR były następujące zagadnienia:

- kompleksowa i rzetelna diagnoza sytuacji obszarów wsparcia,
- wyznaczenie celów operacyjnych i głównych pól interwencji, w których skoncentrowane zostaną działania rewitalizacji, aby wywołane przez nie impulsy odniosły jak najlepszy skutek,
- zapewnienie kompleksowości działań rewitalizacji poprzez łączenie projektów o charakterze społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym,
- włączenie społeczności lokalnej do tworzenia PR i na każdym etapie jego realizacji, przy wyborze projektów dążenie do trwałości działań i efektów, □ montaż finansowy z różnych źródeł.

Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji, prowadzone są w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) i zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych). W związku z różnorodnością zjawisk degradacji i podejść do ich przezwyciężenia podstawową wskazówką prowadzenia rewitalizacji powinno być dążenie do programowania i prowadzenia działań jak najbardziej dopasowanych do lokalnych uwarunkowań.

Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji wskazanego w programie rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe;
- ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- właściwy dobór narzędzi oraz interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;

- realizacja zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów (w szczególności lokalnych społeczności, przedsiębiorców, a także innych interesariuszy procesu rewitalizacji i ekspertów) w procesy programowania i realizacji działań rewitalizacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Ponadto, rewitalizacja ma sprzyjać poprawie ładu przestrzennego, realizacji idei miasta zwarteo, przeciwdziałaniu niekontrolowanej suburbanizacji zwłaszcza na styku obszar miejski – obszar wiejski.

2. Uwarunkowania prawne i definicja rewitalizacji

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzonych w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Programu Rewitalizacji.

Działania dotyczące rewitalizacji wpisują się także w szerszy kontekst działań Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju dotyczących polityki przestrzennej kraju, w szczególności Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 i koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, m.in. w zakresie:

- przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego,
- przeciwdziałania suburbanizacji,
- optymalizacji gospodarowania przestrzenią i zasobami środowiskowymi, głównie poprzez nadanie priorytetu inwestycjom typu brownfield zamiast greenfield, głęboką przebudowę i adaptację zdegradowanych obiektów do pełnienia nowych funkcji, np. kulturalnych, rekreacyjnych, społecznych, gospodarczych oraz rekultywację terenów zdegradowanych na cele przyrodnicze.

2.1. Narodowy Plan Rewitalizacji (NPR)

NPR został zaprojektowany jako zestaw rozwiązań na rzecz stworzenia korzystnych warunków do prowadzenia skutecznej rewitalizacji, w odniesieniu do przygotowanej przez samorząd gminy diagnozy lokalnych potrzeb i potencjałów. NPR zakłada działania w wielu płaszczyznach, obejmujących m.in. zmiany legislacyjne, narzędzia, informację i edukację oraz instrumenty finansowe. Mówi o kierunkach zmian, które stworzą przyjazne warunki dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce oraz upowszechnią i usystematyzują jej prowadzenie.

Horyzont czasowy systemu wsparcia rewitalizacji to 2023 rok. Wyznaczenie go związane jest z jednej strony z dużymi środkami dostępnymi dla Polski z budżetu UE na lata 2014-2020, a z drugiej umożliwi zbudowanie mocnych podstaw dla krajowych instrumentów, które będą nabierały coraz większego znaczenia w miarę ubywania środków UE.

Wizja Narodowego Planu Rewitalizacji

Myślą przewodnią Narodowego Planu Rewitalizacji ma być zapewnienie mu możliwie powszechnego charakteru tak, aby jak najszersze grono obywateli i podmiotów mogło się utożsamić z ideą naprawy środowiska miejskiego i włączać się lub podejmować z własnej inicjatywy działania w tym zakresie. Z tej perspektywy plan odnieść się ma zarówno do zagadnienia przywracania świetności dzielnicom śródmiejskim, uzdrawiania relacji społecznych i rozwiązywania problemów infrastrukturalno-technicznych w zaniedbanych dzielnicach „miasta XIX wiecznego” i blokowiskach, ponownego zagospodarowania terenów przemysłowych, powojkowych, po kolejowych i po portowych, jak i innych sytuacji, w których władze samorządowe lub mieszkańcy dochodzą do wniosku, że miasto powinno być na danym obszarze „uzdrowione”.

Cel główny Narodowego Planu Rewitalizacji i definicja rewitalizacji

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Rewitalizację należy rozumieć jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Taka definicja rewitalizacji, wynikająca z projektu Krajowej Polityki Miejskiej, jest podstawą prac ustawowych w tym zakresie oraz elementem Wytucznych zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych – perspektywa finansowa 2014-2020.

Programy Rewitalizacji

Program rewitalizacji ma stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Musi on być podstawowym instrumentem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych. Program rewitalizacji to opracowany i uchwalony przez samorząd lokalny wieloletni program działań zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Objęcie danego obszaru programem rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty/narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne i instrumenty krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Programy rewitalizacji – generalny zakres i sposób przygotowania

Program rewitalizacji musi mieć charakter zintegrowany, wieloaspektowy, obejmujący zidentyfikowany na podstawie przeprowadzonej diagnozy obszar kryzysowy. W procesie przygotowania programu konieczne jest także przygotowanie pogłębionej diagnozy społecznej dla określenia ewentualnych potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym

(pobudzającym aktywność lokalną) przygotowujących w kolejnym etapie do działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu.

Procesy rewitalizacji muszą być określane przy założeniu precyzyjnego skoncentrowania na najbardziej zdegradowanych (problemowych) obszarach. Program rewitalizacji musi jednoznacznie wskazywać obszary w oparciu o zasadę, że rewitalizację należy prowadzić tam, gdzie występuje największe nasilenie niepożądanych zjawisk i gdzie koncentracja problemów jest największa.

Program rewitalizacji musi zawierać co najmniej:

- diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych,
- określenie terytoriów wymagających wsparcia,
- wizję wyprowadzenia obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej ze wskazaniem kierunków działań i wynikających z nich najważniejszych przedsięwzięć,
- mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na danym obszarze zdegradowanym,
- opis zaangażowania społeczności i innych partnerów w przygotowanie i realizację programu,
- ramy finansowe, z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania tj. oprócz finansowania unijnego także finansowanie krajowe czy środki prywatne (z uwzględnieniem zróżnicowania wynikającego ze stopnia pewności co do uzyskania/zapewnienia danych środków), □ system monitorowania zmiany i skuteczności działań.

2.2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2022

W Wytycznych sformułowano warunki, jakie muszą spełnić projekty rewitalizacyjne, by zostały zakwalifikowane do wsparcia ze środków z UE, a tym samym otrzymywały preferencje (ułatwienia w konkursach, szansa na pozakonkursowe nabory, profilowanie kryteriów wyboru projektów). Szczególny nacisk został położony na odpowiednim przygotowaniu programów rewitalizacji, aby w sposób kompleksowy (łączy sferę społeczną, gospodarczą, infrastrukturalną i środowiskową) i skoordynowany wyprowadzać obszary zdegradowane z zapaści oraz podnieść jakość życia osób mieszkających na nich.

Głównym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych (wynikających z programów rewitalizacji) są środki regionalnych programów operacyjnych (ERDF i EFS), natomiast wsparcie z krajowych programów operacyjnych jest uzupełniające i odbywa się głównie poprzez formułowanie preferencji dla projektów wynikających z programów rewitalizacji.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020 weszły w życie 3 lipca 2015 r.

Kwestie definicyjne

Na potrzeby projektowania interwencji wspierających rewitalizację współfinansowaną ze środków programów operacyjnych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 zdefiniowano następujące zagadnienia:

- 1) *Rewitalizacja* – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).
- 2) *Stan kryzysowy* – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:
  - a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
  - b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
  - c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
  - d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).
- 3) *Obszar zdegradowany* – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być

podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

- 4) *Obszar rewitalizacji* - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 2, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.
- 5) *Program rewitalizacji* - inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.
- 6) *Projekt rewitalizacyjny* - projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

Preferencje dla projektów rewitalizacyjnych w Krajowych Programach Operacyjnych

- 1) W zakresie rewitalizacji głównym zadaniem IZ KPO jest takie zaprojektowanie rozwiązań w systemie realizacji KPO, które będą wspierać i promować realizację projektów rewitalizacyjnych obejmujących różne sfery i przyczyniających się do kompleksowej i skoordynowanej rewitalizacji obszarów zdegradowanych.
- 2) Dla zapewnienia szerszego zaangażowania środków UE w działania rewitalizacyjne IZ KPO opracowuje system preferencji dla wsparcia projektów rewitalizacyjnych.
- 3) Preferencje dla wsparcia rewitalizacji są wprowadzane poprzez:
  - a) Kryteria oceny projektów stosowane w konkursowym trybie wyboru projektów rewitalizacyjnych lub

- b) Konkursy dotyczące projektów realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji lub
  - c) Profilowanie kryteriów dla projektów innych niż rewitalizacyjne wybieranych w trybie konkursowym lub pozakonkursowym.
- 4) Preferencje dla wsparcia projektów rewitalizacyjnych stosuje się w szczególności do projektów z priorytetów inwestycyjnych w poszczególnych programach operacyjnych, wskazanych w Tabeli .

Tabela 1 Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach krajowych programów operacyjnych

Program Operacyjny	Priorytety Inwestycyjne
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	4iii Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym 4v Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego 6e (iv) Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	8ii Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży
Program Operacyjny Polska Wschodnia	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	2a Poszerzanie zakresu dostępności łączy szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie wprowadzania nowych technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

Źródło: Wytyczne w zakresie rewitalizacji

- 5) W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 możliwe będzie wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji w regionalnych i krajowych programach operacyjnych. Wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji może mieć następujący charakter:
- a) wsparcia procesu programowania rewitalizacji poprzez wsparcie procesu przygotowania programów rewitalizacji jako podstawy prowadzenia rewitalizacji, w tym identyfikacji projektów rewitalizacyjnych, które po spełnieniu warunków nałożonych przez programy

operacyjne mogą starać się o dofinansowanie lub preferencje w dofinansowaniu środkami UE;

- b) wsparcia procesu przygotowywania do realizacji niektórych projektów rewitalizacyjnych ze względu na ich znaczenie lub charakter.
- 6) Warunki wsparcia procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 określa ten program oraz inne dokumenty ustanawiające warunki wdrażania tego programu.

Załącznik do Wytocznych MIIR:

1. Kompleksowość programu rewitalizacji

- 1) Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzennofunkcjonalnego lub technicznego lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. W trakcie opracowywania i wdrażania programu rewitalizacji nie dopuszcza się możliwości planowania i realizacji tylko wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji.
- 2) Program rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowości interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to w każdym przypadku obowiązku jednoczesnej realizacji projektów, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.

2. Koncentracja programu rewitalizacji

- 1) Koncentracja interwencji i potrzeba hierarchizacji potrzeb powodują, że programy rewitalizacji dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, obejmujących całość lub część zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Działania rewitalizacyjne z definicji skierowane są na określony i zidentyfikowany dzięki diagnozie obszar rewitalizacji, przy założeniu zastosowania adekwatnych narzędzi oraz możliwości finansowania rewitalizacji.
- 2) Co do zasady projekty rewitalizacyjne realizowane są na obszarach rewitalizacji. Do objęcia wsparciem można jednak dopuszczać także projekty rewitalizacyjne zlokalizowane poza tym obszarem, jeśli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji. Zwłaszcza dotyczy to inicjatyw społecznych nakierowanych np. na aktywizację zawodową mieszkańców obszarów rewitalizacji, gdzie rozwiązania dedykowane ludności z obszaru rewitalizacji mogą być podejmowane poza obszarem rewitalizacji. Takie przypadki wymagają szerszego uzasadnienia i wskazania siły tych powiązań i efektywności oddziaływania danego projektu rewitalizacyjnego.

3. Komplementarność projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych (a także szerzej: przedsięwzięć) jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

3.1 Komplementarność przestrzenna

- 1) Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji.
- 2) Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii.
- 3) Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.
- 4) Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.

3.2 Komplementarność problemowa

- 5) Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzennofunkcyjnym, technicznym, środowiskowym).
- 6) Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru.
- 7) W komplementarności problemowej konieczne jest określenie pożądanego stanu, do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, oraz jego parametryzacja. Tak postawione zadanie ułatwi później wybór odpowiednich mierników/wskaźników osiągnięcia celów programu rewitalizacji.
- 8) Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.
- 9) Dla uzyskania lepszych efektów komplementarności problemowej przydatna jest pogłębiona i usystematyzowana analiza zjawisk kryzysu na obszarze województwa przygotowana przez

samorząd województwa. Analiza ta powinna obejmować m.in. sytuację społeczną, gospodarczą i przestrzenną oraz obserwowane zjawiska i trendy demograficzne.

3.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

- 10) Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle.
- 11) W tworzeniu wymogów proceduralnych IZ RPO skupia uwagę na określeniu adekwatnych dla potrzeb i oczekiwanych standardów w zarządzaniu i wdrażaniu programów rewitalizacji.

3.4 Komplementarność międzyokresowa

- 12) W celu zapewnienia komplementarności międzyokresowej IZ RPO opracowuje analizę i krytyczną ocenę oraz formułuje wnioski na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007- 2013) sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.
- 13) W oparciu o dokonaną analizę możliwe jest uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020. Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Zmiany wprowadzane w programach rewitalizacji odpowiadają na te potrzeby zmian, które wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu.
- 14) IZ RPO w projektowaniu wsparcia dla rewitalizacji wykorzystuje doświadczenia z poprzednich perspektyw, w tym wnioski z ewaluacji.

3.5 Komplementarność źródeł finansowania

- 15) Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.
- 16) Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.
- 17) Koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE.

- 18) Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian.

4. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja

- 1) Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.
- 2) W programie rewitalizacji znajduje się opis procesu jego przygotowania dokumentujący udział w nim różnych grup interesariuszy w taki sposób, by możliwe było zweryfikowanie i ocena stopnia osiągniętego uspołecznienia, jak również określenie, w jaki sposób wybrana forma zarządzania programem rewitalizacji realizuje zasadę udziału w niej interesariuszy.
- 3) Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.
- 4) Partycypacja ukierunkowana jest na możliwie dojrzałe jej formy, a więc nieograniczające się jedynie do informacji czy konsultacji działań władz lokalnych, ale dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska.

5. Minimalna zawartość (elementy) programu rewitalizacji 1)

Program rewitalizacji zawiera co najmniej:

- a) opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;
- b) diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
- c) zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia;
- d) wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji);
- e) cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;
- f) listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;
- g) charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową;

- h) mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami / przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;
  - i) indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE);
  - j) mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;
  - k) system realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji;
  - l) system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.
- 2) Diagnoza zawarta w programie rewitalizacji obejmuje analizę wszystkich sfer, a w szczególności pogłębioną analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym, co pozwoli na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Takie działania mają na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.
- 3) Zasięgi przestrzenne obszaru lub obszarów rewitalizacji dokonywane są przy założeniu, że dany program rewitalizacji może obejmować więcej niż jedno terytorium wymagające wsparcia. Zasięg każdego z tych obszarów wyznaczany jest przy założeniu, że jest to terytorium ograniczone przestrzennie, tj. obejmujące tereny o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk istotne dla rozwoju danej gminy. Ustalenia zasięgu przestrzennego obszaru lub obszarów rewitalizacji dokonuje samorząd gminny, w oparciu o rozstrzygnięcia wynikające z innych dokumentów strategicznych lub planistycznych gminy lub w oparciu o indywidualne kryteria i przy uwzględnieniu kryteriów wskazanych przez IZ RPO, jeśli IZ RPO takie określi. Program rewitalizacji łącznie nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy i dotyczy liczby ludności nie większej niż 30% jej mieszkańców.
- 4) Opis planowanych działań rewitalizacyjnych, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji powinien zawierać przede wszystkim:
- a) identyfikację podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji,
  - b) charakterystykę (zbiorczy opis) innych, uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. W opisie przedsięwzięć uzupełniających należy wskazać obszary tematyczne, zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji.

Zarówno przedsięwzięcia główne (podstawowe), jak i uzupełniające (pozostałe), są przedsięwzięciami zaplanowanymi/wynikającymi z programu rewitalizacji.

2.3. Ustawa o Rewitalizacji (9 października 2015r)

Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. stworzyła ramy prawne dla rewitalizacji w Polsce a zawarte w niej regulacje mają zachęcać coraz więcej samorządów do prowadzenia tego procesu. Jej zapisy uporządkowały pojmowanie rewitalizacji. Powinna być ona dobrze zaplanowana i uwzględniać sferę społeczną, gospodarczą i przestrzenną. Rewitalizacja nie jest jedynie remontem, modernizacją czy odbudową, ale kompleksowym, wielowymiarowym procesem, którego głównym celem jest trwałe podniesienie jakości życia na obszarze zdegradowanym. Musi więc zawierać dopasowane do danego miejsca działania aktywizacyjne, edukacyjne, kulturalne, integrujące lokalną społeczność.

Jednym z istotniejszych elementów ustawy jest uregulowanie kwestii dotyczących gminnych programów rewitalizacji (GPR). Będą one podstawowym narzędziem prowadzenia rewitalizacji, zapewniającym jej kompleksowość oraz działania w ścisłej współpracy ze społecznością lokalną (a także realizowanych przez nią samą). Jego podstawą powinno być wyznaczenie obszarów wymagających działań oraz przedstawienie całościowej strategii ich prowadzenia.

Innym rozwiązaniem wzmacniającym uczestnictwo mieszkańców w procesach rewitalizacji jest przewidziana w ustawie instytucja Komitetu Rewitalizacji, czyli forum opiniującego i doradczego, w skład którego wejdą przedstawiciele gminy i lokalnej społeczności. Komitet będzie współpracował z samorządem w czasie przygotowania i realizacji procesu rewitalizacji.

Założenia ustawy przewidują także dwa specjalne rozwiązania ułatwiające prowadzenie rewitalizacji w gminie. Nie będą one obowiązkowe – będą mogły być stosowane w zależności od potrzeb i charakterystyki zaplanowanych działań. Są nimi:

- utworzenie na obszarach rewitalizowanych Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR). Status SSR umożliwi korzystanie ze szczególnych udogodnień (np. możliwość przyznania dotacji na remonty budynków), a także uprości procedury administracyjne związane z realizacją GPR;
- uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji (szczególna forma miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego), który będzie podstawą realizacji przekształceń urbanistycznych oraz prac inwestycyjno-budowlanych ujętych w GPR. Regulacje cechujące tę specjalną postać planu miejscowego to np. możliwość zawarcia w planie miejscowym koncepcji urbanistycznych czy przypisania do nieruchomości szczegółowych warunków realizacji inwestycji przewidzianych w Planie.

W związku z wątpliwościami dotyczącymi interpretacji przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w zakresie możliwości uchwalenia programu rewitalizacji poza jej reżimem po dniu jej wejścia w życie, następujące jest stanowisko Ministra Rozwoju:

Przepis art.52 ustawy stanowi regulację przejściową, ustanawiającą dopuszczalny zakres działania gminy w sprawach z zakresu rewitalizacji poza reżimem ustawowym. Ustawa o rewitalizacji weszła bowiem w życie w momencie, w którym wiele gmin od lat prowadziło działania wpisujące się w definicję rewitalizacji, oparte o uchwały, które przyjmowano na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym, jako programy gospodarcze. Celem ustawy było utrzymanie możliwości podejmowania przez gminy działań poza reżimem ustawy o rewitalizacji w przypadku, gdy gmina chcąc

realizować zespół działań, które można uznać za działania rewitalizacyjne, jednocześnie nie chce korzystać z udogodnień ustawowych, wchodząc w jej reżim.

Z uwagi na to w art. 52 ust.1 ustawy zawarto generalne uprawnienie gmin do realizacji – w okresie do końca 2023 r. – przedsięwzięć wynikających z programu rewitalizacji innego niż gminny program rewitalizacji, o którym mowa w art. 15 ustawy. Przepis ten, ustanawiając dopuszczalny okres realizacji przedsięwzięć, nie wskazuje jednocześnie, że mają one wynikać z programu rewitalizacji uchwalonego do dnia wejścia w życie ustawy.

Zatem interpretacja przepisów art.. 52 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji prowadzi do jednoznacznego stwierdzenia, że gmina jest uprawniona do uchwalenia po 18 listopada 2015 r. programu rewitalizacji na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym, jednak nie jest uprawniona do przekształcenia takiego programu w gminny program rewitalizacji na podstawie art. 52 ust. 2-4 ustawy o rewitalizacji.

2.4. Wybór metody realizacji Programu Rewitalizacji

Do końca 2023r. obowiązuje okres przejściowy, w którym możliwe jest prowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych poprzez następujące typy programów rewitalizacyjnych sporządzanych w oparciu o:

Ustawę o rewitalizacji i Wytyczne	Gminny program rewitalizacji
Wytyczne	Program rewitalizacji (lokalny, miejski, itp.)
Tylko ustawę o samorządzie gminnym	Program rewitalizacji

Od przyjętego typu programu uzależnione jest korzystanie ze środków unijnych i krajowych (spełnienie wymogów Wytycznych) oraz narzędzi ustawowych (spełnienie dodatkowych wymogów ustawy o rewitalizacji).

Ustawa o rewitalizacji i Wytyczne	Budżet miasta i środki prywatne + Pełne możliwości korzystania z funduszy unijnych i środków krajowych + Narzędzia ustawowe
Wytyczne	Budżet miasta i środki prywatne + Pełne możliwości korzystania z funduszy unijnych i środków krajowych dedykowanych rewitalizacji
Tylko ustawa o samorządzie gminnym	Tylko budżet miasta i środki prywatne

Program Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023 roku realizowany będzie zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.

Uchwała w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do wdrożenia Programu Rewitalizacji

Program Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023 jest podstawowym narzędziem do prowadzenia rewitalizacji na obszarach zdegradowanych i stanowi kompleksową strategię przeprowadzenia na tych obszarach działań rewitalizacyjnych. Dokument ten uchwalany jest przez Radę Miejską Nowogrodu Bobrzańskiego, która zatwierdza i przyjmuje do wdrożenia „**Program Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023**”.

2.5. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko gminnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.) projekt niniejszego dokumentu został przedłożony do zaopiniowania Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska oraz Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w celu ustalenia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

3. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Program Rewitalizacji to nie jedyny dokument dotyczący planowania przyszłych działań na obszarze gminy. Istnieje wiele innych dokumentów, które dotyczą rozwoju danego terenu, określających jednocześnie sposoby na osiągnięcie zamierzonych celów. Program Rewitalizacji jest zgodny z innymi dokumentami strategicznymi o zasięgu krajowym, wojewódzkim i lokalnym. Ta komplementarność wpływa znacząco na podniesienie efektywności podejmowanych działań w ramach procesu rewitalizacji, podnosi ogólną wartość i prawdopodobieństwo realizacji niniejszego dokumentu.

DOKUMENTY O CHARAKTERZE KRAJOWYM

EUROPA 2020. STRATEGIA NA RZECZ INTELIGENTNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPRZYJAJĄCEMU WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU

Strategia „Europa 2020” jest zarówno kontynuacją śmiałej wizji rozwoju nakreślonej przez Strategię Lizbońską, jak i próbą odpowiedzi na słabości europejskiej gospodarki, które ze wzmożoną siłą ujawniły się podczas ostatniego kryzysu, który przyniósł największe od co najmniej 80 lat załamanie gospodarcze oraz uwidocznili poważne słabości strukturalne gospodarek europejskich.

Do oceny postępów w realizacji strategii „Europa 2020” określono pięć wymiernych celów rozwojowych do osiągnięcia w roku 2020 na poziomie unijnym:

1. osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród osób w wieku 20 – 64 lata,
2. zwiększenie nakładów na działalność badawczo - rozwojową, w sektorze publicznym i prywatnym do poziomu 3% PKB,
3. poprawę efektywności energetycznej, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej o 20%,
4. podniesienie poziomu wykształcenia, zredukowanie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę do 10%, zwiększenie do 40% odsetka osób w wieku 30 - 34 lat posiadających wyższe wykształcenie,
5. zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym przynajmniej o 20 mln.

Działania ujęte w niniejszym programie prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Nowogród Bobrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel określony w dokumencie – Cel nr 5 „zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym przynajmniej o 20 mln”.
2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym Europa 2020 tj. Promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa.

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020 "AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO, KONKURENCYJNA GOSPODARKA, SPRAWNE PAŃSTWO"

Dokument ten jest główną strategią rozwojową wskazującą strategiczne zadania państwa, których podjęcie w najbliższych latach jest niezbędne w celu wzmocnienia procesów rozwojowych. Głównym celem Strategii Rozwoju Kraju jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju i poprawę jakości życia ludności.

Cele główne i obszary strategiczne:

Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo

- Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem (uporządkowanie kompetencji umożliwiających realizację działań rozwojowych, zwiększenie efektywności instytucji publicznych, wprowadzenie jednolitych zasad e-administracji, poprawa jakości prawa, zapewnienie ładu przestrzennego);

- Cel I.2 Zapewnienie środków na działania rozwojowe (modernizacja struktury wydatków publicznych, poprawa efektywności środków publicznych, zwiększenie wykorzystania środków pozabudżetowych);
- Cel I.3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości, rozwój kapitału społecznego, zwiększenie bezpieczeństwa obywatela, utrwalenie bezpieczeństwa narodowego).

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka

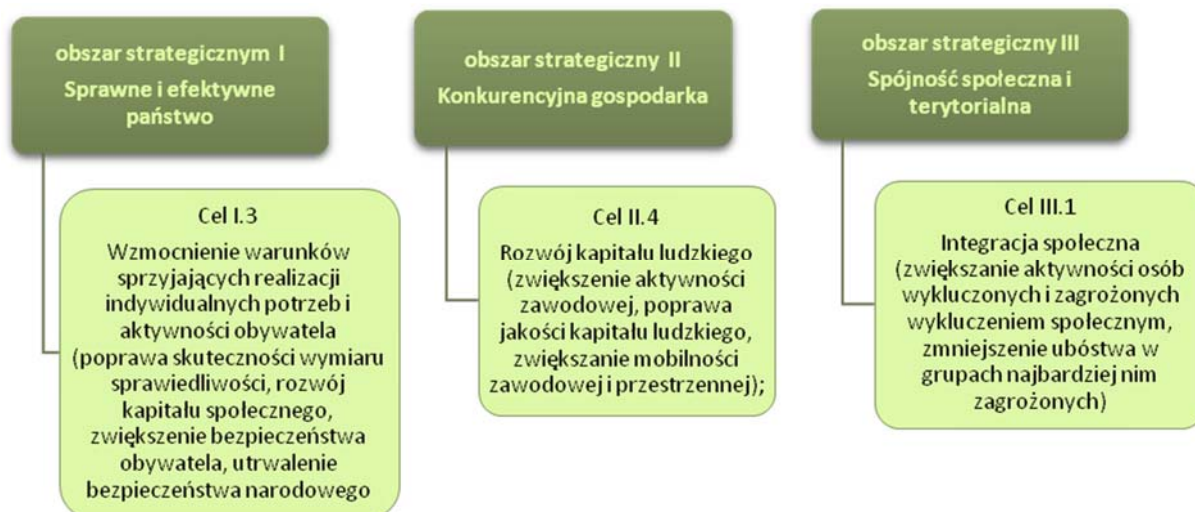
- Cel II.1 Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej (uzdrowienie finansów publicznych, zwiększenie stopy oszczędności i inwestycji, integracja ze strefą euro, rozwój eksportu towarów i usług);
- Cel II.2 Wzrost wydajności gospodarki (zwiększenie produktywności gospodarki, wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie, zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno -spożywczego, poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej);
- Cel II. 3 Zwiększenie innowacyjności gospodarki (wzrost popytu na wyniki badań naukowych, podwyższenie stopnia komercjalizacji badań, zapewnienie kadr dla B+R, zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych);
- Cel II.4 Rozwój kapitału ludzkiego (zwiększenie aktywności zawodowej, poprawa jakości kapitału ludzkiego, zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej);
- Cel II.5 Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych (zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu, upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych, zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych);
- Cel II.6 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko (racjonalne gospodarowanie zasobami, poprawa efektywności energetycznej, zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii, poprawa stanu środowiska, adaptacja do zmian klimatu);
- Cel II.7 Zwiększenie efektywności transportu (zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym, modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych, udrożnienie obszarów miejskich).

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna

- Cel III.1 Integracja społeczna (zwiększanie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych);
- Cel III.2 Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych (podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych, zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych);
- Cel III.3 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych (tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w

regionach, wzmocnienie ośrodków wojewódzkich, tworzenie warunków do rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich, zwiększenie spójności terytorialnej).

Rysunek 1 Obszary strategiczne i cele Strategii Rozwoju Kraju 2020.

Źródło: opracowanie własne

Działania zaplanowane w procesie rewitalizacji wyznaczonych obszarów gminy Nowogród Bobrzański wpisują się w cele Strategii Rozwoju Kraju 2020. Przeprowadzona rewitalizacja przyczyni się m.in. do: wzmocnienia warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli (Cel I.3), rozwoju kapitału ludzkiego (Cel II.4) oraz integracji społecznej (Cel III.1).

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego określa cele i priorytety rozwoju Polski w terytorialnym wymiarze. Wyznacza zasady i instrumenty polityki regionalnej, nową rolę regionów w ramach polityki regionalnej i mechanizm koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty. Celem strategicznym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020 jest efektywne wykorzystywanie specyficznych, regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju - wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Rozwinięciem celu strategicznego są trzy cele szczegółowe:

Cel I. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów:

- 1.1. Wzmocnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych;
- 1.2. Tworzenie warunków do rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi;
- 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw - działania tematyczne.

Cel II. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych:

- 2.1. Wzmocnianie spójności w układzie krajowym;

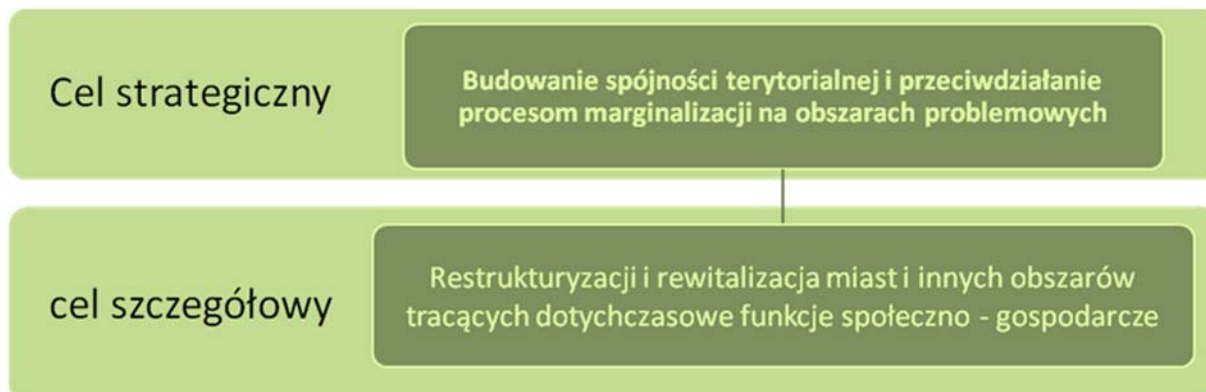

- 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe;
- 2.3. Restrukturyzacji i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno – gospodarcze;
- 2.4. Przewycięzanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż wewnętrznych granic UE;
- 2.5. Zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności.

Cel III. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

- 3.1. Wzmocnienie strategicznego wymiaru polityki regionalnej;
- 3.2. Poprawa jakości zarządzania politykami publicznymi, w tym ich właściwe ukierunkowanie terytorialne;
- 3.3. Przebudowa i wzmocnienie koordynacji w systemie wieloszczeblowego zarządzania;
- 3.4. Wspomaganie budowy kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieci współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej.

Rysunek 2 Cel strategiczne i cele szczegółowe Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020.

Źródło: opracowanie własne

Zaplanowany proces rewitalizacji wyznaczonych obszarów gminy Nowogród Bobrzański wpisuje się przede wszystkim w cel szczegółowy II. 3 dotyczący rewitalizacji i rewitalizacji miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno - gospodarcze. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Regionalnego 2010 - 2020 w procesie planowania i realizacji działań rewitalizacyjnych należy wziąć pod uwagę przede wszystkim działania nakierowane na: wsparcie kapitału ludzkiego, modernizację struktury gospodarczej, wsparcie w nadrobieniu zaległości w obrębie infrastruktury technicznej, modernizację i rozwój obiektów użyteczności publicznej oraz wsparcie kompleksowych programów rewitalizacyjnych.

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju.

Dokument został opracowany zgodnie z zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 roku. W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju służące jej urzeczywistnieniu oraz wskazano zasady i mechanizmy koordynacji, wdrażania publicznych polityk rozwojowych mających istotny wpływ terytorialny. Tym samym KPZK 2030 ma wiele cech strategii ogólnorozwojowej, łącząc elementy zagospodarowania przestrzennego z czynnikami rozwoju społeczno-gospodarczego.

Cele główne i szczegółowe Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności

- 1.1 Wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych największych polskich miast;
- 1.2 Intensyfikacja powiązań funkcjonalnych pomiędzy głównymi węzłami sieci osadniczej w układzie krajowym i międzynarodowym;
- 1.3 Integracja obszarów funkcjonalnych głównych ośrodków miejskich.

Cel 2: Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialnej, równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich

- 2.1 Wspomaganie spójności w układzie krajowym;
- 2.2 Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej;
- 2.3 Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych.

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej

- 1.1 Poprawa dostępności polskich miast i regionów;
- 1.2 Zmniejszenie zewnętrznych kosztów transportu;
- 1.3 Zarządzanie strategiczne i etapowanie inwestycji;

Cel 4: Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymywanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski

- 4.1 Integracja działań w zakresie funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej kraju jako podstawa ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych;
- 4.2 Przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej;
- 4.3 Wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej;
- 4.4 Racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych kraju, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludności i rozwoju gospodarczego;
- 4.5 Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów;

4.6 Zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby;

4.5 Zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin i zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych.

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa

5.1 Przeciwdziałanie zagrożeniu utraty bezpieczeństwa energetycznego i odpowiednie reagowanie na to zagrożenie;;

5.2 Zwiększenie poziomu zabezpieczenia przed ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi i antropogenicznymi;

5.3 Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa. **Cel**

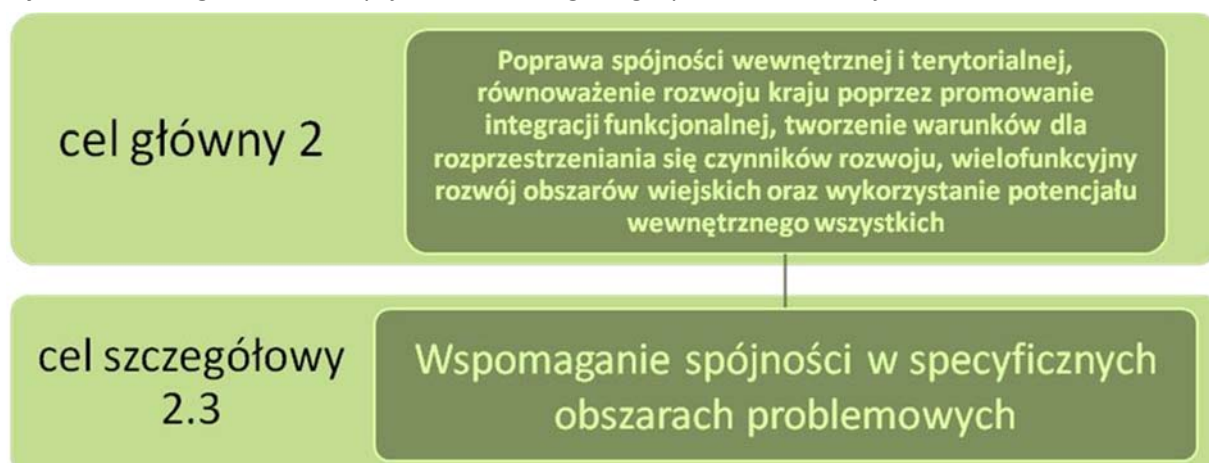
6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego

6.1 Wprowadzenie zintegrowanego (spójnego i hierarchicznego) systemu planowania społeczno - gospodarczego i przestrzennego zdolnego do efektywnej koordynacji działań podmiotów publicznych i polityk publicznych mających największe znaczenie dla zagospodarowania przestrzennego na różnych poziomach zarządzania;

6.2 Uporządkowanie regulacji zapewniających sprawność i powszechność działania systemu planowania przestrzennego;

6.3 Wzmocnienie instytucjonalne i jakościowe planowania przestrzennego.

Rysunek 3 Cele główne Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Źródło: opracowanie własne

Działania zaplanowane w procesie rewitalizacji wyznaczonych obszarów gminy Nowogród Bobrzański wpisują się w cele Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Przeprowadzona rewitalizacja na terenie gminy przyczyni się m.in. do: wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych (cel szczegółowy 2.3).

NARODOWY PLAN REWITALIZACJI 2022

Narodowy Plan Rewitalizacji stanowi szeroko rozumianą wykładnię dla prowadzenia procesów rewitalizacyjnych jako działań kompleksowych i zintegrowanych oraz definiuje programy rewitalizacji jako ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych, formułując zasady ich tworzenia i wdrażania.

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Nowogród Bobrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel główny określony w dokumencie – Cel główny: poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.;
2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym tj. zwiększenie liczby przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu (str. 11 rozdział 7).

USTAWA O REWITALIZACJI

Ustawa o rewitalizacji została przyjęta przez Sejm RP 9 października 2015r. i zawiera rozwiązania umożliwiające odnowę obszarów zdegradowanych społecznie oraz infrastrukturalnie. Zgodnie z ustawą, istotą rewitalizacji będą zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, podejmowane na konkretnym obszarze i prowadzone na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Nowogród Bobrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel główny określony w dokumencie – Cel główny: stworzenie ram prawnych dla rewitalizacji w Polsce, których obecnie brakuje, a także, poprzez zawarte w niej regulacje, zachęcać coraz więcej samorządów do prowadzenia tego procesu;

STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU LUDZKIEGO 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest jedną z dziewięciu strategii zintegrowanych. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (art. 13 ust. 1) jest ona spójna ze Strategią Rozwoju Kraju 2020. SRKL stanowi odpowiedź na konieczność

podniesienia jakości życia w Polsce w perspektywie roku 2020. Stanowi jednocześnie punkt wyjścia do rozbudowy i podnoszenia jakości kapitału ludzkiego w Polsce przez zastosowanie właściwych, często bardzo nowatorskich rozwiązań, dostosowanych do potrzeb osób na każdym etapie życia.

Spójna wizja przyszłości Polski pozwoliła ukierunkować Strategię Rozwoju Kapitału Ludzkiego na obszary wymagające interwencji przez określenie celów, które ma ona wypełnić. W związku z tym wyodrębniono cel główny i cele szczegółowe.

Celem głównym Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 jest:

- rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Natomiast cele szczegółowe SRKL 2020 to:

- Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia;
- Cel szczegółowy 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- Cel szczegółowy 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Cel szczegółowy 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej;
- Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji Obywateli.

Rysunek 4 Cel główny i szczegółowy Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020.

Źródło: opracowanie własne

Zaplanowany proces rewitalizacji wyznaczonych obszarów gminy Nowogród Bobrzański wpisuje się przede wszystkim w cel szczegółowy 3 dotyczący poprawy sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 w procesie planowania i realizacji działań rewitalizacyjnych należy wziąć pod uwagę przede wszystkim działania nakierowane na: wsparcie kapitału ludzkiego, modernizację i rozwój obiektów użyteczności publicznej oraz wsparcie kompleksowych programów rewitalizacyjnych.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2020

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 (załącznik do Uchwały nr XXXII/319/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 listopada 2012 roku) stanowi najważniejszy dokument samorządu województwa, określający kierunki rozwoju regionalnego i wskazujący obszary szczególnej interwencji. Łączy w sobie diagnozę stanu regionu, stojące przed nim wyzwania rozwojowe i aspiracje jego mieszkańców. Strategia funkcjonować będzie, jako plan postępowania władz regionalnych, tak w procesie zarządzania województwem, jak i w inicjowaniu oraz rozwijaniu mechanizmów współpracy pomiędzy samorządem terytorialnym, sferą biznesową i mieszkańcami województwa.

Wizja województwa lubuskiego została określona w następujący sposób: **„W 2020 roku Województwo Lubuskie w pełni korzysta ze swojego położenia w Europie, walorów środowiska i dostępności komunikacyjnej. Rozwinęły się konkurencyjne i innowacyjne sektory gospodarki i turystyka, a Lubuszan można już zaliczyć do społeczeństw informacyjnych. Efektywne wykorzystanie środków unijnych, aktywność samorządów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych zapewniły wysoki poziom życia mieszkańców i dostęp do usług o dobrym standardzie. Region postrzegany, jako miejsce zdrowego stylu życia zyskuje miano „zielonej krainy nowoczesnych technologii”.** Cel główny i cele szczegółowe określone w dokumencie przedstawia poniżej przedstawiony rysunek.

Rysunek 5 Cele Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Nowogród Bobrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel określony w dokumencie SRWL 2020 – Cel szczegółowy nr 3 „Społeczna i terytorialna spójność regionu”,
2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym SRWL 2020 – tj. przeciwdziałanie powstawaniu i zwalczaniu dotychczasowych oraz nowych form wykluczenia społecznego. (str. 49, rozdział 7 „Cel strategiczny nr 3”).

WOJEWÓDZKI PROGRAM POMOCY SPOŁECZNEJ

Wojewódzki Program Pomocy Społecznej określa wyzwania i założenia pomocy społecznej w stosunku do możliwości, zasobów i zdiagnozowanych potrzeb Województwa Lubuskiego. Program przedstawia główne problemy społeczne, które dotyczą mieszkańców Województwa Lubuskiego. Wyznacza także kierunki działań związanych z poprawą życia mieszkańców Województwa Lubuskiego oraz zapobieganiem ich marginalizacji wykluczeniu społecznemu.

Cele Wojewódzkiego Programu Pomocy Społecznej uwzględniają potrzeby wynikające z diagnozy problemów społecznych mieszkańców Województwa Lubuskiego oraz założenia dokumentów unijnych i krajowych odnoszących się do działań na rzecz włączenia społecznego.

Celem głównym WPPS jest: „Zmniejszenie skali ubóstwa mieszkańców województwa lubuskiego”.

W związku z realizacją celu głównego wyznaczono również następujące cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 1: Zapobieganie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży;
- Cel szczegółowy 2: Doskonalenie systemu wsparcia dla osób starszych;
- Cel szczegółowy 3: Poprawa jakości usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wykluczonych społecznie;
- Cel szczegółowy 4: Wspieranie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej; □
- Cel szczegółowy 5: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Rysunek 6 Cel główny i cele szczegółowe Wojewódzkiego Programu Pomocy Społecznej.

Źródło: opracowanie własne

Mając na względzie fakt, iż celem głównym Programu Rewitalizacji jest Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Nowogród Bobrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin, jednoznacznie należy uznać, iż cel programu jest spójny

z założeniami dokumentu tj. Cel szczegółowy nr 3: „Poprawa jakości usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wykluczonych społecznie”, w którym jednym z działań jest „Wspieranie przedsięwzięć w zakresie integracji społecznej osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka” oraz „Prowadzenie badań społecznych, mających na celu identyfikowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych społecznie”. Program jest także odpowiedzią na następujące problemy zidentyfikowane w dokumencie tj. długotrwałe bezrobocie, skrajne ubóstwo i bezdomność. Powoduje to konieczność wdrożenia nowych i bardziej skutecznych instrumentów, które byłyby dostosowane do poprawy sytuacji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (str.34 rozdział V.Cele Wojewódzkiego Programu Polityki Społecznej).

STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO NA LATA 2014-2020

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020 jest ważnym elementem polityki regionalnej, uwzględniającej zapisy dokumentów krajowych oraz zasady europejskiej polityki regionalnej, mające wpływ na politykę społeczną województwa lubuskiego. W Strategii wyznaczono karty strategiczne, zawierające cztery cele główne, stanowiące ich kontynuację ze strategii przyjętej w 2005r. Cele główne realizowane będą w oparciu o założone cele strategiczne oraz kierunki interwencji wpisujące się w założenia krajowych oraz regionalnych dokumentów strategicznych.

Cele główne Strategii:

1. Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży;
2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem;
3. Doskonalenie systemu wsparcia społecznego;
4. Wspieranie społeczeństwa obywatelskiego.

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Nowogród Bobrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel główny określony w dokumencie – Cel główny: Karta strategiczna II-1: „Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem”, Cel strategiczny „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych poprzez zatrudnianie i likwidację barier architektonicznych, urbanistycznych i w komunikowaniu się”;
2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym tj. Wysokie zagrożenie wykluczeniem społecznym mieszkańców województwa lubuskiego (str. 22, rozdz. Analiza SWOT).

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY NOWOGRÓD BOBRZAŃSKI NA LATA 2015 – 2022

Strategia to koncepcja działania, która polega na długookresowym formułowaniu celów jednostki oraz ich dostosowywaniu w zależności od stanu i potrzeb otoczenia. Strategia Rozwoju Gminy jest zatem narzędziem polityki samorządu terytorialnego, który umożliwia wspieranie procesów rozwojowych jednostki. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2015 – 2022 jest dokumentem planowania strategicznego. Długofalowe planowanie działań zmierzać powinno do poprawy jakości życia mieszkańców oraz zrównoważonego rozwoju. Dokument ten to kompozycja misji, celów, kierunków działań oraz sposobów ich realizacji.

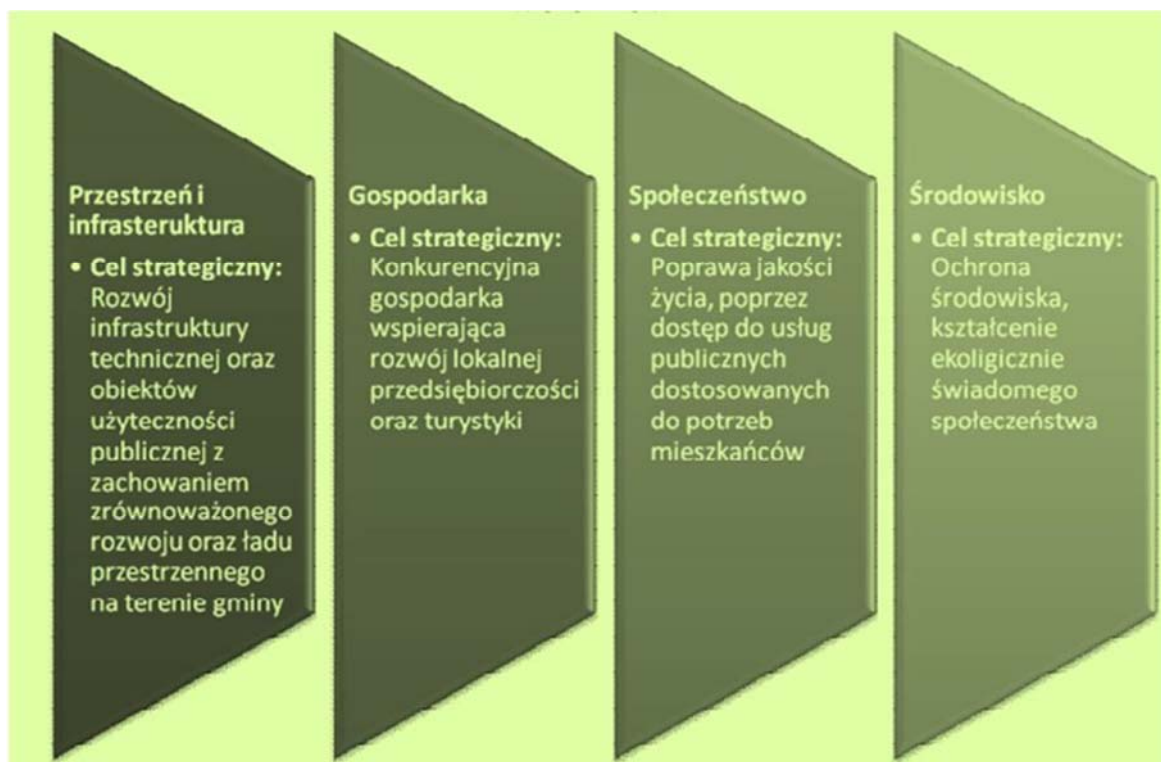
Cel główny, który został określony w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2015 – 2022 odnosi się do jakości życia społeczności lokalnej. Natomiast cele strategiczne zakładają wykorzystanie istniejących uwarunkowań i szans na rozwój gminy. Ich realizacja stwarza możliwość prowadzenia zrównoważonego rozwoju jednostki terytorialnej. Z kolei cele operacyjne utworzone zostały według grup tematycznych o podobnym charakterze oraz oddziaływaniu. W sposób dokładny określają one, jak realizować założone cele strategiczne oraz jakich narzędzi w tym celu użyć.

Cele strategiczne podzielone zostały na następujące grupy tematyczne:

- Przestrzeń i infrastruktura;
- Gospodarka;
- Społeczeństwo;
- Środowisko.

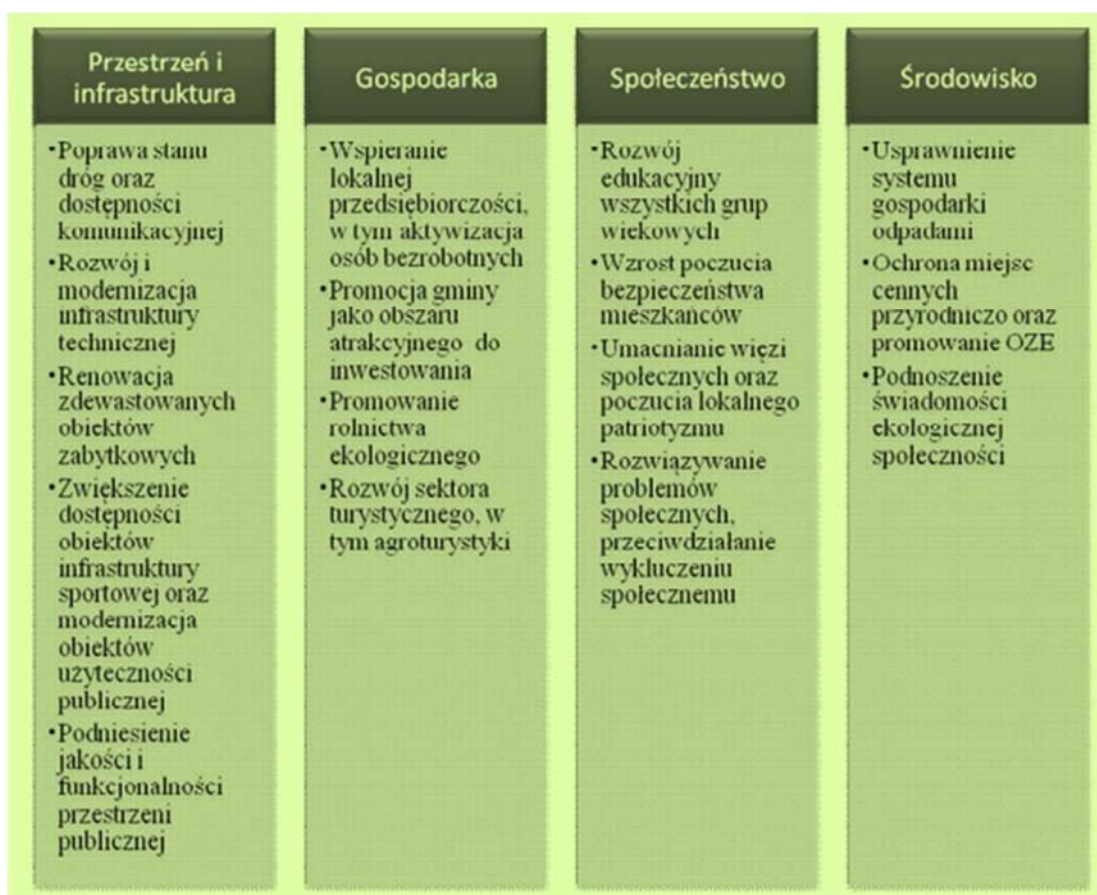
Cel główny gminy Nowogród Bobrzański zakłada zrównoważony rozwój społeczno – gospodarczy gminy poprzez rozwój przedsiębiorczości, turystyki oraz poprawę jakości życia mieszkańców

Rysunek 7 Cele strategiczne gminy Nowogród Bobrzański

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2015 – 2022

Rysunek 8 Cele operacyjne gminy Nowogród Bobrzański

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2015 – 2022

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Nowogród Bobrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel główny określony w dokumencie – Cel operacyjny: Przestrzeń i Infrastruktura „Renowacja zdewastowanych obiektów zabytkowych”, „Podniesienie jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznej”; Cel operacyjny: Społeczeństwo „Rozwiązywanie problemów społecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2016 – 2022

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i niepublicznych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

CEL STRATEGICZNY NR 1

- Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu oraz zapobieganie ich skutkom Cel operacyjny 2.1. Rozwój wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych bezrobociem i ubóstwem,
  - Cel operacyjny 1.1. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy,

CEL STRATEGICZNY NR 4

- Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży,
  - Cel operacyjny 4.1 Wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskiej;
  - Cel operacyjny 4.4. Wspieranie i promowanie aktywności sportowej, kulturalnej, artystycznej wśród dzieci i młodzieży oraz rodzinnego spędzania wolnego czasu.

CEL STRATEGICZNY NR 5

- Wsparcie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych
  - Cel operacyjny 5.1. Tworzenie warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych.

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Nowogród Bobrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie

marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin).

ZGODNOŚĆ Z KRYTERIUM FORMALNYM

Podsumowując zapisy rozdziału 3 Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy, należy jednoznacznie stwierdzić, iż w programie rewitalizacji wskazano powiązania wskazanych działań rewitalizacyjnych z założeniami wynikającymi z dokumentów strategicznych.

4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Przygotowanie „Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023” poprzedziła pogłębiona analiza kwestii społecznych i identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych. W poniższym rozdziale zdiagnozowano czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na obszarze gminy w podziale na poszczególne obszary wraz z określeniem w każdym z przypadków skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych. Ponadto, szczegółowo określono charakter potrzeb rewitalizacyjnych przy uwzględnieniu również innych dokumentów strategicznych gminy.

Punktem wyjścia była diagnoza kwestii społecznych niezbędnych dla określenia koniecznych do realizacji działań o charakterze społecznym (dotyczących rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzających aktywność lokalną), co w konsekwencji pozwoliło zaprojektować realizacje rewitalizacyjne o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu, w tym inwestycje o charakterze twardym. Działania te mają na celu podniesienie skuteczności i trwałości podjętych projektów rewitalizacyjnych na terenie gminy oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.

Przyjęto, iż diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych zostanie przeprowadzona w układzie czterech sfer: społecznej (kluczowej), gospodarczej, infrastrukturalno – gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej.

Analiza wskaźnikowa i metodologia delimitacji obszarów dysfunkcyjnych

Ustawa o Rewitalizacji oraz Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 definiują obszar zdegradowany jako taki, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Z kolei stan kryzysowy to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- społecznej,
- gospodarczej, infrastrukturalno – gospodarczej,
- przestrzenno-funkcjonalnej, ☒ środowiskowej.

Ww. sfery zostały poddane pogłębionej analizie wskaźnikowej w podziale na zdefiniowane obszary gminy. W toku przeprowadzonych konsultacji, gminę podzielono na 12 podobszarów (w tym 5 obszarów na terenie miejscowości Nowogród Bobrzański oraz 7 obszarów na terenach wiejskich).

Opracowując podział gminy Nowogród Bobrzański na obszary (jednostki urbanistyczne) kierowano się zapisami art. 9.1 ustawy o rewitalizacji.

Zgodnie z zawartymi w Ustawie opisami obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych, lub
- 2) środowiskowych, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych, lub
- 4) technicznych.

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

Zgodnie z wyżej przytoczonymi zapisami postępowano w przypadku Gminy Nowogród Bobrzański wyznaczając obszary, dla których prowadzono obserwacje zachodzących na tych terenach zjawisk społeczno-gospodarczych.

Pierwszym krokiem była analiza funkcjonującego podziału gminy na okręgi wyborcze. Jest to jedynie zabieg pomocniczy, który pozwala podzielić gminę terytorialnie na zwarte obszary. W kolejnym kroku rozważano, czy tak wyznaczone obszary, są odpowiednie z punktu widzenia kryteriów, o których mówi Ustawa o rewitalizacji. Zaletą podziału gminy na okręgi wyborcze jest pewna spójność terytorialna danego obszaru, jednak konieczne jest wprowadzenie modyfikacji, które pozwalają wyodrębnić obszary spójne jako pewne całości pod względem społecznym, morfologicznym, funkcjonalnym i przestrzennym. Nie pokrywają się one zatem w każdym przypadku ściśle z granicami administracyjnymi, choć bywają do nich zbliżone.

Istniejący podział na jednostki administracyjne i jednostki statystyczne (okręgi wyborcze) nie zawsze odzwierciedla zróżnicowanie gminnej przestrzeni i wykształcające się w jej obrębie obszary funkcjonalno-przestrzenne, których społeczność jest ze sobą zintegrowana. Zaproponowany w Programie podział na jednostki urbanistyczne (11 obszarów zamieszkałych oraz obszar pokopalniany) pozwala na zaprezentowanie nieformalnych struktur i powiązań pomiędzy poszczególnymi terytoriami oraz umożliwiło opracowanie pełniejszej diagnozy tych obszarów, gdyż sytuacje kryzysowe oraz problemy poszczególnych sfer przenikają się w Gminie w obrębie miejsc powiązanych ze sobą pod względem społecznym, funkcjonalnym i przestrzennym. Cechą charakterystyczną wskazanych obszarów jest fakt, iż obejmują one wyłącznie obszary zamieszkałe (poza obszarem nr 12 – obszar pokopalniany).

Dzięki temu obejmują one tereny, których główną cechą jest koncentracja zabudowy mieszkaniowej jako podstawowej formy użytkowania.

Zaproponowany podział Gminy na obszary pozwolił uniknąć prowadzenia zbędnej diagnozy dla obszarów użytkowanych w inny sposób, gdzie funkcja mieszkaniowa ma dużo mniejsze znaczenie lub nie występuje w ogóle (np. lasy, pola, zieleń zorganizowana), w związku z czym nie koncentrują się

w nich zjawiska społeczne. Z uwagi na fakt, iż rewitalizacja ma przede wszystkim służyć społeczności objętej Programem, wyznaczanie obszarów zarówno w samym Nowogrodzie, jak i łączenie sołectw w obszary pozwoliło na skupienie się na terenach, w których zachodzą procesy społeczne. W przypadku miejscowości w gminie poza samym Nowogrodem łącznie poszczególnych sołectw we wspólne obszary wynikało z ich spójności terytorialnej (położenie geograficzne, podobna odległość od miasta Nowogród, podobne problemy społeczne związane z uwarunkowaniami przestrzennymi w poszczególnych miejscowościach).

Ponadto, obszary wyodrębniono przy założeniu, że obejmują one tereny zamieszkałe oraz w oparciu o funkcjonujące podziały urbanistyczne, bazujące na utrwalonych związkach przestrzennych, funkcjonalnych i społeczno-ekonomicznych. Przyjęcie takiej metodologii (demarkacja całego obszaru gminy), pozwoliło wytypować konkretne obszary o szczególnym natężeniu negatywnych zjawisk społecznych.

Tabela 2 Przebieg administracyjny obszarów - obszary gminy poddane diagnozie

Numer obszaru	Przebieg administracyjny obszaru
1	Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosa, Słowackiego, Młyńska, Reja
2	Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтова od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała
3	Nowogród Bobrzański ulice: Budowlanych, Fabryczna poza numerem 22, Akcyjowa, Borówkowa, Bukowa, Cicha, Dębowa, Gajowa, Kochanowskiego, Łąkowa, Modrzewiowa, Słowicza, Sosnowa, Świerkowa, Tama Kolejowa, Topolowa, Warzywna, Willowa, Białowicka, Drzewna, Budowlana Do wodociągów, Dworcowa, Energetyków, Grodzka, Jodłowa, Kasztanowa, Kupiecka, Marcinkowskiego, Mickiewicza, Myśliwska, Osiedle Robotnicze, Piaskowa, Składowa, Spacerowa, Szkolna, Św. Mikołaja, Wazów, Winiary, Wojska Polskiego
4	Nowogród Bobrzański ulice: Botaniczna, Gwiazdzista, Jasna, Kolejowa, Lazurkowa, Porzeczkowa, Słoneczna, Unii Europejskiej, Zielona, Zielonogórska, Majowa, Polna, Spokojna, Dojazdowa, Poczтова od skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Dolina Zielona, 9 Maja, Bogaczowska, Działkowa, Gimnazjalna, Henryka Brodatego, Parkowa, Promykowa, Prosta, Rzemieślnicza, Sportowa, Storczykowa, Tęczowa, Wąska, Wesoła, Wiejska, Wodna, Zdrowa
5	Kaczenice, Niwiska
6	Kotowice
7	Kamionka, Pielice, Pierzwin, Urzuty
8	Drażowina, Przybymierz, Skibice, Sobolice
9	Bogaczów, Krzewiny, Łagoda, Pajęczno, Sterków, Wysoka
10	Białowice, Cieszów, Dobroszów Mały, Krzywa
11	Dobroszów Wielki, Klępina, Podgórzyce, Popowice, Turów
12	Obszar pokopalniany ulica Wędkarzy, ul. Fabryczna 22

Źródło: opracowanie własne

OBSZAR NR 1

Przebieg obszaru	Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosy, Słowackiego, Młyńska, Reja
Powierzchnia obszaru – ha	510
Liczba ludności (liczba osób ogółem)	955

OBSZAR NR 2

Przebieg obszaru	Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтовая od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała
Powierzchnia obszaru – ha	467
Liczba ludności (liczba osób ogółem)	1200

OBSZAR NR 3

Przebieg obszaru	Nowogród Bobrzański ulice: Budowlanców, Fabryczna poza numerem 22, Akacyjowa, Borówkowa, Bukowa, Cicha, Dębowa, Gajowa, Kochanowskiego, Łąkowa, Modrzewiowa, Słowicza, Sosnowa, Świerkowa, Tama Kolejowa, Topolowa, Warzywna, Willowa, Białowicka, Drzewna, Budowlana Do wodociągów, Dworcowa, Energetyków, Grodzka, Jodłowa, Kasztanowa, Kupiecka, Marcinkowskiego, Mickiewicza, Myśliwska, Osiedle Robotnicze, Piaskowa, Składowa, Spacerowa, Szkolna, Św. Mikołaja, Wazów, Winiary, Wojska Polskiego
Powierzchnia obszaru – ha	196
Liczba ludności (liczba osób ogółem)	1594

OBSZAR NR 4

Przebieg obszaru	Nowogród Bobrzański ulice: Botaniczna, Gwiazdzista, Jasna, Kolejowa, Lazurowa, Porzeczkowa, Słoneczna, Unii Europejskiej, Zielona, Zielonogórska, Majowa, Polna, Spokojna, Dojazdowa, Poczta od skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Dolina Zielona, 9 Maja, Bogaczowska, Działkowa, Gimnazjalna, Henryka Brodatego, Parkowa, Promykowa, Prosta, Rzemieśnicza, Sportowa, Storczykowa, Tęczowa, Wąska, Wesoła, Wiejska, Wodna, Zdrowa
Powierzchnia obszaru – ha	290
Liczba ludności (liczba osób ogółem)	1244

OBSZAR NR 5

Przebieg obszaru	Kaczenice, Niwiska
Powierzchnia obszaru – ha	2478
Liczba ludności (liczba osób ogółem)	592

OBSZAR NR 6

Przebieg obszaru	Kotowice
Powierzchnia obszaru – ha	1000
Liczba ludności (liczba osób ogółem)	396

OBSZAR NR 7

Przebieg obszaru	Kamionka, Pielice, Pierzwini, Urzuty
Powierzchnia obszaru – ha	3322
Liczba ludności (liczba osób ogółem)	639

OBSZAR NR 8

Przebieg obszaru	Drągowina, Przybymierz, Skibice, Sobolice
Powierzchnia obszaru – ha	3578
Liczba ludności (liczba osób ogółem)	883

OBSZAR NR 9	
Przebieg obszaru	Bogaczów, Krzewiny, Łagoda, Pajęczno, Sterków, Wysoka
Powierzchnia obszaru – ha	6878
Liczba ludności (liczba osób ogółem)	754

OBSZAR NR 10	
Przebieg obszaru	Białowice, Cieszów, Dobroszów Mały, Krzywa
Powierzchnia obszaru – ha	4766
Liczba ludności (liczba osób ogółem)	371

OBSZAR NR 11	
Przebieg obszaru	Dobroszów Wielki, Kłępina, Podgórzycze, Popowice, Turów
Powierzchnia obszaru – ha	2215
Liczba ludności (liczba osób ogółem)	535

OBSZAR NR 12	
Przebieg obszaru	Obszar pokopalniany ulica Wędkarzy, ul. Fabryczna 22
Powierzchnia obszaru – ha	149
Liczba ludności (liczba osób ogółem)	0 – tereny niezamieszkałe

4.1 Sfera społeczna

Na poniższym grafie przedstawiono kryteria delimitacji obszarów w analizowanej w tym rozdziale sferze społecznej. Ponadto, dla każdego z kryteriów określono katalog wskaźników charakteryzujących dany parametr. Na podstawie zebranych danych wskaźnikowych w końcowym fragmencie podrozdziału opisano skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w zakresie każdego z rozpatrywanego kryterium delimitacji.

Tabela 3 Sfera społeczna – kryteria delimitacji

Źródło: opracowanie własne

Tabela 4 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Poziom ubóstwa	Średni dochód na 1 mieszkańca w danym obszarze w pln	Dane Własne
	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (liczba os./100 mieszkańców)	Dane własne
Poziom aktywności społecznej	Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców	Dane własne
Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba osób z niepełnosprawnością (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie (ogółem/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej

	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych (ogółem/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki/100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji
	Liczba czynów karalnych osób nieletnich – sztuki/100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji
Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (liczba os./100 mieszkańców)	Dane własne/ Powiatowy Urząd Pracy
	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych (liczba os./100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy
	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os./100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery społecznej. W ten sposób określono czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na poszczególnych obszarach wraz z określeniem w każdym z przypadków skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Tabela 5 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera społeczna

Sfera społeczna														
Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość referencyjna dla całej gminy	Obszary										
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Poziom ubóstwa	Średni dochód na 1 mieszkańca w danym obszarze w pln	Dane Własne/Urząd Skarbowy	3900	4500	4300	4200	4200	3500	3600	3600	3600	3600	3600	3600
	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej	3,47	3,77	3,50	1,69	2,25	1,52	8,59	3,76	4,08	4,64	6,47	4,30
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców)	OPS	5,02	5,03	4,75	2,07	3,14	2,36	9,60	5,48	4,98	6,10	14,02	6,54
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (liczba os./100 mieszkańców)	Dane własne	6,70	6,7090	6,7080	6,7030	6,7020	6,7070	6,7030	6,7040	6,7050	6,7000	6,6900	6,6800
Poziom aktywności społecznej	Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców	Dane własne	0,35	0,42	0,33	0,25	0,40	0,34	0,51	0,31	0,34	0,40	0,54	0,19
Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba osób z niepełnosprawnością (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej	3,91	4,82	4,92	2,13	1,61	0,68	14,90	3,29	2,38	3,98	9,43	5,42

	Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców)	OPS	3,35	2,72	2,33	1,25	2,41	2,03	7,83	5,16	4,30	4,51	3,77	4,11
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców)	OPS	0,22	0,00	0,50	0,13	0,00	0,34	0,25	0,00	0,11	0,40	0,54	0,56
	Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie (ogółem/100 mieszkańców)	OPS	0,49	0,10	0,33	0,13	0,40	0,68	1,26	0,63	0,79	0,93	0,81	0,56
	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych (ogółem/100 mieszkańców)	OPS	0,17	1,05	0,42	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,11	0,00	0,00	0,00
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki/100 mieszkańców	Lokalny Posterunek Policji	2,37	1,05	3,17	0,82	5,63	1,52	3,03	1,10	1,93	3,05	1,89	2,06
	Liczba czynów karalnych osób nieletnich – sztuki/100 mieszkańców	Lokalny Posterunek Policji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (liczba os/100 mieszkańców)	dane własne/Powiatowy Urząd Pracy	2,07	3,46	2,42	1,57	1,61	1,86	1,26	1,41	2,04	2,17	2,17	2,80

	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych (liczba os./100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy	3,82	5,76	4,50	3,01	3,22	5,57	4,44	3,91	3,28	2,79	2,96	2,99
	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os./100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy	1,82	3,46	3,00	1,39	1,13	1,86	1,26	1,41	1,51	1,06	1,62	1,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z jednostek społecznych gminy Nowogród Bobrzański

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w sferze społecznej autorzy dokumentu zidentyfikowali następujące problemy oraz potencjały:

SFERA SPOŁECZNA

PROBLEMY

1. mocno widoczny podział mieszkańców z dolnej i górnej części miasta,
2. brak liderów społecznych w Nowogrodzie Górnym (zauważalna zdecydowanie większa aktywność społeczna w dolnej części miasta),
3. odpływ młodych ludzi do większych miast,
4. brak atrakcyjnych miejsc i rozrywek dla młodzieży (np. kręgielni, klubokawiarni, parku linowego itp.),
5. zauważalna część osób nadużywająca alkoholu i widoczne patologie społeczne, wykluczenie społeczne,
6. bezrobocie zauważalne zwłaszcza wśród kobiet,
7. niska frekwencja na imprezach organizowanych przez gminę i organizacje społeczne - mała aktywność mieszkańców, brak ich zaangażowania,
8. słaba promocja/reklama i mało atrakcyjna oferta dot. spotkań łączących mieszkańców
9. brak integracji społecznej,
10. dewastacja i zaśmiecanie miasta (przy jednoczesnej małej ilości koszy na śmieci na terenie miasta),
11. problem z opieką do dzieci do lat 3, brak żłobka,
12. brak poczucia bezpieczeństwa,
13. niewystarczająca liczba pracowników straży miejskiej,
14. brak miejsca dla osób zależnych, seniorów wymagających opieki (w czasie godzin pracy najbliższych),
15. brak szkoły średniej - konieczność dojazdów młodzieży do innych miast, np. Żar czy Zielonej Góry,
16. brak służb porządkowych na ulicach - Policja, Straż Miejska.

POTENCJAŁY

1. wiele prężnie działających organizacji pozarządowych - np. Stowarzyszenie „Fiber”, GKS FADOM, Lubuskie Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego „Optimum”, Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka koło terenowe,
2. placówki oświatowe - 5 szkół na terenie gminy: 3 Szkoły Podstawowe zlokalizowane w Nowogrodzie Bobrzańskim, Niwiskach, Drągowinie oraz Niepubliczna Szkoła Podstawowa PRO NOVO w Bogaczowie,

3. społeczni liderzy lokalni w Nowogrodzie Dolnym - działający w organizacjach, aktywni seniorzy działający w grupie nieformalnej,
4. Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji - sekcje szachowa, taneczna, biegowa, piłkarska, artystyczna (organizacja konkursów, przedstawień, aktywności w czasie ferii zimowych i podczas wakacji),
5. Zespół Boisk sportowych „Orlik”,
6. place zabaw dla dzieci,
7. siłownie zewnętrzne,
8. drużyna harcerska
9. Klub Seniora,
10. Posterunek Policji i jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej,
11. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna,
12. przychodnie, apteki punkty apteczne.
13. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Dodatkowo, w poniższym zestawieniu tabelarycznym autorzy podjęli próbę określenia skali problemu i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w odniesieniu do każdego ze zdefiniowanych kryteriów w podziale na poszczególne obszary terytorialne. Dla obu parametrów (skala problemów i potrzeby rewitalizacyjne) określono maksymalną i minimalną liczbę punktów w poszczególnych kryteriach. Punktacja poszczególnym parametrom nadawano w następującej skali:

SKALA PROBLEMU:	CHARAKTER POTRZEB:
<ul style="list-style-type: none"> • nieistotna – 0 punktów, • niewielka – 1 punkt, • umiarkowana – 2 punkty, • istotna – 3 punkty, • bardzo duża – 4 punkty. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak – 0 punktów, • niewielki – 1 punkt, • umiarkowany – 2 punkty, • znaczący – 3 punkty, • bardzo duży – 4 punkty.

Następnym etapem analizy było określenie jakościowego oddziaływania poszczególnych parametrów na poszczególne kryteria i przypisanie ocen punktowych. W poniższej tabeli szczegółowo zobrazowano przeprowadzoną analizę.

Tabela 6 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera społeczna

Kryterium												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Poziom ubóstwa												
Skala problemów	1	1	0	0	2	4	3	2	3	4	3	0
Charakter potrzeb	1	1	0	0	2	4	3	2	3	4	3	0

Poziom obciążenia demograficznego												
Skala problemów	0	0	0	0	0	0	4	0	0	4	0	0
Charakter potrzeb	0	0	0	0	0	0	4	0	0	4	0	0
Poziom aktywności społecznej												
Skala problemów	0	2	2	0	3	0	3	3	0	0	4	0
Charakter potrzeb	0	2	2	0	3	0	3	3	0	0	4	0
Poziom zagrożenia wykluczeniem												
Skala problemów	1	2	0	0	2	4	2	2	3	3	3	0
Charakter potrzeb	1	2	0	0	2	4	2	2	3	3	3	0
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)												
Skala problemów	3	4	1	3	1	2	1	1	2	1	1	0
Charakter potrzeb	3	4	1	3	1	2	1	1	2	1	1	0
Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia												
Skala problemów	4	3	1	2	3	2	2	0	1	1	1	0
Charakter potrzeb	4	3	1	2	3	2	2	0	1	1	1	0

Źródło: opracowanie własne

4.2 Sfera infrastrukturalno-gospodarcza

Wysoki poziom życia mieszkańców gminy w dużej mierze zależy od rozwoju przedsiębiorstw zlokalizowanych na jej terenie. Poprzez działalność produkcyjną i usługową w dużym stopniu wpływają na wzrost zatrudnienia w gminie (a tym samym ograniczenie poziomu bezrobocia), a także wysokość dochodów gminy – część podatku dochodowego od osób prawnych CIT (19%) trafia jako subwencja do budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

Na poniższym grafie przedstawiono kryteria delimitacji obszarów w analizowanej w tym rozdziale sferze infrastrukturalno - gospodarczej. Ponadto, dla każdego z kryteriów określono katalog wskaźników charakteryzujących dany parametr. Na podstawie zebranych danych wskaźnikowych w końcowym fragmencie podrozdziału opisano skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w zakresie każdego z rozpatrywanego kryterium delimitacji.

Tabela 7 Sfera infrastrukturalno - gospodarcza – kryteria delimitacji

Źródło: opracowanie własne

Tabela 8 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki (ogółem/100 mieszkańców)	Dane własne
Dostępność miejsc pracy	Liczba ofert pracy (ogółem/100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy
Szczególnie zniszczone otoczenie	Liczba budynków bez wodociągów (w sztukach) oraz udział tych budynków do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane własne
	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze	Dane własne
	Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane własne
	Udział budynków wybudowanych przed r. 1989 w budynkach ogółem	Dane własne

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery infrastrukturalno - gospodarcza. W ten sposób określono czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na poszczególnych obszarach wraz z określeniem w każdym z przypadków skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Tabela 9 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera infrastrukturalno-gospodarcza

Sfera infrastrukturalno-gospodarcza														
Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość dla całej gminy	Obszary										
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki (ogółem/100 mieszkańców)	Dane własne	7,70	8,27	7,33	7,84	6,43	7,43	9,09	5,48	6,80	6,63	6,74	8,97
Dostępność miejsc pracy	Liczba ofert pracy (ogółem/100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy	1,69	1,26	0,83	1,13	1,77	1,86	3,54	2,35	1,70	1,72	3,77	2,06
Szczególnie zniszczone otoczenie	Liczba budynków bez wodociągów (w sztukach) oraz udział tych budynków do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane własne	1,00%	0%	0%	0%	0%	2%	2%	1%	1%	1%	1%	1%
	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze	Dane własne	92%	25%	25%	30%	30%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane własne	48%	0%	0%	0%	0%	55%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Liczba budynków Ogólnie / liczba budynków wybudowanych przed r. 1989/udział tych budynków w budynkach ogółem	Dane własne	68%	90%	88%	75%	75%	95%	92%	95%	95%	95%	95%	95%

Źródło: opracowanie własne

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w sferze społecznej autorzy dokumentu zidentyfikowali następujące problemy oraz potencjały:

SFERA INFRASTRUKTURALNO - GOSPODARCZA

niski wskaźnik prowadzenia aktywności gospodarczej,

PROBLEMY

1. za mało dużych firm i zakładów przemysłowych na terenie gminy,
2. niskie zarobki (niewielkie wynagrodzenie za pracę w istniejących na terenie gminy firmach),
3. brak terenów pod inwestycje,
4. zaniedbane akweny zniechęcające turystów na wypoczynek,
5. brak sfery przemysłowej,
6. niewykorzystana bogata sfera środowiskowa - pod inwestycje w branży turystycznej,
7. brak bazy hotelowej i gastronomicznej dla przyjeżdżających na wypoczynek,
8. brak infrastruktury przy zbiornikach wodnych i przy rzece Bóbr (pomostów, plaży, ławek , alejek, ścieżek pieszych i rowerowych, przystani kajakowych itp.),
9. brak żłobka,
10. zaniedbane centrum miasta – rynek, dotyczy obu części miasta
11. brak w Nowogrodzie Dolnym sklepu wielko powierzchniowego , handlowego,
12. brak wystarczającej ilości marketów i sklepów wielobranżowych (poza spożywczymi),
13. brak wielofunkcyjnego boiska sportowego w Nowogrodzie Dolnym,
14. brak planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszarów
15. bezrobocie, odpływ młodych ludzi do innych miast,
16. mała promocja gminy i jej walorów turystycznych.

POTENCJAŁY

1. tradycje związane z położeniem gminy – blisko Zielonej Góry,
2. położenie przy zachodniej granicy (droga krajowa Zielona Góra-Przewóz (przejście graniczne z Niemcami),
3. przejścia graniczne (Łęknica, Olszyna),
4. węzeł komunikacyjny (Zielona Góra-Żagań-Żary-Lubsko),
5. położenie gminy w dorzeczu Odry i przepływającą przez gminę rzekę Bóbr,
6. plaża miejska - wyrobisko poźwirowe FADOM (kąpielisko),
7. plaża gminna nad jeziorem Krzystkowskim (lokalizacja Dobroszów Mały),
8. lasy (kompleksy leśne zajmujące ponad 60% gminy),
9. teren do zagospodarowania po byłym boisku - ul. Pocztowa (w stronę Lubsko),
10. rozwijająca się agroturystyka (Kwatera Myśliwska, Ośrodek nad basenami),
11. bogate tereny zielone pod stworzenie alejek pieszych i rowerowych (rzeka Bóbr, lasy, ścieżki dydaktyczne i przyrodnicze, pomniki przyrody),

12. była fabryka dynamitu i amunicji DAG,
13. stawy, zbiorniki wodne - Nowogród Dolny ul. Fabryczna,
14. użytki i gospodarstwa rolne,
15. pustostan/budynek w centrum Nowogrodu przy ul. 9 Maja (po restauracji Rzepicha),
16. grunty pod budownictwo komunalne,
17. budynek Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury Sportu i Rekreacji (pot. Domu Kultury),
18. bogate tereny w pokłady gliny,
19. duża ilość podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym (naprawa samochodów, budownictwo, handel),
20. firmy działające na terenie gminy dające zatrudnienie - pracodawcy: np. Zielonogórskie Zakłady Eksploatacji Kruszywa, Studio Schody, EUROBUD, Cossack sp. z o.o. Cowan Mobil, Zakład Karny, Nadleśnictwo, Jednostka Wojskowa, ZGKiM sp. z o.o.
21. cykliczne sptywy kajakowe.

Dodatkowo, w poniższym zestawieniu tabelarycznym autorzy podjęli próbę określenia skali problemu i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w odniesieniu do każdego ze zdefiniowanych kryteriów w podziale na poszczególne obszary terytorialne. Dla obu parametrów (skala problemów i potrzeby rewitalizacyjne) określono maksymalną i minimalną ilość punktów w poszczególnych kryteriach. Punktacja poszczególnym parametrom nadawano w następującej skali:

SKALA PROBLEMU:

- nieistotna – 0 punktów,
- niewielka – 1 punkt,
- umiarkowana – 2 punkty,
- istotna – 3 punkty,
- bardzo duża – 4 punkty.

CHARAKTER POTRZEB:

- brak – 0 punktów,
- niewielki – 1 punkt,
- umiarkowany – 2 punkty,
- znaczący – 3 punkty,
- bardzo duży – 4 punkty.

Następnym etapem analizy było określenie jakościowego oddziaływania poszczególnych parametrów na poszczególne kryteria i przypisanie ocen punktowych. W poniższej tabeli szczegółowo zobrazowano przeprowadzoną analizę.

Tabela 10 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera infrastrukturalno-gospodarcza

Kryterium	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Poziom aktywności gospodarczej											
Skala problemów	1	2	1	3	2	0	4	3	3	3	0	n/d
Charakter potrzeb	1	2	1	3	2	0	4	3	3	3	0	n/d
Dostępność miejsc pracy												
Skala problemów	3	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	n/d

Charakter potrzeb	3	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	n/d
Szczególnie zniszczone otoczenie												
Skala problemów	0	0	0	0	3	4	3	3	3	3	3	n/d
Charakter potrzeb	0	0	0	0	3	4	3	3	3	3	3	n/d

Źródło: opracowanie własne

4.3 Sfera przestrzenno – funkcjonalna

Na poniższym grafie przedstawiono kryteria delimitacji obszarów w analizowanej w tym rozdziale sferze przestrzenno - funkcjonalnej. Ponadto, dla każdego z kryteriów określono katalog wskaźników charakteryzujących dany parametr. Na podstawie zebranych danych wskaźnikowych w końcowym fragmencie podrozdziału opisano skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w zakresie każdego z rozpatrywanego kryterium delimitacji.

Tabela 11 Sfera społeczna – przestrzenno – funkcjonalna

Źródło: opracowanie własne

Tabela 12 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	Dane własne
	Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	Dane własne
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka)	Dane własne

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery przestrzenno – funkcjonalnej.

Tabela 13 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera przestrzenno-funkcjonalna

Sfera przestrzenno - funkcjonalna														
Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość dla całej gminy	Obszary										
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	Dane własne	65%	70%	70%	55%	45%	75%	50%	50%	50%	50%	50%	50%
	Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	Dane własne	75%	70%	70%	40%	40%	65%	60%	60%	60%	60%	60%	60%
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka)	Dane własne	23	2	2	2	2	0	3	2	2	2	3	3

Źródło: opracowanie własne

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w sferze przestrzenno – funkcjonalnej autorzy dokumentu zidentyfikowali następujące problemy oraz potencjały:

SFERA PRZESTRZENNO FUNKCJONALNA

PROBLEMY

1. brak miejsca spotkań dla dzieci i młodzieży z ciekawą ofertą zajęć i aktywności pozalekcyjnych,
2. zaniedbana infrastruktura drogowa w centrum miasta - rynku (dziurawe drogi i ulice),
3. niewystarczająca ilość chodników na terenie miasta,
4. brak wystarczającej ilości ławek na terenie całego Nowogrodu Bobrzańskiego,
5. wymagający renowacji dach kościoła pw. św. Bartłomieja,
6. brak dostępu do szerokopasmowego Internetu,
7. zniszczone elewacje budynków,
8. brak taniej i szybkiej komunikacji publicznej między dwiema częściami Nowogrodu (Dolny-Górny),
9. bardzo zniszczona droga w stronę Krzywańca (zły stan techniczny),
10. wymagająca renowacji i remontów ul. 9 Maja i zagospodarowanie placu za blokiem przy ulicy 9 Maja,
11. niszczący budynek po byłej restauracji dawna „Rzepicha” w Nowogrodzie Górnym ul. Rynek,
12. brak sceny plenerowej,
13. niezagospodarowany, niszczący budynek kasyna wojskowego,
14. brak infrastruktury do wypoczynku, ścieżek rowerowych, bazy hotelowej i gastronomicznej,
15. brak środków na remont zabytkowych, historycznych budynków,
16. brak mieszkań socjalnych, komunalnych dla mieszkańców,
17. brak zakładów przemysłowych,
18. brak żłobka,
19. brak wystarczającej ilości sklepów wielkopowierzchniowych,
20. niezagospodarowany park (za kościołem św. Bartłomieja),
21. niewykorzystane walory środowiskowe (zaniedbana plaża, brak ścieżek)
22. zanieczyszczona przestrzeń miasta, niezagospodarowane i zaśmiecone podwórka (opieszali i nieodpowiedzialni gospodarze, wspólnoty mieszkaniowe),
23. niewykorzystany obiekt - dworzec PKP,
24. wymagająca remontu droga do ośrodka zdrowia - ulica Wiejska (Nowogród Górny),
25. duży ruch samochodów ciężarowych, hałas, zanieczyszczenie miasta, zniszczona nawierzchnia drogowa, brak obwodnicy Nowogrodu

26. mało ławek na terenie całego miasta (głównie w parkach),
27. brak koszy na terenie miasta,
28. konieczny remont drogi ul. Młyńskiej i ul. Witosa,
29. brak kursów autobusów do pobliskich wiosek - trudności komunikacyjne,
30. zniszczony, wymagający remontu most łączący Nowogród Dolny z Górnym,
31. brak obwodnicy Nowogrodu Bobrzańskiego i alternatywnego mostu – przeprawy,
32. zaniedbane przystanki w pobliskich wioskach (np. Klępina) lub ich brak (np. w Niwiskach)
33. słabe oświetlenie dróg i zły stan dróg, brak chodników w pobliskich wioskach (np. w Klępinie, Drągowinie, Niwiskach, Bogaczowie),
34. brak oświetlenia w parku, przy cmentarzu - Nowogród Dolny,
35. brak sklepów w innych branżach niż spożywcza (odzieżowych, obuwniczych, budowlanych itp.),
36. zamknięte, niedostępne toalety przy plaży FADOM,
37. zaniedbany stadion - Nowogród Dolny zdewastowany, Górny wymaga modernizacji,
38. niewykorzystane pustostany (kasyno, stara piekarnia, Młyn).

POTENCJAŁY

1. zabytkowy kościół pw. św. Bartłomieja z XIII/XIV w. i teren starego cmentarza,
2. zabytkowa Willa fabrykanta przy ul Młyńskiej z 1902 r.,
3. plebania z końca XVII w.,
4. zabytkowy kościół parafialny pw. Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny z XIII w.,
5. zabytkowe domy i kamienice (ul. Kościuszki, ul. Majowa, ul. Rynek),
6. stare zabudowy przy pl. Wolności, ul. Dąbrowskiego,
7. była fabryka prochu i amunicji DAG, bunkry - pozostałości niemieckiej fabryki zbrojeniowej,
8. Plac Zamkowy,
9. dobre położenie gminy (bliskość do większych miejscowości - węzeł komunikacyjny: Żary, Zielona Góra, Żagań, Lubsko, linia kolejowa Zielona Góra-Żary, ważne szlaki komunikacyjne w kierunku zachodniej granicy),
10. budynek Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury Sportu i Rekreacji,
11. nowy plac zabaw i siłownia plenerowa za budynkiem Domu Kultury,
12. budynek byłego kasyna,
13. zbiorniki pokopalniane przy ul. Fabrycznej,
14. park łączący Górny i Dolny Nowogród,
15. tereny zielone przy pl. Wolności,
16. nadbrzeże przy rzece Bóbr - ul. Nadbrzeżna,
17. stara przystań kajakowa,
18. walory środowiskowe - lasy, wodne zbiorniki pokopalniane, rzeka Bóbr,
19. dworzec PKP przy ul. Kolejowej,

20. hala sportowo – widowiskowa w Nowogrodzie Bobrz. i sportowa Niwiskach,
21. place zabaw, baseny, siłownie zewnętrzne na terenie miasta
22. wyremontowany PKS
23. nowe barierki przy drogach
24. przejście pod wiaduktem w Nowogrodzie Dolnym
25. Zespół Boisk Sportowych „Orlik” ul. Fabryczna
26. nowe sale w Gimnazjum: chemiczna i językowa
27. dwie restauracje oraz pizzeria na terenie miasta
28. Inpost – paczkomaty, placówka Poczty Polskiej SA
29. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna z filią w Niwiskach.

Dodatkowo, w poniższym zestawieniu tabelarycznym autorzy podjęli próbę określenia skali problemu i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w odniesieniu do każdego ze zdefiniowanych kryteriów w podziale na poszczególne obszary terytorialne. Dla obu parametrów (skala problemów i potrzeby rewitalizacyjne) określono maksymalną i minimalną ilość punktów w poszczególnych kryteriach. Punktacja poszczególnym parametrom nadawano w następującej skali:

SKALA PROBLEMU:	CHARAKTER POTRZEB:
<ul style="list-style-type: none"> • nieistotna – 0 punktów, • niewielka – 1 punkt, • umiarkowana – 2 punkty, • istotna – 3 punkty, • bardzo duża – 4 punkty. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak – 0 punktów, • niewielki – 1 punkt, • umiarkowany – 2 punkty, • znaczący – 3 punkty, • bardzo duży – 4 punkty.

Następnym etapem analizy było określenie jakościowego oddziaływania poszczególnych parametrów na poszczególne kryteria i przypisanie ocen punktowych. W poniższej tabeli szczegółowo zobrazowano przeprowadzoną analizę.

Tabela 14 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera przestrzenno - funkcjonalna

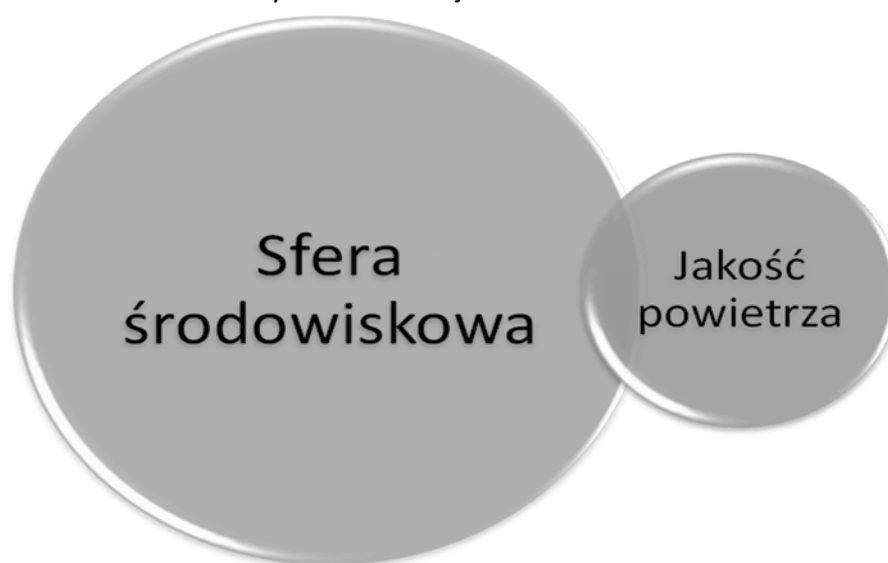
Kryterium	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna											
Skala problemów	4	4	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Charakter potrzeb	4	4	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Funkcjonalność przestrzeni publicznych												
Skala problemów	2	2	2	2	0	4	2	2	2	4	4	0
Charakter potrzeb	2	2	2	2	0	4	2	2	2	4	4	0

Źródło: opracowanie własne

4.4 Sfera środowiskowa

Na poniższym grafie przedstawiono kryteria delimitacji obszarów w analizowanej w tym rozdziale sferze środowiskowej. Ponadto, dla każdego z kryteriów określono katalog wskaźników charakteryzujących dany parametr. Na podstawie zebranych danych wskaźnikowych w końcowym fragmencie podrozdziału opisano skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w zakresie każdego z rozpatrywanego kryterium delimitacji.

Tabela 15 Sfera środowiskowa – kryteria delimitacji

Źródło: opracowanie własne

Tabela 16 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Jakość powietrza	Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	Dane własne
	Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)	Dane własne
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	Dane własne
	Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Dane własne

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery środowiskowej. W ten sposób określono czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na poszczególnych obszarach wraz z określeniem w każdym z przypadków skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Tabela 17 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera środowiskowa.

Sfera środowiskowa														
Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość dla całej gminy	Obszary										
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Jakość powietrza	Liczba budynków o niskiej termoizolacyjności (szt.)	Dane własne	1963	209	261	339	264	130	84	136	188	160	79	114
	Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)	Dane własne	78,00%	75%	85%	65%	65%	90%	75%	80%	75%	75%	75%	80%
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	Dane własne	3,50%	0%	0%	1%	4%	0%	2%	1%	1%	2%	2%	2%
	Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Dane własne	2949	1,2	1,8	3,8	2,2	320	220	400	500	500	500	500

Źródło: opracowanie własne

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w strefie środowiskowej autorzy dokumentu zidentyfikowali następujące problemy oraz potencjały:

SFERA ŚRODOWISKOWA

PROBLEMY

1. nieuregulowane koryto rzeki Bóbr,
2. zanieczyszczone powietrze - osiedla emitujące dużą ilość CO₂ ze względu na brak termicznych izolacji budynków i kotłownie na paliwo stałe niespełniające obowiązujących norm; piece w indywidualnych budynkach mieszkalnych,
3. zaśmiecanie miasta - brak kultury dbania o środowisko, postaw i świadomości ekologicznej,
4. jeszcze zbyt mało rozpropagowana akcja segregacji odpadów,
5. duży hałas i emisja spalin przez samochody korzystające z trasy DK27,
6. odchody zwierząt w miejscach publicznych,
7. niewykorzystane warunki rolne, glebowe, do ekologicznych upraw,
8. zanieczyszczony park na Winiarach (śmieci, brak ławek, brak oświetlenia),
9. niezagospodarowany akwen w Dobroszowie Małym,
10. brak zagospodarowania potencjalnych miejsc kąpieliskowych,
11. niezagospodarowane tereny zielone usytuowane pomiędzy częściami miasta (dolną i górną), niewykorzystane walory przyrodnicze,
12. niewystarczające rozwiązania w obszarze sieci kanalizacyjnej i gazowej,
13. brak ścieżek rowerowych i tras do turystyki pieszej,
14. niewydajna oczyszczalnia ścieków (brak odpowiedniej przepustowości, brak nowoczesnego układu sterowania),
15. problem z dzikami - strach przed spotkaniem i obawa przed atakiem,
16. zalewanie ogródków działkowych - niedrożny przepływ pod szosą.

POTENCJAŁY

1. przepływającą przez gminę rzeka Bóbr,
2. aleje spacerowe w obrębie rzeki Bóbr łączące dwie części miasta,
3. obszary chronione, liczne użytki rolne i możliwości dla ekologicznego rolnictwa, Natura 2000, parki krajobrazowe,
4. położenie gminy w dorzeczu Odry,
5. położenie gminy na Pojezierzu Lubuskim,
6. jeziora, stawy, baseny, pokopalniane zbiorniki wodne,
7. pełny dostęp do sieci wodociągowej,
8. teren ul. Nadbrzeżna – Leśna,
9. parki i tereny zalesione w obrębie miasta (kompleksy leśne zajmujące ponad 60% pow. gminy),

10. ciekawe położenie geograficzne i klimat terenów {np. Wzgórza Dalkowskie, Wzniesienie Zielonogórskie),
11. teren i park od kościoła św. Bartłomieja do ul. Młyńskiej,
12. mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków (Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej),
13. liczne pomniki przyrody (dęby, sosny, buki).

Dodatkowo, w poniższym zestawieniu tabelarycznym autorzy podjęli próbę określenia skali problemu i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w odniesieniu do każdego ze zdefiniowanych kryteriów w podziale na poszczególne obszary terytorialne. Dla obu parametrów (skala problemów i potrzeby rewitalizacyjne) określono maksymalną i minimalną liczbę punktów w poszczególnych kryteriach. Punktacja poszczególnym parametrom nadawano w następującej skali:

SKALA PROBLEMU:	CHARAKTER POTRZEB:
<ul style="list-style-type: none"> • nieistotna – 0 punktów, • niewielka – 1 punkt, • umiarkowana – 2 punkty, • istotna – 3 punkty, • bardzo duża – 4 punkty. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak – 0 punktów, • niewielki – 1 punkt, • umiarkowany – 2 punkty, • znaczący – 3 punkty, • bardzo duży – 4 punkty.

Następnym etapem analizy było określenie jakościowego oddziaływania poszczególnych parametrów na poszczególne kryteria i przypisanie ocen punktowych. W poniższej tabeli szczegółowo zobrazowano przeprowadzoną analizę.

Tabela 18 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera środowiskowa

Kryterium												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Jakość powietrza												
Skala problemów	1	3	1	0	4	1	2	1	1	1	2	n/d
Charakter potrzeb	1	3	1	0	4	1	2	1	1	1	2	n/d

Źródło: opracowanie własne

5. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji - określenie, w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium najbardziej wymagającego wsparcia

Cytując Ustawę o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 (Dz. U. 2015 poz. 1777) oraz „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” (Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 3 lipca 2015 r., MliR/H 2014-2020/20(01)/07/2015) rewitalizacja

stanowi proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Obszar zdegradowany to natomiast przestrzeń, w której koncentrują się zjawiska negatywne (społeczne, gospodarcze, przestrzenne) oraz problemy, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców. Szczególne znaczenie dla wartości niniejszego dokumentu odgrywać będzie obszar rewitalizacji. Jest to "obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, (...) na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się przeprowadzić rewitalizację". Teren objęty rewitalizacją nie może on obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Delimitacji przestrzennej obszarów wymagających interwencji w ramach Programu Rewitalizacji dokonano na podstawie wieloczynnikowej analizy ilościowej i jakościowej i na tej podstawie wyznaczono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Identyfikacji występujących na terenie gminy problemów, czynników i zjawisk kryzysowych dokonano w odniesieniu do sfery społecznej, infrastrukturalno-gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Efektem prezentowanej diagnozy jest wskazanie obszaru o największej kumulacji zjawisk kryzysowych. Analizę poszczególnych obszarów oparto na zestawie wskaźników pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych stref.

5.1. Metodologia delimitacji obszarów zdegradowanych

Na potrzeby procesu wyznaczenia obszarów zdegradowanych przyjęto podział terytorium gminy na 12 obszarów funkcjonalnych. Delimitacja była prowadzona w odniesieniu do sfer:

- społecznej,
- infrastrukturalno-gospodarczej,
- przestrzenno-funkcjonalnej, - środowiskowej.

Tabela 19 Granice obszarów problemowych

Numer obszaru	Przebieg administracyjny obszaru
1	Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosa, Słowackiego, Młyńska, Reja
2	Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтовая od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeźna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała
3	Nowogród Bobrzański ulice: Budowlanców, Fabryczna poza numerem 22, Akacyjowa, Borówkowa, Bukowa, Cicha, Dębowa, Gajowa, Kochanowskiego, Łąkowa, Modrzewiowa, Słowicza, Sosnowa, Świerkowa, Tama Kolejowa, Topolowa, Warzywna, Willowa, Białowicka, Drzewna, Budowlana Do wodociągów, Dworcowa, Energetyków, Grodzka, Jodłowa, Kasztanowa, Kupiecka, Marcinkowskiego, Mickiewicza, Myśliwska, Osiedle Robotnicze, Piaskowa, Składowa, Spacerowa, Szkolna, Św. Mikołaja, Wazów, Winiary, Wojska Polskiego
4	Nowogród Bobrzański ulice: Botaniczna, Gwiazdzysta, Jasna, Kolejowa, Lazurowa, Porzeczkowa, Słoneczna, Unii Europejskiej, Zielona, Zielonogórska, Majowa, Polna, Spokojna, Dojazdowa, Poczтовая od skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Dolina Zielona, 9 Maja, Bogaczowska, Działkowa, Gimnazjalna, Henryka Brodatego, Parkowa, Promykowa, Prosta, Rzemieślnicza, Sportowa, Storczykowa, Tęczowa,

	Wąska, Wesola, Wiejska, Wodna, Zdrowa
5	Kaczenice, Niwiska
6	Kotowice
7	Kamionka, Pielice, Pierzwin, Urzuty
8	Drągowina, Przybymierz, Skibice, Sobolice
9	Bogaczów, Krzewiny, Łagoda, Pajęczno, Sterków, Wysoka
10	Białowice, Cieszów, Dobroszów Mały, Krzywa
11	Dobroszów Wielki, Klępina, Podgórzycze, Popowice, Turów
12	Obszar pokopalniany ulica Wędkarzy, ul. Fabryczna 22

Wskaźnik	Źródło	Wartość dla całej gminy	Dane dla poszczególnych obszarów											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Liczba ludności - osoba	Dane własne	9163	955	1200	1594	1244	592	396	639	883	754	371	535	X
Powierzchnia obszaru – ha	Dane własne	25 849	510	467	196	290	2478	1000	3322	3578	6878	4766	2215	149

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz konsultacji społecznych

Mając na uwadze specyfikę województwa lubuskiego i uwarunkowań występujących głównie na terenach zurbanizowanych oraz możliwości dostępu do danych statystycznych obrazujących zmiany społeczno-ekonomiczne, a także stan infrastruktury technicznej, w badaniu przyjęto następujące kryteria w poszczególnych sferach:

Spółeczna

- Poziom ubóstwa,
- Poziom obciążenia demograficznego,
- Poziom aktywności społecznej,
- Poziom zagrożenia wykluczeniem społecznym,
- Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń),
- Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia.

Infrastrukturalno-gospodarcza

- Poziom aktywności gospodarczej,
- Dostępność miejsc pracy,
- Szczególnie zniszczone otoczenie.

Przestrzenno-funkcjonalna

- Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna,
- Funkcjonalność przestrzeni publicznych.

Środowiskowa

- Jakość powietrza,

5. 2 Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego

Ocena sytuacji kryzysowej w badanych sferach odbywała się poprzez analizę wskaźników ilościowych, gdzie za obszary kwalifikujące się do wsparcia uznano te, dla których wartości wskaźników były gorsze niż wartości referencyjne dla gminy oraz opisów jakościowych opartych na wywiadach z mieszkańcami badanych obszarów. Przyjęta metodologia została opracowana na podstawie wskazówek zawartych w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. W pierwszym kroku określano wartość referencyjną dla wskaźnika w odniesieniu do całej gminy, a następnie porównywano wartość wskaźnika obliczoną dla ustalonego obszaru z wartościami referencyjnymi. Dla lepszego zobrazowania wyników w niżej prezentowanych tabelach użyto kolorów, których intensywność jest skorelowana z wartością danego wskaźnika. Im użyty kolor jest ciemniejszy tym gorszy wynik analizowanego aspektu.

Po wyliczeniu wszystkich wartości następowało przyznawanie od 1 do 3 tzw. „małych” punktów dla tych obszarów, w których wartość wskaźnika wskazywała na kumulację negatywnych zjawisk. Według przyjętej metodologii obszar z najgorszym wynikiem otrzymywał 3 punkty, drugi w kolejności 2 punkty oraz trzeci 1 punkt. Pozostałe obszary nie były już punktowane. Następnie sumowano liczbę zdobytych punktów i wg tej gradacji uporządkowywano Obszary od najgorszego do najlepszego w danej sferze. W celu umożliwienia rzetelnego porównywania wyników Obszarów dla poszczególnych sfer i uniknięcia błędu uzależniającego wyniki od ilości przyjętych wskaźników ponownie każdemu obszarowi przyznano tzw. „duże” punkty, tym razem od 11 do 1 zgodnie z kolejnością wcześniej zdobytych „małych” punktów. Na koniec każdej ze sfer przyporządkowano wagę, która ma oddawać istotę analizowanych problemów w kontekście aktualnej definicji rewitalizacji. W uproszczeniu można stwierdzić, że dla autorów Programu najważniejszym elementem przy wyznaczaniu obszarów kryzysowych był człowiek i problemy społeczne, a kwestie infrastrukturalne, gospodarcze, czy środowiskowe plasowały się na dalszych miejscach. Stąd przyjęto następujący podział wag:

1. Sfera społeczna – 0,4,
2. Sfera infrastrukturalno-gospodarcza – 0,2,
3. Sfera przestrzenno-funkcjonalna – 0,3,
4. Sfera środowiskowa – 0,1.

Przyporządkowane dla każdego z obszarów „duże” punkty w poszczególnych sferach były mnożone przez przyjętą wagę i dopiero ostatecznie wyliczona wartość pozwala nam rzetelnie wskazać obszary, w których występuje szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk świadczących o poziomie degradacji danego obszaru pod każdym z analizowanych względów. Ostatecznie, jako obszar zdegradowany przyjęto ten teren, dla którego wyliczona wartość przekracza o minimum 110% wartość średnią dla wszystkich obszarów. Bezsprzecznie należy przyjąć, że przekroczenie tak przyjętego poziomu świadczy o wyraźnej potrzebie pilnej interwencji i podjęciu działań zaradczych zapobiegających degradacji, których skutki w najbliższym czasie mogą stać się nieodwracalne.

Obszarem szczególnym nie badanym w powyższy sposób jest Obszar nr 12. Są to tereny pokopalniane traktowane jako obszary zdegradowane zgodnie z definicją określoną w wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 oraz w art. 10 pkt 3 Ustawy o rewitalizacji.

Wytyczne w tym zakresie wskazują, że w skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji. Powiązania takie wykazane są w dalszej części Programu w rozdziale 7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk. Natomiast zgodnie z Ustawą dodatkowo w Programie wykazano, że niezamieszkałe tereny pokopalniane objęte Obszarem nr 12, charakteryzują się występowaniem negatywnych zjawisk, w sferach infrastrukturalno-gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej, a zaplanowane działania do przeprowadzenia na tych terenach przyczyniają się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

Zastosowane wskaźniki w poszczególnych sferach to:

Spoleczna

- Średni dochód na 1 mieszkańca w danym obszarze w pln.,
- Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os./100 mieszkańców),
- Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców),
- Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (liczba os./100 mieszkańców),
- Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców,
- Liczba osób z niepełnosprawnością (liczba os./100 mieszkańców),
- Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców),
- Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców),
- Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie (ogółem/100 mieszkańców),
- Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych (ogółem/100 mieszkańców),
- Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki/100 mieszkańców,
- Liczba czynów karalnych osób nieletnich – sztuki/100 mieszkańców,
- Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (liczba os./100 mieszkańców),
- Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych (liczba os./100 mieszkańców),
- Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os./100 mieszkańców).

Infrastrukturalno-gospodarcza

- Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki (ogółem/100 mieszkańców),
- Liczba ofert pracy (ogółem/100 mieszkańców),

- Liczba budynków bez wodociągów (w sztukach) oraz udział tych budynków do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %),
- Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze,
- Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %),
- Liczba budynków ogólnie / liczba budynków wybudowanych przed r. 1989/udział tych budynków w budynkach ogółem.

Przestrzenno-funkcjonalna

- Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%),
- Udział powierzchnia zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%),
- Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka). **Środowiskowa**
- Liczba budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%),
- Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%),
- Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%), □ Powierzchnia terenów zielonych (ha).

Przyjęty w badaniu katalog wskaźników, dających możliwość przeprowadzenia analizy porównawczej obszarów, został dostosowany do specyfiki społeczności zamieszkującej gminę Nowogród Bobrzański oraz skonsultowany z pracownikami m.in. Urzędu Miejskiego, Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Powiatowego Urzędu Pracy w Zielonej Górze i Urzędu Skarbowego w Zielonej Górze. Podstawowym zadaniem było zebranie danych zagregowanych dla poszczególnych obszarów i ich odpowiednia interpretacja. W poprzednim rozdziale podano także źródła danych dla poszczególnych wskaźników.

5. 3 Określenie obszarów zdegradowanych

Przedstawiona w poprzednim rozdziale metodologia prowadzonej analizy wskaźnikowej pozwala określić takie przestrzenie funkcjonalne, które aktualnie są najbardziej zdegradowane. Zaniechanie podejmowania działań zaradczych na tych obszarach spowoduje ich dalszą dewastację oraz stałe obniżanie poziomu życia zamieszkujących je osób. W każdej z weryfikowanych sfer poszczególne obszary zostały zaprezentowane wg natężenia skali zjawisk kryzysowych występujących na danym terenie.

Sfera społeczna

Tabela 20 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze społecznej

Sfera społeczna														
Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość referencyjna dla całej gminy	Obszary										
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Poziom ubóstwa	Średni dochód na 1 mieszkańca w danym obszarze w pln	Dane Własne/Urząd Skarbowy	3900	4500	4300	4200	4200	3500	3600	3600	3600	3600	3600	3600
	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej	3,47	3,77	3,50	1,69	2,25	1,52	8,59	3,76	4,08	4,64	6,47	4,30
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców)	OPS	5,02	5,03	4,75	2,07	3,14	2,36	9,60	5,48	4,98	6,10	14,02	6,54
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (liczba os./100 mieszkańców)	Dane własne	6,70	6,7090	6,7080	6,7030	6,7020	6,7070	6,7030	6,7040	6,7050	6,7000	6,6900	6,6800
Poziom aktywności społecznej	Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców	Dane własne	0,35	0,42	0,33	0,25	0,40	0,34	0,51	0,31	0,34	0,40	0,54	0,19

Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba osób z niepełnosprawnością (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej	3,91	4,82	4,92	2,13	1,61	0,68	14,90	3,29	2,38	3,98	9,43	5,42
	Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców)	OPS	3,35	2,72	2,33	1,25	2,41	2,03	7,83	5,16	4,30	4,51	3,77	4,11
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców)	OPS	0,22	0,00	0,50	0,13	0,00	0,34	0,25	0,00	0,11	0,40	0,54	0,56
	Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie (ogółem/100 mieszkańców)	OPS	0,49	0,10	0,33	0,13	0,40	0,68	1,26	0,63	0,79	0,93	0,81	0,56
	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych (ogółem/100 mieszkańców)	OPS	0,17	1,05	0,42	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,11	0,00	0,00	0,00
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki/100 mieszkańców	Lokalny Posterunek Policji	2,37	1,05	3,17	0,82	5,63	1,52	3,03	1,10	1,93	3,05	1,89	2,06
	Liczba czynów karalnych osób nieletnich – sztuki/100 mieszkańców	Lokalny Posterunek Policji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (liczba os./100 mieszkańców)	dane własne/Powiatowy Urząd Pracy	2,07	3,46	2,42	1,57	1,61	1,86	1,26	1,41	2,04	2,17	2,17	2,80
	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych (liczba os./100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy	3,82	5,76	4,50	3,01	3,22	5,57	4,44	3,91	3,28	2,79	2,96	2,99
	Liczba zarejestrowanych osób długotrwanie bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os./100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy	1,82	3,46	3,00	1,39	1,13	1,86	1,26	1,41	1,51	1,06	1,62	1,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych z Urzędu Miejskiego, Urzędu Skarbowego, Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Komendy Powiatowej Policji

W sferze społecznej za obszar kryzysowy uznano te tereny, które wykazały kumulację negatywnych zjawisk w co najmniej dziewięciu z piętnastu wykorzystanych w badaniu wskaźników (60%). Wskaźniki badano dla następujących kryteriów: Poziom ubóstwa, Poziom obciążenia demograficznego, Poziom aktywności społecznej, Poziom zagrożenia wykluczeniem społecznym, Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń), Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia. Obszary znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji to:

- Obszar nr 6,
- Obszar nr 10,
- Obszar nr 11.

Wymienione obszar wypadły najgorzej w odniesieniu do badanych cech i przyjmowały dla nich najwyższe (lub odpowiednio najniższe) wartości liczbowe w odniesieniu do całej gminy. W najtrudniejszej sytuacji pod tym względem znajduje się jednak Obszar nr 6. Potwierdzają to wartości wskaźników, w przypadku których, aż dla 7 z nich obszar ten miał wyniki gorsze niż referencyjne. Zaraz za wymienionym terenem na drugim miejscu plasował się Obszar nr 10 i 11. Należy tutaj zauważyć, że w analizowanej sferze najlepiej wypadły obszary położone w samej miejscowości Nowogród Bobrzański. **Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszarem zdegradowanym o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze społecznej jest: Obszar nr 6 umiejscowiony na terenach wiejskich (Kotowice). Tylko w nieco lepszej sytuacji znajduje się Obszar nr 10 Białowice, Cieszów, Dobroszów Mały, Krzywa oraz Obszar nr 11 Dobroszów Wielki, Klępina, Podgórzycze, Popowice, Turów.**

Sfera infrastrukturalno-gospodarcza

Tabela 21 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze infrastrukturalno - gospodarczej

Sfera infrastrukturalno-gospodarcza														
Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość dla całej gminy	Obszary										
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki (ogółem/100 mieszkańców)	Dane własne	7,70	8,27	7,33	7,84	6,43	7,43	9,09	5,48	6,80	6,63	6,74	8,97
Dostępność miejsc pracy	Liczba ofert pracy (ogółem/100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy	1,69	1,26	0,83	1,13	1,77	1,86	3,54	2,35	1,70	1,72	3,77	2,06
Szczególnie zniszczone otoczenie	Liczba budynków bez wodociągów (w sztukach) oraz udział tych budynków do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane własne	1,00%	0%	0%	0%	0%	2%	2%	1%	1%	1%	1%	1%
	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze	Dane własne	92%	25%	25%	30%	30%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane własne	48%	0%	0%	0%	0%	55%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Liczba budynków Ogólnie / liczba budynków wybudowanych przed r. 1989/udział tych budynków w budynkach ogółem	Dane własne	68%	90%	88%	75%	75%	95%	92%	95%	95%	95%	95%	95%
--	--	----------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych z Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie Bobrzańskim, Powiatowego Urzędu Pracy

W sferze infrastrukturalno-gospodarczej analizowano wskaźniki odwołujące się do ilości i jakości infrastruktury technicznej oraz poziomu rozwoju gospodarczego na danym terenie. Za obszary zdegradowane w tej sferze uznano te tereny, które wypadły najgorzej w minimum 3 spośród sześciu analizowanych kryteriów. Taka sytuacja zaistniała w Obszarze nr 6,7,8,9,10 oraz 11.

Zaprezentowane zestawienie pozwala uznać, że to na Obszarze nr 7 mamy do czynienia z najtrudniejszą sytuacją dotyczącą poziomu rozwoju gospodarczego i niską jakością infrastruktury technicznej. Mieszkańcy miejscowości Kamionka, Pielice, Pierzwin, Urzuty w dużym stopniu korzystają z tradycyjnych źródeł energii, ponadto na wskazanych terenów duży odsetek mieszkańców korzysta z bezodpływowych zbiorników na ścieki. Ponadto, na terenach wiejskich funkcjonuje stosunkowo mniej przedsiębiorstw niż na obszarach silnie zurbanizowanych.

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszarami zdegradowanymi o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze infrastrukturalno-gospodarczym są Obszary nr 6,7,8,9,10 oraz 11 zlokalizowane na terenach wiejskich.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Tabela 22 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze przestrzenno - funkcjonalnej

Sfera przestrzenno - funkcjonalna														
Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość dla całej gminy	Obszary										
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	Dane własne	65%	70%	70%	55%	45%	75%	50%	50%	50%	50%	50%	50%
	Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	Dane własne	75%	70%	70%	40%	40%	65%	60%	60%	60%	60%	60%	60%
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka)	Dane własne	23	2	2	2	2	0	3	2	2	2	3	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych z Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie Bobrzańskim

Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej oparta była na ocenie skali kryzysu dotyczącego dwóch wskaźników, tj.: szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna weryfikowana udziałem zaniedbanych podwórek w odniesieniu do ilości podwórek ogółem oraz udziałem powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych oraz funkcjonalność przestrzeni publicznych (Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych). Za obszary kryzysowe uznano takie, które przyjmują jedno z najniższych wartości w obydwu kryteriach. Są to:

- Obszar nr 1,
- Obszar nr 2,
- Obszar nr 5.

W przypadku tej sfery mamy do czynienia ze zróżnicowaniem poziomu zagospodarowania przestrzenno-funkcjonalnego poszczególnych obszarów. W najtrudniejszej sytuacji znajduje się obszar nr 1 i 2. Wynika to z faktu, że wymieniony obszar zamieszkuje jest w dużej mierze przez osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i borykające się z problemami społecznymi.

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszarem zdegradowanym o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnym jest w miejscowości Nowogród Bobrzański Obszar nr 1 oraz nr 2, natomiast na terenach wiejskich Obszar nr 5 Kaczenice, Niwiska.

Sfera środowiskowa

Tabela 23 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze środowiskowej

Sfera środowiskowa														
Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość dla całej gminy	Obszary										
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Jakość powietrza	Liczba budynków o niskiej termoizolacyjności (szt.)	Dane własne	1963	209	261	339	264	130	84	136	188	160	79	114
	Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)	Dane własne	78,00%	75%	85%	65%	65%	90%	75%	80%	75%	75%	75%	80%
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	Dane własne	3,50%	0%	0%	1%	4%	0%	2%	1%	1%	2%	2%	2%
	Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Dane własne	2949	1,2	1,8	3,8	2,2	320	220	400	500	500	500	500

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych z Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie Bobrzańskim

W sferze środowiskowej przyjęto kryteria bezpośrednio związane z czynnikami wpływającymi niekorzystnie na środowisko przyrodnicze badanych obszarów (Jakość powietrza, Jakość i stan terenów zielonych). Wybrano wskaźniki: Liczba budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%), Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%), Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%), Powierzchnia terenów zielonych (ha).

Uznanie danego terenu za obszar kryzysowy następowało w przypadku, gdy na badanym obszarze co najmniej dwa wskaźniki prezentowały najmniej korzystne wyniki. Taką sytuację odnotowano w następujących lokalizacjach:

- Obszar nr 1,
- Obszar nr 2,
- Obszar nr 5.

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszary zdegradowane o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej to w mieście Nowogród Bobrzański Obszar 1 oraz 2 oraz Obszar 5 na terenach wiejskich (Kaczenice, Niwiska).

Podsumowując analizę wskaźników dla każdej ze sfer poniżej zaprezentowano liczbę punktów, jakie otrzymały Obszary w odniesieniu do poszczególnych wskaźników.

Sfera społeczna

Tabela 24 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze społecznej

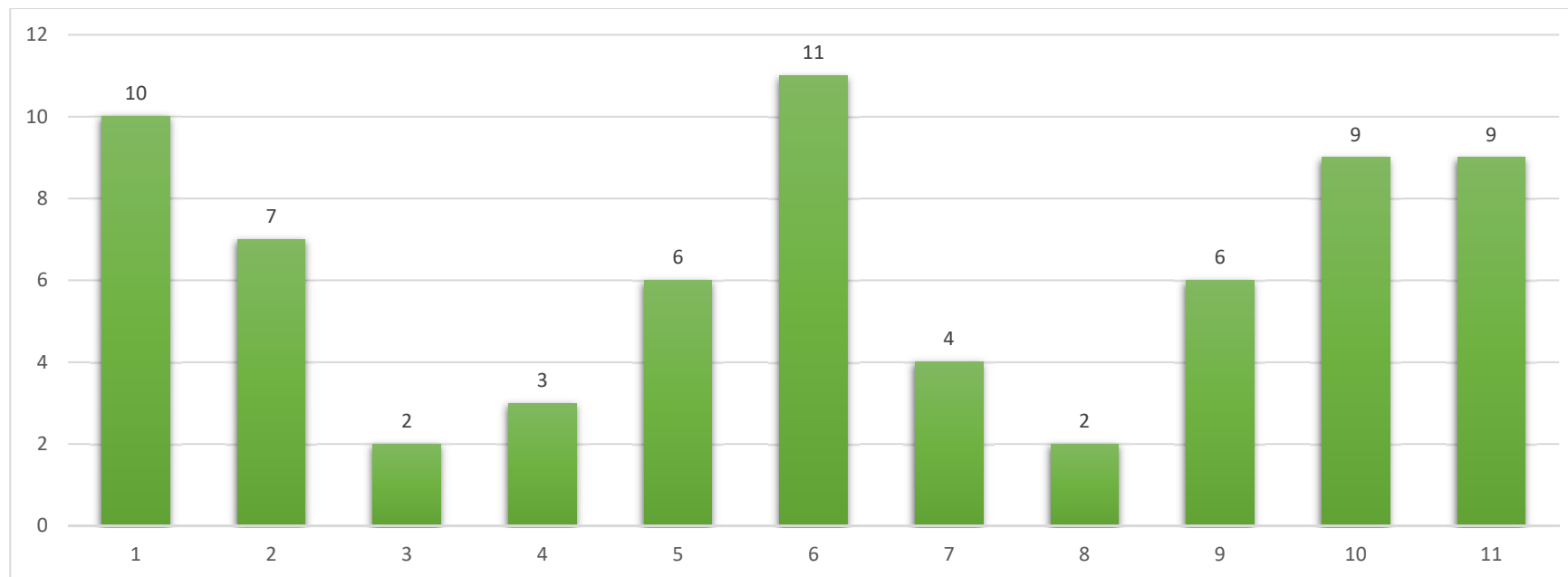
Kryterium	Wskaźnik	Obszary										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Poziom ubóstwa	Średni dochód na 1 mieszkańca w danym obszarze w pln					3	2	2	2	2	2	2
	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os./100 mieszkańców)						3			1	2	
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców)						2				3	1
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (liczba os./100 mieszkańców)	3	2			1						
Poziom aktywności społecznej	Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców			2				1				3
Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba osób z niepełnosprawnością (liczba os./100 mieszkańców)						3				2	1
	Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców)						3	2		1		
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców)		1								2	3

	Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie (ogółem/100 mieszkańców)							3			2	1	
	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych (ogółem/100 mieszkańców)	3	2										
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki/100 mieszkańców		2		3						1		
	Liczba czynów karalnych osób nieletnich – sztuki/100 mieszkańców												
Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (liczba os./100 mieszkańców)	3	1										2
	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych (liczba os./100 mieszkańców)	3	1			2							
	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os./100 mieszkańców)	3	2			1							
	Suma punktów Punkty za pozycję	15	11	2	3	7	16	5	2	7	12	12	
		10	7	2	3	6	11	4	2	6	9	9	

Źródło :opracowanie własne

Wykres 1 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze społecznej

Źródło: Obliczenia własne

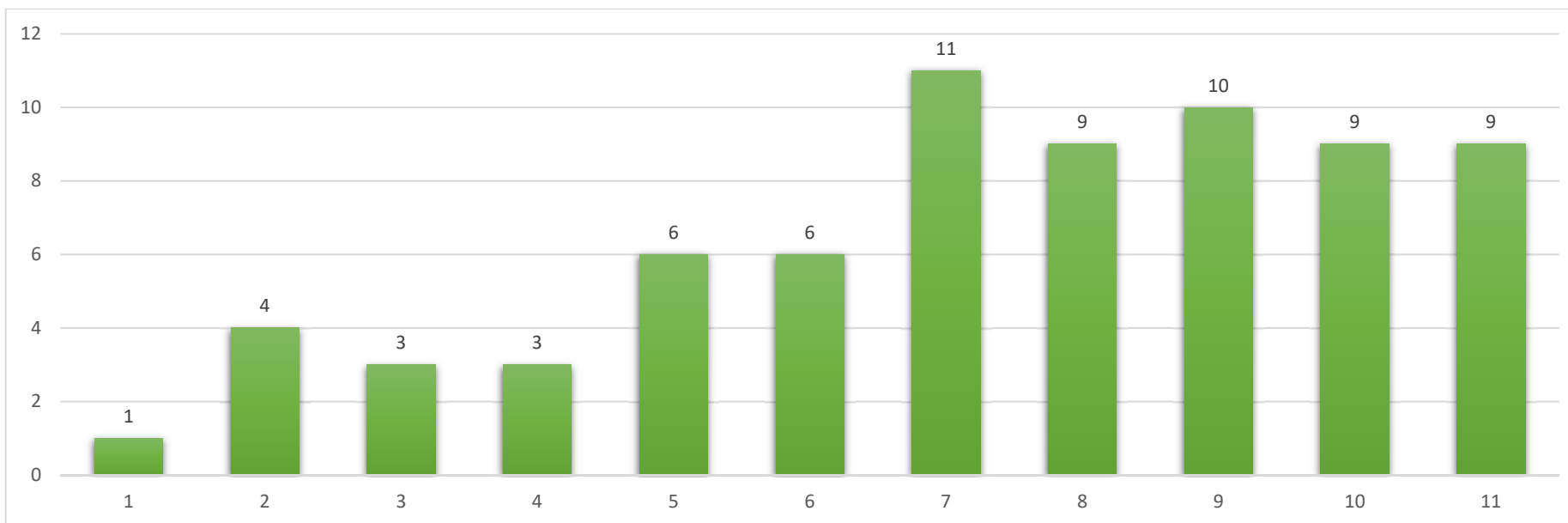
Sfera Infrastrukturalno-gospodarcza

Tabela 25 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze infrastrukturalno-gospodarczej

Kryterium	Wskaźnik	Obszary										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki (ogółem/100 mieszkańców)				2			3		1		
Dostępność miejsc pracy	Liczba ofert pracy (ogółem/100 mieszkańców)	1	3	2								
Szczególnie zniszczone otoczenie	Liczba budynków bez wodociągów (w sztukach) oraz udział tych budynków do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)					3	3	1	1	1	1	1
	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze					3	3	3	3	3	3	3
	Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)						3	3	3	3	3	3
	Liczba budynków Ogólnie / liczba budynków wybudowanych przed r. 1989/udział tych budynków w budynkach ogółem					3		3	3	3	3	3
	Suma punktów	1	3	2	2	9	9	13	10	11	10	10
	Suma punktów	1	4	3	3	6	6	11	9	10	9	9

Źródło: opracowanie własne

Wykres 2 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze infrastrukturalno-gospodarczej

Źródło: Obliczenia własne

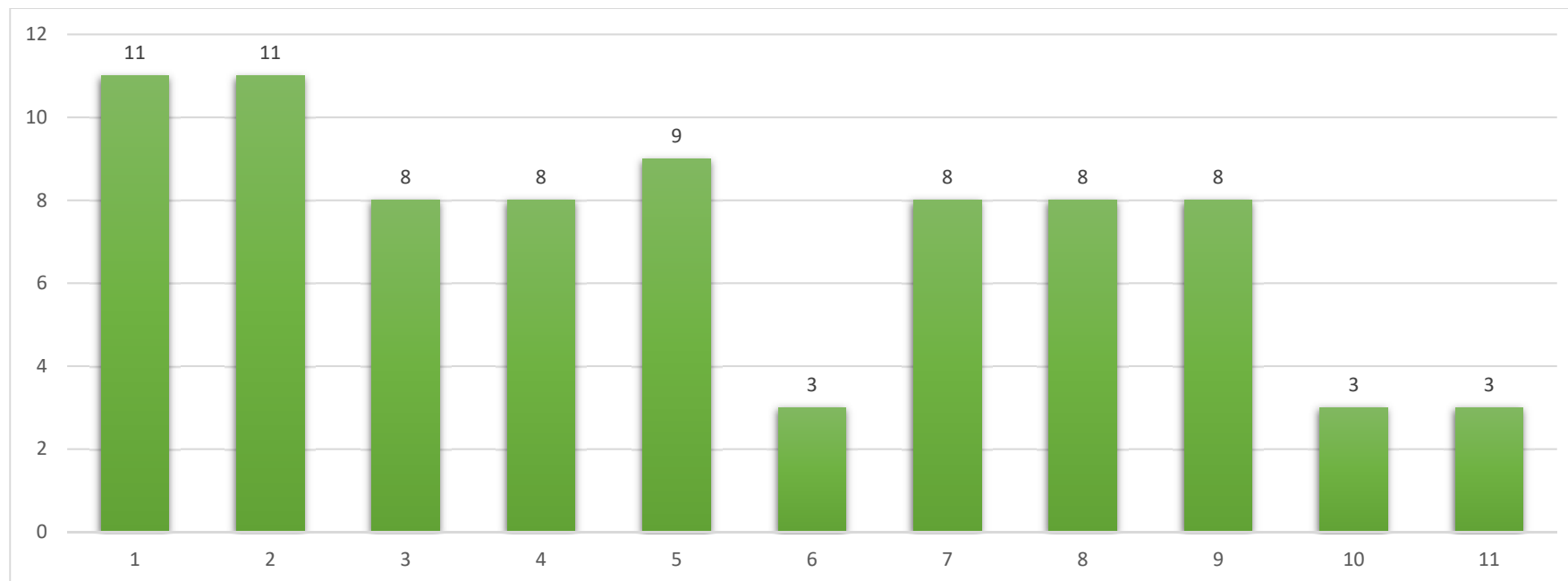
Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Tabela 26 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze przestrzenno - funkcjonalnej

Kryterium	Wskaźnik	Obszary											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	2	2			3							
	Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	3	3										
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka)	2	2	2	2	3		2	2	2			
	Suma punktów	7	7	2	2	6	0	2	2	2	0	0	
	Punkty za pozycję	11	11	8	8	9	3	8	8	8	3	3	

Źródło :opracowanie własne

Wykres 3 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Źródło: Obliczenia własne

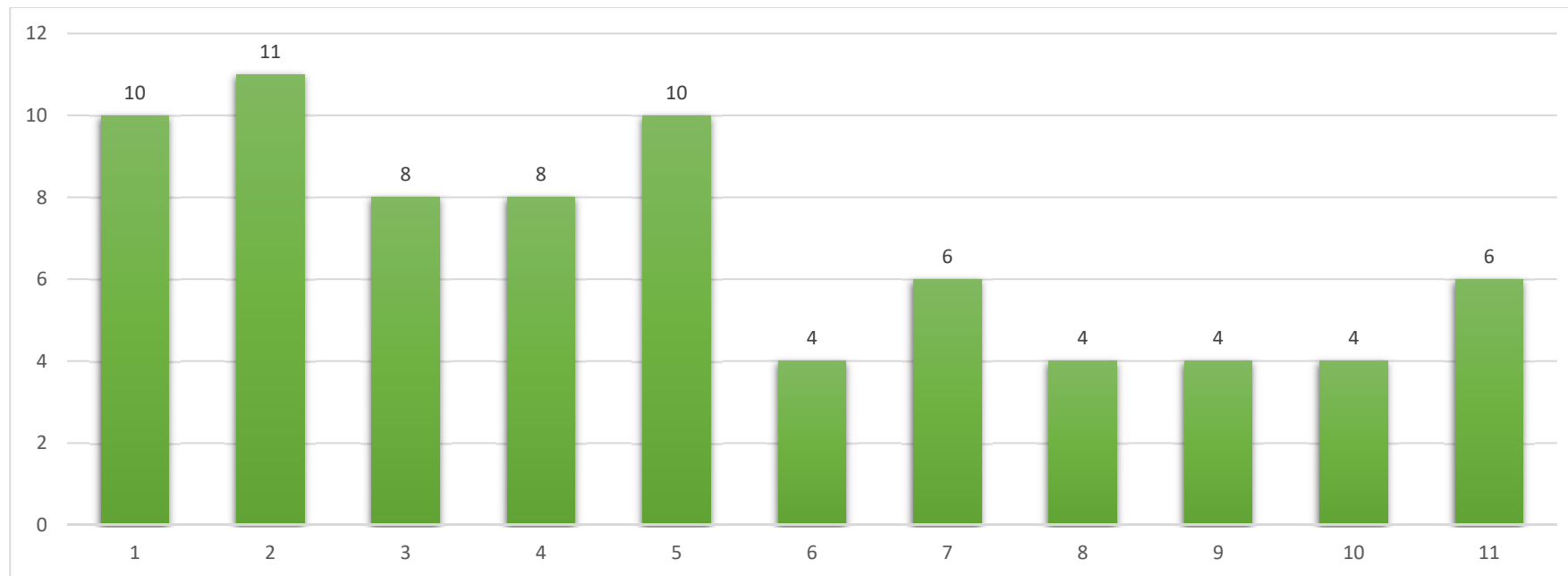
Sfera środowiskowa

Tabela 27 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze środowiskowej

Kryterium	Wskaźnik	Obszary										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Jakość powietrza	Liczba budynków o niskiej termoizolacyjności (szt.)		1	3	2							
	Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)		2			3		1				1
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	3	3			3						
	Powierzchnia terenów zielonych (ha)	3	2		1							
	Suma punktów Punkty za pozycję	6	8	3	3	6	0	1	0	0	0	1
		10	11	8	8	10	4	6	4	4	4	6

Źródło: opracowanie własne

Wykres 4 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze środowiskowej

Źródło: Obliczenia własne

Osobno z uwagi na wyjątkowy charakter terenu przeanalizowano sytuację występującą w Obszarze nr 12. Jest to obszar pokopalniany, obecnie niezamieszkały, lecz sąsiadujący z terenami zdegradowanymi zidentyfikowanymi w miejscowości Nowogród Bobrzański. Poniżej przedstawiono obecny stan tego obszaru analizując go w oparciu o wybrane wskaźniki w poszczególnych sferach:

- infrastrukturalno-gospodarczej,
- przestrzenno-funkcjonalnej,
- środowiskowej.

Tabela 28 Analiza występowania zjawisk negatywnych w Obszarze nr 12

Kryterium	Obszar nr 12
	Opis
SFERA INFRASTRUKTURALNO - GOSPODARCZA	
Poziom aktywności gospodarczej	Obecnie na terenie pokopalnianym nie funkcjonują żadne przedsiębiorstwa. Na obszarze do roku 1997 funkcjonowało Przedsiębiorstwo Produkcji Elementów Wielkopłytowych FADOM w Nowogrodzie Bobrzańskim, które po tym okresie wycofało się z produkcji w mieście, a teren został przejęty przez Gminę.
Dostępność miejsc pracy	Opis jak wyżej.
Szczególnie zniszczone otoczenie	Po roku 1997 cały obszar ulegał systematycznie degradacji, którego utrzymanie polegało głównie na sprzątaniu i wykaszaniu pozostałości terenów zielonych. Władze miejskie podejmowały próby ożywienia tego miejsca. Niestety bez znacznych nakładów finansowych nie udało się reaktywować żadnych funkcji społecznych lub gospodarczych dla mieszkańców. Co więcej zniszczone budynki i infrastruktura bez odpowiednich zabezpieczeń może okazać się niebezpieczna dla osób, które znajdują się na tym terenie. Na obszarze występują pozostałości infrastruktury technicznej, które po części stanowią o potencjale miejsca, np. drogi dojazdowe, uzbrojenie w media typu energia elektryczna, wodociągi. Niestety obecnie są w stanie wymagającym pilnego remontu, ponieważ nieużywane i niekonserwowane niszczej w bardzo szybkim tempie.
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Obszary pokopalniane mają duży potencjał możliwy do wykorzystania z uwagi na atrakcyjne akweny wodne. Niestety miejsce obecnie jest zdewastowane i zaniedbane. Na obszarze znajdują się drogi, media, tj. wodociągi i sieć elektryczna. Niestety obecnie wymagające remontu. Kwestia ponownego wykorzystania terenów pokopalnianych to jeden z najistotniejszych problemów w Nowogrodzie Bobrzańskim, a jego rozwiązanie należy uznać za kluczowe dla możliwości rozwoju społecznego mieszkańców w sposób spójny i harmonijny zgodnie z zasadami ładu przestrzennego. W odniesieniu do opisywanego obszaru jego rewitalizacja oznacza niwelowanie wszystkich negatywnych skutków wynikających z wieloletnich zaniedbań. Jednocześnie proces ten doprowadzi do ponownego, bardziej atrakcyjnego wykorzystania istniejącej przestrzeni. Podkreślić należy, iż efektem prowadzonych prac naprawczych nie będzie jedynie uporządkowanie zdegradowanych obszarów, ale w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju zadbanie o ponowne, wielofunkcyjne, efektywne ich zagospodarowanie. Przeprowadzenie procesów rewitalizacji na tych terenach ma na celu umożliwienie ponownego ich wykorzystania poprzez wprowadzenie nowych funkcji. Następnym prawidłowo przeprowadzonych działań w zakresie rewitalizacji będzie rekonwersja, która jest procesem ponownego przywracania równowagi między poszczególnymi dziedzinami sfery zarówno społecznej, jak i gospodarczej. W przypadku Nowogrodu najlepszym rozwiązaniem będzie przeprowadzenie rekonwersji przy wsparciu projektów współfinansowanych zarówno z budżetu gminy, jak i środków europejskich.

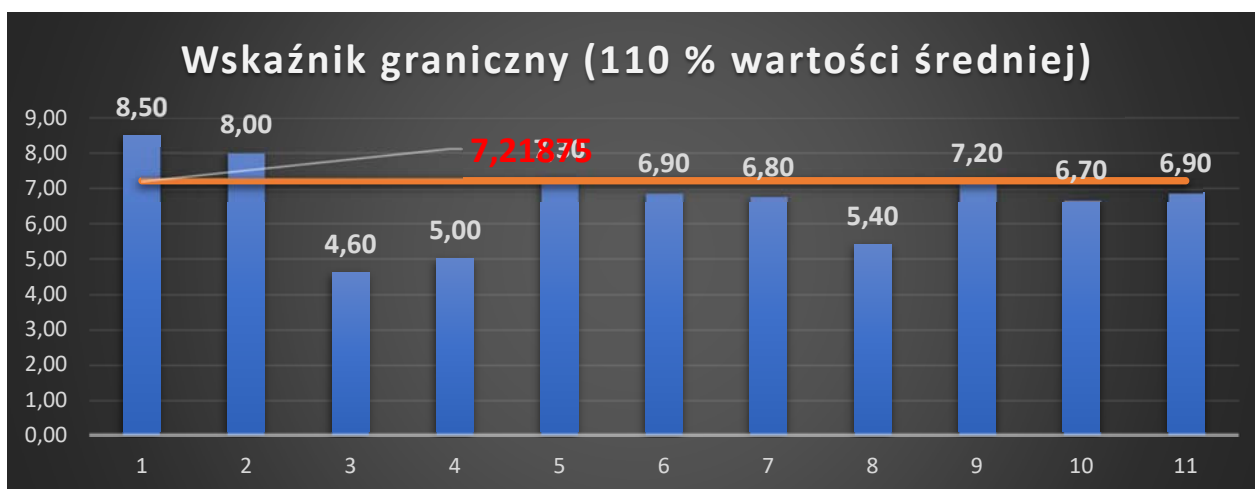
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Obecnie teren poprzez zaniedbania (brak oświetlenia, wyznaczonych bezpiecznych miejsc pobytu osób) nie jest odpowiednio wykorzystywany przez mieszkańców Nowogrodu. Nie ma np. odpowiednich miejsc mogących służyć realizacji działań integracyjnych i społecznych. Jednak jego położenie (w granicach miasta), dogodny dojazd, możliwy do przywrócenia atrakcyjny wygląd, stanowią potencjał do wykorzystania przy podjęciu odpowiednich działań rewitalizacyjnych.
SFERA ŚRODOWISKOWA	
Jakość powietrza	W odniesieniu do kwestii środowiskowych należy zjawiska na tym terenie rozpatrywać przez pryzmat nie tylko jakości powietrza, ale także jakości gleby i wód występujących na tym obszarze. Wynika to głównie z faktu, że teren obecnie nie jest zamieszkały, a więc nie występuje np. emisja szkodliwych substancji do powietrza będąca efektem spalania paliw ogrzewających budynki lub spalin samochodowych. Ponadto teren jest w dużej części pokryty zbiornikami wodnymi, obecnie stanowiących stałe jeziora. Zidentyfikowano natomiast zagrożenia erozji gleby o charakterze antropogenicznym. Powierzchnia terenu jest nieuporządkowana z uwagi na prowadzone wcześniej na tym terenie prace wydobywcze. Zagrożenia naturalne dotyczą powierzchni gleb, które potencjalnie mogą być użytkowane jako tereny zielone utworzone na potrzeby mieszkańców. Ponadto w sytuacji gdy obszar przestał być wykorzystywano gospodarczo na terenie powydobywczym zaczęły powstawać „dzikie” wysypiska śmieci. Z racji rozmiarów obszaru i jego zarastania zielenią trudno jest obecnie zidentyfikować osoby, które bezprawnie wyrzucają śmieci na tym obszarze. Warto podkreślić, że przy pomysłach na tworzenie na tym terenie nowej infrastruktury bezwzględnie brana jest pod uwagę możliwość zasilania tych obiektów energią słoneczną.

Źródło: opracowanie własne.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego nastąpiło poprzez wykonanie działań arytmetycznych, polegających na przemnożeniu otrzymanych wcześniej punktów przez wagi przyporządkowane poszczególnym sferom i zsumowaniu otrzymanych wyników. Wykonane obliczenia przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 29 Liczba punktów wyliczona dla każdego z obszarów w odniesieniu do wszystkich analizowanych sfer

Obszary										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
4	2,8	0,8	1,2	2,4	4,4	1,6	0,8	2,4	3,6	3,6
0,2	0,8	0,6	0,6	1,2	1,2	2,2	1,8	2	1,8	1,8
3,3	3,3	2,4	2,4	2,7	0,9	2,4	2,4	2,4	0,9	0,9
1	1,1	0,8	0,8	1	0,4	0,6	0,4	0,4	0,4	0,6
8,5	8,0	4,6	5,0	7,3	6,9	6,8	5,4	7,2	6,7	6,9
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne

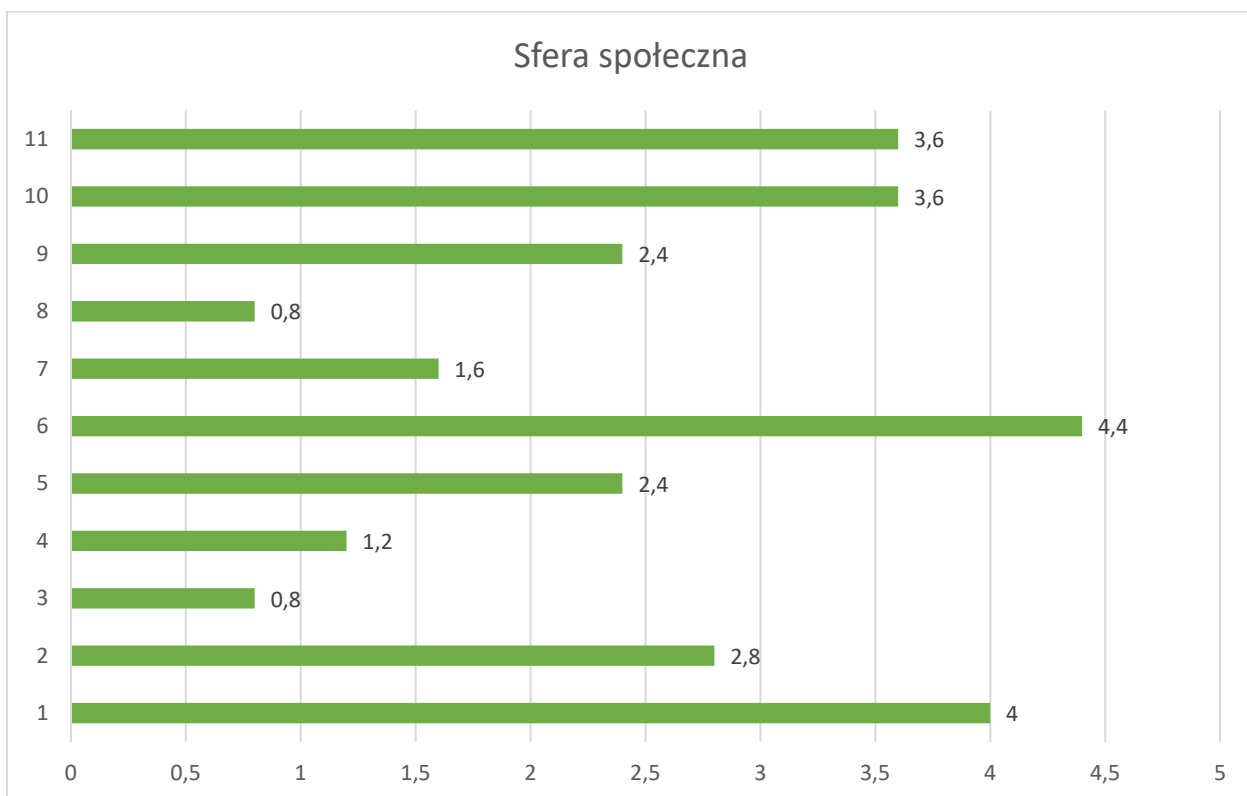
Wśród analizowanych jednostek terytorialnych to Obszar nr 1 i 2 wykazał pełną koncentrację zjawisk kryzysowych. Były jedynymi obszarami, dla których jednoznacznie wykazano relatywnie największą liczbę problemów oraz które osiągnęły w większości najgorsze wartości wskaźników w poszczególnych kryteriach. Ponadto wyliczono próg, od którego dany Obszar należy traktować, jako zdecydowanie zdegradowany. Jest to min. 110% wartości średniej obliczonej dla wszystkich obszarów. Wartość ta wynosi 7,21875 punktów. Oprócz Obszaru 1 i 2 wartość średniej przewyższa również Obszar 5 zlokalizowany w miejscowości Kaczenice, Niwiska. Przeprowadzone badania w sposób niebudzący wątpliwości pozwalają określić, że w przypadku gminy Nowogród Bobrzański za obszar zdegradowany należy uznać:

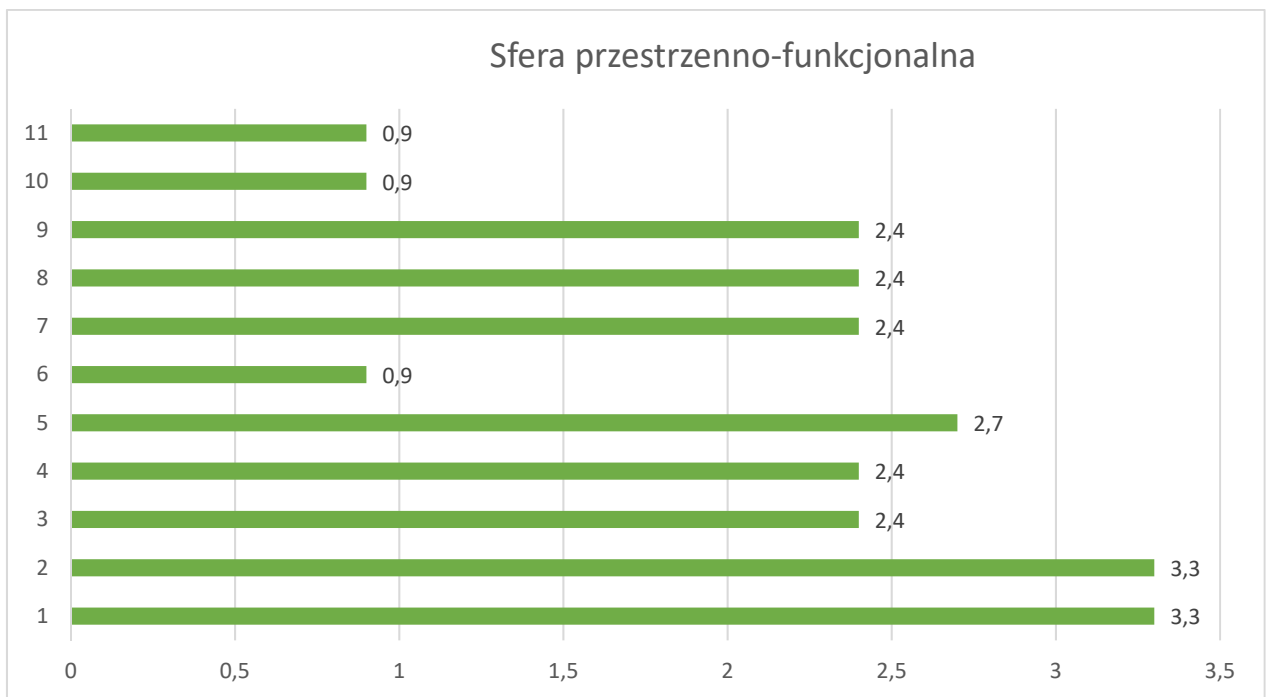
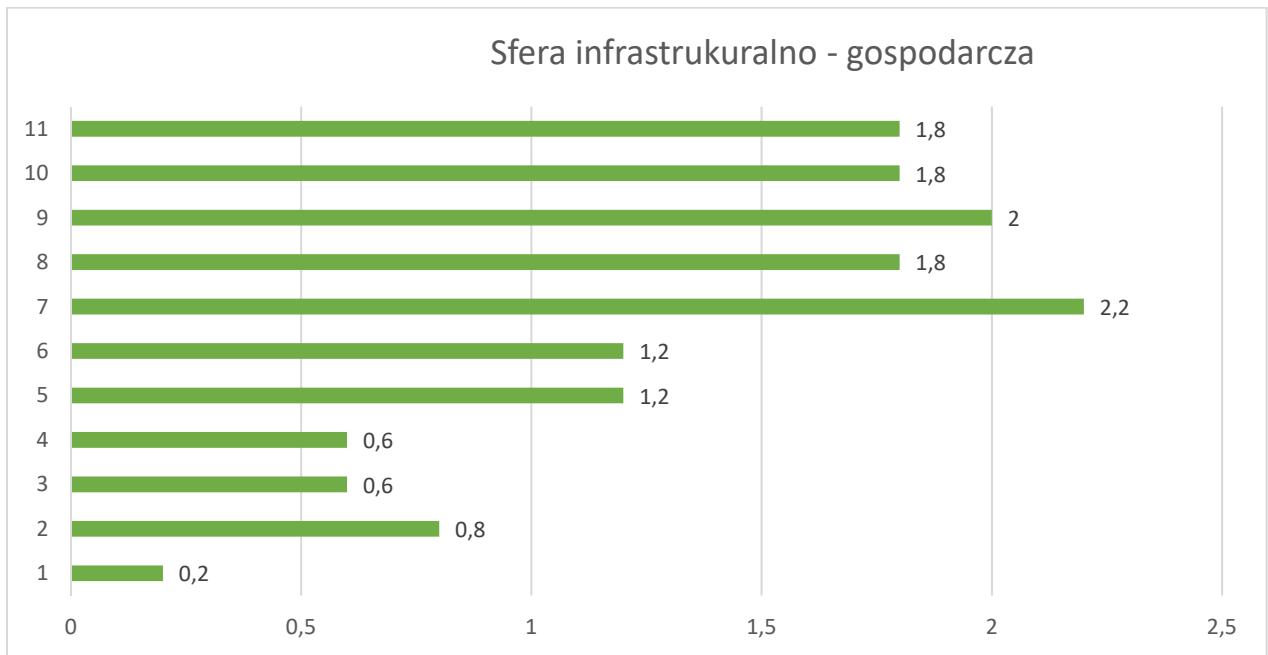
- Obszar 1 - Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosa, Słowackiego, Młyńska, Reja.
- Obszar 2 - Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтовая od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała.
- Obszar 5 - Kaczenice, Niwiska.
- Ponadto obszarem zdegradowanym jest także obszar pokopalniany z ulicami Wędkarzy i Fabryczną 22 oznaczony numerem 12. Obszar ten wskazano, jako zdegradowany zgodnie z zapisami art. 10 pkt 3 Ustawy o rewitalizacji.

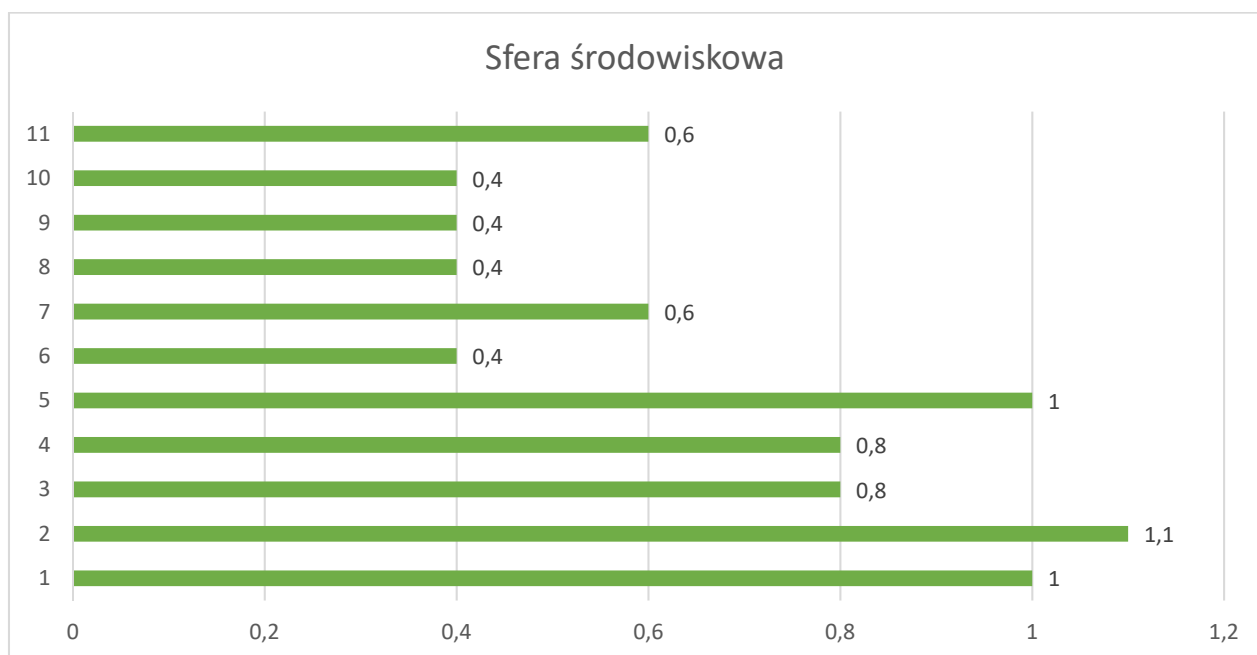
Rysunek 9 Graficzne przedstawienie wyników analizy związanej z określeniem obszaru zdegradowanego

1	8,50	☹☹☹☹☹☹☹☹
2	8,00	☹☹☹☹☹☹☹☹
3	4,60	☹☹☹☹

4	5,00	☹☹☹☹☹
5	7,30	☹☹☹☹☹☹☹
6	6,90	☹☹☹☹☹☹
7	6,80	☹☹☹☹☹☹
8	5,40	☹☹☹☹☹
9	7,20	☹☹☹☹☹☹☹
10	6,70	☹☹☹☹☹☹
11	6,90	☹☹☹☹☹☹

Źródło: opracowanie własne

W sferze społecznej obszary zdegradowane wypadły zdecydowanie źle. Obszar nr 5 zamieszkują osoby o najniższych średnich dochodach. Na obszarach numer 1 i 2 odnotowano natomiast najwyższe wskaźniki osób pozostających bez pracy, w tym osób długotrwale bezrobotnych.

Wskazane tereny problemowe wykazały się najwyższą degradacją w sferze przestrzennofunkcjonalnej. Dla obszaru nr 1 i 2 wszystkie wskaźniki, a dla obszaru nr 5 na 3 analizowane wskaźniki 2 były najwyższe w odniesieniu do terenu całej gminy. Porównanie przyjętych kryteriów wykazało, że są to miejsca wymagające najpilniejszej interwencji władz gminy w celu rozwiązania kumulujących się na tym obszarze problemów społecznych. Odnacza się ono: bardzo wysokim poziomem ubóstwa i wykluczenia społecznego, wysoką stopą długotrwałego bezrobocia oraz wysokim poziomem przestępczości i wykroczeń. Sprawia to, że występujące w nim problemy społeczne cechują się szczególną koncentracją. Należy mieć to na uwadze i dodatkowo dogłębnie rozpatrywać reprezentacyjność problemów występujących na tym obszarze. Obszar ten jest jednocześnie terenem szczególnie istotnym z perspektywy rozwoju gminy, ponieważ jest miejscem, które odwiedzają goście przyjeżdżający do Nowogrodu.

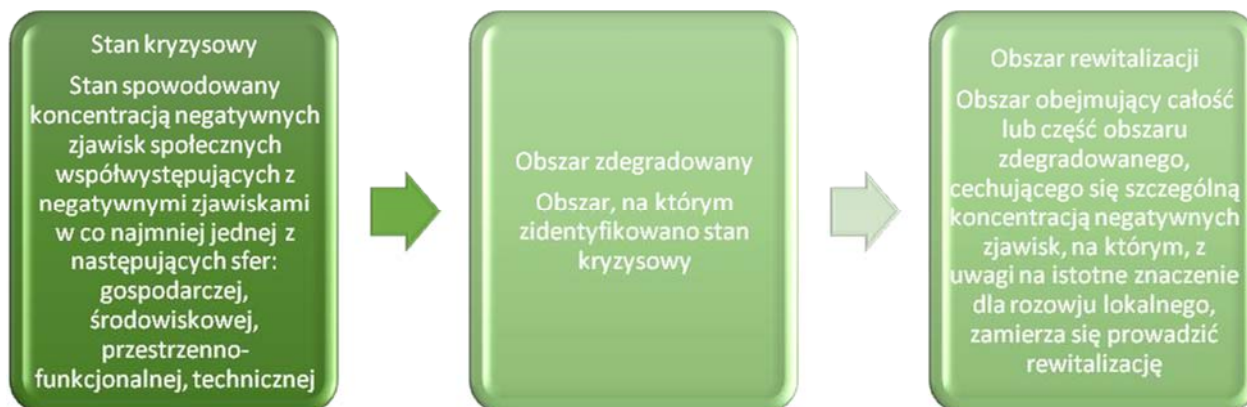
Swoją działalność prowadzą na tym terenie przedsiębiorstwa handlowe i usługowe. Są to głównie firmy małe i o słabej kondycji finansowej, stanowią jednak potencjał możliwy do wykorzystania w planowanym procesie rewitalizacji gminy, niewystępujący nigdzie indziej w takim natężeniu, co dodatkowo jest jego atutem.

W ramach poszukiwania na analizowanym obszarze szczególnej koncentracji zjawisk kryzysowych pogłębiono diagnozę o kwestie jakościowe, trudne do przedstawienia w wymiarze liczbowym, lecz wynikające głównie z postrzegania danego obszaru przez samych jego mieszkańców. Prowadzone w ramach partycypacji społecznej badania wykazały, że w Obszarze nr

1 i 2 stwierdzono występowanie dodatkowych czynników niemierzalnych, lecz silnie oddziałujących negatywnie na jakość życia na tym obszarze.

5. 4 Obszar rewitalizacji wraz z uzasadnieniem jego wyboru

Zgodnie z obowiązującą obecnie definicją obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się przeprowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy, zamieszkałych przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Źródło: Opracowanie na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

W okresie programowania funduszy UE 2007-2013 środki na rewitalizację skierowane były przede wszystkim na współfinansowanie inwestycji infrastrukturalnych (remonty lub renowacje zdegradowanych budynków, ulic, przestrzeni publicznych itp.). Sfera społeczna, w większości przypadków, stanowiła jedynie dodatek do działań inwestycyjnych. Nowe podejście do zagadnienia rewitalizacji na lata 2014-2020 przewiduje, że to właśnie aspekt społeczny jest najistotniejszy w działaniach na danym obszarze. Inwestycje infrastrukturalne mają być realizowane jedynie w kontekście rozwiązania problemu społecznego. Nie mogą być celem samym w sobie. Realizowane działania muszą być kompleksowe, wielowymiarowe, skoncentrowane terytorialnie i wzajemnie ze sobą powiązane, integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki. Ich celem jest realizacja zapisów Strategii Europa 2020 dotyczących zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Na podstawie analizy uwarunkowań wyłaniania obszarów kryzysowych dokonano delimitacji terenu uznanego za szczególnie wymagający wsparcia. **Obszar rewitalizacji obejmuje obszar, w skład którego wchodzi następujące ulice w miejscowości Nowogród Bobrzański: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosa, Słowackiego, Młyńska, Reja, Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Pocztowa od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała oraz miejscowości Kaczenice i Niwiska.**

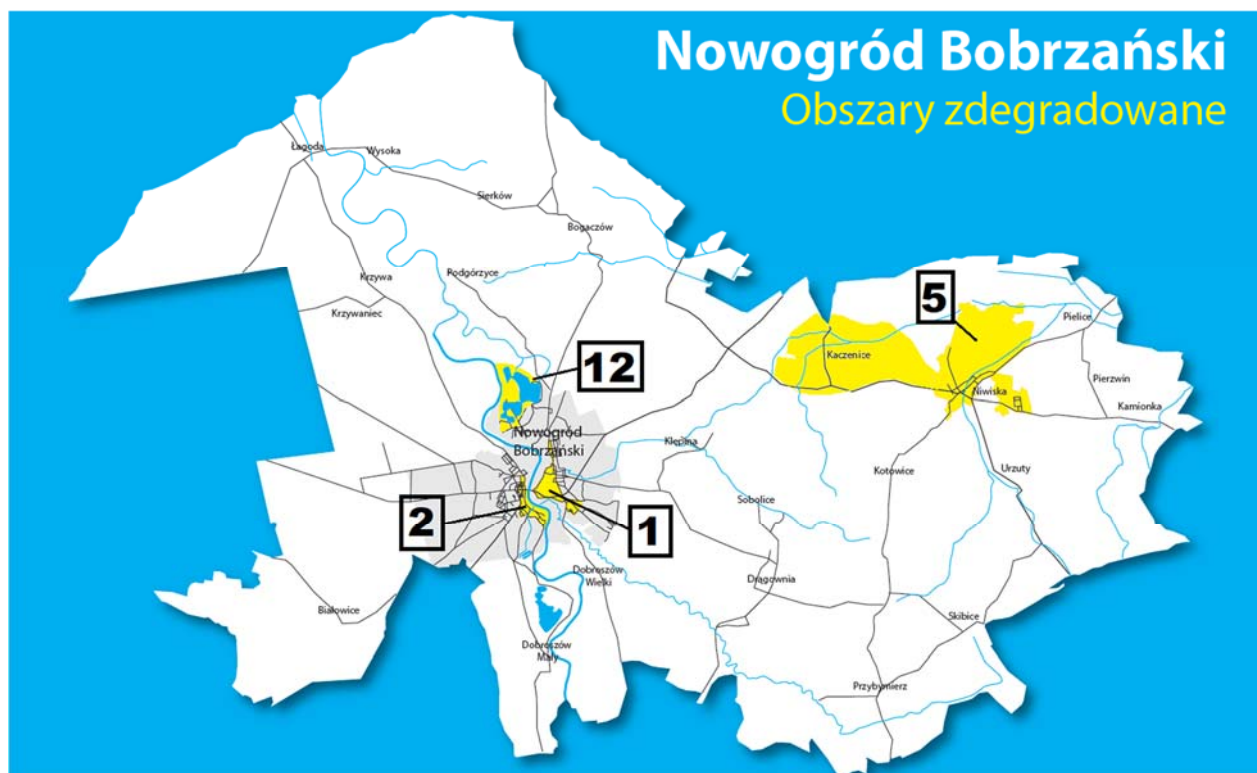
Obszar rewitalizacji wg danych z roku 2016 obejmuje powierzchnię 3.604 ha i jest zamieszkały przez 2.747 osób. Pokrywa się on w całości ze zidentyfikowanym Obszarem zdegradowanym.

Tabela 30 Kryteria określające obszar rewitalizacji

	Obszar rewitalizowany	Gmina Nowogród Bobrzański
Powierzchnia (ha)	3604	25849
W stosunku do powierzchni całej gminy	13,94%	
Liczba ludności	2747	9163
W stosunku do liczby ludności całej gminy	29,98%	

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 10 Mapa gminy Nowogród Bobrzański z zaznaczonymi obszarami rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

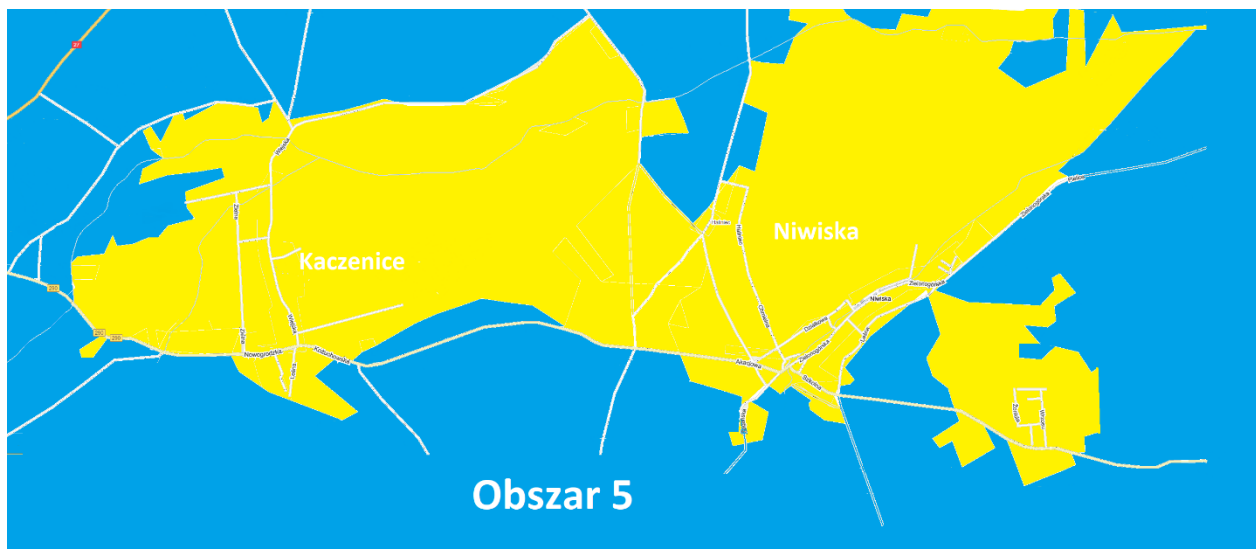
Rysunek 11 Mapa z zaznaczonym obszarem nr 1 i obszarem nr 2

Źródło: opracowanie własne

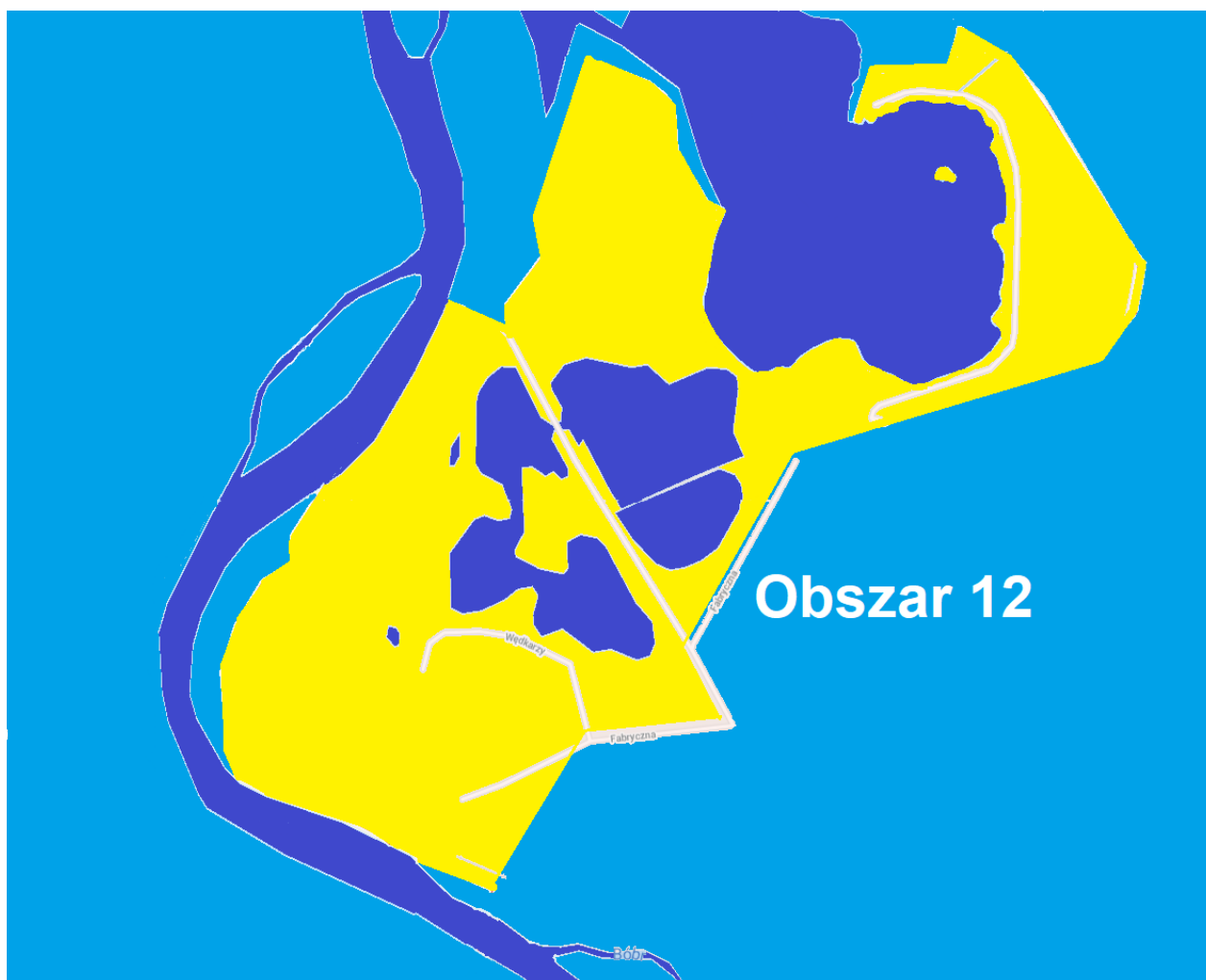

Rysunek 12 Mapa z zaznaczonym obszarem nr 5

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 13 Mapa z zaznaczonym obszarem nr 12

Źródło: opracowanie własne

Tabela 31 Charakterystyka obszaru rewitalizacji

	Obszar rewitalizowany
Terytorium obszaru	<p>Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosa, Słowackiego, Młyńska, Reja</p> <p>Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczta od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała</p>
Dominująca funkcja obszaru	Obszar pełni funkcję mieszkalną. Charakteryzuje się zabudową śródmiejską zawierającą funkcje mieszkaniowo – usługowe, edukacyjne, religijne. Przewaga zabudowy wielorodzinnej.
Uzasadnienie wyboru obszaru do rewitalizacji	<p>Wybór obszaru rewitalizacji wynika z występowania w jego granicach zjawisk kryzysowych. Sytuacja kryzysowa obszaru obrazowana jest stosunkowo wysoką wartością wskaźników odnoszących się do poziomu obciążenia demograficznego, poziomu ubóstwa, bezrobocia, przestępczości, aktywności gospodarczej, stanu infrastruktury technicznej, kwestii przestrzennych i środowiskowych. Wartość wymienionych wskaźników w wyznaczonym obszarze przewyższa w większości z nich stan odnotowywany na terenie całej gminy. Dodatkowo na opisywanym obszarze dochodzi do dużej koncentracji problemów społecznych, wynikających z dużego zagęszczenia zaludnienia. Dla rewitalizowanego obszaru sformułowano przyczyny występowania sytuacji kryzysowej w odniesieniu do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>relacji społecznych</u>: m.in. mocno widoczny podział mieszkańców z dolnej i górnej części miasta, brak liderów społecznych w Nowogrodzie Górnym (zauważalna zdecydowanie większa aktywność społeczna w dolnej części miasta), odpływ młodych ludzi do większych miast, brak atrakcyjnych miejsc i rozrywek dla młodzieży (np. kręgielni, klubokawiarni, parku linowego itp.), w tej części miasta można często zauważyć osoby nadużywające alkoholu i przez to widoczne w otoczeniu patologie społeczne, wykluczenie społeczne, bezrobocie zauważalne zwłaszcza wśród kobiet, niska frekwencja na imprezach organizowanych przez gminę i organizacje społeczne - mała aktywność mieszkańców, brak ich zaangażowania, problem z opieką do dzieci do lat 3, brak żłobka, brak poczucia bezpieczeństwa i aktywności ze strony straży miejskiej, brak miejsca dla osób zależnych, seniorów wymagających opieki (w czasie godzin pracy najbliższych), brak szkoły średniej - konieczność dojazdów młodzieży do innych miast, np. Żar czy Zielonej Góry, brak służb porządkowych na ulicach - Policja, Straż Miejska - <u>kwestii gospodarczych</u>: m.in. zaniedbane akweny wodne zniechęcające turystów do wypoczynku, mała ilość uzbrojonych i przygotowanych terenów pod inwestycje (brak atrakcyjnych działek na terenie gminy powyżej 2 ha), brak strefy przemysłowej, niewykorzystane bogate zasoby środowiskowe - pod inwestycje w branży turystycznej, brak bazy hotelowej i gastronomicznej dla przyjeżdżających na wypoczynek, zaniedbane centrum miasta – rynek, brak w Nowogrodzie Dolnym sklepu wielkopowierzchniowego, handlowego, brak planu zagospodarowania przestrzennego, mała promocja gminy i jej walorów turystycznych - <u>sferę przestrzenno-funkcjonalną</u>: m.in. zaniedbana infrastruktura drogowa w centrum miasta - rynku (dziurawe drogi), niewystarczająca ilość chodników , wymagająca renowacji dach kościoła pw. św. Bartłomieja, brak dostępu do szerokopasmowego Internetu, zniszczone elewacje budynków, brak taniej i szybkiej komunikacji między dwiema częściami Nowogrodu (DolnyGórny), niszczący budynek po byłej restauracji „Rzepicha”, brak sceny plenerowej, niezagospodarowany, niszczący budynek kasyna, zanieczyszczona przestrzeń miasta, niezagospodarowane i zaśmiecone podwórka (nieudolni gospodarze, wspólnoty mieszkaniowe), niewykorzystany obiekt - dworzec PKP, wymagająca remontu droga do ośrodka zdrowia - ul. Polna (Nowogród Górny), duży ruch samochodów ciężarowych, hałas, zanieczyszczenie miasta, zniszczona nawierzchnia drogowa, zniszczony, wymagający remontu most łączący Nowogród Dolny z Górnym, brak oświetlenia w parku, przy cmentarzu - Nowogród Dolny - <u>dbałości o środowisko przyrodnicze</u>: m.in. zanieczyszczone powietrze - osiedla emitujące dużą ilość CO2 ze względu na brak termicznych izolacji budynków i kotłownie na paliwo stałe niespełniające obowiązujących norm; piece w indywidualnych budynkach mieszkalnych, zaśmiecanie miasta - brak kultury dbania o środowisko, postaw i świadomości ekologicznej, jeszcze zbyt mało rozpropagowana akcja segregacji odpadów, duży hałas i emisja spalin przez samochody korzystające z trasy DK27, niewykorzystane warunki rolne, glebowe, do ekologicznych upraw, niezagospodarowane tereny zielone usytuowane pomiędzy częściami miasta (dolną i górną), niewykorzystane walory przyrodnicze, niewystarczające rozwiązania w obszarze sieci kanalizacyjnej i gazowej. <p>Obszar zamieszkuje największy w mieście odsetek osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych. W porównaniu z gminą ogółem obszar rewitalizacji wyróżnia się niekorzystnie z uwagi na wysoki poziom przestępczości i naruszeń prawa. Obszar rewitalizacji wyróżnia się także z</p>

powodów ekonomicznych. W jego granicach zarejestrowano stosunkowo dużo podmiotów gospodarczych. W przeliczeniu na 100 mieszkańców ich liczba wynosi 8,27 w Obszarze nr 1 i 7,33 w Obszarze nr 2, podczas gdy w całej gminie 7,70. Stanowi to o dużym potencjale obszaru i daje większe możliwości włączenia przedstawicieli sektora biznesu w proces rewitalizacji. Pogłębienie obserwacji wskazuje jednak na występowanie takich cech przedsiębiorczości w strefie rewitalizacji, które stanowią o jej niekorzystnym charakterze. W obszarze rewitalizacji odnotowuje się wysoką liczbę podmiotów gospodarczych, tak jak w śródmieściach innych polskich miasteczek. W centrum miasta znajduje się większość lokali handlowo-usługowych. Uwagę zwraca jednak, po pierwsze, wielkość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Są to przede wszystkim przedsiębiorstwa małe funkcjonujące w obszarze samozatrudnienia ze wszystkimi negatywnymi skutkami takiego stanu (niskie dochody, nieznaczny wpływ na poziom zatrudnienia, ograniczone możliwości inwestowania i rozwoju). Po drugie często dochodzi do sytuacji gdy nowo otwarty podmiot funkcjonuje zaledwie kilka miesięcy i jest zamykany z powodu przewagi kosztów jego utrzymania nad realnymi dochodami.

Brak jest na analizowanym obszarze miejsc spotkań dla młodych ludzi. Młodzi ludzie z obszaru przeznaczonego do rewitalizacji nie mając się gdzie spotkać głównie spacerują, albo okupują nieliczne ławki. Miejsce, gdzie pod lekkim nadzorem mogliby się wspólnie spotkać jest niezbędne do kreowania nowych działań społecznych. Zadbane, nowe miejsce spotkań mogłoby posłużyć osobom w różnym wieku.

W przypadku budynków przy ul. Młyńskiej dużym problemem jest zawilgocenie budynków, co skutkuje powstawaniem pleśni i grzybów. Utrudnia to życie mieszkańców i niweczy też ich działania remontowe, bo nawet jeśli na jakiś czas odświeżą klatkę schodową, czy mieszkanie, to problem powraca i znowu odpadają całe kawałki ścian, występuje brzydki zapach. Mieszkańcom dokuczają też problemy z nieczystościami. Latem, przy niskim stanie wody ze studzienek kanalizacyjnych czuć trudno do zniesienia odór.

Obecny stan przestrzeni sprzyja jedynie dalszej degradacji społecznej mieszkańców i zniechęca do samodzielnych prób pojedynczych osób zmiany tego stanu.

	Obszar rewitalizowany
Terytorium obszaru	Wsie Kaczenice i Niwiska
Dominująca funkcja obszaru	Obszar pełni funkcję mieszkalną. Charakteryzuje się zabudową wiejską z kilkoma obiektami użyteczności publicznej. Przewaga zabudowy jednorodzinnej.
Uzasadnienie wyboru obszaru do rewitalizacji	<p>Wybór obszaru rewitalizacji wynika z występowania w jego granicach zjawisk kryzysowych. Dla rewitalizowanego obszaru sformułowano przyczyny występowania sytuacji kryzysowej w odniesieniu do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>relacji społecznych</u>: m.in. niewystarczająca integracja mieszkańców, zwłaszcza z młodszym pokoleniem, brak ukończonej świetlicy wiejskiej, brak zagospodarowanego terenu wokół Szkoły Podstawowej -jako miejsca rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców (Centrum Niwisk), problem alkoholowy części mieszkańców miejscowości, - <u>kwestii gospodarczych</u>: m.in. trudności z dojazdem do pracy do Nowogrodu Bobrzańskiego (jedynie prywatnym środkiem transportu) - trudności komunikacyjne, problem z infrastrukturą drogową (zły stan techniczny dróg - drogi wymagające remontów, brak chodników), mała informacja i promocja walorów przyrodniczych, turystycznych i historycznych Niwisk i Kaczenic, konieczność budowy ścieżek rowerowych i edukacyjnych, konieczność uzbrojenia działek pod inwestycje, inwestowanie w obszary - rzemiosła, promowania lokalnych, ekologicznych produktów - <u>sferę przestrzenno-funkcjonalnej</u>: m.in. brak oświetlenia przy Szkole Podstawowej w Niwiskach, brak chodników, zaniedbane i mało wyeksponowane obiekty zabytkowe, zbyt mały plac zabaw dla dzieci, eksploatowany głównie przez dzieci szkolne, nieczynny po południu, niezagospodarowany park, niezagospodarowany teren za szkołą, brak boiska - <u>dbałości o środowisko przyrodnicze</u>: m.in. zaniedbany, zarośnięty, zanieczyszczony park, problem z siecią gazową - konieczność założenia gazu w całym Niwiskach i Kaczenicach, stosowanie niewłaściwego paliwa w piecach - zanieczyszczenie środowiska

	<p>W obszarze rewitalizowanym odnotowuje się wysoki poziom ubóstwa. Średni dochód na mieszkańca gminy na badanym obszarze jest najniższy (3500 zł). W najtrudniejszej sytuacji finansowej znajdują się osoby najstarsze, natomiast na analizowanym terenie występuje wysoka koncentracja osób w wieku poprodukcyjnym. Problemy alkoholowe i trudna sytuacja materialna przekłada się na złe relacje w rodzinach.</p> <p>Obszar zamieszkuje jeden z największych w gminie odsetek osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych.</p> <p>Obszar rewitalizacji wyróżnia się niekorzystnie także z powodów ekonomicznych. Na terenie miejscowości zlokalizowano nieliczne podmioty gospodarcze.</p> <p>Obszar dotknięty jest wieloletnimi zaniedbaniami w sferze technicznej. Charakteryzuje się najwyższym odsetkiem zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek. Nie ma dostępu do sieci kanalizacyjnej, ani gazowej. Powszechnie jest palenie drewnem, niskiej jakości węglem, a także częściowo śmieciami.</p>
--	---

	Obszar rewitalizowany
Terytorium obszaru	Obszar pokopalniany ul. Wędkarzy i Fabryczna
Dominująca funkcja obszaru	Obszar przeznaczony do rewitalizacji, rekultywacji i nadania mu nowych funkcji społeczno-gospodarczych
Uzasadnienie wyboru obszaru do rewitalizacji	<p>Wybór obszaru rewitalizacji wynika z zapisów art. 10 Ustawy o rewitalizacji, który mówi, że niezamieszkałe tereny poprzemysłowe, w tym poportowe i powydobywcze, tereny powojaskowe albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym. Właśnie z taką sytuacją mamy do czynienia w przypadku wskazanego obszaru.</p> <p>Na omawianym obszarze zidentyfikowano następujące zjawiska negatywne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W części gospodarczej – Na obszarze funkcjonowało Przedsiębiorstwo Produkcji Elementów Wielkopłytowych FADOM w Nowogrodzie Bobrzańskim. FADOM był właścicielem terenu na którym była zlokalizowana plaża i kąpielisko. Kąpielisko jest w miejscu wyrobiska poźwirowego. Akwen wodny powstał po zakończonej eksploatacji kruszywa przez Zielonogórskie Zakłady Eksploatacji Kruszywa w Zielonej Górze. Teren potocznie nazywany „Basenami” przez wiele lat był miejscem wypoczynku dla pracowników FADOMU, jak i mieszkańców Gminy. W 1997 roku miasto przejęło działki wraz z częściową infrastrukturą od firmy FADOM w ramach wzajemnych rozliczeń z tytułu umorzenia długu od nieruchomości. Na tym obszarze zlokalizowany był budynek socjalny, budynek gospodarczy, domki campingowe - 6 szt. - obiekty w większości zdewastowane i zniszczone oraz zaniedbane, zaśmiecony teren. Nad wodą urządzona była piaszczysta plaża, a na wodzie wyznaczone były pływające baseny z systemem pomostów. Ze względu na zły stan techniczny pływających konstrukcji, które stwarzały zagrożenie dla bezpieczeństwa osób korzystających z plaży, zostały one zlikwidowane. Systematycznie degradacji ulegał cały obszar, którego utrzymanie polegało głównie na sprzątaniu i wykasaniu pozostałości terenów zielonych. Władze miejskie podejmowały próby ożywienia tego miejsca. Niestety bez znacznych nakładów finansowych nie udało się reaktywować w przeszłości funkcji turystycznych dla mieszkańców. Zostały wyprzedane domki oraz budynki. Pozostał pięknie położony teren z dostępem do wody. Miasto corocznie uruchamia w sezonie kąpielisko strzeżone dla mieszkańców, które cieszy się ogromnym zainteresowaniem ale nie ma odpowiedniej infrastruktury, która pozwoliłaby na ożywienie gospodarcze w branży turystycznej, gastronomicznej. Stąd pojawił się nowy pomysł, by ten teren wykorzystać, jako bazę dla działań rewitalizacyjnych, które przyczynią się do wychodzenia ze stanów kryzysowych mieszkańców obszarów zdegradowanych. Miejsce jest idealne do nadania mu nowych funkcji, wspomagających procesy wychodzenia z trudnej sytuacji życiowej osób wymagających wsparcia umożliwiającego im poprawę jakości życia. Wymaga jednak pilnej restrukturyzacji. 2. W części środowiskowej – zagrożenia erozji gleby o charakterze antropogenicznym. System odkrywkowy ma negatywne oddziaływanie na środowisko, ze względu na to, iż powoduje degradację powierzchni terenu. Zagrożenia naturalne dotyczą powierzchni gleb, które potencjalnie mogą być użytkowane jako tereny zielone utworzone na potrzeby mieszkańców. Ponadto w sytuacji gdy obszar przestał być wykorzystywano gospodarczo na terenie powydobywczym zaczęły powstawać „dzikie” wysypiska śmieci. Z racji rozmiarów obszaru i jego zarastania zielenią trudno jest obecnie zidentyfikować osoby, które bezprawnie wyrzucają śmieci na tym obszarze. 3. W części przestrzenno-funkcjonalnej – obszar obecnie zatracił swoje funkcje gospodarcze. Ulega on dewastacji i marginalizacji społecznej oraz gospodarczej. Mieszkańcy nie korzystają w pełni z tych obszarów, ponieważ stają się nieatrakcyjne rekreacyjnie, czy sportowo.

4. W części technicznej – na obszarze występują pozostałości infrastruktury technicznej, które po części stanowią o potencjale miejsca, np. drogi dojazdowe, uzbrojenie w media typu energia elektryczna, wodociągi.

Na działkach przy ul. Fabrycznej planowana jest budowa infrastruktury rekreacyjnej, edukacyjnej i społecznej, w tym:

- powstaną place zabaw, miejsca wspólne, służące integracji i aktywizacji społecznej, w tym również integracji pokoleń, miejsca, gdzie można robić spotkania i eventy, w tym również mające charakter edukacyjny (dla młodzieży i dorosłych) oraz i co najważniejszy aktywizacyjno-integrujący lokalną społeczność,
- uporządkowane zostaną istniejące tereny zielone, gdzie powstanie park o funkcjach rekreacyjnych i edukacyjnych (powstanie ścieżka dydaktyczna oraz specjalne ścieżki i infrastruktura, która ograniczy antropopresję na tereny wartościowe pod względem środowiskowym i ekologicznym,
- powstanie infrastruktura rekreacyjna, w tym uporządkowana zostanie istniejąca plaża, pomost i wypożyczalnia kajaków, powstaną w związku z tym nowe miejsca pracy (mała garmazierka, miejsca handlowe),

Inwestycja będzie się składać z następujących elementów, dotyczących uporządkowania zdegradowanej przestrzeni obszaru pokopalnianego oraz stworzenie podstawowej infrastruktury, służącej celom społecznym, rekreacyjnym i edukacyjnym:

- budowa, rozbudowa, przebudowa, remont infrastruktury: drogowej, sanitarnej, elektrycznej, gazowej itp.,
- zagospodarowanie terenu: mała architektura, budowa kładek dla pieszych, rowerowych, obiekty i budynki rekreacyjno-edukacyjno-społeczne, ciągi komunikacyjne, zieleni miejska (istniejąca zieleń uporządkowana zostanie, zgodnie z założeniami parku publicznego),
- budowa, rozbudowa dróg i obiektów towarzyszących
- budowa, rozbudowa, przebudowa, remont istniejących budynków a także obiektów tj. grodziska itp.

Obszar gminy wskazany, jako zdegradowany znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Planowane do wykonania zadanie przyczyni się do zmiany funkcji danego obszaru i wyposażenie go w infrastrukturę, która umożliwi podjęcie szeregu działań „miękkich” skierowanych do osób wymagających wsparcia z uwagi na znalezienie się w trudnej sytuacji życiowej.

Działania te będą służyły przede wszystkim poprawie negatywnych wskaźników, zdiagnozowanych na obszarze zdegradowanym w tym w szczególności w sferze społecznej, na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji, znajdujących się w kryzysowej sytuacji.

Obszar ten, dysponuje znakomitą lokalizacją i możliwościami, z racji swojego charakteru (obszar o odpowiedniej, dającej komfort powierzchni, poza siedzibami ludzkimi, ich bardzo bliskim sąsiedztwie, nad rzeką, z istniejącą plażą i terenami zielonymi – które wymagają uporządkowania i rewitalizacji), pozwalającymi na wykorzystanie go do bezpośrednich działań na rzecz mieszkańców obszarów zdegradowanych.

Źródło: opracowanie własne

W obszarze rewitalizowanym planowane są do realizacji działania infrastrukturalne służące kompleksowemu rozwiązaniu problemów tej części gminy Nowogród Bobrzański, zarówno w ramach działań podstawowych, jak i uzupełniających. Powstała infrastruktura będzie służyła przeprowadzeniu projektów „miękkich” mających na celu niwelowanie największych problemów społecznych obszaru związanych z aktywizacją społeczno-gospodarczą, podniesieniem jakości życia lokalnych społeczności oraz jakości i dostępności usług społecznych. Projekty „miękkie” będą skierowane do wszystkich osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu obszaru zdegradowanego.

Przewidziane do realizacji na obszarze rewitalizowanym działania obejmują zatem aspekt społeczny, a ponadto będą dotyczyć kwestii gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Inwestycje prowadzone będą w całości na obszarze

rewitalizowanym, a tym samym zdegradowanym, który charakteryzuje się skupieniem dużej liczby niekorzystnych zjawisk świadczących o sytuacji kryzysowej na wyznaczonym obszarze.

6. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)

W oparciu o zdiagnozowane problemy wg wskazanych metod delimitacji wyznaczono obszar zdegradowany, który w szczególności powinien być objęty działaniami rewitalizacyjnymi. Obszar ten wyznaczono w oparciu o zdiagnozowane problemy natury społecznej, infrastrukturalno-gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej – w jego skład jak wyżej wskazano wchodzi następujący obszar zdegradowany:

- **Obszar funkcjonalny nr 1 - Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Św. Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosy, Słowackiego, Młyńska, Reja.**
- **Obszar funkcjonalny nr 2 - Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczta od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała.**
- **Obszar funkcjonalny nr 5 - Kaczenice, Niwiska.**
- **Obszar funkcjonalny nr 12 - Obszar pokopalniany ulica Wędkarzy, ul. Fabryczna 22.**

Wizja stanu obszaru:

Gmina Nowogród Bobrzański

Jest przyjaznym miejscem do pracy i życia. Niekorzystne wskaźniki dla zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego uległy poprawie, Nowogród Bobrzański górny oraz Nowogród Bobrzański dolny, jak również miejscowości Kaczenice i Niwiska ze swoimi silnymi i zintegrowanymi społecznościami lokalnymi stanowią mocny punkt gminy w zakresie rozwoju gospodarczego i społecznego. Przy czym zdiagnozowane sytuacje kryzysowe, dzięki umiejętnie realizowanym programom i działaniom społecznymi nie przeszły na obszary sąsiednie. Tereny pokopalniane są zagospodarowane – realizuje się tutaj aktywność społeczna i gospodarcza mieszkańców, dzięki temu poprawił się lokalny rynek pracy.

W obszarze zdegradowanym opanowano sytuacje kryzysowe w każdej ze zdiagnozowanych sfer problemowych. Przyjazne środowisko pracy i życia sprzyja rozwojowi poszczególnych jednostek oraz całej społeczności, pozwala na stabilny rozwój lokalnego rynku pracy.

Gmina Nowogród Bobrzański umiejętnie zarządza problemami społecznymi, w czym łączy dbałość o gminę i mieszkańców. Górna i dolna część miejscowości ze zrewitalizowanymi kwartałami, odnowioną zabudową i uporządkowaną przestrzenią, z miejscami spotkań, zmodernizowaną

przestrzeni publicznej, w tym z pięknymi parkami stały się miejscem gdzie mieszkańcy, jak również osoby przyjezdne chętnie spędzają czas.

Zrewitalizowany obszar pokopalniany, stanowi obecnie atrakcyjny teren rekreacyjnoturystyczny.

Przebudowane ciągi komunikacyjne, w tym sieć ścieżek rowerowych ułatwia komunikację mieszkańców, zwiększyła się też dzięki temu jakość życia. Na obszarze zdegradowanym funkcjonują estetyczne budynki użyteczności publicznej i mieszkalne, ocieplone i wykorzystujące Odnawialne Źródła Energii. Działania w zrewitalizowanych częściach miasta zaspokajają społeczne i rekreacyjne potrzeby mieszkańców. Zrewitalizowane obszary pozwalają na bardziej efektywne prowadzenie działalności gospodarczej, do czego przyczynia się estetyczne i funkcjonalna przestrzeń.

Zrewitalizowany pałac w Niwiskach ułatwi działalność gospodarczą i pozwoli na stworzenie miejsc pracy, remont remizy, wiejskiej świetlicy, jak również zrewitalizowana przestrzeń publiczna przyciągnie osoby przyjezdne, które przyczynią się do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Estetyczna i funkcjonalna zabudowa wpłynie na wzrost jakości życia, przyczyniając się do poprawy niekorzystnych wskaźników społecznych.

Działalność społeczna realizowana przez stowarzyszenia i instytucje publiczne poprawi znacznie aktywność społeczną. Mieszkańcy wiedzą jak się organizować i w jaki sposób przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom. Motywem przewodnim działań stało się sąsiedzkie wsparcie i pomoc mieszkańcom zagrożonym wykluczeniem, dzięki czemu poprawiły się niekorzystne wskaźniki społeczne i gmina jest na prawidłowej drodze rozwoju społecznego i gospodarczego.

Lokalna społeczność ma możliwość realizacji własnych ambicji społecznych, publicznych i gospodarczych. Lokalne organizacje społeczne, nauczyły się wspierać członków swojej społeczności, dotkniętych sytuacją kryzysową, co wpłynęło na szybszą i bardziej adekwatną pomoc w procesie aktywizacji i reintegracji dla osób zagrożonych wykluczeniem. Społeczność lokalna o zadowalającym poziomie poczucia tożsamości lokalnej i w zadowalającej kondycji psycho-społecznej, tworzy trwałą strukturę, opartą na przywiązaniu do lokalnych tradycji i dobrosąsiedzkich stosunkach. Społeczność angażuje się w lokalne inicjatywy rozwojowe i aktywizacyjne, stwarzając sobie warunki do dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego. Gmina planuje dalsze działania rozwojowe, przy aktywnym uczestnictwie społeczności lokalnych.

Dzięki uporządkowanej przestrzeni udało się zwiększyć zainteresowanie lokalizacją i przy okazji również firmami tutaj zlokalizowanymi, co pozwala na trwały rozwój gospodarczy oparty na lokalnych zasobach ludzkich.

Sprawne i efektywne zarządzanie publiczne, aktywna współpraca samorządu z sektorem pozarządowym, biznesowym i publicznym zapewniają wysoką jakość i dostępność usług.

7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk.

Program Rewitalizacji zbudowany został w oparciu o hierarchiczną strukturę celów, w tym celu strategicznego, celów głównych, podlegających im celów szczegółowych oraz kierunków działań rewitalizacyjnych. Cel strategiczny oraz cele główne nawiązują bezpośrednio do wizji obszaru rewitalizacji, stanowiąc jej rozwinięcie. Hierarchiczna struktura celów porządkuje sposób działań związanych z rewitalizacją, wskazując poszczególnych kierunkom działań ich nadrzędny cel.

Na podstawie przeprowadzonej w poprzednich rozdziałach diagnozie czynników i zjawisk kryzysowych w tym sformułowanych na jej podstawie drzewie problemów zdefiniowano pożądaną listę celów projektu, którą przedstawiono w formie rozbudowanego diagramu logicznych powiązań między nimi – „drzewo celów” – graf poniżej. Przedstawione poniżej drzewo celów obrazuje zależności między celem strategicznym, celami głównymi oraz szczegółowymi, a środkami do ich osiągnięcia.

Strategicznym celem rewitalizacji gminy jest „Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Nowogród Bobrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gminy”. Do celów głównych, ściśle powiązanych z celem strategicznym należą:

1. rozwój kapitału społecznego oraz redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarach zdegradowanych,
2. rozwój gospodarczy poprzez wykorzystanie potencjału turystycznego i kulturowego obszarów zdegradowanych,
3. zwiększenie zatrudnienia i rozwój przedsiębiorczości na obszarach zdegradowanych.

Cele główne realizuje katalog celów szczegółowych zdefiniowanych jako:

1. odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji w partnerstwach inicjatyw lokalnych,
2. zintegrowanie mieszkańców, zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz ograniczenie patologii społecznych i poprawa bezpieczeństwa,
3. poprawa dostępności do obiektów kultury oraz obiektów turystycznych,
4. zapewnienie spójnego ładu przestrzennego i uporządkowanie przestrzeni publicznych,
5. rozwój infrastruktury technicznej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców,
6. wsparcie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzenia nowych firm,
7. promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia, wsparcie mobilności pracowników oraz aktywności zawodowej osób w wieku senioralnym.

Tabela 32 Cele programu rewitalizacji

Cel strategiczny

Źródło: opracowanie własne

W poniższym opracowaniu szczegółowo w odniesieniu do zdefiniowanych celów szczegółowych programu, opisano konkretne problemy społeczności lokalnej, które zostaną rozwiązane w wyniku działań rewitalizacyjnych. Ponadto, pod każdym opisem jakościowym negatywnych zjawisk, wskazano kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym.

Cel szczegółowy nr 1 - Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji w partnerstwach inicjatyw lokalnych

oraz

Cel szczegółowy nr 2 - Zintegrowanie mieszkańców, zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz ograniczenie patologii społecznych

Jak wykazała przeprowadzona diagnoza obszar nr 5 – Niwiska, Kaczenice - jest obszarem koncentracji negatywnych zjawisk społecznych towarzyszących bezrobociu i ubóstwu, takich jak przestępczość, przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnienia czy niski poziom aktywności społecznej. Równie niekorzystnie prezentują się obszary 1 i 2. Potęgując te zjawiska problemami osób niepełnosprawnych i starszych mamy pełny obraz kryzysu społecznego tej części miejscowości. Szczególną grupę stanowią dzieci i młodzież, które w wyniku degradacji rodziny, najbardziej narażone są różnego rodzaju patologiami. W związku z powyższym istnieje silna potrzeba aktywizacji społecznej grup dotkniętych różnego rodzaju problemami społecznymi poprzez podjęcie zróżnicowanych przedsięwzięć w zakresie aktywnej integracji społecznej, które umożliwią zmianę dotychczasowego sposobu życia poszczególnym osobom i całym społecznościom. Szczególnie istotne jest wpieranie rodzin, aby zapobiec takim zjawiskom jak przemoc czy dziedziczenie biedy. Wszystkie działania powinny opierać się na szeroko rozumianej pracy socjalnej polegającej na diagnozowaniu potrzeb, współpracy, udzielaniu zindywidualizowanej pomocy oraz ewaluacji skutków. Rozwój środowisk zagrożonych powinien się również odbywać poprzez stwarzanie warunków do ich uczestnictwa w różnorodnych formach aktywności społecznej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ (konceptje dotyczące rozwiązania problemów):

- kontynuacja wspólnych imprez kulturalnych i sportowych integrujących mieszkańców z dolnej i górnej części miasta,
- umacnianie więzi społecznych, pogłębianie patriotyzmu lokalnego, poczucia tożsamości z miejscem zamieszkania,
- przygotowanie oferty i podział na część rekreacyjno-sportową (Górny Nowogród) i kulturalną (Dolny Nowogród),
- stworzenie miejsc spotkań dla mieszkańców - np. kręgielnia, bilard, kino, park linowy, miejsca integracji i rekreacji, powstałe w ramach zagospodarowania obszaru pokopalnianego na cele społeczne, edukacyjne i rekreacyjne.

- wyłonienie społecznych liderów odpowiedzialnych za motywowanie i zachęcanie mieszkańców do aktywnego udziału w życiu gminy (zwłaszcza w górnej części miasta),
- ożywienie działań Ośrodka Kultury - promocja zajęć artystycznych,
- utworzenie sal o tematyce historycznej nawiązującej do tradycji gminy, eksponującej walory zabytkowe (np. w Ośrodku Kultury),
- utworzenie ścieżki historycznej na dawnym terenie fabryki DAG - z ustawieniem tablic informacyjnych przy najważniejszych obiektach,
- ustawienie tablic informacyjnych na terenie całego miasta - informacja dla mieszkańców i przyjeżdżających o walorach turystycznych i historycznych Nowogrodu Bobrz.,
- utworzenie Centrum Integracji Społecznej oraz KIS,
- promowanie działań społecznych, ekonomii społecznej, tworzenie spółdzielni socjalnych,
- wspieranie trzeciego sektora i promocja działań NGO,
- utworzenie żłobka,
- wykorzystanie portali społecznościowych do szerzenia i wymiany informacji „co się dzieje w gminie”,
- wykorzystanie obiektu mienia wojskowego (kasyna) dla stworzenia OPS,
- zwiększenie aktywności i więcej kontroli ze strony Straży Miejskiej,
- zwiększenie ilości wymian międzynarodowych dla młodzieży,
- rozbudowa opieki medycznej - nowy lekarz,
- zwiększenie dostępu do usług kosmetycznych, fryzjerskich na terenie miasta - wspieranie działalności gospodarczych,
- utworzenie mieszkań dla samotnych matek,
- aktywizacja społeczna i zawodowa (zwłaszcza kobiet mających trudności na rynku pracy), □ aktywizacja seniorów, organizacja zajęć międzypokoleniowych.
- uporządkowanie obszaru pokopalnianego na cele społeczne i rekreacyjne, poprzez stworzenie infrastruktury społecznej, edukacyjnej i rekreacyjnej na obszarze pokopalnianych, ułatwiającej aktywizację społeczną i gospodarczą mieszkańców obszaru zdegradowanego.

Cel szczegółowy nr 3 - Poprawa dostępności do obiektów kultury oraz obiektów turystycznych

Turystyka, kultura i dziedzictwo kulturowe są ważnym elementem budowania wartości i tożsamości miejscowości Nowogród Bobrzański i całej gminy oraz planowania społeczno-gospodarczego rozwoju. Przedsięwzięcia w sferze turystyki i kultury są istotnym spoiwem więzi społecznych i mogą być ważnym elementem rewitalizacji w zakresie włączenia społecznego, budowania tożsamości, zwiększania atrakcyjności obszaru itd.

Istotne jest kontynuowanie działań zmierzających do umiejętnego gospodarowania potencjałem i podejmowanie nowych inicjatyw w tym zakresie, aby skorzystała na tym lokalna społeczność. Planowane przedsięwzięcia zwiększą atrakcyjność turystyczną i gospodarczą północnej

części miejscowości Nowogród Bobrzański mogą stać się impulsem do aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru nr 1 - Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosza,

Słowackiego, Młyńska, Reja, obszaru nr 2 - Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтовая od mostu do skrzyżowania z ul.

Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała oraz obszaru nr 5 - Kaczenice, Niwiska.

Bardzo istotną rolę w aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji (w szczególności ww. obszarów, tj.: nr 1 i 2) odgrywać będzie infrastruktura turystyczna i wyeksponowanych funkcjach społecznych jak powstanie na obszarze pokopalnianych (obszar nr 12), gdzie na zapuszczonym i zaniedbanym terenie stworzone zostaną warunki dla działań prospołecznych i integracyjno-aktywizacyjnych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ (konceptje dotyczące rozwiązania problemów):

- rozbudowanie oferty zajęć dla seniorów i młodzieży w Ośrodku Kultury,
- renowacja i termomodernizacja budynków zabytkowych,
- naprawa bramy przy Placu Zamkowym,
- zagospodarowanie terenów leśnych i utworzenie punktów widokowych,
- utworzenie punktu informacji turystycznej,
- oczyszczenie terenu i wyznaczenie tras turystycznych na terenie DAG,
- zagospodarowanie budynku Rzepicha na bibliotekę,
- ożywienie turystyki w oparciu o zasoby, promowanie wypoczynku na terenie gminy,
- utworzenie ścieżki turystycznej przy bunkrach - opisującej poszczególne obiekty,
- stworzenie infrastruktury przy akwenach wodnych, rzecze - przystań kajakowa, plaża, wypożyczalnia sprzętu wodnego, w tym w ramach zagospodarowania terenu pokopalnianego nad rzeką Bóbr,
- wyłączenie ruchu pojazdów ciężarowych w mieście (budowa obwodnicy),
- utworzenie pubu, kręgielni, klubokawiarni z biblioteczką itp. dla młodzieży,
- w okresie zimowym - np. stworzenie wyciągów i zjazdów narciarskich, saneczkowych,
- utworzenie parku linowego,
- utworzenie sklepików szkolnych,
- utworzenie lodowiska - np. teren w pobliżu Ośrodka Kultury lub na starym boisku przy ul. Poczтовой,
- postawienie fontanny w parku Krzystkowice,
- budowa ścieżek rowerowych - trasy do: Lubska, Zielonej Góry, Jasień, Świdnica, □ utworzenie krytej siłowni,
- modernizacja stadionu i budowa nowych obiektów sportowych i rekreacyjnych.

Cel szczegółowy nr 4 - Zapewnienie spójnego ładu przestrzennego i uporządkowanie przestrzeni publicznych

Od lat realizowana polityka wewnętrzna gminy wskazuje, iż obszar:

- nr 1 - Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosza, Słowackiego, Młyńska, Reja,
- nr 2 - Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Pocztowa od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała,

jest kluczowym elementem gminy, wpływającym na poczucie ładu przestrzennego i atrakcyjność gminy jako całości. Dlatego też działania Rady i Burmistrza powinny koncentrować się na nadawaniu nowych funkcji w tej części miejscowości i ochronie spójności miejscowych społeczności lokalnych, a także lokalizowaniu tam projektów potęgujących integrację aktywność mieszkańców oraz wpływających pozytywnie na wizerunek gminy jako całości. Nacisk kłaść należy na kreowanie ogólnodostępnej przestrzeni publicznej, w tym wprowadzenie kultury i sztuki do przestrzeni.

Ze względu na relatywnie zwartą zabudowę, na obszarze nr 1 i 2 występuje mało terenów zielonych oraz innych przestrzeni, które mogłyby zostać wykorzystane na cele publiczne. Bardzo ważne jest zatem racjonalne wykorzystanie przestrzeni publicznej, służące wykreowaniu otwartych, estetycznych, bezpiecznych i wielofunkcyjnych terenów służących mieszkańcom i turystom. W kontekście ograniczonej dostępności wolnej przestrzeni bardzo ważną rolę będą odgrywały podwórka. W tym też kontekście niezmiernie istotną rolę w kształtowaniu terenów zielonych oraz przyjaznej mieszkańcom przestrzeni rekreacyjnej i społeczno-integracyjnej (w tym parkowe tereny zielone) będzie pełnić rewitalizacja niezamieszkanego obszaru pokopalnianego, który znajduje się w bliskiej odległości od ww. podobszarów zdegradowanych (obszar nr 1 i 2), w który zapewni konieczną przestrzeń do zorganizowanych działań integracyjno-aktywizacyjnych.

Z jednej strony tereny te będą pełniły rolę przestrzeni publicznych, a z drugiej będą narzędziem aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców miejscowości Nowogród Bobrzański. Wszystkie inwestycje powinny być ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców i podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.

KIERUNKI DZIAŁAŃ (konceptje dotyczące rozwiązania problemów):

- zagospodarowanie i przystosowanie budynku kasyna w celu utworzenia np. realizacji zadań społecznych,
- zagospodarowanie terenów przy akwenach wodnych i przy rzece Bóbr - pomosty, oczyszczenie brzegu rzeki, w tym w ramach rewitalizacji obszaru pokopalnianego (obszaru nr 12),

- poprawa estetyki miejscowości - modernizacja obiektów użyteczności publicznej, renowacja budynków, zagospodarowanie terenów zielonych (ławki, alejki itp.),
- zagospodarowanie budynku PKP - wynajem na cele gospodarcze lub społeczne, harcówka,
- wyłączenie ruchu pojazdów ciężarowych w mieście (budowa obwodnicy),
- utworzenie pubu, kręgielni, klubokawiarni z biblioteczką itp. dla młodzieży, □ utworzenie ścieżki prowadzącej do Szynobusu,

Cel szczegółowy nr 5 - Rozwój infrastruktury technicznej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców

Wśród istniejących budynków w gminie Nowogród Bobrzański dominują te wybudowane przed 1989 rokiem. Najwięcej takich budynków znajduje się w obszarze poza miejscowością Nowogród Bobrzański. Ich stan techniczny odbiega od obecnie obowiązujących norm i wymaga natychmiastowego działania. Wiele budynków potrzebuje przeprowadzenia kapitalnych remontów, przebudowy i modernizacji, w tym wymiany instalacji technicznych, remontu ścian zewnętrznych, naprawy dachu oraz podniesienia ogólnego standardu użytkowania i estetycznego wyglądu. Realizacja inwestycji poprawiających stan techniczny budynków przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców obszarów zdegradowanych, co jest jednym z warunków przeprowadzenia skutecznych działań aktywizacyjnych i integracyjnych wśród lokalnej społeczności.

Duże są zwłaszcza potrzeby termomodernizacyjne. Niedostateczna izolacja prowadzi do dużych strat ciepła, które przedostaje się bezpośrednio do atmosfery. Inwestycje w termomodernizację spowodują ograniczenie kosztów ogrzewania, zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii cieplnej, poprawę estetyki budynków. Szczególne znaczenie w procesie zwiększania efektywności energetycznej przypisuje się władzom samorządowym. Pełnienie wzorcowej roli w oszczędnym gospodarowaniu energią jest jednym z dziesięciu kluczowych działań państwa na rzecz poprawy efektywności energetycznej. Budynki wchodzące w skład majątku posiadanego przez samorządy lokalne powinny być priorytetowym obszarem działań zarówno ze względu na możliwość bezpośredniego osiągnięcia konkretnych rezultatów, jak i efektu promocyjno-edukacyjnego. Działania na rzecz ochrony i właściwego utrzymania tych obiektów muszą być podejmowane w celu powstrzymania ich dalszej degradacji.

Poza termomodernizacją, wprowadzane będą inne rozwiązania służące ograniczaniu zużycia energii. Będą się koncentrowały na skutecznym zarządzaniu energią, modernizacji oświetlenia ulicznego oraz szerokiej edukacji i promocji dot. racjonalnego wykorzystania energii.

KIERUNKI DZIAŁAŃ (konceptje dotyczące rozwiązania problemów):

- poprawa infrastruktury drogowej (chodniki, parkingi, ścieżki rowerowe, jezdnia),
- renowacja i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
- poprawa oświetlenia w mieście, w miejscach publicznych,
- realizacja Programu Niskiej Emisji (wprowadzenie programu wymiany kotłów CO i CW),

- wyłączenie ruchu pojazdów ciężarowych w mieście (budowa obwodnicy),
- rozbudowa cmentarza o nowe kwatery, budowa lapidarium,
- utworzenie spółdzielni socjalnej i budowa mieszkań socjalnych,
- utworzenie żłobka,
- budowa ścieżek rowerowych - trasy do: Lubska, Zielonej Góry, Jasień, Świdnica , □
modernizacja stadionu i budowa nowych obiektów sportowych i rekreacyjnych,
- rozbudowa ścieżek rowerowych,
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej i gazowej.

Cel szczegółowy nr 6 - Wsparcie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzenia nowych firm

oraz

Cel szczegółowy nr 7 - Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia, wsparcie mobilności pracowników oraz aktywności zawodowej osób w wieku senioralnym

Gmina Nowogród Bobrzański jako priorytet od lat stawia sobie za cel zrównoważony, nowoczesny i ekologiczny rozwój gospodarki, który zapewni wzrost zatrudnienia w gminie i powiecie. W tym kontekście istotne jest włączenie do rynku pracy większej liczby osób oraz utrzymanie ich przy aktywności zawodowej. Obszar zdegradowany obszar nr 1 - Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosa, Słowackiego, Młyńska, Reja, obszar nr 2 - Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтовая od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała oraz obszar nr 5 - Kaczenice, Niwiska cechuje wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych oraz bezrobotnych oraz niski poziom aktywności gospodarczej mieszkańców (niewielka liczba funkcjonujących a także działalności gospodarczych oraz dostępnych miejsc pracy w obszarze). Konieczne są aktywne działania skierowane do osób bezrobotnych, długotrwale pozostających bez pracy w celu poprawy możliwości znalezienia zatrudnienia. Działania bazujące na rzeczywistym zapotrzebowaniu na określone kwalifikacje (w szczególności w „inteligentnych specjalizacjach województwa lubuskiego”).

Komplementarną metodą skutecznego przeciwdziałania bezrobociu w obszarze zdegradowanym, podnoszenia poziomu aktywności zawodowej społeczeństwa, a także stymulowania rozwoju ekonomicznego i społecznego, jest rozwój przedsiębiorczości. Jedną z form prowadzenia biznesu jest przedsiębiorczość społeczna, która może być idealnym rozwiązaniem problemu aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych z rynku pracy.

KIERUNKI DZIAŁAŃ (konceptje dotyczące rozwiązania problemów):

- wciągnięcie w strefę gospodarczą terenu przy ul. Pocztowej - np. na hotel, kręgielnię, teren do paintballu itp.,
- przygotowanie i wyeksponowanie terenów zielonych, w tym w szczególności na terenie obszaru pokopalnianego (obszar nr 12), gdzie powstaną zarówno tereny zielone oraz infrastruktura rekreacyjno-edukacyjno-społeczna, w oparciu o którą powstaną nowe miejsca pracy
- szkolenia dla młodych przedsiębiorców, dla osób poszukujących zatrudnienia - w zakresie zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej, kursy przedsiębiorczości,
- dzielenie się wiedzą i wymiana wiedzy biznesowej - np. lokalni przedsiębiorcy spotykają się z początkującymi,
- wsparcie lokalnych przedsiębiorców,
- promowanie ekonomii społecznej i spółdzielczości socjalnej (możliwości aktywizacji społecznej i zawodowej oraz stworzenia miejsc pracy dla bezrobotnych kobiet),
- większa i bogatsza informacja o walorach gminy w celu przyciągnięcia inwestorów - ogłoszenia i szeroka informacja np. na stronie Urzędu Miejskiego,
- promocja terenów bogatych w glinę we współpracy z właścicielami działek,
- uchwała Rady Miejskiej dot. działek pod inwestycje,
- ponowne zagospodarowanie i wykorzystanie stadionów przy ul. Pocztowej, □ promocja rolnictwa ekologicznego.

8. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obszar zdegradowany, jaki został wyłoniony w toku diagnozy, obejmującej całą gminę poddany zostanie działaniom rewitalizacyjnym, które są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy o charakterze społecznym, przestrzenno-funkcjonalnym, infrastrukturalno-gospodarczym i środowiskowym.

Obszar zdegradowany to część gminy, która działaniom rewitalizacyjnym jest poddawana już od lat. Dotąd działania te odnosiły się przede wszystkim do działań miękkich, związanych z aktywizacją mieszkańców zagrożonych wykluczeniem, na obszarze gminy, ale związane też były z działaniami rozwojowymi w zakresie gospodarczym, jak również z działaniami poprawiającymi monitoring środowiska, w tym zagrożenia środowiskowe i antropogeniczne (Wybudowano m.in. remizę wraz z wyposażeniem dla jednostki ratowniczo-gaśniczej OSP w Nowogrodzie Bobrzańskim), poprawiono jakość edukacji oraz efektywność energetyczną w budynkach oświatowych (m.in. wymieniono okna), oraz rozwojem infrastruktury gospodarczej (zrealizowano kilka projektu infrastrukturalnych przez podmioty gospodarcze, dzięki czemu poprawie ulegał dostęp do nowo tworzonych miejsc pracy w tym obszarze). Poprawie też ulegał aspekt środowiskowy – w części uporządkowano gospodarkę wodno-ściekową (min. realizowano projekty w zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej i wodociągowej).

Działania te jednakże nie były zintegrowane wokół programu rewitalizacji. Związane były z realizacją strategii rozwoju gminy, mającej na celu ogólny rozwój gminy, w tym również poprawę aspektów społecznych, infrastrukturalno-gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i środowiskowych. Przez cały też czas realizowana jest praca ze społecznością lokalną, co odbywa się za pośrednictwem MG Ośrodka Pomocy Społecznej.

Pomimo jednakże podejmowanych działań cały czas diagnozuje się obszar zdegradowany na terenie gminy, znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Dlatego też konieczne jest podejmowanie dalszych działań inwestycyjnych, poprawiających sytuację w zakresie przestrzenno-funkcjonalnym, infrastrukturalno-gospodarczym i środowiskowym, jak również kompleksowe inicjatywy rewitalizacyjne o charakterze miękkim, wpływającym na poprawę sytuacji kryzysowej w sferze społecznej.

W chwili obecnej rozpoczęto prace nad rewitalizacją, w ramach której działania będą zorganizowane wokół problemów i celów wskazanych w Programie Rewitalizacji. Gmina i władze gminy są zdeterminowane aby ten długofalowy proces zakończyć pełnym sukcesem. Bardzo istotnym elementem w zakresie planowanych do realizacji inicjatyw rewitalizacyjnych jest podejmowanie takich działań, aby lokalna społeczność stała się częścią tego procesu, nie tylko jako przedmiot tych działań, ale przede wszystkim jako podmiot, współdecydujący o kształcie strategii wychodzenia z kryzysu. Temu też służą działania, które są podejmowane przez gminę, jak również te działania, które są planowane do realizacji w ramach niniejszego Programu Rewitalizacji.

Planowane zatem działania zostały wypracowane wspólnie w ramach realizowanych działań partycypacyjnych. Ustalono, że należy czym prędzej podjąć skonsolidowane działania w obszarze zdegradowanym. Istnieje pilna potrzeba nadania dynamiki rozwojowej temu obszarowi, co musi odbywać się na drodze kontynuacji procesów modernizacyjnych rozpoczętych w poprzednich okresach. Co związane jest z przywróceniem dawnych funkcji, jak również nadaniu nowych temu obszarowi, co bezpośrednio wiąże się z realizacją całej serii inicjatyw, oddziałujących zarówno na sferę urbanistyczną, jak również na tkankę społeczną. Planowane działania są komplementarne względem siebie i łącznie będą stanowić dla tego obszaru intensywne bodźce rozwojowe. Wskazane działania realizowane w sposób kompleksowy pozwolą na nadanie dynamiki rozwojowej temu obszarowi w kierunku wyjścia ze stanu kryzysowego dla poszczególnych obszarów problemowych.

Zatem **przewidziane w ramach programu rewitalizacji działania obejmują aspekt społeczny (warunek konieczny) oraz przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i gospodarczy (przedstawiony łącznie jako infrastrukturalno-gospodarczy oraz środowiskowy. Bowiem w tych sferach zdiagnozowano sytuację problemową, której planowane działania mają przeciwdziałać. Oczekiwane efekty zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych są wzajemnie powiązane i skutkują w związku z tym poprawą sytuacji kryzysowej obszaru zdegradowanego w każdej ze sfer.**

Przewidziane działania mają zatem charakter kompleksowy, są skoncentrowane - działania rewitalizacyjne skupione są na obszarze zdegradowanym, dotkniętym największą koncentracją problemów i negatywnych zjawisk, który został wyznaczony w wyniku diagnozy (4 podobszary).

Poniżej przedstawiamy planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne podstawowe, bez których wizja rewitalizacji obszaru zdegradowanego nie ma szans na realizację.

Wykaz przedsięwzięć podstawowych:

1. Przygotowanie i wdrożenie programu Animacji Środowiskowej.
2. Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej.
3. Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna.
4. Działania aktywizacyjne dla mieszkańców Obszarów zdegradowanych.
5. Zagospodarowanie i rewitalizacja terenów przy ul. Młyńskiej i Wzgórza Zamkowego.
6. Rewitalizacja obszaru – ul. Rynek i tereny przyległe.
7. Rewitalizacja obszaru ul. Witosa i terenów przyległych.
8. Termomodernizacja budynków przy ul. Witosa.
9. Rewitalizacja ul. Kościelnej i terenów przyległych.
10. Rewitalizacja ul. Nadbrzeżnej i terenów przyległych
11. Termomodernizacja budynków (w tym po przychodni lekarskiej) – ul. Nabrzeżna i tereny przyległe.
12. Rewitalizacja obszaru przy rzece Bóbr od ul. Leśnej.
13. Termomodernizacja budynków przy ul. Leśnej i ul. Nad Stawami.
14. Rewitalizacja ul. Leśnej („osiedle korkownia”) i ul. Nad Stawami.
15. Rewitalizacja obszarów – ul. Rynek w Nowogrodzie Górnym i Plac Wolności i ul. Żarska – Nowogród Dolny.
16. Rewitalizacja miejscowości Niwiska.
17. Termomodernizacja budynków w miejscowości Niwiska.

Szczegóły przedstawiamy poniżej w kartach poszczególnych przedsięwzięć.

Tabela 33 Przygotowanie i wdrożenie programu Animacji Środowiskowej.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 1	
Nazwa przedsięwzięcia	Przygotowanie i wdrożenie programu Animacji Środowiskowej
Charakter/rodzaj działania	Działanie organizacyjno-administracyjne / średnio nakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera Infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), OPS, Miejsko Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrzańskim, gmina Nowogród Bobrzański (partnerzy do realizacji projektu)

<p>Pozostali interesariusze działań</p>	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku uruchomienia animacji środowiskowej osoby zagrożone wykluczeniem zyskują możliwość integracji i aktywizacji społecznej i gospodarczej, pozwoli to na odciążenie społeczności lokalnej od osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Osoby te, dzięki działaniom animatora zwiększą swoją zdolność do integracji, uwierzą w siebie i poprawią swoje kompetencje interpersonalne</p> <p>Lokalni przedsiębiorcy – dzięki animacji środowiskowej i możliwości aktywizacji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem, poprawi się jakość Kapitału Ludzkiego, poszukującego pracy. Animatorzy zmotywują mieszkańców, dotkniętych sytuacją kryzysową do pracy nad sobą, w związku z czym wzrosną kompetencje interpersonalne i zawodowe tych osób. Dzięki czemu będzie się również rozwijał lokalny rynek pracy. Lokalni przedsiębiorcy wiedząc, że osoby zagrożone wykluczeniem brały udział w działaniach animacyjnych, zwiększą swoje zaufanie do tych osób, co generalnie wpłynie na poprawę lokalnego rynku pracy</p>
<p>Zakres realizowanego zadania</p>	<p>Działanie zakłada zaangażowanie w realizację organizacji pozarządowej, która zostanie wyłoniona w konkursie ofert, w ramach współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi. Zadanie zakłada uruchomienie konkursu w ramach dotacji z gminy na działania w Obszarze Pomocy Społecznej – wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, na działania animacyjne, w tym animację dzieci i młodzieży (w okresie wakacyjnym szczególnie). W tym celu gmina uwzględni taki konkurs w Programie Współpracy z NGO (co będzie bezpośrednio odnosić się do działań rewitalizacyjnych na obszarze zdegradowanym), Program można utworzyć w perspektywie trzyletniej i na tyle czasu „kontraktować” w ramach dotacji te usługi. Celem wzmocnienia oddziaływania w ramach konkursu byłaby dodatkowa punktacja za działania dodatkowe – odnoszące się do aktywizacji i integracji społeczności lokalnej, niezwiązanych bezpośrednio z Programem Animacji Środowiskowej oraz za pozyskanie dodatkowych środków na ten cel ze źródeł zewnętrznych (np. w ramach mechanizmów norweskich lub Mechanizmu Szwajcarskiego, LGD, PO FIO itp., wówczas dotacja z gminy, stanowiłaby tylko uzupełnienie finansowania działań).</p> <p>Mogą to też być działania zlecane przez dom kultury – „kultura w podwórkach” - np. murale, „stare” gry – liga gry w kapsle itp.</p> <p>Zatrudnienie w OPS jako pracownika socjalnego – animatora który inicjowałby różne działania – np. mieszkańców obszaru zdegradowanego w ramach dodatkowego zatrudnienia – lokalny lider.</p> <p>Zadanie to będzie realizowane (w szczególności w zakresie wdrożenia programu animacji środowiskowej) z wykorzystaniem zrewitalizowanej i nowo powstałej infrastruktury społecznej, edukacyjnej, rekreacyjnej i społecznej, w tym terenów zielonych, miejsc spotkań i integracji (w tym również infrastruktura społeczno-rekreacyjne na obszarze pokopalnianym).</p> <p>Niniejsze zadanie jest niezbędne do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
<p>Miejsce przeprowadzenia projektu</p>	<p>Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na całym obszarze rewitalizacji, który obejmuje następujące podobszary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nr 1 - Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosza, Słowackiego, Młyńska, Reja. • nr 2 - Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтовая od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała. • nr 5 - Kaczenice, Niwiska. • nr 12 - Obszar pokopalniany ulica Wędkarzy, ul. Fabryczna 22.

<p>Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)</p>	<p>Działanie rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów społecznych, dzięki jego realizacji mieszkańcy zagrożeni wykluczeniem będą mieli okazję się zaktywizować i zintegrować ze społecznością lokalną, działanie wspomże również te osoby w ich reintegracji zawodowej, dzięki poprawie kondycji psychofizycznej oraz kompetencji interpersonalnych; zadanie poprzez oddziaływanie na dzieci i młodzież pozwoli również na zagospodarowanie aktywności młodych mieszkańców na rzecz społeczności lokalnej poprawiając ich poziom integracji i kompetencji interpersonalnych oraz kanalizując energię na rzecz działalności społecznie użytecznej. Dzięki projektowi zatem w istotny sposób przeciwdziała się zdiagnozowanym problemom społecznym. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – projekt zapewnia wykorzystanie na cele społeczne istniejącej infrastruktury technicznej, jak również infrastruktury która zostanie zrewitalizowana lub powstanie w ramach planowanych działań rewitalizacyjnych, podstawowych i uzupełniających. Działanie zwiększa dostęp mieszkańców obszaru zdegradowanego do usług o charakterze społecznym i edukacyjnym. Działanie przyczyni się zatem do rozwoju istniejącej infrastruktury społecznej w sensie instytucjonalnym, zapewniając dostęp do animatora środowiskowego.
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru</p>	<p>Wskaźniki:</p> <p>Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdej z inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowanie i wdrożenie Programu Animacji Środowiskowej – 1 szt. (źródło informacji: sprawozdanie z realizacji projektu, program i raport z jego wdrożenia) - utworzenie funkcji Animatora Środowiskowego i powierzenie zadania wykwalifikowanej osobie – 1 szt. (źródło informacji: raport organizacji pozarządowej o wdrożeniu programu, wizja lokalna pracowników Biura Rewitalizacji) <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba działań/inicjatyw podejmowanych w ramach animacji środowiskowej – co najmniej 6 szt./ rok (źródło informacji: sprawozdania NGO z realizacji działalności podmiotu; dokumentacja fotograficzna, raport z wizji lokalnej Biura Rewitalizacji, roczny raport z realizacji współpracy JST z NGO) - uczestnicy działań animacyjnych – min. 30 os. (źródło informacji: sprawozdanie z działań NGO/Animatora środowiskowego, dokumentacja fotograficzna, listy uczestników, roczny raport ze współpracy JST z NGO) - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły kompetencje interpersonalne, kondycję psychofizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy: min. 15 os. (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/Animatora środowiskowego, w tym wyniki ankietyzacji uczestników działań – testy kompetencji i ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania)
<p>Okres realizacji</p>	<p>2018-2023</p>
<p>Szacunkowa wartość projektu</p>	<p>90 000 zł</p>
<p>Przewidywane źródła finansowania</p>	<p>56 250,00 zł – środki ze źródeł zewnętrznych (PROW w ramach LGD – środki UE lub PO FIO lub Mechanizm Norweski lub Mechanizm Szwajcarski) 33 750,00 zł – Budżet gminy</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 34 Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 2	
Nazwa przedsięwzięcia	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej
Charakter/rodzaj działania	Działanie organizacyjno-administracyjne / średnio nakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno-gospodarcze
Podmioty odpowiedzialne za realizację	OWES, Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), OPS, gmina Nowogród Bobrzański (partnerzy do realizacji projektu)
Pozostali interesariusze działań	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku uruchomienia CIS osoby zagrożone wykluczeniem zyskują możliwość reintegracji zawodowej, pozwoli to na odciążenie społeczności lokalnej, od osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej, w sensie przywrócenia tych osób do „normalnego” funkcjonowania w społeczeństwie. Uczestnictwo w CIS pozwoli na pełne uczestnictwo w społeczności lokalnej i wzrost kompetencji interpersonalnych i zawodowych. Mieszkańcy zagrożeni wykluczeniem zyskują bardzo ciekawy i efektywny impuls do walki ze swoją własną sytuacją kryzysową.</p> <p>Lokalni przedsiębiorcy – dzięki CIS i możliwości reintegracji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem, będzie się również rozwijał lokalny rynek pracy, przez co zwiększy się liczba wykwalifikowanych pracowników na rynku, a lokalni przedsiębiorcy zyskają do nich dostęp. CIS pozwoli na pełną reintegrację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem, co wpłynie na poprawę rynku pracy i zwiększenie podaży wartościowych pracowników.</p>
Zakres realizowanego zadania	<p>W ramach zadania zakłada się wykorzystanie narzędzi Ekonomii Społecznej na cele rozwoju społecznego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Do działania zamierza się wykorzystać wsparcie organizacyjne Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej, który posiada środki na wsparcie poszczególnych podmiotów w tym zakresie.</p> <p>Celem CIS będzie realizacja reintegracji zawodowej i społecznej poprzez kształcenie umiejętności w zakresie pełnienia ról społecznych i kompetencji zawodowych oraz innych umiejętności, umożliwiających organizację życia prywatnego i zawodowego. CIS będzie realizował pełen zakres programu zatrudnienia socjalnego kierowanego do osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Wspomnieć należy, że do realizacji przedmiotowego zadania wykorzystana zostanie istniejąca infrastruktura, jak również infrastruktura powstała w ramach w ramach planowanych obecnie działań rewitalizacyjnych. W tym nauczanie i przystosowanie do wykonywania podstawowych prostych czynności zawodowych, takich jak m.in. gospodarka terenami zielonymi, roboty porządkowe, podstawowe roboty ziemne i budowlane (w tym zieleń miejska, tereny parkowe, obszar pokopalniany na którym powstanie teren rekreacyjny i obszary zielone)</p> <p>Niniejsze zadanie jest niezbędne do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	<p>Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na całym obszarze rewitalizacji, który obejmuje następujące podobszary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nr 1 - Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosa, Słowackiego, Młyńska, Reja. • nr 2 - Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczta od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała. • nr 5 - Kaczenice, Niwiska. • nr 12 - Obszar pokopalniany ulica Wędkarzy, ul. Fabryczna 22.

Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>Investycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów społecznych, dzięki jego realizacji mieszkańcy zagrożeni wykluczeniem mają okazję wrócić na rynek pracy poprzez działania związane z reintegracją zawodową, co pozwala zwiększyć kompetencje zawodowe i kluczowe. Dzięki projektowi zatem w istotny sposób przeciwdziała się zdiagnozowanym problemom społecznym. <p>Poza tym w ramach zadania będzie wykorzystywana powstała infrastruktura społeczna (nowo utworzone tereny zielone, zrewitalizowana przestrzeń publiczna, infrastruktura społeczna i rekreacyjna na obszarach pokopalnianych), co nauczy członków CIS - osoby zagrożone wykluczeniem dbałości o dobro wspólne i przyczyni się do ich integracji społecznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – projekt zapewnia osobom zagrożonym wykluczeniem reintegrację zawodową, dzięki czemu zwiększa się podaż wykwalifikowanych pracowników, ale również zwiększają się kompetencje osób biorących udział w projekcie do podjęcia działalności gospodarczej we własnym zakresie.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki:</p> <p>Produkty</p> <p>Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdej z inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie i prowadzenie Centrum Integracji Społecznej – 1 szt. (źródło informacji: sprawozdanie z realizacji projektu, dokumenty rejestrowe podmiotu,) - realizacja warsztatów rozwijających umiejętności interpersonalne i zawodowe – 1 warsztaty rocznie (źródło informacji: raport organizacji pozarządowej o wdrożeniu programu, listy obecności/dokumentacja zdjęciowa) <p>Rezultaty:</p> <p>Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba członków CIS – 15 os. łącznie w 3 latach funkcjonowania (źródło informacji: sprawozdania CIS i NGO z realizacji działalności podmiotu, roczny raport ze współpracy JST z NGO) - wzrost kompetencji zawodowych i interpersonalnych u 10 osób (źródło informacji: ankietyzacja uczestników – testy kompetencji i ankiet ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania)
Okres realizacji	2018-2020
Szacunkowa wartość projektu	300 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	285 000,00 zł – środki w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFS) 15 000,00 zł – środki własne NGO/gminy Nowogród Bobrzański (wkład rzeczowy)

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 35 Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 3	
Nazwa przedsięwzięcia	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna
Charakter/rodzaj działania	Działanie organizacyjno-administracyjne / średnionakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera Infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Organizacje Pozarządowe, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, OPS, gmina Nowogród Bobrzański
Pozostali interesariusze działań	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku wdrożenia narzędzie ekonomii społecznej osoby zagrożone wykluczeniem zyskują możliwość przeszkolenia i rozpoczęcia działalności w ramach Spółdzielni Socjalnej (podmiot ekonomii społecznej). Uczestnictwo w Spółdzielni Socjalnej pozwoli na pełne uczestnictwo w społeczności lokalnej i wzrost kompetencji interpersonalnych i zawodowych. Mieszkańcy zagrożeni wykluczeniem zyskują bardzo ciekawy i efektywny impuls do walki ze swoją własną sytuacją kryzysową.</p> <p>Lokalni przedsiębiorcy – Uruchomienie Spółdzielni Socjalnej wpłynie na zaistnienie nowego podmiotu na lokalnym rynku, przez co lokalni przedsiębiorcy mogą czuć dyskomfort, i odbierać Spółdzielnię jako konkurencję, zgodnie jednakże z analizami spółdzielnie realizują najczęściej usługi, jakich nie chcą się podjąć podmioty prywatne, w tym znaczeniu spółdzielnia uzupełni ofertę jaka funkcjonuje na rynku i wpłynie na to, że oferta usług na lokalnym rynku będzie bardziej kompletna. Spółdzielnia socjalna ponadto pozwoli na pełną reintegrację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem, co wpłynie tak czy inaczej na poprawę rynku pracy i zwiększenie podaży wartościowych pracowników.</p>
Zakres realizowanego zadania	<p>W ramach przedmiotowego zadania zostanie wdrożone wsparcie z zakresu ekonomii społecznej, co związane będzie z pomocą przy utworzeniu przez chętne osoby zagrożone wykluczeniem spółdzielni socjalnej oraz wyszkolenie tych osób w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz poprawy ich kompetencji zawodowych oraz kompetencji kluczowych, w tym interpersonalnych.</p> <p>Celem funkcjonowania spółdzielni będzie reintegracja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem. Prowadzenie podmiotu ekonomii społecznej będzie odbywało się w oparciu o osobistą pracę osób zatrudnionych z katalogu z ustawy o spółdzielniach. Prowadzenie działalności gospodarczej i społecznej będzie miało miejsce na rzecz środowiska lokalnego, w tym m.in. na rzecz dbałości o lokalną infrastrukturę (tereny zielone, zrewitalizowane obszary, tereny społeczne i rekreacyjne, w tym te powstałe na obszarze pokopalnianym). Prowadzenie działalności społecznie użytecznej będzie miało miejsce w sferze zadań publicznych, a szczególnie w zakresie prowadzenia działalności z obszaru zagospodarowania terenu, dbałości o publiczne miejsca spotkań i integracji, utrzymanie i sprzątanie publicznej infrastruktury społecznej i rekreacyjnej, sprzątania budynków instytucji publicznych (np. szkoły, urzędy – przy organizowaniu przetargów możliwe jest zastosowanie klauzul społecznych), tworzenie i utrzymanie terenów zielonych w obszarze rewitalizacji w nawiązaniu do konieczności realizacji całej gamy zadań związanych z terenami zielonymi i rekreacyjnymi.</p> <p>Niniejsze zadanie jest niezbędne do realizacji, celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	<p>Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na całym obszarze rewitalizacji, który obejmuje następujące podobszary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nr 1 - Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosa, Słowackiego, Młyńska, Reja. • nr 2 - Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтовая od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała. • nr 5 - Kaczenice, Niwiska.

	<ul style="list-style-type: none"> nr 12 - Obszar pokopalniany ulica Wędkarzy, ul. Fabryczna 22.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów społecznych, dzięki jego realizacji osoby zagrożone wykluczeniem zostają najpierw przygotowane do prowadzenia działalności w ramach spółdzielni socjalnych, a następnie przyuczone prowadzą taką działalność. Dodatkowo ułatwienie w utrzymaniu się na rynku stanowi możliwość wykorzystywania przez podmioty publiczne klauzul społecznych w organizowanych postępowaniach na realizację zadań publicznych. Poza tym w ramach zadania będzie wykorzystywana powstała infrastruktura społeczna (nowo utworzone tereny zielone, zrewitalizowana przestrzeń publiczna, infrastruktura społeczna i rekreacyjna na obszarach pokopalnianych), co nauczy członków spółdzielni - osoby zagrożone wykluczeniem dbałości o dobro wspólne i przyczyni się do ich integracji społecznej Dzięki projektowi zatem w istotny sposób przeciwdziała się zdiagnozowanym problemom społecznym. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – projekt zapewnia osobom zagrożonym wykluczeniem rozpoczęcie działalności gospodarczej. Spółdzielnia socjalna, jako narzędzie ekonomii społecznej jest de facto prowadzeniem działalności gospodarczej, zatem wraz z utworzeniem spółdzielni tworzy się nowe miejsca pracy oraz stwarza się możliwość w zakresie późniejszego zwiększenia dostępnych miejsc pracy w spółdzielni. Projekt poprawia zatem wskaźniki aktywności gospodarczej.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki:</p> <p>Produkty</p> <p>Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdej z inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie i prowadzenie Spółdzielni Socjalnej – 1 szt. (źródło informacji: sprawozdanie z realizacji projektu, dokumenty rejestrowe podmiotu, raport Biura Rewitalizacji) - realizacja szkoleń i warsztatów dla 5 członków spółdzielni socjalnej (źródło informacji: raport organizacji pozarządowej z realizacji projektu, listy obecności + dokumentacja zdjęciowa + programy zajęć) <p>Rezultaty:</p> <p>Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex-post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba członków Spółdzielni socjalnej – 5 os., z tego 3 osoby z grupy osób zagrożonych wykluczeniem. (źródło informacji: sprawozdania z realizacji działalności podmiotu; dokumenty rejestracyjne, raport biura rewitalizacji) - wzrost kompetencji zawodowych i interpersonalnych u 5 osób (źródło informacji: ankietyzacja uczestników – testy kompetencji i ankieta przeprowadzone ex Ante i ex Post, raport z realizacji badania) - wzrost liczby miejsc pracy – 5 EPC (źródło informacji: raportu podmiotu, deklaracje ZUS/RMUA)
Okres realizacji	2018-2023
Szacunkowa wartość projektu	100 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	95 000,00 zł – środki w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFS) 5 000,00 zł – środki własne NGO/gminy Nowogród Bobrzański (wkład rzeczowy)

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 36 Działania aktywizacyjne dla mieszkańców Obszarów zdegradowanych.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 4	
Nazwa przedsięwzięcia	Działania aktywizacyjne dla mieszkańców Obszarów zdegradowanych
Charakter/rodzaj działania	Działanie organizacyjno-administracyjne / średnio nakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera Infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Organizacje Pozarządowe (podmioty wyłonione w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), gmina Nowogród Bobrzański, OPS, Miejsko gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrzańskim.
Pozostali interesariusze działań	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku uruchomienia realizacji działań aktywizacyjnych osoby zagrożone wykluczeniem zyskują możliwość integracji i aktywizacji społecznej i gospodarczej, pozwoli to na odciążenie społeczności lokalnej od osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Osoby te, dzięki podejmowanym działaniom zwiększą swoją zdolność do integracji, uwierzą w siebie i poprawią swoje kompetencje interpersonalne</p> <p>Lokalni przedsiębiorcy – dzięki podejmowanym działaniom aktywizującym społeczność lokalną, w tym osoby zagrożone wykluczeniem, poprawi się jakość Kapitału Ludzkiego, poszukującego pracy. Mieszkańcy zostaną zmotywowani do pracy nad sobą, w związku z czym wzrosną kompetencje interpersonalne i zawodowe tych osób, jak również zdolność do integracji. Dzięki czemu będzie się również rozwijał lokalny rynek pracy. Lokalni przedsiębiorcy wiedząc, że osoby zagrożone wykluczeniem brały udział w działaniach aktywizacyjnych, zwiększą swoje zaufanie do tych osób, co generalnie wpłynie na poprawę lokalnego rynku pracy</p>
Zakres realizowanego zadania	<p>Działanie zakłada zaangażowanie w realizację środowisk lokalnych, w tym organizacji pozarządowych, działania aktywizacyjne składają się z następujących elementów.</p> <p>- Kontynuacja i rozszerzenie realizacji budżetu obywatelskiego – wyodrębnienie działań aktywizacyjnych, zgłaszanych do realizacji przez lokale społeczności w ramach budżetu obywatelskiego np. „działania sąsiedzkie”, ustalenie dodatkowego kryterium punktowego. Dodatkowo zakłada się regularne zwiększanie kwoty na budżet obywatelski. Dodatkowa punktacja za propozycję działań wskazanych w Programie Rewitalizacji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie nagrody społecznika roku – przewiduje się mikro grant na działania aktywizacyjne dla społeczności lokalnej na obszarze zdegradowanym. • Bank czasu – działania sąsiedzkie, wymiana umiejętności (drobne naprawy, korepetycje, pisanie pism, opieka nad dziećmi). • Letnie kino w formie „kina nad Bobrem”, wykorzystanie infrastruktury jaka powstanie na obszarze pokopalnianym (obszar nr 12) na działania aktywizacyjne i integracyjne . Do takiego działania można pozyskać partnera biznesowego. • Konkursy dla mieszkańców (np. z „galą” na zakończenie wraz z nagrodą), np.: na najbardziej ukwieconą ulicę, podwórko, skwer itp.; konkurs fotograficzny, malarski; organizowanie plenerów dla artystów – współpraca z organizacjami NGO. Finał imprezy może mieć miejsce na terenie powstałej infrastruktury rekreacyjno-społecznej, powstałej na obszarze pokopalnianym, obszar ten znajdujący się w urokliwym miejscu poza siedzibami ludzkimi nadaje się też do organizacji plenerów malarskich i fotograficznych. <p>Niniejsze zadanie jest niezbędne do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>

<p>Miejsce przeprowadzenia projektu</p>	<p>Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na całym obszarze rewitalizacji, który obejmuje następujące podobszary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nr 1 - Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosza, Słowackiego, Młyńska, Reja. • nr 2 - Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтовая od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeźna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała. • nr 5 - Kaczenice, Niwiska. • nr 12 - Obszar pokopalniany ulica Wędkarzy, ul. Fabryczna 22.
<p>Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)</p>	<p>Działanie rozwiązuje następujące problemy:</p> <p>- sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów społecznych, dzięki jego realizacji mieszkańcy obszarów zdegradowanych, w tym zagrożeni wykluczeniem będą mieli okazję się zaktywizować i zintegrować ze społecznością lokalną, działanie wspomże również poszczególne osoby w reintegracji zawodowej, dzięki poprawie kondycji psychofizycznej oraz kompetencji interpersonalnych. Zadanie poprzez oddziaływanie na dzieci i młodzież pozwoli również na zagospodarowanie aktywności młodych mieszkańców na rzecz społeczności lokalnej poprawiając ich poziom integracji i kompetencji interpersonalnych oraz kanalizując energię na rzecz działalności społecznie użytecznej.</p> <p>Dzięki projektowi zatem w istotny sposób przeciwdziała się zdiagnozowanym problemom społecznym.</p> <p>- sfera infrastrukturalno-gospodarcza – projekt zapewnia wykorzystanie na cele społeczne istniejącej infrastruktury technicznej, jak również infrastruktury która zostanie zrewitalizowana lub powstanie w ramach planowanych działań rewitalizacyjnych, podstawowych i uzupełniających. Działanie zwiększa dostęp mieszkańców obszaru zdegradowanego do usług o charakterze społecznym i edukacyjnym. Działanie przyczyni się zatem do rozwoju istniejącej infrastruktury społecznej w sensie instytucjonalnym, zapewniając dostęp do działań aktywizujących.</p>

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki:</p> <p>Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdej z inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowanie i wdrożenie corocznie budżetu obywatelskiego – 1 szt. (źródło informacji: sprawozdanie z realizacji budżetu) - stworzenie cyklicznych działań aktywizacyjno-integracyjnych – 4 szt. (źródło informacji: raport organizacji pozarządowych o wdrożeniu programu, wizja lokalna pracowników Biura Rewitalizacji) <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba działań/inicjatyw aktywizacyjno-integracyjnych, podejmowanych w ramach budżetu obywatelskiego – co najmniej 6 szt./ rok (źródło informacji: sprawozdania z realizacji budżetu; dokumentacja fotograficzna, raport z wizji lokalnej Biura Rewitalizacji) - uczestnicy działań aktywizacyjnych – min. 30 os. (źródło informacji: sprawozdanie z działań NGO/ środowisk lokalnych, dokumentacja fotograficzna, listy uczestników, roczny raport ze współpracy JST z NGO) - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły kompetencje interpersonalne, kondycję psychofizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy: min. 15 os. (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/środowisk lokalnych, w tym wyniki ankietyzacji uczestników działań – testy kompetencji i ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania)
Okres realizacji	2018-2023
Szacunkowa wartość projektu	200 000 zł
Przewidywane źródła finansowania	100 000,00 zł – środki ze źródeł zewnętrznych (PROW w ramach LGD – środki UE lub PO FIO lub Mechanizm Norweski lub Mechanizm Szwajcarski) 100 000,00 zł – Budżet gminy

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 37 Zagospodarowanie i rewitalizacja terenów przy ul. Młyńskiej i Wzgórze Zamkowe.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 5	
Nazwa przedsięwzięcia	Zagospodarowanie i rewitalizacja terenów przy ul. Młyńskiej i Wzgórze Zamkowe
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza,
Podmioty odpowiedzialne za realizację	gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni

<p>Pozostali interesariusze działań</p>	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, w tym zostanie zagospodarowany zaniedbany teren, na cele społeczne i gospodarcze, co pozwoli na większą integrację i aktywizację lokalnej społeczności.</p> <p>Wspólnoty – zainteresowane realizacją projektu w zakresie uporządkowania zaniedbanego terenu w pobliżu lokalizacji miejsc zamieszkania.</p> <p>Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na uporządkowanie terenu bezpośrednio z nimi sąsiadującego, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych ich klientów.</p> <p>Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne – są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt powstania w wyniku realizacji projektu atrakcyjnej przestrzeni publicznej, gdzie można realizować różne inicjatywy społeczne wzbogacające życie sąsiedzkie.</p>
<p>Zakres realizowanego zadania</p>	<p>Przedsięwzięcie obejmuje zagospodarowanie i rewitalizację terenów przy ul. Młyńskiej i Wzgórze Zamkowe, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zagospodarowanie terenów poprzez utworzenie terenów rekreacyjnych: place zabaw, parki, parki linowe, tor saneczkowy, linowy, ścieżki, aleje, ciągi piesze, schody • remont budynku „Willa Fabrykanta” wraz z zagospodarowaniem terenu przyległego • remont, przebudowa ul. Młyńskiej <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
<p>Miejsce przeprowadzenia projektu</p>	<p>Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 1: Nowogród Bobrzański górny ulice: Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Kościelna, Warsztatowa, Młyńska.</p>
<p>Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)</p>	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się do również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy. W wyniku jego realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna w obrębie obszaru rewitalizowanego, zostaną nadane nowe funkcje konkretnym przestrzeniom, będą to funkcje o charakterze gospodarczym, turystycznym, rekreacyjnym, kulturalnym i społecznym, w tym służące celom integracyjnym, będą to też części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi komunikacyjne, co będzie sprzyjać integracji. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, na którym zlokalizowana zostanie m.in. infrastruktura z przeznaczeniem na aktywność społeczną oraz na działalność gospodarczą, w tym utworzenie terenów rekreacyjnych: place zabaw, parki, parki linowe, tory: saneczkowy, linowy, ścieżki, aleje, ciągi piesze, schody; ponadto remont budynku „Willa Fabrykanta” wraz z zagospodarowaniem terenu przyległego i inne – w tym zakresie zostanie poprawiona infrastruktura obszaru rewitalizacji, oddziałująca na cały obszar zdegradowany. <p>Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu powstaną atrakcyjne obszary przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji. Rozbudowana zostanie też infrastruktura gospodarcza i społeczna – miejsca na prowadzenia działalności gospodarczej i społecznej, w tym miejsca spotkań i integracji.</p> <p>Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji. Uporządkowanie przestrzeni i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności, poprawiającą procesy integracyjno-aktywizacyjne w środowisku, w którym ma miejsce szereg patologicznych zjawisk.</p>

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych w ramach inwestycji miejsc spotkań lokalnej społeczności – 2 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) - Liczba rozbudowanych/wybudowanych elementów infrastruktury gospodarczej i społecznej – 5 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) - powstanie tablica informacyjna – promująca rewitalizację i aktywizująca przez to społeczność lokalną (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba utworzonych nowych działalności gospodarczej: co najmniej 2 szt. (źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna) - realizacja projektu da dobry przykład w zakresie porządkowania przestrzeni, w wyniku czego w najbliższej okolicy zostanie zrealizowana przynajmniej 1 inwestycja w zakresie uporządkowania prywatnych posesji (np. podwórek)
Okres realizacji	2019-2022
Szacunkowa wartość projektu	2.500.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	UE (RPO-Lubuskie 2020): 2 125 000,00 zł JST (gmina): 375 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 38 Rewitalizacja obszaru - ul. Rynek i tereny przyległe.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 6	
Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja obszaru - ul. Rynek i tereny przyległe
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Pozostali interesariusze działań	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, w tym zostanie zagospodarowany zaniedbany teren, na cele społeczne i gospodarcze, co pozwoli na większą integrację i aktywizację lokalnej społeczności.</p> <p>Wspólnoty – zainteresowane realizacją projektu w zakresie uporządkowania zaniedbanego terenu w pobliżu lokalizacji miejsc zamieszkania.</p> <p>Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na uporządkowanie terenu bezpośrednio z nimi sąsiadującego, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych klientów.</p> <p>Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne – są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt powstania w wyniku realizacji projektu atrakcyjnej przestrzeni publicznej, gdzie można realizować różne inicjatywy społeczne wzbogacające życie sąsiedzkie.</p>

Zakres realizowanego zadania	<p>Rewitalizacja obszaru - ul. Rynek i tereny przyległe, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • termomodernizacja budynków w obszarze oraz terenach sąsiednich, • urządzenie zieleni miejskiej, obiekty małej architektury itp., • remont lub przebudowa dróg w obszarze. <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	<p>Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 1 – Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Ogrodowa, Krótka, Kościuszki, Reja.</p>
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się do również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną nadane nowe funkcje konkretnym przestrzeniom, będą to funkcje o charakterze gospodarczym, turystycznym, rekreacyjnym, kulturalnym i społecznym, w tym służące celom integracyjnym, będą to też części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi komunikacyjne, co będzie sprzyjać integracji. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, na którym zlokalizowana zostanie m.in. infrastruktura z przeznaczeniem na aktywność społeczną oraz na działalność gospodarczą, w tym utworzenie terenów rekreacyjnych w ramach miejskiej przestrzeni zielonej, ciągi komunikacyjne i inne – w tym zakresie zostanie poprawiona infrastruktura obszaru rewitalizacji, oddziałująca na cały obszar zdegradowany. <p>Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu powstaną atrakcyjne obszary przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji. Rozbudowana zostanie też infrastruktura gospodarcza i społeczna – miejsca na prowadzenia działalności gospodarczej i społecznej, w tym miejsca spotkań i integracji.</p> <p>Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji. Uporządkowanie przestrzeni i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności, poprawiającą procesy integracyjno-aktywizacyjne w środowisku, w którym ma miejsce szereg patologicznych zjawisk.</p>

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych w ramach inwestycji miejsc spotkań lokalnej społeczności – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) - Liczba termomodernizowanych budynków – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) - liczba przebudowanych/wybudowanych ciągów komunikacyjnych – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie zużycia energii w termomodernizowanych budynkach – co najmniej 30 % w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna) - zmniejszenie emisji CO2 w budynkach objętych termomodernizacją – co najmniej o 20% w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna) - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły swoje samopoczucie i kondycję psychofizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy: min. 3 os. (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/środowisk lokalnych, w tym wyniki ankietyzacji mieszkańców obszaru objętego inwestycją – ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania).
Okres realizacji	2019-2022
Szacunkowa wartość projektu	1 750 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	UE (RPO-Lubuskie 2020): 850 000,00 zł JST (gmina): 150 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 300 000,00 zł Środki prywatne (właściciele budynków i nieruchomości): 450 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 39 Rewitalizacja obszaru ul. Witosa i terenów przyległych.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 7	
Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja obszaru ul. Witosa i terenów przyległych
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni

Pozostali interesariusze działań i ich rola w działaniach	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, w tym zostanie zagospodarowany zaniedbany teren, na cele społeczne i gospodarcze, co pozwoli na większą integrację i aktywizację lokalnej społeczności.</p> <p>Wspólnoty – zainteresowane realizacją projektu w zakresie uporządkowania zaniedbanego terenu w pobliżu lokalizacji miejsc zamieszkania.</p> <p>Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na uporządkowanie terenu bezpośrednio z nimi sąsiadującego, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych klientów.</p> <p>Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne – są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt powstania w wyniku realizacji projektu atrakcyjnej przestrzeni publicznej, gdzie można realizować różne inicjatywy społeczne wzbogacające życie sąsiedzkie.</p>
Zakres realizowanego zadania	<p>Przedsięwzięcie obejmuje rewitalizację obszaru ul. Witosa i terenów przyległych, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zagospodarowanie parku, • utworzenie miejsc rekreacyjnych typu place zabaw, siłownie itp., • budowa, przebudowa i remont dróg, ciągów komunikacyjnych (pieszych, jezdnych, rowerowych), parkingów, • budowa budynków mieszkalnych, komunalnych i infrastruktury z tym związanej. <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	<p>Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 1: Nowogród Bobrzański górny ulice: Witosa, Słowackiego.</p>
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <p>- sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych.</p> <p>- sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy. W wyniku jego realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną nadane nowe funkcje konkretnym przestrzeniom, będą to funkcje o charakterze gospodarczym, turystycznym, rekreacyjnym, kulturalnym i społecznym, w tym służące celom integracyjnym, będą to też części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi komunikacyjne, co będzie sprzyjać integracji.</p> <p>- sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, na którym zlokalizowana zostanie m.in. infrastruktura z przeznaczeniem na aktywność społeczną oraz na działalność gospodarczą, w tym utworzenie terenów rekreacyjnych: place zabaw, siłownie itp.; ponadto budowa/przebudowa ciągów komunikacyjnych i inne działania poprawiające infrastrukturę komunalną – w tym zakresie zostanie poprawiona infrastruktura obszaru rewitalizacji, oddziałująca na cały obszar zdegradowany.</p> <p>Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu powstaną atrakcyjne obszary przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji. Rozbudowana zostanie też infrastruktura gospodarcza i społeczna – miejsca na prowadzenia działalności gospodarczej i społecznej, w tym miejsca spotkań i integracji</p> <p>Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji. Uporządkowanie przestrzeni i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności, poprawiającą procesy integracyjnoaktywizacyjne w środowisku, w którym ma miejsce szereg patologicznych zjawisk.</p>

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji).</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych w ramach inwestycji miejsc spotkań lokalnej społeczności – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót), - Liczba rozbudowanych/wybudowanych elementów infrastruktury społecznej – co najmniej 2 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót), - Liczba przebudowanych/wybudowanych budynków – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) - liczba przebudowanych/wybudowanych ciągów komunikacyjnych – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót). <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły swoje samopoczucie i kondycję psychofizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy: min. 3 os. (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/środowisk lokalnych, w tym wyniki ankietyzacji mieszkańców obszaru objętego inwestycją – ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania), - liczba utworzonych nowych działalności gospodarczej: co najmniej 2 szt. (źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna), - realizacja projektu da dobry przykład w zakresie porządkowania przestrzeni, w wyniku czego w najbliższej okolicy zostanie zrealizowana przynajmniej 1 inwestycja w zakresie uporządkowania prywatnych posesji (np. podwórek).
Okres realizacji	2018-2023
Szacunkowa wartość projektu	4 500 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Środki prywatne (inwestorzy w budynki mieszkalne): 1 000 000,00 zł UE (RPO-Lubuskie 2020): 2 125 000,00 zł JST (gmina): 375 000,00 zł Środki BGK (na rozwój budownictwa społecznego): 1 000 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 40 Termomodernizacja budynków przy ul. Witosa.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 8	
Nazwa przedsięwzięcia	Termomodernizacja budynków przy ul. Witosa
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera środowiskowa
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni

<p>Pozostali interesariusze działań</p>	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, w tym zostanie poprawiona estetyka termomodernizowanych budynków, co pozwoli na poprawę warunków życia oraz większą integrację i aktywizację lokalnej społeczności.</p> <p>Wspólnoty – zainteresowane realizacją projektu w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków, oraz generalnie poprawy estetyki zaniedbanej przestrzeni.</p> <p>Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na poprawę estetyki zaniedbanej do tej pory przestrzeni bezpośrednio z nimi sąsiadującej, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych klientów.</p> <p>Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne – są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt poprawy warunków życia w obiektach poddanych termomodernizacji, co wpłynie na poprawę integracji społeczności lokalnej i wzbogaci życie sąsiedzkie.</p>
<p>Zakres realizowanego zadania</p>	<p>Działanie obejmuje termomodernizację budynków użyteczności publicznej i mieszkalnej w obszarze ul. Witosa oraz w okolicy tej ulicy. W ramach działań termomodernizowanych będzie miało miejsce m.in. docieplenie ścian i stropów, wymiana stolarki okiennieo-drzwiowej, wymiana/modernizacja źródeł ciepła i instalacji grzewczej oraz CO, montaż urządzeń/rozwiązań wykorzystujących OZE, wymianę oświetlenia na energooszczędne.</p> <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
<p>Miejsce przeprowadzenia projektu</p>	<p>Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 1: Nowogród Bobrzański górny ulice: Witosa, Słowackiego.</p>
<p>Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)</p>	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki poprawie atrakcyjności przestrzeni publicznej, przez co zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni i poprawią się warunki życia mieszkańców. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie estetyka przestrzeni publicznej w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną przywrócone/ nadane nowe funkcje przestrzeniom między wyremontowanymi/termomodernizowanymi obiektami, będą to funkcje o charakterze przede wszystkim społecznym i gospodarczym, w tym służące celom integracyjnym. - Sfera środowiskowa – Przedsięwzięcie przyczyni się do zmniejszenia zużycia energii w budynkach objętych energią, co wpłynie na zmniejszenie emisji CO2 i szkodliwych substancji, a w efekcie przyczyni się do poprawy jakości powietrza. <p>Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji.</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru</p>	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji).</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba termomodernizowanych obiektów – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót). <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie zużycia energii w termomodernizowanych budynkach – co najmniej 30 % w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna),

	- zmniejszenie emisji CO2 w budynkach objętych termomodernizacją – co najmniej o 20% w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna).
Okres realizacji	2017-2023
Szacunkowa wartość projektu	1 500 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Środki prywatne (właściciele budynków): 750 000,00 zł POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 300 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 300 000,00 zł Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na termomodernizację): 150 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 41 Rewitalizacja ul. Kościelnej i terenów przyległych.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 9	
Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja ul. Kościelnej i terenów przyległych
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Pozostali interesariusze działań i ich rola w działaniach	Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, w tym zostanie zagospodarowany zaniedbany teren, na cele społeczne i gospodarcze, co pozwoli na większą integrację i aktywizację lokalnej społeczności. Wspólnoty – zainteresowane realizacją projektu w zakresie uporządkowania zaniedbanego terenu w pobliżu lokalizacji miejsc zamieszkania. Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na uporządkowanie terenu bezpośrednio z nimi sąsiadującego, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych klientów. Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne – są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt powstania w wyniku realizacji projektu atrakcyjnej przestrzeni publicznej, gdzie można realizować różne inicjatywy społeczne wzbogacające życie sąsiedzkie.
Zakres realizowanego zadania	Przedsięwzięcie obejmuje rewitalizację ul. Kościelnej i terenów przyległych <ul style="list-style-type: none"> • stworzenie miejsc wypoczynkowych przy tzw. „Źródełku” ul. Kościelna, • budowa, przebudowa, remont dróg, ciągów pieszych, rowerowych, • rewitalizacja budynków. <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 1: Nowogród Bobrzański górny ulica: Kościelna, Warsztatowa.

<p>Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)</p>	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy. W wyniku jego realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną nadane nowe funkcje konkretnym przestrzeniom, będą to funkcje o charakterze gospodarczym, turystycznym, rekreacyjnym, kulturalnym i społecznym, w tym służące celom integracyjnym, będą to też części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi komunikacyjne, co będzie sprzyjać integracji. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, na którym zlokalizowana zostanie m.in. infrastruktura z przeznaczeniem na aktywność społeczną oraz na działalność gospodarczą, w tym utworzenie terenów rekreacyjnych: stworzenie miejsc wypoczynkowych przy tzw. „Źródełku” ul. Kościelnej; przebudowa/budowa ciągów komunikacyjnych i inne działania poprawiające infrastrukturę komunalną – w tym zakresie zostanie poprawiona infrastruktura obszaru rewitalizacji, oddziałująca na cały obszar zdegradowany. <p>Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu powstaną atrakcyjne obszary przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji. Rozbudowana zostanie też infrastruktura gospodarcza i społeczna – miejsca na prowadzenia aktywności społecznej, w tym miejsca spotkań i integracji.</p> <p>Należy podkreślić, iż projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji. Uporządkowanie przestrzeni i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności, poprawiającą procesy integracyjnoaktywizacyjne w środowisku, w którym ma miejsce szereg patologicznych zjawisk.</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru</p>	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty:</p> <p>Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych w ramach inwestycji miejsc spotkań lokalnej społeczności – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) - Liczba rozbudowanych/wybudowanych elementów infrastruktury społecznej – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) - Liczba zrewitalizowanych budynków – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) - liczba przebudowanych/wybudowanych ciągów komunikacyjnych, w tym ścieżek rowerowych – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) <p>Rezultaty:</p> <p>Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły swoje samopoczucie i kondycję psychofizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy: min. 3 os. (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/środowisk lokalnych, w tym wyniki ankietyzacji mieszkańców obszaru objętego inwestycją – ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania). - liczba inicjatyw społecznych, aktywizujących lokalną społeczność w tym obszarze: co najmniej 2 szt./rok (źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna)
<p>Okres realizacji</p>	<p>2018-2022</p>
<p>Szacunkowa wartość projektu</p>	<p>1 500 000,00 zł</p>

Przewidywane źródła finansowania	Środki prywatne (właściciele budynków): 750 000,00 zł POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 300 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 300 000,00 zł Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na termomodernizację): 150 000,00 zł
---	---

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 42 Rewitalizacja ul. Nadbrzeżnej i terenów przyległych.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 10	
Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja ul. Nadbrzeżnej i terenów przyległych
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Pozostali interesariusze działań i ich rola w działaniach	Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, w tym zostanie zagospodarowany zaniedbany teren, na cele społeczne i gospodarcze, co pozwoli na większą integrację i aktywizację lokalnej społeczności. Wspólnoty – zainteresowane realizacją projektu w zakresie uporządkowania zaniedbanego terenu w pobliżu lokalizacji miejsc zamieszkania. Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na uporządkowanie terenu bezpośrednio z nimi sąsiadującego, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych klientów. Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne – są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt powstania w wyniku realizacji projektu atrakcyjnej przestrzeni publicznej, gdzie można realizować różne inicjatywy społeczne wzbogacające życie sąsiedzkie.
Zakres realizowanego zadania	Przedsięwzięcie obejmuje rewitalizację ul. Nadbrzeżnej i terenów przyległych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • budowa bulwaru, ciągów pieszych, rowerowych i infrastruktury towarzyszącej, • rewitalizacja budynków, • budowa, przebudowa, remont dróg, ciągów pieszych, rowerowych, zatoki autobusowej, wiaty przystankowej, • Tworzenie i budowa miejsc spotkań, klubów i itp. <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 2: Nowogród Bobrzański dolny ulice: Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтовая od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Nad Bobrem, Nowowiejska, Dąbrowskiego, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Mała.

<p>Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)</p>	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy oraz w zakresie nieuporządkowanej przestrzeni. W wyniku jego realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną nadane nowe funkcje konkretnym przestrzeniom, będą to funkcje o charakterze gospodarczym, turystycznym, rekreacyjnym, kulturalnym i społecznym, w tym służące celom integracyjnym, będą to też części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi komunikacyjne, co będzie sprzyjać integracji. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, na którym zlokalizowana zostanie m.in. infrastruktura z przeznaczeniem na aktywność społeczną oraz na działalność gospodarczą, w tym utworzenie terenów rekreacyjnych: budowa bulwaru wraz z infrastrukturą towarzyszącą; przebudowa/budowa ciągów komunikacyjnych, w tym rowerowych oraz elementy infrastruktury komunikacji autobusowej, jak również inne działania poprawiające infrastrukturę komunalną – w tym zakresie zostanie poprawiona infrastruktura obszaru rewitalizacji, oddziałująca na cały obszar zdegradowany. <p>Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu powstaną atrakcyjne obszary przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji. Rozbudowana zostanie infrastruktura gospodarcza i społeczna – miejsca do prowadzenia aktywności społecznej, w tym miejsca spotkań i integracji.</p> <p>Należy podkreślić, iż projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji. Uporządkowanie przestrzeni i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności.</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru</p>	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty:</p> <p>Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji).</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych w ramach inwestycji miejsc spotkań lokalnej społeczności – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót), - Liczba rozbudowanych/wybudowanych elementów infrastruktury społecznej – co najmniej 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót), - Liczba zrewitalizowanych budynków – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót), - liczba przebudowanych/wybudowanych ciągów komunikacyjnych, w tym ścieżek rowerowych – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót). <p>Rezultaty:</p> <p>Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły swoje samopoczucie i kondycję psychofizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy: min. 3 os. (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/środowisk lokalnych, w tym wyniki ankietyzacji mieszkańców obszaru objętego inwestycją – ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania), - liczba inicjatyw społecznych, aktywizujących lokalną społeczność w tym obszarze: co najmniej 2 szt./rok (źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna).
<p>Okres realizacji</p>	<p>2017-2023</p>
<p>Szacunkowa wartość projektu</p>	<p>4 500 000,00 zł</p>

Przewidywane źródła finansowania	Środki UE (RPO – Lubuskie 2020): 3 000 000,00 zł JST (środki gminy): 1 500 000,00 zł
---	---

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 43 Termomodernizacja budynków (w tym po przychodni lekarskiej) – ul. Nabrzeżna i tereny przyległe.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 11	
Nazwa przedsięwzięcia	Termomodernizacja budynków (w tym po przychodni lekarskiej) – ul. Nabrzeżna i tereny przyległe
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera środowiskowa
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Pozostali interesariusze działań	Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, w tym zostanie poprawiona estetyka termomodernizowanych budynków, co pozwoli na poprawę warunków życia oraz większą integrację i aktywizację lokalnej społeczności. Wspólnoty – zainteresowane realizacją projektu w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków, oraz generalnie poprawy estetyki zaniedbanej przestrzeni. Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na poprawę estetyki zaniedbanej do tej pory przestrzeni bezpośrednio z nimi sąsiadującej, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych klientów. Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne – są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt poprawy warunków życia w obiektach poddanych termomodernizacji, co wpłynie na poprawę integracji społeczności lokalnej i wzbogaci życie sąsiedzkie.
Zakres realizowanego zadania	Działanie obejmuje termomodernizację budynków użyteczności publicznej i mieszkalnej (w tym byłej przychodni lekarskiej) w obszarze ul. Nabrzeżnej i terenów przyległych. W ramach działań termomodernizacyjnych będzie miało miejsce m.in. docieplenie ścian i stropów, wymiana stolarki okiennie-drzwiowej, wymiana/modernizacja źródeł ciepła i instalacji grzewczej oraz CO, montaż urządzeń/rozwiązań wykorzystujących OZE, wymianę oświetlenia na energooszczędne. Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 2: Nowogród Bobrzański dolny ulice: Dobra, Konopnickiej, Miła, Pocztowa od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Nad Bobrem, Nowowiejska, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Mała.

Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki poprawie atrakcyjności przestrzeni publicznej, przez co zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni i poprawią się warunki życia mieszkańców. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie estetyka przestrzeni publicznej w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną przywrócone/ nadane nowe funkcje przestrzeniom między wyremontowanymi/termomodernizowanymi obiektami, będą to funkcje o charakterze przede wszystkim społecznym i gospodarczym, w tym służące celom integracyjnym. - Sfera środowiskowa – Przedsięwzięcie przyczyni się do zmniejszenia zużycia energii w budynkach objętych energią, co wpłynie na zmniejszenie emisji CO₂ i szkodliwych substancji, a w efekcie przyczyni się do poprawy jakości powietrza. <p>Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji.</p>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji).</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba termomodernizowanych obiektów – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót). <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie zużycia energii w termomodernizowanych budynkach – co najmniej 30 % w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna), - zmniejszenie emisji CO₂ w budynkach objętych termomodernizacją – co najmniej o 20% w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna).
Okres realizacji	2018-2021
Szacunkowa wartość projektu	1 500 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	<p>Środki prywatne (właściciele budynków): 750 000,00 zł</p> <p>POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 300 000,00 zł</p> <p>Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 300 000,00 zł</p> <p>Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na termomodernizację): 150 000,00 zł</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 44 Rewitalizacja obszaru przy rzece Bóbr od ul. Leśnej.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 12	
Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja obszaru przy rzece Bóbr od ul. Leśnej
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa

Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Pozostali interesariusze działań i ich rola w działaniach	Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, w tym zostanie zagospodarowany zaniedbany teren, na cele społeczne i gospodarcze, co pozwoli na większą integrację i aktywizację lokalnej społeczności. Wspólnoty – zainteresowane realizacją projektu w zakresie uporządkowania zaniedbanego terenu w pobliżu lokalizacji miejsc zamieszkania. Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na uporządkowanie terenu bezpośrednio z nimi sąsiadującego, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych klientów. Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne – są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt powstania w wyniku realizacji projektu atrakcyjnej przestrzeni publicznej, gdzie można realizować różne inicjatywy społeczne wzbogacające życie sąsiedzkie.
Zakres realizowanego zadania	Przedsięwzięcie obejmuje rewitalizację obszaru przy rzece Bóbr od ul. Leśnej, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • budowa przystani kajakowej i infrastruktury towarzyszącej, • zagospodarowanie terenów zielonych w tym parki, place zabaw, tereny rekreacyjne, plaża, parki linowe itp. <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 2: Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Miodowa, Lipowa, Nad Stawami.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Inwestycja rozwiązuje następujące problemy: <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzeniu atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy oraz w zakresie nieuporządkowanej przestrzeni. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną nadane nowe funkcje konkretnym przestrzeniom, będą to funkcje o charakterze gospodarczym, turystycznym, rekreacyjnym, kulturalnym i społecznym, w tym służące celom integracyjnym, będą to też części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi komunikacyjne, co będzie sprzyjać integracji. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, na którym zlokalizowana zostanie m.in. infrastruktura z przeznaczeniem na aktywność społeczną oraz na działalność gospodarczą, w tym utworzenie terenów rekreacyjnych: budowa przystani kajakowej i infrastruktury towarzyszącej; zagospodarowanie terenów zielonych w tym parki, place zabaw, tereny rekreacyjne, plaża, parki linowe itp., tj. działania poprawiające infrastrukturę komunalną – w tym zakresie zostanie poprawiona infrastruktura obszaru rewitalizacji, oddziałująca na cały obszar zdegradowany. <p>Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu powstaną atrakcyjne obszary przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji. Rozbudowana zostanie infrastruktura gospodarcza i społeczna – miejsca do prowadzenia aktywności społecznej, w tym miejsca spotkań i integracji.</p> <p>Należy podkreślić, iż projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji. Uporządkowanie przestrzeni i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności.</p>

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji).</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych w ramach inwestycji miejsc spotkań lokalnej społeczności – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót), - Liczba rozbudowanych/wybudowanych elementów infrastruktury społecznej – co najmniej 5 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót). <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły swoje samopoczucie i kondycję psychofizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy: min. 5 os. (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/środowisk lokalnych, w tym wyniki ankietyzacji mieszkańców obszaru objętego inwestycją – ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania), - liczba inicjatyw społecznych, aktywizujących lokalną społeczność w tym obszarze: co najmniej 3 szt./rok (źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna).
Okres realizacji	2017-2023
Szacunkowa wartość projektu	2 350 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Środki UE (RPO – Lubuskie 2020): 1 860 000,00 zł JST (środki gminy): 490 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 45 Termomodernizacja budynków przy ul. Leśnej i ul. Nad Stawami.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 13	
Nazwa przedsięwzięcia	Termomodernizacja budynków przy ul. Leśnej i ul. Nad Stawami
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera środowiskowa
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Pozostali interesariusze działań	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, w tym zostanie poprawiona estetyka termomodernizowanych budynków, co pozwoli na poprawę warunków życia oraz większą integrację i aktywizację lokalnej społeczności.</p> <p>Wspólnoty – zainteresowane realizacją projektu w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków, oraz generalnie poprawy estetyki zaniedbanej przestrzeni.</p> <p>Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na poprawę estetyki zaniedbanej do tej pory przestrzeni bezpośrednio z nimi sąsiadującej, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych klientów.</p> <p>Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne– są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt poprawy warunków życia w obiektach poddanych termomodernizacji, co wpłynie na poprawę integracji społeczności lokalnej i wzbogaci życie sąsiedzkie.</p>

Zakres realizowanego zadania	<p>Działanie obejmuje termomodernizację budynków użyteczności publicznej i mieszkalnej w obszarze ul. Leśnej i ul. Nad Stawami.</p> <p>W ramach działań termomodernizacyjnych będzie miało miejsce m.in. docieplenie ścian i stropów, wymiana stolarki okiennieo-drzwiowej, wymiana/modernizacja źródeł ciepła i instalacji grzewczej oraz CO, montaż urządzeń/rozwiązań wykorzystujących OZE, wymianę oświetlenia na energooszczędne.</p> <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 2: Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Miodowa, Lipowa, Nad Stawami.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki poprawie atrakcyjności przestrzeni publicznej, przez co zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni i poprawią się warunki życia mieszkańców. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie estetyka przestrzeni publicznej w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną przywrócone/ nadane nowe funkcje przestrzeniom między wyremontowanymi/termomodernizowanymi obiektami, będą to funkcje o charakterze przede wszystkim społecznym i gospodarczym, w tym służące celom integracyjnym. - Sfera środowiskowa – Przedsięwzięcie przyczyni się do zmniejszenia zużycia energii w budynkach objętych energią, co wpłynie na zmniejszenie emisji CO2 i szkodliwych substancji, a w efekcie przyczyni się do poprawy jakości powietrza. <p>Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji.</p>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty:</p> <p>Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji).</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba termomodernizowanych obiektów – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót). <p>Rezultaty:</p> <p>Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie zużycia energii w termomodernizowanych budynkach – co najmniej 30 % w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna), - zmniejszenie emisji CO2 w budynkach objętych termomodernizacją – co najmniej o 20% w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna).
Okres realizacji	2018-2020
Szacunkowa wartość projektu	2 500 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Środki UE (RPO – Lubuskie 2020): 1 860 000,00 zł JST (środki gminy): 490 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 46 Rewitalizacja ul. Leśnej („osiedle korkownia”) i ul. Nad Stawami.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 14	
Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja ul. Leśnej („osiedle korkownia”) i ul. Nad Stawami

Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Pozostali interesariusze działań i ich rola w działaniach	Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, w tym zostanie zagospodarowany zaniedbany teren, na cele społeczne i gospodarcze, co pozwoli na większą integrację i aktywizację lokalnej społeczności. Wspólnoty – zainteresowane realizacją projektu w zakresie uporządkowania zaniedbanego terenu w pobliżu lokalizacji miejsc zamieszkania. Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na uporządkowanie terenu bezpośrednio z nimi sąsiadującego, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych klientów. Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne – są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt powstania w wyniku realizacji projektu atrakcyjnej przestrzeni publicznej, gdzie można realizować różne inicjatywy społeczne wzbogacające życie sąsiedzkie.
Zakres realizowanego zadania	Przedsięwzięcie obejmuje rewitalizację ul. Leśnej („osiedle korkownia”) i ul. Nad Stawami, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • budowę i przebudowę budynków mieszkalnych, komunalnych, • zagospodarowanie terenów zielonych: parki, place zabaw, stawy, oczka wodne itp., • budowa, przebudowa, remont ciągów komunikacyjnych, dróg. Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 2: Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Miodowa, Lipowa, Nad Stawami.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Inwestycja rozwiązuje następujące problemy: <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy oraz w zakresie nieuporządkowanej przestrzeni. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną nadane nowe funkcje konkretnym przestrzeniom, będą to funkcje o charakterze gospodarczym, turystycznym, rekreacyjnym, kulturalnym i społecznym, w tym służące celom integracyjnym, będą to też części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi komunikacyjne, co będzie sprzyjać integracji. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, na którym zlokalizowana zostanie m.in. infrastruktura z przeznaczeniem na aktywność społeczną oraz na działalność gospodarczą, w tym utworzenie terenów rekreacyjnych: zagospodarowanie terenów zielonych, tj. parki, place zabaw, stawy, oczka wodne itp., przebudowę/budowę ciągów komunikacyjnych, w tym ścieżek rowerowych, tj. działania poprawiające infrastrukturę komunalną – w tym zakresie zostanie poprawiona infrastruktura obszaru rewitalizacji, oddziałująca na cały obszar zdegradowany. Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu powstaną atrakcyjne obszary przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji. Rozbudowana zostanie infrastruktura gospodarcza i społeczna – miejsca do prowadzenia aktywności społecznej, w tym miejsca spotkań i integracji. Należy podkreślić, iż projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji. Uporządkowanie przestrzeni i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych w ramach inwestycji miejsc spotkań lokalnej społeczności – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót), - Liczba rozbudowanych/wybudowanych elementów infrastruktury społecznej – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót). <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły swoje samopoczucie i kondycję psychofizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy: min. 3 os. (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/środowisk lokalnych, w tym wyniki ankietyzacji mieszkańców obszaru objętego inwestycją – ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania), - liczba inicjatyw społecznych, aktywizujących lokalną społeczność w tym obszarze: co najmniej 1 szt./rok (źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna).
Okres realizacji	2018-2023
Szacunkowa wartość projektu	2 300 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Środki UE (RPO – Lubuskie 2020): 1 500 000,00 zł JST (środki gminy): 265 000,00 zł Środki prywatne (właściciele budynków): 535 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 47 Rewitalizacja obszaru tzw. Rynku w Nowogrodzie Dolnym (Pl. Wolności i ul. Żarska).

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 15	
Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja obszaru tzw. Rynków w Nowogrodzie Dolnym (Pl. Wolności i ul. Żarska)
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni

<p>Pozostali interesariusze działań i ich rola w działaniach</p>	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, w tym zostanie zagospodarowany zaniedbany teren, na cele społeczne i gospodarcze, co pozwoli na większą integrację i aktywizację lokalnej społeczności.</p> <p>Wspólnoty – zainteresowane realizacją projektu w zakresie uporządkowania zaniedbanego terenu w pobliżu lokalizacji miejsc zamieszkania.</p> <p>Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na uporządkowanie terenu bezpośrednio z nimi sąsiadującego, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych klientów.</p> <p>Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne – są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt powstania w wyniku realizacji projektu atrakcyjnej przestrzeni publicznej, gdzie można realizować różne inicjatywy społeczne wzbogacające życie sąsiedzkie.</p>
<p>Zakres realizowanego zadania</p>	<p>Przedsięwzięcie obejmuje rewitalizację obszaru tzw. Rynków w Nowogrodzie Dolnym (Pl. Wolności i ul. Żarska), w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebudowę, remont istniejących budynków, • zagospodarowanie terenu Placu Wolności jako miejsce integracji społecznej w tym, parki, obiekty budowlane, mała architektura, zieleń miejsca itp., • budowę, przebudowę i remont dróg gminnych, ciągów pieszych rowerowych • place zabaw, zieleń miejska itp., • Dostosowanie obiektu po byłej kotłowni ul Żarska na rzecz infrastruktury społecznej. <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
<p>Miejsce przeprowadzenia projektu</p>	<p>Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 2: Nowogród Bobrzański dolny ulice: Plac Wolności, Żarska.</p>
<p>Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)</p>	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy oraz w zakresie nieuporządkowanej przestrzeni. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną nadane nowe funkcje konkretnym przestrzeniom, będą to funkcje o charakterze gospodarczym, turystycznym, rekreacyjnym, kulturalnym i społecznym, w tym służące celom integracyjnym, będą to też części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi komunikacyjne, co będzie sprzyjać integracji. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, na którym zlokalizowana zostanie m.in. infrastruktura z przeznaczeniem na aktywność społeczną oraz na działalność gospodarczą, w tym utworzenie terenów rekreacyjnych: zagospodarowanie terenu Placu Wolności jako miejsce integracji społecznej w tym, parki, obiekty budowlane, mała architektura, zieleń miejsc; place zabaw, zieleń miejska; przebudowę/budowę ciągów komunikacyjnych, w tym ścieżek rowerowych, tj. działania poprawiające infrastrukturę komunalną – w tym zakresie zostanie poprawiona infrastruktura obszaru rewitalizacji, oddziałująca na cały obszar zdegradowany. <p>Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu powstaną atrakcyjne obszary przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji. Rozbudowana zostanie infrastruktura gospodarcza i społeczna – miejsca do prowadzenia aktywności społecznej, w tym miejsca spotkań i integracji.</p> <p>Należy podkreślić, iż projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji. Uporządkowanie przestrzeni i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności.</p>

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji).</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych w ramach inwestycji miejsc spotkań lokalnej społeczności – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót), - Liczba rozbudowanych/wybudowanych elementów infrastruktury społecznej – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót), - liczba przebudowanych/wybudowanych ciągów komunikacyjnych, w tym ścieżek rowerowych – co najmniej 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót). <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły swoje samopoczucie i kondycję psychofizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy: min. 3 os. (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/środowisk lokalnych, w tym wyniki ankietyzacji mieszkańców obszaru objętego inwestycją – ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania), - liczba inicjatyw społecznych, aktywizujących lokalną społeczność w tym obszarze: co najmniej 1 szt./rok (źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna).
Okres realizacji	2018-2023
Szacunkowa wartość projektu	2 300 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Środki UE (RPO – Lubuskie 2020): 1 500 000,00 zł JST (środki gminy): 265 000,00 zł Środki prywatne (właściciele budynków): 535 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 48 Rewitalizacja miejscowości Niwiska.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 16	
Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja miejscowości Niwiska
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Pozostali interesariusze działań i ich rola w działaniach	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, w tym zostanie zagospodarowany zaniedbany teren, na cele społeczne i gospodarcze, co pozwoli na większą integrację i aktywizację lokalnej społeczności.</p> <p>Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na uporządkowanie terenu bezpośrednio z nimi sąsiadującego, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych klientów.</p> <p>Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne – są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt powstania w wyniku realizacji projektu atrakcyjnej przestrzeni publicznej, gdzie można realizować różne inicjatywy społeczne wzbogacające życie sąsiedzkie.</p>

Zakres realizowanego zadania	<p>Przedsięwzięcie obejmuje Rewitalizację miejscowości Niwiska, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zagospodarowanie terenów zielonych w tym parki, skwery, stawy, oczka wodne itp., • rewitalizację pałacu, • budowa, przebudowa, rozbudowa i remont remizy i świetlicy wiejskiej, • budowę, rozbudowę, przebudowę terenu rekreacyjnego przy szkole, • wykonanie sieci gazowej dla m. Niwiska. <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	<p>Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 5: Niwiska.</p>
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy oraz w zakresie nieuporządkowanej przestrzeni. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną nadane nowe funkcje konkretnym przestrzeniom, będą to funkcje o charakterze gospodarczym, turystycznym, rekreacyjnym, kulturalnym i społecznym, w tym służące celom integracyjnym, będą to też części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi komunikacyjne, co będzie sprzyjać integracji. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, na którym zlokalizowana zostanie m.in. infrastruktura z przeznaczeniem na aktywność społeczną oraz na działalność gospodarczą, w tym utworzenie terenów rekreacyjnych: zagospodarowanie terenów zielonych w tym parki, skwery, stawy, oczka wodne itp.; rewitalizacja pałacu; ponadto budowa, przebudowa, rozbudowa i remont remizy i świetlicy wiejskiej oraz budowa, rozbudowa, przebudowa terenu rekreacyjnego przy szkole, jak również wykonanie sieci gazowej dla m. Niwiska., tj. działania poprawiające infrastrukturę komunalną –zostanie poprawiona infrastruktura obszaru rewitalizacji, oddziałująca na cały obszar zdegradowany. Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu powstaną atrakcyjne obszary przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji. Rozbudowana zostanie infrastruktura gospodarcza i społeczna – miejsca do prowadzenia aktywności społecznej, w tym miejsca spotkań i integracji. <p>Należy podkreślić, iż projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji. Uporządkowanie przestrzeni i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności.</p>

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji).</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych w ramach inwestycji miejsc spotkań lokalnej społeczności – 5 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót), - Liczba rozbudowanych/wybudowanych elementów infrastruktury społecznej – co najmniej 8 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót). <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły swoje samopoczucie i kondycję psychofizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy: min. 7 os. (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/środowisk lokalnych, w tym wyniki ankietyzacji mieszkańców obszaru objętego inwestycją – ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania), - liczba inicjatyw społecznych, aktywizujących lokalną społeczność w tym obszarze: co najmniej 5 szt./rok (źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna).
Okres realizacji	2018-2022
Szacunkowa wartość projektu	1 500 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Środki UE (PROW 2014-2020): 950 000,00 zł JST (środki gminy): 550 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 49 Termomodernizacja budynków w miejscowości Niwiska.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 17	
Nazwa przedsięwzięcia	Termomodernizacja budynków w miejscowości Niwiska
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera środowiskowa
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Pozostali interesariusze działań	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, w tym zostanie poprawiona estetyka termomodernizowanych budynków, co pozwoli na poprawę warunków życia oraz większą integrację i aktywizację lokalnej społeczności.</p> <p>Wspólnoty – zainteresowane realizacją projektu w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków, oraz generalnie poprawy estetyki zaniedbanej przestrzeni.</p> <p>Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na poprawę estetyki zaniedbanej do tej pory przestrzeni bezpośrednio z nimi sąsiadującej, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych klientów.</p> <p>Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne – są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt poprawy warunków życia w obiektach poddanych termomodernizacji, co wpłynie na poprawę integracji społeczności lokalnej i wzbogaci życie sąsiedzkie.</p>

Zakres realizowanego zadania	<p>Działanie obejmuje termomodernizację budynków użyteczności publicznej i mieszkalnej w obszarze miejscowości Niwiska i Kaczenice.</p> <p>W ramach działań termomodernizacyjnych będzie miało miejsce m.in. docieplenie ścian i stropów, wymiana stolarki okiennieo-drzwiowej, wymiana/modernizacja źródeł ciepła i instalacji grzewczej oraz CO, montaż urządzeń/rozwiązań wykorzystujących OZE, wymianę oświetlenia na energooszczędne.</p> <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 5: Niwiska.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki poprawie atrakcyjności przestrzeni publicznej, przez co zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni i poprawią się warunki życia mieszkańców. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie estetyka przestrzeni publicznej w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną przywrócone/ nadane nowe funkcje przestrzeniom między wyremontowanymi/termomodernizowanymi obiektami, będą to funkcje o charakterze przede wszystkim społecznym i gospodarczym, w tym służące celom integracyjnym. - Sfera środowiskowa – Przedsięwzięcie przyczyni się do zmniejszenia zużycia energii w budynkach objętych energia, co wpłynie na zmniejszenie emisji CO2 i szkodliwych substancji, a w efekcie przyczyni się do poprawy jakości powietrza. <p>Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji.</p>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <p>- liczba termomodernizowanych obiektów – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót).</p> <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie zużycia energii w termomodernizowanych budynkach – co najmniej 30 % w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna), - zmniejszenie emisji CO2 w budynkach objętych termomodernizacją – co najmniej o 20% w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna).
Okres realizacji	2018-2021
Szacunkowa wartość projektu	1 200 000,00 zł

Przewidywane źródła finansowania	Środki prywatne (właściciele budynków): 500 000,00 zł POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 240 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 240 000,00 zł Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na termomodernizację): 220 000,00 zł
---	---

Źródło: Opracowanie własne

9. Charakterystyka (zbiorczy opis) pozostałych/uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Ponadto celem realizacji celów niniejszego Programu Rewitalizacji, w kontekście wymogu jego kompleksowości i komplementarności w ramach inwestycji rewitalizacyjnych będą realizowane wymienione poniżej działania. Są to działania, które są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji.

Poniższe działania wykorzystują lokalne potencjały, w tym potencjały instytucjonalne znajdujące się w obszarze rewitalizacji. W ich realizację będą zaangażowane gmina Nowogród Bobrzański, Miejsko Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrzańskim, podmioty prywatne, związki wyznaniowe, osoby prywatne, jednostki oświatowe, organizacje pozarządowe.

Ponadto na poziomie operacyjnym Program rewitalizacji zakłada wykorzystanie zdolności instytucjonalnych podmiotów zewnętrznych, takich jak m.in. Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej. W realizacji działań zakłada się wykorzystanie narzędzi ekonomii społecznej, ponadto preferowany sposób podejścia do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zarówno podstawowych, jak i uzupełniających, wymienionych poniżej gwarantuje uzyskanie komplementarności w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, komplementarność międzyokresową oraz w zakresie źródeł finansowania.

Należy też dodać, że realizacja przedmiotowych działań może być również odnosić się do obszaru wykraczającego poza obszar rewitalizacji, przede wszystkim po to, aby nie dopuścić do sytuacji, że zdiagnozowane problemy w obszarze rewitalizacji będą rozprzestrzeniać się na pozostałe obszary.

Pozostałe planowane działania (uzupełniające), realizowane przez różne instytucje z obszaru rewitalizowanego:

Wykaz przedsięwzięć uzupełniających:

1. Projekty edukacyjne nakierowane na podnoszenie kompetencji dzieci i młodzieży uczącej się w szkołach zlokalizowanych na terenie gminy Nowogród Bobrzański związane z wyrównywaniem szans.
2. Działania zwiększające dynamikę rozwoju społeczeństwa obywatelskiego skierowane do dzieci i młodzieży w celu ich aktywizacji społecznej, w tym m.in. przez zajęcia kulturalne i artystyczne, propagowanie wolontariatu,

3. Projekty nakierowane odpowiednio do osób starszych aktywizujące społecznie przez zajęcia kulturalne i artystyczne, jak również w zakresie zdrowia publicznego.
4. Projekty nakierowane do osób dorosłych aktywnych zawodowo aktywizujące społeczeństwo w uczestniczeniu w życiu społecznym poprzez zaangażowanie w działalność sołectw, tworzeniu organizacji i stowarzyszeń.
5. Termomodernizacja budynków (Pl. Wolności i ul. Żarska).
6. Budowa targowiska gminnego i infrastruktury z nim związanej (Pl. Wolności i ul. Żarska).
7. Termomodernizacja budynków oraz przebudowa i remont istniejących budynków ul. Lipowej (budynki wielorodzinne) w tym budowa, przebudowa, remont budynków gospodarczych.
8. Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. przy ul. Lipowej i Żarskiej.
9. Termomodernizacja budynków przy ul. Dąbrowskiego, w tym: budowa, przebudowa, remont budynków mieszkalnych, usługowych, biurowych, użyteczności publicznej oraz gospodarczych i garażowych.
10. Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. przy ul. Dąbrowskiego.
11. Budowa infrastruktury rekreacyjnej, edukacyjnej i społecznej przy ul. Fabrycznej (tereny pokopalniane).

Szczegóły przedstawiamy poniżej w kartach poszczególnych przedsięwzięć.

Tabela 50 Zadania uzupełniające – projekty edukacyjne nakierowane na podnoszenie kompetencji dzieci i młodzieży uczącej się w szkole podstawowej i szkole nr 2 związane z wyrównywaniem szans.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego uzupełniającego nr 1	
Nazwa przedsięwzięcia	Projekty edukacyjne nakierowane na podnoszenie kompetencji dzieci i młodzieży uczącej się w szkole podstawowej i szkole nr 2 związane z wyrównywaniem szans
Charakter/rodzaj działania	Działanie administracyjne/ niskonakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera Infrastrukturalno-gospodarcza Sfera środowiskowa
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, jednostki oświatowe gminy, organizacje pozarządowe,
Zakres realizowanego zadania	Działanie dotyczy organizacji dodatkowych zajęć wyrównujących i doskonalących kompetencje dla dzieci i młodzieży, uczniów szkół gminy Nowogród Bobrzański. Celem działania jest wzrost umiejętności i wiedzy w zakresie nauk ścisłych oraz poprawa kompetencji kluczowych. Do realizacji przedmiotowego zadania wykorzystana zostanie istniejąca infrastruktura, w tym w szczególności infrastruktura edukacyjna, jak również infrastruktura powstała w ramach w ramach planowanych obecnie działań rewitalizacyjnych, w szczególności infrastruktura społeczna i edukacyjna. W tym zajęcia dodatkowe będą realizowane również z wykorzystaniem zrewitalizowanego terenu pokopalnianego, gdzie m.in. powstanie park i ścieżka edukacyjna.

<p>Miejsce przeprowadzenia projektu</p>	<p>Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na całym obszarze rewitalizacji, który obejmuje następujące podobszary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nr 1 - Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosa, Słowackiego, Młyńska, Reja. • nr 2 - Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтовая od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała. • nr 5 - Kaczenice, Niwiska. • nr 12 - Obszar pokopalniany ulica Wędkarzy, ul. Fabryczna 22.
<p>Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)</p>	<p>Działania rozwiązują następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – zadanie wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki organizacji działań integracyjnych, angażujących uczestników zajęć dodatkowych, zwiększa też ich umiejętności i kompetencje interpersonalne, poprawiające jakość komunikacji i integrację, w tym integrację pokoleń. Poza tym w ramach zadania będzie wykorzystywana powstała infrastruktura społeczna (nowo utworzone tereny zielone, zrewitalizowana przestrzeń publiczna, infrastruktura społeczna i rekreacyjna na obszarach pokopalnianych), co nauczy dzieci i młodzież dbałości o dobro wspólne i przyczyni się do wzrostu ich kompetencji społecznych. W związku z powyższym projekt przyczyni się do również do eliminacji problemów społecznych. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – projekt zapewnia wykorzystanie na cele społeczne i edukacyjne istniejącej infrastruktury technicznej i edukacyjnej, , jak również infrastruktury która zostanie zrewitalizowana lub powstanie w ramach planowanych działań rewitalizacyjnych, podstawowych i uzupełniających. Działanie zwiększa dostęp mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży z całego obszaru zdegradowanego do usług o charakterze edukacyjnym. Działanie przyczyni się też do wzrostu kompetencji dzieci i młodzieży, co przyczyni się do lepszego przygotowania przyszłych kadr lokalnej gospodarki. - sfera środowiskowa – planowane działania zapewnią wzrost świadomości ekologicznej, w tym również uświadomią dzieciom i młodzieży potrzebę dbania o środowisko oraz wskażą konkretne działania jakie wpływają na wzrost czystości środowiska, w tym powietrza.
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru</p>	<p>Wskaźniki:</p> <p>Produkty</p> <p>Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba zorganizowanych kompleksowych wydarzeń o charakterze edukacyjnym – 1 szt. (źródło informacji: raport z realizacji zadania, dokumentacja fotograficzna, sprawozdanie z wizji lokalnej członków Biura Rewitalizacji). - liczba uczestników kompleksowych wydarzeń o charakterze edukacyjnym – co najmniej 100 os. (źródło informacji: raport z realizacji zadania, dokumentacja fotograficzna, listy uczestników). <p>Rezultaty:</p> <p>Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex-post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba dodatkowych zajęć edukacyjnych, w tym w obszarze nauk ścisłych organizowanych cyklicznie każdego roku szkolnego w wyniku realizacji przedmiotowego zadania – 2 szt./rok

	(źródło informacji: raport z realizacji poszczególnych wydarzeń, dokumentacja fotograficzna, sprawozdanie z wizji lokalnej członków Biura Rewitalizacji).
Okres realizacji	2018-2019
Szacunkowa wartość projektu	250 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	EFS: 237 500,00 zł Gmina: 12 500,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 51 Zadania uzupełniające – działania zwiększające dynamikę rozwoju społeczeństwa obywatelskiego skierowane do dzieci i młodzieży celu ich aktywizacji społecznej, w tym m.in. przez zajęcia kulturalne i artystyczne.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego uzupełniającego nr 2	
Nazwa przedsięwzięcia	Działania zwiększające dynamikę rozwoju społeczeństwa obywatelskiego skierowane do dzieci i młodzieży celu ich aktywizacji społecznej, w tym m.in. przez zajęcia kulturalne i artystyczne
Charakter/rodzaj działania	Działanie administracyjne/ niskonakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera Infrastrukturalno-gospodarcza Sfera środowiskowa
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), OPS, Miejsko Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrzańskim, gmina Nowogród Bobrzański (partnerzy do realizacji projektu)
Zakres realizowanego zadania	Działanie zakłada zaangażowanie w realizację organizacji pozarządowej, która zostanie wyłoniona w konkursie ofert, w ramach współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi. Zadanie zakłada uruchomienie konkursu w ramach dotacji z gminy na działania w zakresie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, działania dla dzieci i młodzieży. Działanie zakłada realizację inicjatyw, przedsięwzięć, zwiększających dynamikę rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, skierowane do dzieci i młodzieży, co odbywać się będzie poprzez zajęcia kulturalne i artystyczne, co obejmuje m.in.: - warsztaty kulturalne, z zakresu znajomości kultur i zwyczajów - warsztaty taneczne - występy grup folklorystycznych i grup dziecięcych - koncerty lokalnych artystów - gra miejska - warsztaty rękodzieła Cel: integracja, promocja kultury, pogłębienie wiedzy o regionie, zwiększenie uczestnictwa dzieci i młodzieży w kulturze i życiu obywatelskim Do realizacji przedmiotowego zadania wykorzystana zostanie istniejąca infrastruktura, jak również infrastruktura powstała w ramach w ramach planowanych obecnie działań rewitalizacyjnych, takich jak m.in. obszary pokopalniane, które z racji swojego charakteru znakomicie będą nadawały się do realizacji przedmiotowych działań.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na całym obszarze rewitalizacji, który obejmuje następujące podobszary: <ul style="list-style-type: none"> • nr 1 - Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosa, Słowackiego, Młyńska, Reja. • nr 2 - Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтовая od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała. • nr 5 - Kaczenice, Niwiska. • nr 12 - Obszar pokopalniany ulica Wędkarzy, ul. Fabryczna 22.

<p>Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)</p>	<p>Działania rozwiążą następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – zadanie wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki organizacji działań integracyjnych, angażujących uczestników, w tym dzieci i młodzież, lokalna społeczność zyska silny impuls integracyjny, co wpłynie na zwiększenie poziomu aktywności społecznej w tym również osób zagrożonych wykluczeniem. <p>Poza tym w ramach zadania będzie wykorzystywana powstała infrastruktura społeczna (nowo utworzone tereny zielone, zrewitalizowana przestrzeń publiczna, infrastruktura społeczna i rekreacyjna na obszarach pokopalnianych), co przyczyni się do wzrostu kompetencji społecznych osób zagrożonych wykluczeniem, mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p> <p>W związku z powyższym zadanie przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – zadanie zapewnia wykorzystanie na cele społeczne istniejącej infrastruktury technicznej, jak również infrastruktury która zostanie zrewitalizowana lub powstanie w ramach planowanych działań rewitalizacyjnych, podstawowych i uzupełniających. Działanie zwiększa dostęp mieszkańców obszaru zdegradowanego do usług o charakterze kulturalnym i społecznym. Działanie przyczyni się zatem do rozwoju istniejącej infrastruktury w sensie produktowym, tj. zapewniając dostęp do nowych usług o charakterze kulturalnym. - sfera środowiskowa – planowane działania zapewnią wzrost świadomości ekologicznej, w tym również uświadomią społeczności lokalnej potrzebę dbania o środowisko oraz wskażą konkretne działania jakie wpływają na wzrost czystości środowiska, w tym powietrza.
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru</p>	<p>Wskaźniki:</p> <p>Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba zorganizowanych kompleksowych wydarzeń o charakterze kulturalno-integracyjnym – 1 szt. (źródło informacji: raport z realizacji zadania, dokumentacja fotograficzna, sprawozdanie z wizji lokalnej członków Biura Rewitalizacji). - liczba uczestników kompleksowych wydarzeń o charakterze kulturalno-integracyjnym – co najmniej 20 os. (źródło informacji: raport z realizacji zadania, dokumentacja fotograficzna, listy uczestników). <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba kompleksowych wydarzeń o charakterze kulturalno-integracyjnym organizowanych cyklicznie co roku w wyniku realizacji przedmiotowego zadania – 3 szt./rok (źródło informacji: raport z realizacji poszczególnych wydarzeń, dokumentacja fotograficzna, sprawozdanie z wizji lokalnej członków Biura Rewitalizacji.)
<p>Okres realizacji</p>	<p>2018-2020</p>
<p>Szacunkowa wartość projektu</p>	<p>200 000,</p>
<p>Przewidywane źródła finansowania</p>	<p>Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich: 180 000,00 zł</p>
<p></p>	<p>Gmina: 10 000,00 zł NGOs: 10 000,00 zł</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 52 Zadania uzupełniające – projekty nakierowane odpowiednio do osób starszych aktywizujące społecznie przez zajęcia kulturalne i artystyczne, jak również w zakresie zdrowia publicznego.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego uzupełniającego nr 3

Nazwa przedsięwzięcia	Projekty nakierowane odpowiednio do osób starszych aktywizujące społecznie przez zajęcia kulturalne i artystyczne, jak również w zakresie zdrowia publicznego
Charakter/rodzaj działania	Działanie administracyjne/ niskonakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera Infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, organizacje pozarządowe
Zakres realizowanego zadania	Zadanie dotyczy realizacji działań skierowanych odpowiednio do osób starszych, celem ich aktywizacji i integracji społecznej, co będzie miało miejsce poprzez zajęcia kulturalne i artystyczne, ale również dotyczyć będzie utworzenia miejsca spotkań i punktu opieki medycznej. C Cel: integracja międzypokoleniowa, aktywizacja seniorów Do realizacji przedmiotowego zadania wykorzystana zostanie istniejąca infrastruktura, jak również infrastruktura powstała w ramach planowanych działań rewitalizacyjnych, w tym powstała infrastruktura społeczno-rekreacyjna na obszarze pokopalnianym, która z racji swojego charakteru znakomicie będzie się nadawać do organizacji działań aktywizacyjnych.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na całym obszarze rewitalizacji, który obejmuje następujące podobszary: <ul style="list-style-type: none"> • nr 1 - Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosa, Słowackiego, Młyńska, Reja. • nr 2 - Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтовая od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała. • nr 5 - Kaczenice, Niwiska. • nr 12 - Obszar pokopalniany ulica Wędkarzy, ul. Fabryczna 22.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Działania rozwiązują następujące problemy: <p>- sfera społeczna – zadanie wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki organizacji działań integracyjnych dla seniorów, angażujących uczestników spotkań, lokalna społeczność zyska silny impuls integracyjny, co wpłynie na zwiększenie poziomu aktywności społecznej w tym również osób zagrożonych wykluczeniem oraz osób starszych. Działanie przyczyni się przede wszystkim do integracji i aktywizacji osób starszych, w tym osób niepełnosprawnych, zapewnia też integrację międzypokoleniową. Poza tym w ramach zadania będzie wykorzystywana powstała infrastruktura społeczna (nowo utworzone tereny zielone, zrewitalizowana przestrzeń publiczna, infrastruktura społeczna i rekreacyjna na obszarach pokopalnianych), co przyczyni się do wzrostu kompetencji społecznych osób zagrożonych wykluczeniem, mieszkańców obszaru rewitalizacji – przedmiotowe działania nauczą ich dbałości o wspólne dobro. W związku z powyższym zadanie przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych.</p> <p>- sfera infrastrukturalno-gospodarcza – zadanie zapewnia wykorzystanie na cele społeczne istniejącej infrastruktury technicznej, jak również infrastruktury która zostanie zrewitalizowana lub powstanie w ramach planowanych działań rewitalizacyjnych, podstawowych i uzupełniających. Działanie zwiększa dostęp mieszkańców obszaru zdegradowanego do usług o charakterze kulturalnym i społecznym, jak również do usług medycznych. Działanie przyczyni się zatem do rozwoju istniejącej infrastruktury w sensie produktowym, tj. zapewniając dostęp do nowych usług o charakterze kulturalnym i społecznym..</p>

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki:</p> <p>Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <p>- liczba zorganizowanych kompleksowych wydarzeń o charakterze integracyjnym – 1 szt. (źródło informacji: raport z realizacji zadania, dokumentacja fotograficzna, sprawozdanie z wizji lokalnej członków Biura Rewitalizacji). - liczba uczestników kompleksowych wydarzeń o charakterze integracyjnym – co najmniej 20 os. (źródło informacji: raport z realizacji zadania, dokumentacja fotograficzna, listy uczestników).</p> <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <p>- liczba kompleksowych wydarzeń o charakterze integracyjnym organizowanych cyklicznie co roku w wyniku realizacji przedmiotowego zadania – 1 szt./rok (źródło informacji: raport z realizacji poszczególnych wydarzeń, dokumentacja fotograficzna, sprawozdanie z wizji lokalnej członków Biura Rewitalizacji).)</p>
Okres realizacji	2019-2020
Szacunkowa wartość projektu	100 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Program Senior Plus: 100 000,00 zł Gmina: 20 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 53 Zadania uzupełniające – projekty nakierowane do osób dorosłych aktywnych zawodowo aktywizujące społeczeństwo w uczestniczeniu w życiu społecznym poprzez zaangażowanie w działalność jednostki pomocniczej, tworzeniu organizacji i stowarzyszeń.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego uzupełniającego nr 4	
Nazwa przedsięwzięcia	Projekty nakierowane do osób dorosłych aktywnych zawodowo aktywizujące społeczeństwo w uczestniczeniu w życiu społecznym poprzez zaangażowanie w działalność jednostki pomocniczej, tworzeniu organizacji i stowarzyszeń
Charakter/rodzaj działania	Działanie administracyjne/ niskonakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera Infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), OPS, Miejsko Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrzańskim, gmina Nowogród Bobrzański (partnerzy do realizacji projektu)

Zakres realizowanego zadania	<p>Działanie zakłada zaangażowanie w realizację organizacji pozarządowej, która zostanie wyłoniona w konkursie ofert, w ramach współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi. Zadanie zakłada uruchomienie konkursu w ramach dotacji z gminy na działania w Obszarze Pomocy Społecznej – wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Działania mają odnosić się do osób dorosłych – mieszkańców obszaru zdegradowanego w zakresie nauki przedsiębiorczości, w tym wykorzystywania walorów najbliższej okolicy, pozyskiwania środków na rozwój działalności gospodarczej, jak również w zakresie aktywności społecznej, aktywizacja społeczności lokalnej, umiejętność pozyskiwania środków na działalność społeczną organizowanie się i uczestnictwo w realizacji lokalnej polityki rozwoju itp.</p> <p>Zadanie zakłada wykorzystanie w ramach realizacji powstałej infrastruktury publicznej, w tym zrewitalizowanych terenów na obszarze rewitalizacji, takich jak obszary pokopalniane.</p> <p>Cel: integracja, rozwój przedsiębiorczości i aktywności społecznej, promocja produktów regionalnych, promocja kultury, wzrost wiedzy o regionie itp.</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	<p>Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na całym obszarze rewitalizacji, który obejmuje następujące podobszary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nr 1 - Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosa, Słowackiego, Młyńska, Reja. • nr 2 - Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Poczтовая od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała. • nr 5 - Kaczenice, Niwiska. • nr 12 - Obszar pokopalniany ulica Wędkarzy, ul. Fabryczna 22.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>Działania rozwiązują następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – zadanie wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki organizacji działań integracyjnych, angażujących uczestników spotkań, poprawia wiedzę o prowadzeniu działalności gospodarczej i działalności pożytku publicznego, uzyskiwania środków na finansowanie tej działalności, ponadto poprawia kompetencje i świadomość w zakresie społeczeństwa obywatelskiego i uczestnictwa w życiu lokalnym, w tym w podejmowaniu decyzji. Lokalna społeczność zyskuje zatem silny impuls integracyjny, co wpłynie na zwiększenie poziomu aktywności społecznej i gospodarczej w tym również osób zagrożonych wykluczeniem. <p>Poza tym w ramach zadania będzie wykorzystywana powstała infrastruktura społeczna (nowo utworzone tereny zielone, zrewitalizowana przestrzeń publiczna, infrastruktura społeczna i rekreacyjna na obszarach pokopalnianych), co przyczyni się do wzrostu kompetencji społecznych osób zagrożonych wykluczeniem, mieszkańców obszaru rewitalizacji – przedmiotowe działania nauczą ich dbałości o wspólne dobro.</p> <p>W związku z powyższym zadanie przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – zadanie zapewni wykorzystanie na cele społeczne istniejącej infrastruktury technicznej, jak również infrastruktury która zostanie zrewitalizowana lub powstanie w ramach planowanych działań rewitalizacyjnych, podstawowych i uzupełniających. Działanie zwiększa dostęp mieszkańców obszaru zdegradowanego do usług o charakterze edukacyjnym, kulturalnym, społecznym i gospodarczym. Działanie przyczyni się zatem do rozwoju istniejącej infrastruktury w sensie produktowym, tj. zapewniając dostęp do nowych usług. Ponadto zadanie wpływa na wzrost aktywności gospodarczej, poprzez organizację działalności edukacyjnej w tym zakresie, wpływa również na rozwój lokalnej infrastruktury gospodarczej, poprawiając przy tym stabilność zatrudnienia na lokalnym rynku pracy. - sfera środowiskowa – planowane działania zapewnią wzrost świadomości ekologicznej, w tym również uświadomią społeczności lokalnej potrzebę dbania o środowisko oraz wskażą konkretne działania jakie wpływają na wzrost czystości środowiska, w tym powietrza.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	Wskaźniki:
	Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)
	- liczba zorganizowanych kompleksowych wydarzeń o charakterze integracyjno-szkoleniowym – 1 szt. (źródło informacji: raport z realizacji zadania, dokumentacja fotograficzna, sprawozdanie z wizji lokalnej członków Biura Rewitalizacji). - liczba uczestników kompleksowych wydarzeń o charakterze integracyjno-szkoleniowym – co najmniej 20 os. (źródło informacji: raport z realizacji zadania, dokumentacja fotograficzna, listy uczestników).
	Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.
	- liczba nowych działalności gospodarczych w obszarze zdegradowanym – 3 szt.(źródło informacji: raport z realizacji poszczególnych wydarzeń, dokumentacja fotograficzna, sprawozdanie z wizji lokalnej członków Biura Rewitalizacji). - liczba nowych inicjatyw społecznych w obszarze zdegradowanym – 2 szt.(źródło informacji: raport z realizacji poszczególnych wydarzeń, dokumentacja fotograficzna, sprawozdanie z wizji lokalnej członków Biura Rewitalizacji).)
Okres realizacji	2017-2023
Szacunkowa wartość projektu	500 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich: 180 000,00 zł Mechanizm szwajcarski: 225 000,00 zł Gmina: 47 500,00 zł NGOs: 47 500,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 54 Zadania uzupełniające – Termomodernizacja budynków (Pl. Wolności i ul. Żarska).

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego uzupełniającego nr 5	
Nazwa przedsięwzięcia	Termomodernizacja budynków (Pl. Wolności i ul. Żarska)
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana, zagospodarowanie terenu / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni

Zakres realizowanego zadania	<p>Działanie obejmuje termomodernizację budynków użyteczności publicznej i mieszkalnej w obszarze pl. Wolności i ul. Żarskiej w Nowogrodzie Bobrzańskim.</p> <p>W ramach działań termomodernizacyjnych będzie miało miejsce m.in. docieplenie ścian i stropów, wymiana stolarki okiennie-drzwiowej, wymiana/modernizacja źródeł ciepła i instalacji grzewczej oraz CO, montaż urządzeń/rozwiązań wykorzystujących OZE, wymianę oświetlenia na energooszczędne.</p> <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 2: Nowogród Bobrzański dolny ulice: Plac Wolności, Żarska.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>Zadanie rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki poprawie atrakcyjności przestrzeni publicznej, przez co zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni i poprawią się warunki życia mieszkańców. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie estetyka przestrzeni publicznej w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną przywrócone/ nadane nowe funkcje przestrzeniom między wyremontowanymi/termomodernizowanymi obiektami, będą to funkcje o charakterze przede wszystkim społecznym i gospodarczym, w tym służące celom integracyjnym. - Sfera środowiskowa – Przedsięwzięcie przyczyni się do zmniejszenia zużycia energii w budynkach objętych energia, co wpłynie na zmniejszenie emisji CO2 i szkodliwych substancji, a w efekcie przyczyni się do poprawy jakości powietrza. <p>Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji.</p>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty:</p> <p>Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba termomodernizowanych obiektów – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) <p>Rezultaty:</p> <p>Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie zużycia energii w termomodernizowanych budynkach – co najmniej 30 % w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna) - zmniejszenie emisji CO2 w budynkach objętych termomodernizacją – co najmniej o 20% w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna)
Okres realizacji	2018-2023
Szacunkowa wartość projektu	800 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	<p>Środki prywatne (właściciele budynków): 400 000,00 zł</p> <p>POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 150 000,00 zł</p> <p>Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 150 000,00 zł</p> <p>Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na termomodernizację): 100 000,00 zł</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 55 Zadania uzupełniające – Budowa targowiska gminnego i infrastruktury z nim związanej (Pl. Wolności i ul. Żarska).

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego uzupełniającego nr 6	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa targowiska gminnego i infrastruktury z nim związanej (Pl. Wolności i ul. Żarska)
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana/wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera przestrzenno-funkcjonalna, Sfera infrastrukturalno-gospodarcza.
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, jednostki organizacyjne JST, podmioty i osoby prywatne
Zakres realizowanego zadania	W wyniku realizacji projektu będzie miała miejsce budowa targowiska gminnego i infrastruktury z nim związanej w miejscowości Nowogród Bobrzański (pl. Wolności i ul. Żarska). Inwestycja dotyczy utworzenia infrastruktury związanej z codziennym handlem płodami rolnymi i podstawowymi produktami i usługami.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 2: Nowogród Bobrzański dolny ulice: Plac Wolności, Żarska.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Zadanie rozwiązuje następujące problemy: <ul style="list-style-type: none"> - sferę przestrzenno-funkcjonalnej – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczas zaniedbane i zniszczone przestrzenie. Przy czym projekt wpłynie na uporządkowanie przestrzeni w zakresie przyległego do nieruchomości terenu. Inwestycja wpłynie też na nadanie nowych funkcji rewitalizowanych przestrzeni, głównie w sferze gospodarczej – powstanie targowisko. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, na którym zlokalizowana zostanie m.in. infrastruktura z przeznaczeniem na działalność gospodarczą, w tym utworzenie terenów handlowych i usługowych dla lokalnych mieszkańców. Zostanie tym samym poprawiona infrastruktura obszaru rewitalizacji, oddziałująca na cały obszar zdegradowany. Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu przestrzeń objęta inwestycjami zwiększy swoją atrakcyjność, co wpłynie na znaczną poprawę walorów estetycznych, jak również poprawę jakości również infrastruktury handlowo-usługowej. <p>Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi poddanemu rewitalizacji. Tworzy przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności, poprawiającą procesy integracyjno-aktywizacyjne w środowisku dotkniętym szeregiem zjawisk patologicznych.</p>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki: Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji) - utworzenie targowiska – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót).</p> <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex-post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport. - liczba uruchomionych nowych funkcji w obiektach objętych działaniem – co najmniej 1 szt. (gospodarcza; źródło informacji: sprawozdanie Biura rewitalizacji z osiągnięcia efektów projektu, raport z wizji lokalnej) - liczba zdarzeń o charakterze handlowo-gospodarczym – co najmniej 24 szt./ rok (źródło informacji: sprawozdanie Biura rewitalizacji z osiągnięcia efektów projektu, raport z wizji lokalnej)</p>

Okres realizacji	2018-2020
Szacunkowa wartość projektu	1 000 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Środki UE w ramach PROW – Lubuskie: 500 000,00 zł Środki JST (gmina): 500 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 56 Zadania uzupełniające – Termomodernizacja budynków oraz przebudowa i remont istniejących budynków ul. Lipowej (budynki wielorodzinne) w tym budowa, przebudowa, remont budynków gospodarczych.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego uzupełniającego nr 7	
Nazwa przedsięwzięcia	Termomodernizacja budynków oraz przebudowa i remont istniejących budynków ul. Lipowej (budynki wielorodzinne) w tym budowa, przebudowa, remont budynków gospodarczych
Charakter/rodzaj działania	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera środowiskowa
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Zakres realizowanego zadania	Działanie obejmuje termomodernizację budynków użyteczności publicznej i mieszkalnej w obszarze przy ul. Lipowej w Nowogrodzie Bobrzańskim. W ramach działań termomodernizacyjnych będzie miało miejsce m.in. docieplenie ścian i stropów, wymiana stolarki okiennej-drzwiowej, wymiana/modernizacja źródeł ciepła i instalacji grzewczej oraz CO, montaż urządzeń/rozwiązań wykorzystujących OZE, wymianę oświetlenia na energooszczędne. Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 2: Nowogród Bobrzański dolny ulica: Lipowa.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Zadanie rozwiązuje następujące problemy: - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki poprawie atrakcyjności przestrzeni publicznej, przez co zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni i poprawią się warunki życia mieszkańców. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie estetyka przestrzeni publicznej w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną przywrócone/ nadane nowe funkcje przestrzeniom między wyremontowanymi/termomodernizowanymi obiektami, będą to funkcje o charakterze przede wszystkim społecznym i gospodarczym, w tym służące celom integracyjnym. - Sfera środowiskowa – Przedsięwzięcie przyczyni się do zmniejszenia zużycia energii w budynkach objętych energia, co wpłynie na zmniejszenie emisji CO2 i szkodliwych substancji, a w efekcie przyczyni się do poprawy jakości powietrza. Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <p>- liczba termomodernizowanych obiektów – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót)</p> <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <p>- zmniejszenie zużycia energii w termomodernizowanych budynkach – co najmniej 30 % w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna)</p> <p>- zmniejszenie emisji CO2 w budynkach objętych termomodernizacją – co najmniej o 20% w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna)</p>
Okres realizacji	2018-2023
Szacunkowa wartość projektu	1 200 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Środki prywatne (właściciele budynków): 500 000,00 zł POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 240 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 240 000,00 zł Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na termomodernizację): 220 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 57 Zadania uzupełniające – Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. Przy ul. Lipowej i Żarskiej.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego uzupełniającego nr 8	
Nazwa przedsięwzięcia	Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. przy ul. Lipowej i Żarskiej
Charakter/rodzaj działania	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Zakres realizowanego zadania	Przedsięwzięcie obejmuje inwestycję dotyczącą stworzenia miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. przy ul. Lipowej i Żarskiej, powstanie nowa infrastruktura społeczna. Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.

Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 2: Nowogród Bobrzański dolny ulice: Lipowa, Żarska.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy oraz w zakresie nieuporządkowanej przestrzeni. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną nadane nowe funkcje konkretnym przestrzeniom, będą to funkcje o charakterze gospodarczym, turystycznym, rekreacyjnym, kulturalnym i społecznym, w tym służące celom integracyjnym, będą to też części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi komunikacyjne, co będzie sprzyjać integracji. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, na którym zlokalizowana zostanie m.in. infrastruktura z przeznaczeniem na aktywność społeczną, tj. kluby i miejsca spotkań, zatem działania poprawiające infrastrukturę komunalną – zostanie poprawiona infrastruktura obszaru rewitalizacji, oddziałująca na cały obszar zdegradowany. <p>Należy podkreślić, iż projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji. Uporządkowanie przestrzeni i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności.</p>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych w ramach inwestycji miejsc spotkań lokalnej społeczności – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) - Liczba rozbudowanych/wybudowanych elementów infrastruktury społecznej – co najmniej 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły swoje samopoczucie i kondycję psychofizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy: min. 5 os. (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/środowisk lokalnych, w tym wyniki ankietyzacji mieszkańców obszaru objętego inwestycją – ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania). - liczba inicjatyw społecznych, aktywizujących lokalną społeczność w tym obszarze: co najmniej 5 szt./rok (źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna)
Okres realizacji	2017-2019
Szacunkowa wartość projektu	500 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Środki UE w ramach PROW – Lubuskie: 250 000,00 zł Środki JST (gmina): 250 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 58 Zadania uzupełniające – Termomodernizacja budynków przy ul. Dąbrowskiego, w tym: budowa, przebudowa, remont budynków mieszkalnych, usługowych, biurowych, użyteczności publicznej oraz gospodarczych i garażowych.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego uzupełniającego nr 9	
Nazwa przedsięwzięcia	Termomodernizacja budynków przy ul. Dąbrowskiego, w tym: budowa, przebudowa, remont budynków mieszkalnych, usługowych, biurowych, użyteczności publicznej oraz gospodarczych i garażowych
Charakter/rodzaj działania	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera środowiskowa
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Zakres realizowanego zadania	Działanie obejmuje termomodernizację budynków użyteczności publicznej i mieszkalnej w obszarze przy ul. Dąbrowskiego w Nowogrodzie Bobrzańskim, w tym: budowa, przebudowa, remont budynków mieszkalnych, usługowych, biurowych, użyteczności publicznej oraz gospodarczych i garażowych W ramach działań termomodernizacyjnych będzie miało miejsce m.in. docieplenie ścian i stropów, wymiana stolarki okiennej-drzwiowej, wymiana/modernizacja źródeł ciepła i instalacji grzewczej oraz CO, montaż urządzeń/rozwiązań wykorzystujących OZE, wymianę oświetlenia na energooszczędne. Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 2: Nowogród Bobrzański dolny ulica: Dąbrowskiego.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Zadanie rozwiązuje następujące problemy: - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki poprawie atrakcyjności przestrzeni publicznej, przez co zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni i poprawią się warunki życia mieszkańców. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie estetyka przestrzeni publicznej w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną przywrócone/ nadane nowe funkcje przestrzeniom między wyremontowanymi/termomodernizowanymi obiektami, będą to funkcje o charakterze przede wszystkim społecznym i gospodarczym, w tym służące celom integracyjnym. - Sfera środowiskowa – Przedsięwzięcie przyczyni się do zmniejszenia zużycia energii w budynkach objętych energia, co wpłynie na zmniejszenie emisji CO2 i szkodliwych substancji, a w efekcie przyczyni się do poprawy jakości powietrza. Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <p>- liczba termomodernizowanych obiektów – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót)</p> <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <p>- zmniejszenie zużycia energii w termomodernizowanych budynkach – co najmniej 30 % w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna)</p> <p>- zmniejszenie emisji CO2 w budynkach objętych termomodernizacją – co najmniej o 20% w stosunku do stanu sprzed termomodernizacji (źródło informacji: audyt powykonawczy budynku, raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna)</p>
Okres realizacji	2018-2023
Szacunkowa wartość projektu	1 200 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Środki prywatne (właściciele budynków): 500 000,00 zł POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 240 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 240 000,00 zł Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na termomodernizację): 220 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 59 Zadania uzupełniające – Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. przy ul. Dąbrowskiego.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego uzupełniającego nr 10	
Nazwa przedsięwzięcia	Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. przy ul. Dąbrowskiego
Charakter/rodzaj działania	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Zakres realizowanego zadania	Przedsięwzięcie obejmuje inwestycję dotyczącą stworzenia miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. przy ul. Dąbrowskiego, powstanie nowa infrastruktura społeczna. Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.

Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 2: Nowogród Bobrzański dolny ulica Dąbrowskiego.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. - sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy oraz w zakresie nieuporządkowanej przestrzeni. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną nadane nowe funkcje konkretnym przestrzeniom, będą to funkcje o charakterze gospodarczym, turystycznym, rekreacyjnym, kulturalnym i społecznym, w tym służące celom integracyjnym, będą to też części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi komunikacyjne, co będzie sprzyjać integracji. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, na którym zlokalizowana zostanie m.in. infrastruktura z przeznaczeniem na aktywność społeczną, tj. kluby i miejsca spotkań, zatem działania poprawiające infrastrukturę komunalną – zostanie poprawiona infrastruktura obszaru rewitalizacji, oddziałująca na cały obszar zdegradowany. <p>Należy podkreślić, iż projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji. Uporządkowanie przestrzeni i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności.</p>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty:</p> <p>Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych w ramach inwestycji miejsc spotkań lokalnej społeczności – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) - Liczba rozbudowanych/wybudowanych elementów infrastruktury społecznej – co najmniej 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) <p>Rezultaty:</p> <p>Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły swoje samopoczucie i kondycję psychofizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy: min. 5 os. (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/środowisk lokalnych, w tym wyniki ankietyzacji mieszkańców obszaru objętego inwestycją – ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania). - liczba inicjatyw społecznych, aktywizujących lokalną społeczność w tym obszarze: co najmniej 5 szt./rok (źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna)
Okres realizacji	2018-2020
Szacunkowa wartość projektu	250 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	<p>Środki PO FIO: 180 000,00 zł</p> <p>Środki NGO: 20 000,00 zł</p> <p>Środki JST (gmina): 50 000,00 zł</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 60 Zadania uzupełniające – Budowa infrastruktury rekreacyjnej, edukacyjnej i społecznej przy ul. Fabrycznej (tereny pokopalniane).

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego uzupełniającego nr 11	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa infrastruktury rekreacyjnej, edukacyjnej i społecznej przy ul. Fabrycznej (tereny pokopalniane).
Charakter/rodzaj działania	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Nowogród Bobrzański, inwestorzy publiczni i prywatni
Zakres realizowanego zadania	<p>Przedsięwzięcie obejmuje inwestycję dotyczącą budowy na działkach przy ul. Fabrycznej planowana jest budowa infrastruktury rekreacyjnej, edukacyjnej i społecznej, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powstaną place zabaw, miejsca wspólne, służące integracji i aktywizacji społecznej, w tym również integracji pokoleń, miejsca, gdzie można robić spotkania i eventy, w tym również mające charakter edukacyjny (dla młodzieży i dorosłych) oraz i co najważniejszy aktywizacyjno-integrujący lokalną społeczność • uporządkowane zostaną istniejące tereny zielone, gdzie powstanie park o funkcjach rekreacyjnych i edukacyjnych (powstanie ścieżka dydaktyczna oraz specjalne ścieżki i infrastruktura, która ograniczy antropopresję na tereny wartościowe pod względem środowiskowym i ekologicznym • powstanie infrastruktura rekreacyjna, w tym uporządkowana zostanie istniejąca plaża, pomost i wypożyczalnia kajaków, powstaną w związku z tym nowe miejsca pracy (mała garmażerka, miejsca handlowe) • Inwestycja będzie się składać z następujących elementów, dotyczących uporządkowania zdegradowanej przestrzeni obszaru pokopalnianego oraz stworzenie podstawowej infrastruktury, służącej celom społecznym, rekreacyjnym i edukacyjnym: <ul style="list-style-type: none"> • budowa, rozbudowa, przebudowa, remont infrastruktury: drogowej, sanitarnej, elektrycznej, gazowej itp. • zagospodarowanie terenu: mała architektura, budowa kładek dla pieszych, rowerowych, obiekty i budynki rekreacyjno-edukacyjno-społeczne, ciągi komunikacyjne, zieleń miejska (istniejąca zieleń uporządkowana zostanie, zgodnie z założeniami parku publicznego) • budowa, rozbudowa dróg i obiektów towarzyszących • budowa, rozbudowa, przebudowa, remont istniejących budynków a także obiektów tj. grodziska itp. <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Nowogród Bobrzański, przedmiotowy projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji, podobszar nr 12 - Obszar pokopalniany ulica Wędkarzy, ul. Fabryczna 22.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <p>- sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzeniu atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. Obszar gminy wskazany, jako zdegradowany znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Planowane do wykonania zadanie przyczyni się do zmiany funkcji danego obszaru i wyposażenie go w infrastrukturę, która umożliwi podjęcie szeregu działań „miękkich” skierowanych do osób wymagających wsparcia z uwagi na znalezienie się w trudnej sytuacji życiowej. Działania te będą służyły przede wszystkim poprawie</p>

	<p>negatywnych wskaźników, zdiagnozowanych na obszarze zdegradowanym w tym w szczególności w sferze społecznej, na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji, znajdujących się w kryzysowej sytuacji. Obszar ten, dysponuje znakomitą lokalizacją i możliwościami, z racji swojego charakteru (obszar o odpowiedniej, dającej komfort powierzchni, poza siedzibami ludzkimi, ich bardzo bliskim sąsiedztwie, nad rzeką, z istniejącą plażą i terenami zielonymi – które wymagają uporządkowania i rewitalizacji) ,pozwalającymi na wykorzystanie go do bezpośrednich działań na rzecz mieszkańców obszarów zdegradowanych, pomimo tego że sam ten obszar nie jest zamieszkały.</p> <p>- sfera przestrzenno-funkcjonalna – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy oraz w zakresie nieuporządkowanej przestrzeni. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna w obrębie obszaru rewitalizacji, zostaną nadane nowe funkcje konkretnym przestrzeniom, będą to funkcje o charakterze gospodarczym, turystycznym, rekreacyjnym, kulturalnym i społecznym, w tym służące celom integracyjnym, będą to też części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi komunikacyjne, co będzie sprzyjać integracji.</p> <p>Wspomnieć należy, że teren objęty niniejszą inwestycją dawniej stanowił teren kopalni kruszywa. Obecnie jest to teren przemysłowy, któremu w wyniku realizacji projektu zostaną nadane określone funkcje społeczne, edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, co pozwoli na poprawę niekorzystnych wskaźników społecznych mieszkańców obszaru zdegradowanego.</p> <p>- sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, na którym zlokalizowana zostanie m.in. infrastruktura z przeznaczeniem na aktywność społeczną, tj. teren rekreacyjny, edukacyjny i społeczny, w tym place zabaw, miejsca spotkań, park, ścieżka edukacyjna, kładki dla pieszych i rowerzystów, obiekty i budynki rekreacyjne, edukacyjne i społeczne, ciągi komunikacyjne, zielen miejska itp., zatem działania poprawiające infrastrukturę komunalną –zostanie poprawiona infrastruktura obszaru rewitalizacji, oddziałująca na cały obszar zdegradowany.</p> <p>Należy podkreślić, iż projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi rewitalizacji. Uporządkowanie przestrzeni i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności.</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru</p>	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych w ramach inwestycji miejsc spotkań lokalnej społeczności – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) - Liczba rozbudowanych/wybudowanych elementów infrastruktury społecznej – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót) <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły swoje samopoczucie i kondycję psychofizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy: min. 15 os. (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/środowisk lokalnych, w tym wyniki ankietyzacji mieszkańców obszaru objętego inwestycją – ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania). - liczba inicjatyw społecznych, aktywizujących lokalną społeczność w tym obszarze: co najmniej 15 szt./rok (źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna),

	- liczba działań animacyjnych na rzecz mieszkańców obszaru zdegradowanego: min. 10 szt. (źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna), - liczba powstałych miejsc pracy: min. 1 EPC (źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z realizacji działań rewitalizacyjnych, dokumentacja fotograficzna, rejestr CEIDG/KRS)
Okres realizacji	2018-2020
Szacunkowa wartość projektu	1 500 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	Środki UE w ramach PROW (LGD): 750 000,00 zł Środki JST (gmina): 750 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Komplementarność poszczególnych działań rewitalizacyjnych inwestycyjnych i miękkich względem siebie jest pokazana w tabeli poniżej:

Tabela 61 Komplementarność poszczególnych działań rewitalizacyjnych

Działania Miękkie		Działanie inwestycyjne																		
		Działania podstawowe													Działania uzupełniające					
		Zagospodarowanie i rewitalizacja terenów przy ul. Młyńskiej i skarpa osuwiskowa	Rewitalizacja obszaru - ul. Rynek i tereny przyległe	Rewitalizacja obszaru ul. Witosza i terenów przyległych	Termomodernizacja budynków przy ul. Witosza	Rewitalizacja ul. Kościelnej i terenów przyległych	Rewitalizacja ul. Nadbrzeżnej i terenów przyległych	Termomodernizacja budynków (w tym po przychodni lekarskiej) – ul. Nabrzeżna i tereny przyległe	Rewitalizacja obszaru przy rzece Bóbr od ul. Leśnej	Termomodernizacja budynków przy ul. Leśnej i ul. Nad Stawami	Rewitalizacja ul. Leśnej („osiedle korkownia”) i ul. Nad Stawami	Rewitalizacja obszaru tzw. Rynków w Nowogrodzie Dolnym (Pl. Wolności i ul. Żarska)	Zagospodarowanie przestrzeni między zabudowaniami i uporządkowanie podwórek, co pozwoli na wydobycie potencjału przestrzeni wspólnej	Rewitalizacja miejscowości Niwiska	Termomodernizacja budynków w miejscowości Niwiska	Termomodernizacja budynków (Pl. Wolności i ul. Żarska)	Budowa targowiska gminnego i infrastruktury z nim związanej (Pl. Wolności i ul. Żarska)	Termomodernizacja budynków oraz przebudowa i remont istniejących budynków ul. Lipowej (budynki wielorodzinne)	Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. przy ul. Lipowej	Termomodernizacja budynków przy ul. Dąbrowskiego
Przygotowanie i wdrożenie Programu Animacji Środowiskowej																				
Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej																				
Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej spółdzielnia socjalna																				

a. Komplementarność przestrzenna

Projekty rewitalizacyjne, szczegółowo przedstawione powyżej dopełniają się wzajemnie przestrzennie i zachodzi między nimi efekt synergii. Łącznie oddziałują na ten sam problem, co wpływa na spotęgowanie efektu. Sama przestrzeń objęta działaniami (obszar rewitalizacji) obejmuje cały obszar, zarówno w zakresie działań inwestycyjnych – które uwzględniają uczestnictwo w działaniach interesariuszy z obszaru zdegradowanego (obszar nr 1 i obszar nr 2 w Nowogrodzie Bobrzańskim oraz obszar nr 5 - Kaczenice, Niwiska), jak również w zakresie planowanych działań o charakterze miękkim, które są skierowane do wszystkich mieszkańców obszaru.

Działania rewitalizacyjne ponadto są przewidywane do realizacji na terenie obszaru nr 12 – niezamieszkałego zdegradowanego obszaru przemysłowego, gdzie niegdyś mieściła się kopalnia kruszywa. Jest to obszar zlokalizowany bezpośrednio przy rzece Bóbr, w miejscu które ma duży potencjał rekreacyjny i integracyjny, tak aby stać się wizytówką miasta. Po likwidacji kopalni mieszkańcy Nowogrodu Bobrzańskiego, w tym mieszkańcy obszarów zdegradowanych samoistnie zaczęli korzystać z tego terenu, wykorzystując go do celów rekreacyjnych. Był i jest to obszar, który w naturalny sposób jest popularnym miejscem spotkań (jest tu zaniedbana, dzika plaża i kąpielisko, zniszczone tereny spacerowe o dużym potencjale na zieloną wizytówkę Nowogrodu Bobrzańskiego). Po właściwym zagospodarowaniu tego obszaru pomimo tego, iż jest niezamieszkały i nie sąsiaduje bezpośrednio z obszarem rewitalizacji stanie się bardzo ważnym elementem integrującym lokalną społeczność. Obszary nr 1 i nr 2 w Nowogrodzie Bobrzańskim i siedziby ludzkie mieszkańców obszaru zdegradowanego, znajdują się zaledwie kilkaset metrów od obszaru pokopalnianego, co uwzględniając rolę tego obszaru jaki ma on pełnić dla mieszkańców obszaru zdegradowanego (Centrum rekreacyjne i społeczne) znakomicie uzupełnia walory zrewitalizowanej przestrzeni, zlokalizowanej bezpośrednio w zamieszkałych podobszarach zdegradowanych. Zatem funkcja jaką pełni ten obszar obecnie w sposób samoistny, jest gwarancją spełnienia założeń odnośnie jego znaczenia dla procesu rewitalizacji obszaru zdegradowanego. Aby jednak w pełni uruchomić potencjał tego miejsca konieczne są działania inwestycyjne, tak aby poprzez stworzenie poszczególnych elementów infrastruktury wyeksponować jego funkcje społeczne rekreacyjne i edukacyjne.

Infrastruktura planowana do stworzenia na tym obszarze jest zatem tak pomyślana, aby umożliwić realizację na obszarze pokopalnianym działania o charakterze miękkim na rzecz mieszkańców zasadniczej części obszarów rewitalizacji. Obszar nr 12 jest szczególny, ma szczególną lokalizację i potencjał (komfortową powierzchnię, zapewniające wygodną lokalizację placów zabaw i miejsc integracji, tereny zielone o charakterze parkowym, lokalizację w bezpośrednim sąsiedztwie nad rzeką Bóbr, plażę i kąpielisko, obszerne tereny spacerowe, bliską odległość dla mieszkańców pozostałego obszaru rewitalizacji, zlokalizowanego w Nowogrodzie Bobrzańskim).

W kartach zadań szczegółowo opisano na jakie problemy każdy projekt wpływa. Wszystkie projekty są planowane do realizacji w obszarze rewitalizowanym i są tak zorganizowane, aby

oddziaływać na cały obszar dotknięty kryzysem i nie prowadzić przy tym do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Cała społeczność lokalna będzie korzystać z efektów lokalnych, nikt nie będzie wykluczony, a działania są tak zaplanowane, aby objąć wszystkie grupy społeczne. Ponadto co ważne z planowanych działań miękkiych mogą korzystać również mieszkańcy innych obszarów gminy, tak aby osoby zagrożone wykluczeniem i potrzebujące wsparcia nie były wykluczone z działań i aby zachować równowagę między poszczególnymi obszarami gminy i nie doprowadzić do sytuacji, w której problemy mieszkańców obecnie zdefiniowanego obszaru nie przełały się na sąsiedni obszar.

b. Komplementarność problemowa

Planowane przedsięwzięcia dopełniają się tematycznie i w efekcie końcowym będą skutkowały kompleksowym rozwiązaniem problemów. Projekty oddziałują na każdą ze sfer, w której w wyniku diagnozy stwierdzono sytuację kryzysową i na tej podstawie wyznaczono obszar zdegradowany. Są to problemy w sferach: społecznej, infrastrukturalno-gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Co w efekcie doprowadzi do znaczącego zmniejszenia skali występujących problemów determinujących sytuację kryzysową.

Oddziaływanie planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na zdiagnozowane problemy w poszczególnych obszarach					
Lp.	Przedsięwzięcie	Sfera społeczna	Sfera infrastrukturalno-gospodarcza	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera środowiskowa
DZIAŁANIA PODSTAWOWE					
1	Przygotowanie i wdrożenie Programu Animacji Środowiskowej				
2	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej				
3	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna				
4	Działania aktywizacyjne dla mieszkańców				
	Obszarów zdegradowanych.				
5	Zagospodarowanie i rewitalizacja terenów przy ul. Młyńskiej i skarpa osuwiskowa.				
6	Rewitalizacja obszaru - ul. Rynek i tereny przyległe.				
7	Rewitalizacja obszaru ul. Witosa i terenów przyległych.				
8	Termomodernizacja budynków przy ul. Witosa.				
9	Rewitalizacja ul. Kościelnej i terenów przyległych.				
10	Rewitalizacja ul. Nadbrzeżnej i terenów przyległych				

11	Termomodernizacja budynków (w tym po przychodni lekarskiej) – ul. Nabrzeżna i tereny przyległe.			
12	Rewitalizacja obszaru przy rzece Bóbr od ul. Leśnej.			
13	Termomodernizacja budynków przy ul. Leśnej i ul. Nad Stawami.			
14	Rewitalizacja ul. Leśnej („osiedle korkownia”) i ul. Nad Stawami.			
15	Rewitalizacja obszaru tzw. Rynków w Nowogrodzie Dolnym (Pl. Wolności i ul. Żarska).			
16	Rewitalizacja miejscowości Niwiska.			
17	Termomodernizacja budynków w miejscowości Niwiska			
DZIAŁANIA UZUPEŁNIAJĄCE				
1	Projekty edukacyjne nakierowane na podnoszenie kompetencji dzieci i młodzieży uczącej się w szkole podstawowej i szkole nr 2 związane z wyrównywaniem szans			
2	Działania zwiększające dynamikę rozwoju społeczeństwa obywatelskiego skierowane do dzieci i młodzieży celu ich aktywizacji społecznej, w tym m.in. przez zajęcia kulturalne i artystyczne			
3	Projekty nakierowane odpowiednio do osób starszych aktywizujące społecznie przez zajęcia kulturalne i artystyczne, jak również w zakresie zdrowia publicznego			
4	Projekty nakierowane do osób dorosłych aktywnych zawodowo aktywizujące społeczeństwo w uczestniczeniu w życiu społecznym poprzez zaangażowanie w działalność jednostki pomocniczej, tworzeniu organizacji i stowarzyszeń			
5	Termomodernizacja budynków (Pl. Wolności i ul. Żarska).			
6	Budowa targowiska gminnego i infrastruktury z nim związanej (Pl. Wolności i ul. Żarska).			
7	Termomodernizacja budynków oraz przebudowa i remont istniejących budynków ul. Lipowej (budynki wielorodzinne) w tym budowa, przebudowa, remont budynków gospodarczych.			
8	Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. przy ul. Lipowej i Żarskiej.			
9	Termomodernizacja budynków przy ul. Dąbrowskiego, w tym: budowa, przebudowa, remont budynków mieszkalnych, usługowych, biurowych, użyteczności publicznej oraz gospodarczych i garażowych.			

10	Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. przy ul. Dąbrowskiego.				
11	Budowa infrastruktury rekreacyjnej, edukacyjnej i społecznej przy ul. Fabrycznej (tereny pokopalniane).				

c. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W ramach niniejszego Programu Rewitalizacji w toku działań przygotowawczych, zaprojektowano odpowiedni system wdrażania i zarządzania programem rewitalizacji, który uwzględnia strukturę zarządzania działaniami rewitalizacyjnymi w sposób kompleksowy, pozwalający na zaangażowanie i efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz zapewnia wzajemne uzupełnianie się działań poszczególnych podmiotów zaangażowanych w realizację i spójność stosowanych procedur.

Komplementarność taką zapewni powołane specjalnie w tym celu w Urzędzie Miejskim Biuro Rewitalizacji, które czuwa nad wszystkimi elementami realizacji Programu Rewitalizacji. Biuro Rewitalizacji jest międzywydziałowym zespołem, działającym w Urzędzie Miejskim Nowogrodu Bobrzańskiego, składającym się z pracowników Urzędu i jednostek organizacyjnych oraz z osób zewnętrznych, zależnie od potrzeb. Pracami Biura kieruje Koordynator, który nadzoruje całość prac Biura, przy wsparciu członków Biura. Bezpośredni nadzór nad Biurem Rewitalizacji sprawuje Burmistrz Nowogrodu Bobrzańskiego.

Biuro Rewitalizacji konsultuje działania:

- z Komitetem Rewitalizacyjnym,
- realizowane w ramach Programu Rewitalizacji z poszczególnymi podmiotami, zaangażowanymi w realizację poszczególnych przedsięwzięć oraz współpracuje z wydziałami urzędu i jednostkami podległymi gminie, interesariuszami rewitalizacji oraz z ekspertami zewnętrznymi,
- zarówno na etapie wdrażania, jak i monitorowania poprzez organizację spotkań z interesariuszami lub wysyłając pisma do podmiotów z informacją o konsultacjach i wyznaczeniem terminu odpowiedzi,
- spotyka się z Komitetem Rewitalizacji raz na kwartał celem przeprowadzenia konsultacji w zakresie podejmowanych działań. W razie potrzeby – z inicjatywy własnej lub interesariuszy organizuje spotkanie konsultacyjne.

Taki model realizacji zadań rewitalizacyjnych zapewnia komplementarność proceduralnoinstytucjonalną zaplanowanych działań.

d. Komplementarność międzyokresowa

Działania rewitalizacyjne zostały tak zaplanowane, aby zapewnić zachowanie ciągłości programowej polegającej na kontynuacji wsparcia udzielonego gminie Nowogród Bobrzański w

ramach polityki spójności w latach 2007-2013 Obszar zdegradowany to część gminy, która działaniom rewitalizacyjnym jest poddawana już od lat. Działania te odnosiły się przede wszystkim do działań miękkich, związanych z aktywizacją mieszkańców zagrożonych wykluczeniem, na obszarze gminy, ale związane też były z działaniami rozwojowymi w zakresie gospodarczym, jak również z działaniami poprawiającymi monitoring środowiska, w tym zagrożenia środowiskowe i antropogeniczne (Wybudowano m.in. remizę wraz z wyposażeniem dla jednostki ratowniczo-gaśniczej OSP w Nowogrodzie Bobrzańskim), poprawiono jakość edukacji oraz efektywność energetyczną w budynkach oświatowych (m.in. wymieniono okna, ocieplono budynki), oraz rozwojem infrastruktury gospodarczej (zrealizowano kilka projektu infrastrukturalnych przez podmioty gospodarcze, dzięki czemu poprawie ulegał dostęp do nowo tworzonych miejsc pracy w tym obszarze). Poprawie też ulegał aspekt środowiskowy – w części uporządkowano gospodarkę wodno-ściekową (min. realizowano projekty w zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej i wodociągowej).

Działania te związane były z realizacją strategii rozwoju gminy, mającej na celu ogólny rozwój gminy, w tym również poprawę aspektów społecznych, infrastrukturalnogospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i środowiskowych. Przez cały też czas realizowana jest praca ze społecznością lokalną, co odbywa się za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej.

Pomimo jednakże podejmowanych działań cały czas diagnozuje się obszar zdegradowany na terenie gminy, znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Dlatego też konieczne jest podejmowanie dalszych działań inwestycyjnych, poprawiających sytuację w zakresie przestrzenno-funkcjonalnym, infrastrukturalno-gospodarczym i środowiskowym, jak również kompleksowe inicjatywy rewitalizacyjne o charakterze miękkim, wpływającym na poprawę sytuacji kryzysowej w sferze społecznej.

W chwili obecnej rozpoczęto prace nad rewitalizacją, w ramach której działania będą zorganizowane wokół problemów i celów wskazanych w Programie Rewitalizacji. Gmina jest i władze gminy są zdeterminowane aby ten długofalowy proces zakończyć pełnym sukcesem. Bardzo istotnym elementem w zakresie planowanych do realizacji inicjatyw rewitalizacyjnych jest podejmowanie takich działań, aby lokalna społeczność stała się częścią tego procesu, nie tylko jako przedmiot tych działań, ale przede wszystkim jako podmiot, współdecydujący o kształcie strategii wychodzenia z kryzysu. Temu też służą działania, które są podejmowane przez gminę, jak również te działania, które są planowane do realizacji w ramach niniejszego Programu Rewitalizacji.

W kartach działań zaplanowane są działania komplementarne w stosunku do poprzednio realizowanych zadań, stanowią one kontynuację realizacji zaplanowanych celów, odnoszących się do konieczności przeciwdziałania zdiagnozowanym sytuacjom kryzysowym. W chwili obecnej zaplanowano działania komplementarne, do realizacji w perspektywie unijnej 2014-2020, w tym o charakterze społecznym, które wykorzystują efekty działań zrealizowanych w okresie poprzednim.

Aktualnie obowiązujące w gminie dokumenty o charakterze strategicznym szeroko pojęte inicjatywy rewitalizacyjne wskazują jako niezmiernie istotne dla stworzenia dla mieszkających

na tych terenach osób warunków do wyprowadzenia tych obszarów z sytuacji kryzysowych. Zidentyfikowane tereny to najbardziej zaniedbane części gminy, którym zagraża wykluczenie społeczne, ubóstwo i długotrwałe bezrobocie. Rewitalizacja tego obszaru stanowi jedno z najważniejszych zadań gminy do zrealizowania w krótkim horyzoncie czasowym. Odzwierciedlenie takiego stanu rzeczy znajdziemy w „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2015 - 2022” (SR): Cel strategiczny 1 Rozwój infrastruktury technicznej oraz obiektów użyteczności publicznej z zachowanie ładu przestrzennego gminy, Cel operacyjny 1.5 Podniesienie jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznej, rewitalizacja (str. 78), gdzie jako zadania enumeratywnie wpisano rewitalizację parków, terenów zielonych, poprawa estetyki przestrzeni zielonych czy renowację budynków na obszarach zdegradowanych. W strategii jako drugą kluczową oś rozwoju wskazuje się zagadnienia związane z rozwiązywaniem problemów społecznych: na s. 80 w ramach Celu Strategicznego 3 Poprawa jakości życia mieszkańców, jako jedno z głównych wyzwań wskazano podejmowanie wszechstronnych działań na rzecz wzrostu poczucia bezpieczeństwa, umacniania więzi społecznych, rozwiązywania problemów społecznych, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Niniejszy projekt doskonale więc wpisuje się w zapisy obowiązującej strategii gminy, ponieważ rzetelnie przygotowany program rewitalizacji pozwoli skonsolidować działania rewitalizacyjne o charakterze społecznym i urbanistycznym, wpływając na koncentrację interwencji i dzięki temu zwiększając efekty planowanych działań strategicznych. Rewitalizacja jest zatem procesem niezbędnym do osiągnięcia strategicznych celów gminy Nowogród Bobrzański, dotyczących m.in. kierunków działań związanych z realizacją projektów infrastrukturalnych i społecznych zorientowanych na mieszkańców obszarów zdegradowanych. Oznacza to, że władze gminy postrzegają kompleksową rewitalizację jako jeden z zasadniczych instrumentów poprawy sytuacji gospodarczej gminy i jej mieszkańców, a przez to pośrednio poprawy jakości ich życia.

Zatem kontynuacja działań rewitalizacyjnych to jedno z najważniejszych działań na rzecz rozwoju gminy Nowogród Bobrzański. Niniejszy Program Rewitalizacji zapewnia ciągłość działań, konsolidując w swoich ramach działania rewitalizacyjne o charakterze społecznym i urbanistycznym, wpływając na koncentrację interwencji i dzięki temu zwiększając efekty planowanych działań strategicznych, co zawarte jest w strategii rozwoju gminy.

Poniżej prezentujemy konkretne projekty zrealizowane w poprzednich okresach

Tabela 62 Lista projektów realizowanych przez beneficjenta.

Lp	Nazwa projektu	Beneficjent	Okres realizacji	Wartość projektu: Kwota całkowita/kwota wydatków kwalifikowanych	Źródło finansowania oraz program, w ramach którego projekt by realizowany
1.	Przebudowa części budynku, remont więźby dachowej w świetlicy wiejskiej w Niwiskach	Gmina Nowogród Bobrzański	Rok 2014	291 478,96 zł / 291 478,96 zł	PROW 2007-2013

2.	Termomodernizacja poprawiająca warunki działalności świetlicy wiejskiej w Kaczenicach	Gmina Nowogród Bobrzański	Rok 2014	20 346,30 zł / 20 346,30 zł	PROW 2007-2013
3.	Budowa remizy wraz z wyposażeniem dla jednostki ratowniczo-gaśniczej OSP w Nowogrodzie Bobrzańskim	Gmina Nowogród Bobrzański	2007-2013	2 645 332.00 zł/1 968 717.99 zł	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubuskiego działanie: 3.1. Infrastruktura ochrony środowiska przyrodniczego.
4.	Budowa nawierzchni dróg łączących drogi - krajową 27, wojewódzką 289, powiatową 1140F w Nowogrodzie Bobrzańskim	Wojewódzki Zarząd Dróg	2007-2013	1 614 029.40 zł/1 324 149.25 zł	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubuskiego działanie: 1.1. Poprawa stanu infrastruktury transportowej w regionie.
5.	Aktywizacja społeczno-zawodowa bezrobotnych z Nowogrodu Bobrzańskiego	Gmina Nowogród Bobrzański/Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogrodzie Bobrzańskim	2007-2013	693 559.64 zł/589 525.69 zł	Europejski Fundusz Społeczny program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki działanie: 7.1. Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji
6.	Aktywizacja społeczno-zawodowa bezrobotnych w Nowogrodzie Bobrzańskim w roku 2014	Gmina Nowogród Bobrzański/Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogrodzie Bobrzańskim	2014	115 245.30 zł / 115 245.30 zł	Europejski Fundusz Społeczny program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki działanie: 7.1. Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji
7.	Kompleksowa modernizacja szkoły podstawowej w Nowogrodzie Bobrzańskim	Gmina Nowogród Bobrzański	2004-2006	1 362 202.70 zł/492 581.66 zł	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego działanie: 3.5. Lokalna infrastruktura społeczna
8.	Rozwiązanie problemu gospodarki ściekami w Nowogrodzie Bobrzańskim (budowa kanalizacji sanitarnej)	Gmina Nowogród Bobrzański	2004-2006	640 688.77 zł/480 516.57 zł	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego działanie: 3.2. Obszary podlegające restrukturyzacji
9.	Wykonanie przyłącza gazowego w Miejsko Gminnym Ośrodku Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrzańskim	Gmina Nowogród Bobrzański	2015	27 568,53 zł	Środki własne Gminy Nowogród Bobrzański

10.	Małe Przedszkoludki ku lepszej przyszłości	Gmina Nowogród Bobrzański	2007/2013	96 398,00 zł / 96 398,00 zł	Europejski Fundusz Społeczny program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty
11.	Małe Przedszkoludki ku lepszej przyszłości - II edycja	Gmina Nowogród Bobrzański	2007-2013	139 523.00 zł/118 594.55 zł	Europejski Fundusz Społeczny program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty
12.	Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkół podstawowych województwa lubuskiego	Gmina Nowogród Bobrzański	2007-2013	59 600.00 zł	Europejski Fundusz Społeczny program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty
13	Programy rozwojowe szkół gminy Nowogród Bobrzański szansą na lepszy start	Gmina Nowogród Bobrzański	2013-2014	761 992.35 zł / 761 992.35 zł	Europejski Fundusz Społeczny program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych beneficjenta

e. Komplementarność źródeł finansowania

W ramach planowanych działań uwzględniono różne źródła finansowania dla projektów rewitalizacyjnych, ujętych w programie rewitalizacji. Wsparcie przewidziano, zgodnie z charakterem planowanych zadań i podmiotów je realizujących, uzupełniając i łącząc wsparcie, m.in. ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, ponadto planuje się udział środków prywatnych oraz środków ze źródeł krajowych (m.in. Programy Ministra Kultury) oraz w ramach Mechanizmu Szwajcarskiego, Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, które to środki planuje łączyć się z wkładem własnym gminy lub podmiotów zewnętrznych zaangażowanych w realizację, zgodnie z możliwościami prawnymi.

Jednocześnie wykluczono ryzyko podwójnego dofinansowania, co będzie miało miejsce w wyniku monitoringu poszczególnych działań realizowanego w ramach Biura Rewitalizacji.

11. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć (podstawowych i uzupełniających)

Wyprowadzenie obszarów zdegradowanych w gminie Nowogród Bobrzański z sytuacji kryzysowej jest procesem długotrwałym i wymagającym znacznych nakładów finansowych na realizację poszczególnych projektów. Gmina planuje wykonanie wyszczególnionych w dokumencie inwestycji w oparciu m.in. o zewnętrzne środki finansowe (stawiając nacisk na bezzwrotne dotacje), jak również o środki własne i innych podmiotów funkcjonujących w gminie, w tym prywatnych.

Duży potencjał niesie ze sobą perspektywiczne zaangażowanie w rewitalizację innych partnerów, angażując tym samym dodatkowy kapitał i rozkładając ciężar finansowy rewitalizacji na różne podmioty, **tym samym realizując zasadę dodatkowości środków UE**. Do głównych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych należą przede wszystkim:

- środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jako niezależne źródło finansowania, Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe, Szwajcarsko-Polski Program Współpracy, Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG
- środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST

W regionie lubuskim istotnym z punktu widzenia planowanych działań źródłem realizacji zadań rewitalizacyjnych jest Regionalny Program Operacyjny Lubuskie 2020. W tym programie działania rewitalizacyjne przyporządkowane są do działania 9.2. Rozwój obszarów zmarginalizowanych, poddziałania 9.2.1 Rozwój obszarów zmarginalizowanych – projekty realizowane poza formułą ZIT.

Poniżej przedstawiono zagadnienia finansowe dotyczące planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych podstawowych i uzupełniających, bez których wizja rewitalizacji obszaru zdegradowanego nie ma szans na realizację.

Tabela 63 Indykatywne ramy finansowe realizacji zadań podstawowych Programu Rewitalizacji

Lp	Nazwa projektu	Podmioty zaangażowane w realizację projektu	Szacowany koszt całkowity	EFRR	EFS	FS	PROW	budżet gminy	budżet państwa	inne środki publiczne	środki prywatne i inne	źródło finansowania
1	Przygotowanie i wdrożenie programu Animacji Środowiskowej	Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), OPS, Miejsko Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrzańskim, Gmina Nowogród Bobrzański (partnerzy do realizacji projektu)	90 000,00				56 250,00	33 750,00				56 250,00 zł – środki ze źródeł zewnętrznych (PROW w ramach LGD – środki UE lub PO FIO lub Mechanizm Norweski lub Mechanizm Szwajcarski) 33 750,00 zł – Budżet gminy
2	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej	OWES, Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), OPS, Gmina Nowogród	300 000,00		285 000,00			15 000,00				285 000,00 zł – środki w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFS) 15 000,00 zł – środki własne NGO/gminy Nowogród Bobrzański (wkład rzeczowy)

Bobrzański
(partnerzy do
realizacji
projektu)

3	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna	Organizacje Pozarządowe, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, OPS, Gmina Nowogród Bobrzański	100 000,00		95 000,00			5 000,00			95 000,00 zł – środki w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFS) 5 000,00 zł – środki własne NGO/gminy Nowogród Bobrzański (wkład rzeczowy)
4	Działania aktywizacyjne dla mieszkańców Obszarów zdegradowanych	Organizacje Pozarządowe (podmioty wyłonione w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), Gmina Nowogród Bobrzański, OPS, Miejsko Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrzańskim	200 000,00					100 000,00		100 000,00	100 000,00 zł – środki ze źródeł zewnętrznych (PROW w ramach LGD – środki UE lub PO FIO lub Mechanizm Norweski lub Mechanizm Szwajcarski) 100 000,00 zł – Budżet gminy
5	Zagospodarowanie i rewitalizacja terenów przy ul. Młyńskiej i skarpa osuwiskowa	Gmina Nowogród Bobrzański	2 500 000,00	2 125 000,00				375 000,00			RPO – Lubuskie 2020 (EFRR): 2 125 000,00 zł JST: 375 000,00 zł

6	Rewitalizacja obszaru - ul. Rynek i tereny przyległe	Gmina Nowogród Bobrzański, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie	1 500 000,00	850 000,00				150 000,00	300 000,00		200 000,00	RPO – Lubuskie 2020 (EFRR): 850 000,00 zł JST: 150 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 300 000,00 zł Środki prywatne (właściciele budynków i nieruchomości): 200 000,00 zł
7	Rewitalizacja obszaru ul. Witosa i terenów przyległych	Gmina Nowogród Bobrzański, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie	4 500 000,00	2 125 000,00				375 000,00	1 000 000,00		1 000 000,00	Środki prywatne (inwestorzy w budynki mieszkalne): 1 000 000,00 zł RPO – Lubuskie 2020 (EFRR): 2 125 000,00 zł JST: 375 000,00 zł Środki BGK (na rozwój budownictwa społecznego): 1 000 000,00 zł
8	Termomodernizacja budynków przy ul. Witosa	Gmina Nowogród Bobrzański, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie	1 500 000,00				300 000,00		300 000,00	150 000,00	750 000,00	Środki prywatne (właściciele budynków): 750 000,00 zł POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 300 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 300 000,00 zł Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na

												termomodernizację): 150 000,00 zł
9	Rewitalizacja ul. Kościelnej i terenów przyległych	Gmina Nowogród Bobrzański, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie	1 500 000,00			300 000,00			300 000,00	150 000,00	750 000,00	Środki prywatne (właściciele budynków): 750 000,00 zł POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 300 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 300 000,00 zł Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na termomodernizację): 150 000,00 zł
1	Rewitalizacja ul. Nadbrzeżnej i przyległych	Gmina Nowogród Bobrzański	2 500 000,00	1 500 000,00				1 000 000,00				RPO – Lubuskie 2020: 1 500 000,00 zł JST (środki gminy): 1 000 000,00 zł
1	Termomodernizacja budynków (w tym po przychodni lekarskiej) – ul. Nabrzeżna i przyległe	Gmina Nowogród Bobrzański, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie	1 500 000,00			300 000,00			300 000,00	150 000,00	750 000,00	Środki prywatne (właściciele budynków): 750 000,00 zł POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 300 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 300 000,00 zł Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na termomodernizację): 150 000,00 zł

1	Rewitalizacja	Gmina	2 350	1 860				490 000,00				RPO – Lubuskie
2	obszaru przy rz. Bóbr od ul. Leśnej	Nowogród Bobrzański	000,00	000,00								2020: 1 860 000,00 zł JST (środki gminy): 490 000,00 zł
1	Termomodernizacja budynków przy ul. Leśnej i ul. Nad Stawami	Gmina Nowogród Bobrzański	2 350 000,00	1 860 000,00				490 000,00				RPO – Lubuskie 2020: 1 860 000,00 zł JST (środki gminy): 490 000,00 zł
1	Rewitalizacja ul. Leśnej („osiedle korkownia”) i ul. Nad Stawami	Gmina Nowogród Bobrzański, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie	2 300 000,00	1 500 000,00				265 000,00			535 000,00	RPO – Lubuskie 2020: 1 500 000,00 zł JST (środki gminy): 265 000,00 zł Środki prywatne (właściciele budynków): 535 000,00 zł
1	Rewitalizacja obszaru tzw. Rynków w Nowogrodzie Dolnym (Pl. Wolności i ul. Żarska)	Gmina Nowogród Bobrzański, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie	2 300 000,00	1 500 000,00				265 000,00			535 000,00	RPO – Lubuskie 2020: 1 500 000,00 zł JST (środki gminy): 265 000,00 zł Środki prywatne (właściciele budynków): 535 000,00 zł
1	Rewitalizacja miejscowości Niwiska	Gmina Nowogród Bobrzański	1 500 000,00				950 000,00	550 000,00				PROW 2014-202: 950 000,00 zł JST (środki gminy): 550 000,00 zł

17	Termomodernizacja budynków w miejscowości Niwiska	Gmina Nowogród Bobrzański, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie	1 200 000,00			240 000,00			240 000,00	220 000,00	500 000,00	Środki prywatne (właściciele budynków): 500 000,00 zł POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 240 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 240 000,00 zł Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na termomodernizację): 220 000,00 zł
SUMA			28 190 000,00	13 320 000,00	380 000,00	1 140 000,00	1 006 250,00	4 113 750,00	2 440 000,00		5 020 000,00	

Lp	Nazwa projektu	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	SUMA
1	Przygotowanie i wdrożenie programu Animacji Środowiskowej		15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	90 000,00
2	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej		100 000,00	100 000,00	100 000,00				300 000,00
3	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna		15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	20 000,00	20 000,00	100 000,00
4	Działania aktywizacyjne dla mieszkańców Obszarów zdegradowanych		30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	40 000,00	40 000,00	200 000,00
5	Zagospodarowanie i rewitalizacja terenów przy ul. Młyńskiej i skarpa osuwiskowa			250 000,00	800 000,00	1 000 000,00	450 000,00		2 500 000,00
6	Rewitalizacja obszaru - ul. Rynek i tereny przyległe			150 000,00	580 000,00	425 000,00	345 000,00		1 500 000,00
7	Rewitalizacja obszaru ul. Witosa i terenów przyległych		300 000,00	900 000,00	900 000,00	900 000,00	900 000,00	600 000,00	4 500 000,00

8	Termomodernizacja budynków przy ul. Witosza	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	300 000,00	1 500 000,00
9	Rewitalizacja ul. Kościelnej i terenów przyległych	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	300 000,00	1 500 000,00
10	Rewitalizacja ul. Nadbrzeżnej i przyległych	50 000,00	400 000,00	400 000,00	400 000,00	400 000,00	400 000,00	450 000,00	2 500 000,00
11	Termomodernizacja budynków (w tym po przychodni lekarskiej) – ul. Nabrzeżna i przyległe		300 000,00	500 000,00	700 000,00				1 500 000,00
12	Rewitalizacja obszaru przy rz. Bóbr od ul. Leśnej		350 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00				2 350 000,00
13	Termomodernizacja budynków przy ul. Leśnej i ul. Nad Stawami		420 000,00	1 000 000,00	930 000,00				2 350 000,00
14	Rewitalizacja ul. Leśnej („osiedle korkownia”) i ul. Nad Stawami		120 000,00	450 000,00	450 000,00	450 000,00	450 000,00	380 000,00	2 300 000,00
15	Rewitalizacja obszaru tzw. Rynków w Nowogrodzie Dolnym (Pl. Wolności i ul. Żarska)		120 000,00	450 000,00	450 000,00	450 000,00	450 000,00	380 000,00	2 300 000,00
16	Rewitalizacja miejscowości Niwiska		300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00		1 500 000,00
17	Termomodernizacja budynków w miejscowości Niwiska		300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00			1 200 000,00
		450 000,00	3 170 000,00	6 260 000,00	7 370 000,00	4 685 000,00	3 770 000,00	2 485 000,00	28 190 000,00

Źródło: opracowanie własne

Tabela 64 Indykatywne ramy finansowe realizacji zadań uzupełniających Programu Rewitalizacji

Lp	Nazwa projektu	Podmioty zaangażowane w realizację projektu	Szacowany koszt całkowity	EFR	EFS	FS	PROW	budżet gminy	budżet państwa	inne rodki publiczne	środki prywatne i inne	Program
----	----------------	---	---------------------------	-----	-----	----	------	--------------	----------------	----------------------	------------------------	---------

1	Projekty edukacyjne nakierowane na podnoszenie kompetencji dzieci i młodzieży uczącej się w szkole podstawowej i szkole nr 2 związane z wyrównywaniem szans	Gmina Nowogród Bobrzański, jednostki oświatowe Gminy, organizacje pozarządowe	250 000,00		237 500,00			12 500,00				237 500,00 zł – środki w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFS) 12 500,00 zł – środki własne gminy Nowogród Bobrzański
2	Działania zwiększające dynamikę rozwoju społeczeństwa obywatelskiego skierowane do dzieci i młodzieży celu ich aktywizacji społecznej, w tym m.in. przez zajęcia kulturalne i artystyczne	Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), OPS, Miejsko Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrzańskim, gmina Nowogród Bobrzański (partnerzy do realizacji projektu)	200 000,00				10 000,00	180 000,00	10 000,00			Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich: 180 000,00 zł Gmina: 10 000,00 zł NGOs: 10 000,00 zł

3	Projekty nakierowane odpowiednio do osób starszych aktywizujące społecznie przez zajęcia kulturalne i artystyczne, jak również w zakresie zdrowia publicznego	Gmina Nowogród Bobrzański, organizacje pozarządowe	120 000,00					20 000,00	100 000,00			Program Senior Plus: 100 000,00 zł Gmina: 20 000,00 zł
4	Projekty nakierowane do osób dorosłych aktywnych zawodowo aktywizujące społeczeństwo w uczestniczeniu w życiu społecznym poprzez zaangażowanie w działalność jednostki pomocniczej, tworzeniu organizacji i stowarzyszeń	Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), OPS, Miejsko Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrzańskim, gmina Nowogród Bobrzański (partnerzy do realizacji projektu)	500 000,00					47 500,00	180 000,00	272 500,00		Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich: 180 000,00 zł; Mechanizm szwajcarski: 225 000,00 zł Gmina: 47 500,00 zł NGOs: 47 500,00 zł

5	Termomodernizacja budynków (Pl. Wolności i ul. Żarska)	Gmina Nowogród Bobrzański, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie	800 000,00			150 000,00			150 000,00	100 000,00	400 000,00	Środki prywatne (właściciele budynków): 400 000,00 zł POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 150 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjnych a): 150 000,00 zł Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na termomodernizację) : 100 000,00 zł
6	Budowa targowiska gminnego i infrastruktury z nim związanej (Pl. Wolności i ul. Żarska)	Gmina Nowogród Bobrzański	1 000 000,00			500 000,00	500 000,00					Środki UE w ramach PROW – Lubuskie: 500 000,00 zł Środki JST (Gmina): 500 000,00 zł

7	Termomodernizacja budynków oraz przebudowa i remont istniejących budynków ul. Lipowej (budynki wielorodzinne)	Gmina Nowogród Bobrzański, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie	1 200 000,00			240 000,00			240 000,00	220 000,00	500 000,00	Środki prywatne (właściciele budynków): 500 000,00 zł POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 240 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 240 000,00 zł Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na termomodernizację): 220 000,00 zł
8	Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. Przy ul. Lipowej i Żarskiej	Gmina Nowogród Bobrzański	500 000,00				250 000,00	250 000,00				Środki UE w ramach PROW – Lubuskie: 250 000,00 zł Środki JST (Gmina): 250 000,00 zł
9	Termomodernizacja budynków przy ul. Dąbrowskiego	Gmina Nowogród Bobrzański, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie	1 200 000,00			240 000,00			240 000,00	220 000,00	500 000,00	Środki prywatne (właściciele budynków): 500 000,00 zł POIiŚ (w ramach instrumentów finansowych): 240 000,00 zł Budżet RP (premia termomodernizacyjna): 240 000,00 zł Środki NFOŚiGW (w ramach programu krajowego na termomodernizację): 220 000,00 zł

10	Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. przy ul. Dąbrowskiego	Gmina Nowogród Bobrzański	250 000,00					50 000,00	180 000,00	20 000,00		Środki PO FIO: 180 000,00 zł Środki NGO: 20 000,00 zł Środki JST (Gmina): 50 000,00 zł
11	Budowa infrastruktury rekreacyjnej, edukacyjnej i społecznej przy ul. Fabrycznej (tereny pokopalniane).	Gmina Nowogród Bobrzański	1 500 000,00			750 000,00	750 000,00					Środki UE w ramach PROW (LGD): 750 000,00 zł Środki JST (Gmina): 750 000,00 zł
		SUMA	7 520 000,00	0,00	237 500,00	630 000,00	1 500 000,00	1 640 000,00	1 270 000,00		1 400 000,00	

Lp	Nazwa projektu	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	SUMA
1	Projekty edukacyjne nakierowane na podnoszenie kompetencji dzieci i młodzieży uczącej się w szkole podstawowej i szkole nr 2 związane z wyrównywaniem szans		100 000,00	150 000,00					250 000,00
2	Działania zwiększające dynamikę rozwoju społeczeństwa obywatelskiego skierowane do dzieci i młodzieży celu ich aktywizacji społecznej, w tym m.in. przez zajęcia kulturalne i artystyczne		70 000,00	80 000,00	50 000,00				200 000,00
3	Projekty nakierowane odpowiednio do osób starszych aktywizujące społecznie przez zajęcia kulturalne i artystyczne, jak również w zakresie zdrowia publicznego			70 000,00	50 000,00				120 000,00

4	Projekty nakierowane do osób dorosłych aktywnych zawodowo aktywizujące społeczeństwo w uczestniczeniu w życiu społecznym poprzez zaangażowanie w działalność jednostki pomocniczej, tworzeniu organizacji i stowarzyszeń	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	80 000,00	500 000,00
5	Termomodernizacja budynków (Pl. Wolności i ul. Żarska)		130 000,00	130 000,00	130 000,00	130 000,00	130 000,00	150 000,00	800 000,00
6	Budowa targowiska gminnego i infrastruktury z nim związanej (Pl. Wolności i ul. Żarska)		300 000,00	300 000,00	400 000,00				1 000 000,00
7	Termomodernizacja budynków oraz przebudowa i remont istniejących budynków ul. Lipowej (budynki wielorodzinne)		210 000,00	210 000,00	210 000,00	210 000,00	210 000,00	150 000,00	1 200 000,00
8	Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. Przy ul. Lipowej i Żarskiej	150 000,00	150 000,00	200 000,00					500 000,00
9	Termomodernizacja budynków przy ul. Dąbrowskiego		190 000,00	190 000,00	190 000,00	190 000,00	220 000,00	220 000,00	1 200 000,00
10	Stworzenie miejsc spotkań integracji społecznej np. świetlice, kluby itp. przy ul. Dąbrowskiego		80 000,00	80 000,00	90 000,00				250 000,00
11	Budowa infrastruktury rekreacyjnej, edukacyjnej i społecznej przy ul. Fabrycznej (tereny pokopalniane).		500 000,00	500 000,00	500 000,00				1 500 000,00
		220 000,00	1 800 000,00	1 980 000,00	1 690 000,00	600 000,00	630 000,00	600 000,00	7 520 000,00

Źródło: opracowanie własne

12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

a) Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja społeczna – partycypacyjny model diagnozy.

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji w gminie Nowogród Bobrzański na każdym jego etapie (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). W proces rewitalizacji zostały włączone wszystkie grupy interesariuszy (w szczególności społeczność obszarów rewitalizacji, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, ponadto grupy osób zagrożonych wykluczeniem wspólnoty, seniorzy i młodzież). Władze lokalne w toku działań partycypacyjnych umożliwiły interesariuszom współdecydowanie w zakresie prowadzonych działań rewitalizacyjnych oraz dzięki powołaniu Komitetu Rewitalizacji, którego członkami są przedstawiciele poszczególnych interesariuszy, co zapewni kontrolę obywatelską na etapie wdrażania i ewaluacji Programu Rewitalizacji.

W toku działań partycypacyjnych mieszkańcy i poszczególne grupy interesariuszy (m.in. niepełnosprawni, wspólnoty, przedsiębiorcy, NGO, seniorzy, młodzież, zagrożeni wykluczeniem) uczestniczyli we wszystkich etapach działań rewitalizacyjnych, od diagnozy, programowania, wdrażania po monitoring i ewaluację.

Poszczególne elementy zrealizowanych działań partycypacyjnych:

- Warsztaty środowiskowe,
- Animacja społeczna,
- Ankiety,
- Komitet Rewitalizacyjny.

Warsztaty środowiskowe

Partycypacja – warsztaty

W ramach przygotowywania i opracowywania Programu Rewitalizacji w gminie Nowogród Bobrzański, odbyło się łącznie 7 warsztatów. Warsztaty odbyły się na obszarze zdegradowanym wyznaczonym na podstawie analizy społeczno - gospodarczej, 5 spotkań zorganizowano na terenie Nowogrodu Bobrzańskiego, gdzie pojawili się zaangażowani mieszkańcy dolnej i górnej części miasta, 2 pozostałe spotkania odbyły się w Sołectwie Niwiska.

Warsztaty środowiskowe:

1. Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrz. - 08.12.2016 r.
2. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Niwiskach - 13.12.2016 r.
3. Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrz. - 23.01.2017 r.

4. Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrz. - 07.02.2017 r.
5. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła 11 w Niwiskach - 17.02.2016 r.
6. Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowogrodzie Bobrz. - 23.02.2017 r.
7. Publiczne Gimnazjum im Henryka Brodatego w Nowogrodzie Babrz. - 27.02.2017 r.

Uczestnicy warsztatów otrzymali skrypt z najważniejszymi informacjami dotyczącymi rewitalizacji w gminie Nowogród Bobrzański (załącznik).

Pracując metodami aktywnymi (open space, dyskusje, burze mózgu, praca w parach i podgrupach) uczestnikom udało się zwerbalizować najważniejsze problemy i potrzeby w odniesieniu do miejsc, w których żyją (mieszkają, pracują). Nie zabrakło również wyłonienia potencjału miasta i gminy oraz pomysłów na działania rewitalizacyjne do miejsc, które stanowią centrum życiowe uczestników konsultacji ich rodzin, przyjaciół i znajomych.

Mieszkańcy gminy o spotkaniach zostali poinformowani za pośrednictwem portalu społecznościowego FB oraz strony internetowej Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie Bobrzańskim. Ponadto ogłoszenia z zaproszeniem rozwieszono na tablicach ogłoszeń w sołectwach oraz w instytucjach na terenie gminy. Zaproszenia imienne zostały wysyłane do osób i instytucji takich jak: □ radni Rady Miejskiej w Nowogrodzie Bobrzańskim,

- sołtysi
- dyrektorzy/kierownicy instytucji gminnych
- przedstawiciele stowarzyszeń i klubów W spotkaniach uczestniczyli także:
- przedsiębiorcy
- mieszkańcy nie związani z żadną instytucją

Mieszkańcy gminy Nowogród Bobrzański, którzy uczestniczyli w warsztatach środowiskowych wskazali szereg potrzeb rewitalizacyjnych w obrębie sfery gospodarczej, funkcjonalno -przestrzennej, społecznej oraz środowiskowej. Uczestnicy wyznaczyli kierunki działań i pomysły na zmiany. Wnioski przedstawione poniżej to najczęściej wskazywane potrzeby mieszkańców Nowogrodu Bobrzańskiego i Niwisk, którzy ze swojej perspektywy pokazali drogi rozwoju i wyjścia z obszarów najbardziej zdegradowanych.

Rekomendacje mieszkańców na rewitalizację w Nowogrodzie Bobrzańskim:

1. Poprawa infrastruktury drogowej.

Budowa ciągów pieszo-spacerowych, ścieżek rowerowych, poprawa stanu chodników i budowa nowych, poprawa nawierzchni jezdni, poprawa stanu drogi w kierunku ZK Krzywanic.

2. Utworzenie miejsc do rekreacji, wypoczynku ,spotkań.

Wykorzystanie zasobów przyrodniczych gminy - utworzenie kąpieliska z plażą (teren pokopalniany), budowa ścieżek pieszych i rowerowych na terenach zielonych, budowa bulwaru, uregulowanie koryta

rzeki i rozbudowa przystani kajakowej, ustawienie wiat, ławeczek, utworzenie miejsc do paintballu, budowa parku linowego, rewitalizacja parków (nasadzenia, ławki, alejki spacerowe, oświetlenie) itp.

3. Promocja gminy i sięganie do historii.

Ekspozowanie walorów turystycznych, zachęcanie do uprawiania agroturystyki, ustawienie tablic informacyjnych ujmujących wątki historyczne miasta, utworzenie kompleksu muzealno-historycznego i punktu informacji turystycznej, budowa ścieżek edukacyjno-historycznych.

4. Renowacja budynków.

Termomodernizacja i odnowienie budynków (zwłaszcza w zabudowie zabytkowej - Rynek) oraz zniszczonych, zaniedbanych obiektów na terenie miasta.

5. Budowa żłobka.

6. Zagospodarowanie pustostanów

Wykorzystanie i renowacja budynku kasyna wojskowego oraz budynku Rzepicha z przeznaczeniem np. na Ośrodek Pomocy Społecznej, Dom Dziennego Pobytu dla osób starszych (opieka senioralna), Centrum Integracji Społecznej itp.

7. Rozbudowa sieci kanalizacyjnych i gazowych.

8. Integrowanie mieszkańców.

Umacnianie więzi społecznych zwłaszcza między mieszkańcami z dolnej i górnej części miasta. Tworzenie miejsc spotkań typu: kręgielnia, klubokawiarnia .

9. Budowanie świadomości ekologicznej.

Edukowanie w sferze kultury dbania o środowisko, wzmocnienie akcji segregacji odpadów, rozwiązywanie problemów zaśmiecania miasta, ustawienie większej ilości koszy na terenie miasta, budowa postaw ekologicznych i organizacja spotkań przyrodniczo-informacyjnych.

10. Budowa mieszkań socjalnych i komunalnych.

11. Wsparcie dla przedsiębiorców.

Organizacja szkoleń i spotkań informacyjnych dla osób rozpoczynających własną działalność gospodarczą, przygotowanie terenów pod inwestycje.

Rekomendacje mieszkańców na rewitalizację w Niwiskach:

1. Rozbudowa i zagospodarowanie terenu przy szkole.

Utworzenie tzw. „Centrum Niwisk”, miejsca spotkań mieszkańców, z boiskiem wielofunkcyjnym, siłownią, szachami plenerowymi, wyposażonego w wiatę, ławeczki, nasadzenia.

2. Renowacja zabytków.

Odrestaurowanie zabytkowej bramy do parku, podświetlenie ruin kościoła, rewitalizacja pałacu, promowanie obiektów zabytkowych.

3. Działania promujące Niwiska.

Opracowanie folderów informacyjnych wsi, wykorzystanie bliskości skansenu w Ochli do promowania lokalnych produktów i walorów przyrodniczych.

4. Remont świetlicy wiejskiej oraz remizy strażackiej.

Odnowienie i doposażenie (zwłaszcza zaplecza gastronomicznego) świetlicy – miejsca spotkań i integracji mieszkańców, doposażenie i termomodernizacja remizy oraz terenu wokół (założenie m.in. centralnego ogrzewania).

5. Zagospodarowanie terenów zielonych.

Rozwój agroturystyki, eksponowanie terenów zielonych, regulacja koryta rzeki, nowa przepustowość i regulacja nabrzeży stawów, zagospodarowanie skwerów i terenów z oczkami wodnymi.

6. Poprawa infrastruktury drogowej.

Budowa chodników na terenie całej wsi, utwardzenie nawierzchni jezdni, budowa ścieżek rowerowych i pieszo-spacerowych.

7. Budowa sieci gazowej.

Podłączenie sieci gazowej na terenie całej wsi i dofinansowanie dla użytkowników do wymiany kotła CO na nowoczesny, ekologiczny i energooszczędny.

Uczestnicy warsztatów pracowali w podgrupach, w trakcie pracy wyznaczyli główne kierunki rozwoju dla obszaru zdegradowanego na terenie gminy. Zasoby obszaru, zauważone problemy oraz pomysły na ich rozwiązanie ujęto w obrębie czterech sfer: gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, społecznej i środowiskowej.

Spotkania warsztatowe z mieszkańcami i interesariuszami pozwoliły na wyłonienie potrzeb, wstępnych rozwiązań i pokazały wiele obszarów do rozwoju gminy Nowogród Bobrzański.

Animacja społeczna

W ramach opracowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji w gminie Nowogród Bobrzański na przełomie lutego, marca i kwietnia przeprowadzono działania animacyjne.

Zastosowaną formą animacji były wywiady z mieszkańcami. Uczestnikami wywiadów były osoby zamieszkujące obszary zdegradowane stanowiące obszary działań rewitalizacyjnych.

Po dokonaniu analizy społeczno-gospodarczej, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego, wyłoniono obszary charakteryzujące się największą degradacją ze względu na kumulację negatywnych zjawisk i procesów w sferze społecznej, środowiskowej, przestrzennej i gospodarczej.

Celem działań animacyjnych było pogłębienie wiedzy nt. warunków życia mieszkańców na obszarach najbardziej zdegradowanych. Ankieta wykorzystana w działaniach animacyjnych zawierała następujące zagadnienia:

- poziom zadowolenia z miejsca zamieszkania
- identyfikacja z miejscem zamieszkania
- poziom więzi społecznych między mieszkańcami
- potrzeby rewitalizacyjne
- zasoby i potencjał miejsca zamieszkania
- cechy respondentów takie jak: wiek, płeć, miejsce zamieszkania

Wywiady odbywały się w Nowogrodzie Bobrzańskim (dolne i górne miasto) oraz w Niwiskach. Łącznie przeprowadzono 10 wywiadów. W wywiadach wzięło udział 5 kobiet i 5 mężczyzn w przedziale wiekowym od 25 do 65 roku życia.

Zebrane informacje i opinie mieszkańców w oparciu o metodę jakościową pozwoliły wyłonić odpowiedzi na pytania:

- jak mieszkańcy oceniają jakość swojego życia w gminie Nowogród Bobrzański?
- jakie widzą potrzeby rewitalizacyjne w swojej gminie?
- jakich zmian w gminie oczekują?
- jak wyglądają relacje między mieszkańcami?
- jak oceniają stopień zaangażowania społeczności lokalnej?
- jaki jest ich poziom identyfikacji z miejscem zamieszkania?
- jaki potencjał widzą na terenie swojej gminy – w obszarze technicznym, społecznym, gospodarczym, kulturalnym, instytucjonalnym, edukacyjnym, środowiskowym?
- jak widzą kierunek działań rewitalizacyjnych?

Mieszkańcy gminy widzą ogromną szansę w działaniach rewitalizacyjnych. Czują, że to zmieni ich sytuację, pozwoli na rozwój. Swoje zdanie wyrazili zarówno w odniesieniu do obszaru przestrzennofunkcjonalnego, społecznego jak i infrastrukturalno-gospodarczego. Mieszkańcy mają świadomość czasu, jaki jest potrzebny aby proces rewitalizacji mógł być widoczny na obszarze ich zamieszkania.

Rekomendacje mieszkańców:

1. wzmocnienie więzi społecznych
2. pobudzenie zaangażowania i aktywności lokalnej
3. rozwój życia kulturalnego i rekreacyjnego
4. wyeksponowanie zabytków i budynków z wartością historyczną

5. renowacja sali kinowej

Ankiety

W ramach działań partycypacyjnych zrealizowano też badanie ankietowe. wśród mieszkańców gminy, podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych funkcjonujących na terenie gminy. W ramach badania, w okresie od **września 2016r. do kwietnia 2017 roku**, przeprowadzonych zostało 40 ankiet z przedstawicielami tej grupy.

Celem badania było pozyskanie informacji na potrzeby prowadzonych prac nad tworzeniem „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023”. Badaniu podlegały 3 podstawowe obszary aktywności: gospodarka (w tym infrastruktura), środowisko (zarówno przyrodnicze, jak i przestrzenne) oraz społeczeństwo. Wyniki ankiet pozwoliły ocenić potencjał rozwojowy gminy w danych obszarach określonych na potrzeby delimitacji, aktualną sytuację społeczno-gospodarczą, mocne i słabe strony obszarów, szanse oraz zagrożenia związane z jego rozwojem. Zebrane w formie ankiet informacje, stanowiły cenne i ważne źródło informacji na temat konkretnych potrzeb mieszkańców gminy, po ich skorelowaniu z aktualnymi perspektywami rozwoju gminy, zostały ocenione według przyjętych algorytmów i uwzględnione przy przygotowaniu przedmiotowego programu rewitalizacji w zakresie jego celów i priorytetów.

Przy modelowaniu procesu ankietyzacji w celu zebrania ankiet od lokalnej społeczności i lokalnych przedsiębiorców z danej gminy na potrzeby opracowania LPR posłużono się metodą próbkową (reprezentacyjną). Obejmuje ona nie tylko czynności doboru jednostek poddawanych obserwacji, ale także zagadnienia struktury próby oraz analizy i interpretacji wyników. Przy takim podejściu jedną z najistotniejszych kwestii jest określenie wielkości próby, co zależy od kilku czynników, z których cztery są najważniejsze:

- wielkość akceptowalnego błędu pomiaru (mniejszy oczekiwany błąd - większa próba) – dla gminy poniżej 10000 mieszkańców – przyjmuje się błąd pomiaru w wymiarze 0,05,
- zakres zmienność mierzonej cechy w populacji (większa wariancja - większa próba) - szacowana wielkość frakcji, która została przyjęta do wyliczeń 0,5,
- zakładany przedział ufności (mniejszy przedział ufności - większa próba) – przyjęto poziom ufności w przedziale 0,95 – 0,99,
- wielkość populacji (im większa populacja, tym próba może stanowić mniejszy odsetek populacji).

Dlatego też, wykorzystując powyższe zależności wyliczono, iż dla gminy, którą zamieszkuje 10 tys. mieszkańców, zebranoankiety od około 90 respondentów.

Komitet Rewitalizacji

Ponadto jednym z działań partycypacyjnych, związanych z umożliwieniem udziału interesariuszom w kontroli zarządzaniu działaniami rewitalizacyjnym powołano Komitet Rewitalizacji, składający się z przedstawicieli interesariuszy z obszaru gminy Nowogród Bobrzański. Komitet powołano Zarządzeniem nr 95/2016 Burmistrza Nowogrodu Bobrzańskiego z dnia 03 października 2016r.

Celem Komitetu Rewitalizacji jest współpraca z Biurem Rewitalizacji, szczególnie:

opiniowanie działań partycypacyjnych i rewitalizacyjnych, zgłaszanie propozycji rozwiązań, monitoring i udział w ewaluacji, informowanie mieszkańców. Komitet Rewitalizacji powołano jako narzędzie partycypacji społecznej w zakresie opracowania i wdrażania „Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2016-2023”.

W ramach współpracy pomiędzy Biurem Rewitalizacji i Komitetem Rewitalizacji skonsultowano i ustalono ostateczny zakres działań rewitalizacyjnych, jakie po przeprowadzeniu poszczególnych powyżej wskazanych narzędzi partycypacyjnych wybrano do zamieszczenia w ramach przedmiotowego Lokalnego Programu Rewitalizacji.

b) Mechanizmy włączenia mieszkańców i innych interesariuszy w proces rewitalizacji – konsultacje społeczne

Gmina po przygotowaniu koncepcji rewitalizacji w procesie konsultacji lokalnej społeczności poddała pod szczegółowe rozważenie proponowanych rozwiązań, pod kątem zdiagnozowanych deficytów i potencjału w wyznaczonym obszarze zdegradowanym, który pokrywa się z granicami obszaru rewitalizowanego.

Miało to miejsce podczas spotkań z mieszkańcami i lokalnymi liderami oraz podczas warsztatów. Konsultacje przeprowadzono z mieszkańcami oraz z zaproszonymi na spotkania przedstawiciele różnych grup interesariuszy. Spotkań odbyło się 4. Miały one miejsce w Nowogrodzie Bobrzańskim oraz w Niwiskach. W spotkaniach uczestniczyli radni miejscy; sołtysi; dyrektorzy/kierownicy jednostek organizacyjnych gminy, przedstawiciele stowarzyszeń i klubów.

Podczas spotkań zebrano uwagi z propozycjami zmian przygotowanych propozycji i uzupełnień, które uwzględniono w treści Programu rewitalizacji.

Ponadto koncepcja rewitalizacji oraz projekt dokumentu był do wglądu za pośrednictwem strony internetowej i w Urzędzie Miejskim w Nowogrodzie Bobrzańskim przez okres 2 tygodni w czerwcu 2017 r.

Konsultacje społeczne miały miejsce z zastosowaniem przejrzystych metod przeprowadzania konsultacji.

O konsultacjach, spotkaniach, warsztatach i możliwości zapoznania się z planami rewitalizacji za pośrednictwem strony www, konta Facebook oraz w Urzędzie Miejskim, jak również o możliwości zgłaszania uwag drogą mailową i w formie papierowej poinformowano na stronie internetowej Urzędu oraz na tablicy ogłoszeń z odpowiednim wyprzedzeniem. **Gmina poinformowała zatem wszystkich interesariuszy rewitalizacji o konsultacjach, w sposób zapewniający możliwie szerokiemu gronu udział w przeprowadzonych formach konsultacji społecznych.**

Formuła partycypacji przy wdrażaniu PR:

- cykliczne, raz na rok spotkania Biura Rewitalizacji z Komitetem Rewitalizacji,
- organizacja cyklicznych raz rok spotkań z mieszkańcami i Interesariuszami w sprawie podejmowanych działań rewitalizacyjnych,

- organizacje konsultacji społecznych, poprzez spotkania z mieszkańcami i interesariuszami, udostępnieniem materiału informacyjnego na stronie internetowej urzędu i w miejscu wraz z wyznaczeniem terminu – każdorazowo przy podejmowaniu kluczowych decyzji w sprawie podejmowanych działań rewitalizacyjnych.

Formuła partycypacji przy monitoringu i ewaluacji działań:

- cykliczne raz na rok spotkania Biura Rewitalizacji z Komitetem Rewitalizacji celem przeprowadzenia monitoringu i ewaluacji z udziałem członków Komitetu,
- organizacja cyklicznych raz na rok spotkań z mieszkańcami i Interesariuszami w sprawie przekazania informacji z podjętych działań rewitalizacyjnych,
- informowanie mieszkańców i interesariuszy o podjętych działaniach poprzez przekazanie do wiadomości raportu z monitoringu i ewaluacji poprzez stronę internetową urzędu i udostępnienie w miejscu.

13. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu takie kierowanie działaniami, by możliwe było wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym poprawa jakości życia jego mieszkańców, przy zaangażowaniu różnych podmiotów i środków finansowych czy rzeczowych.

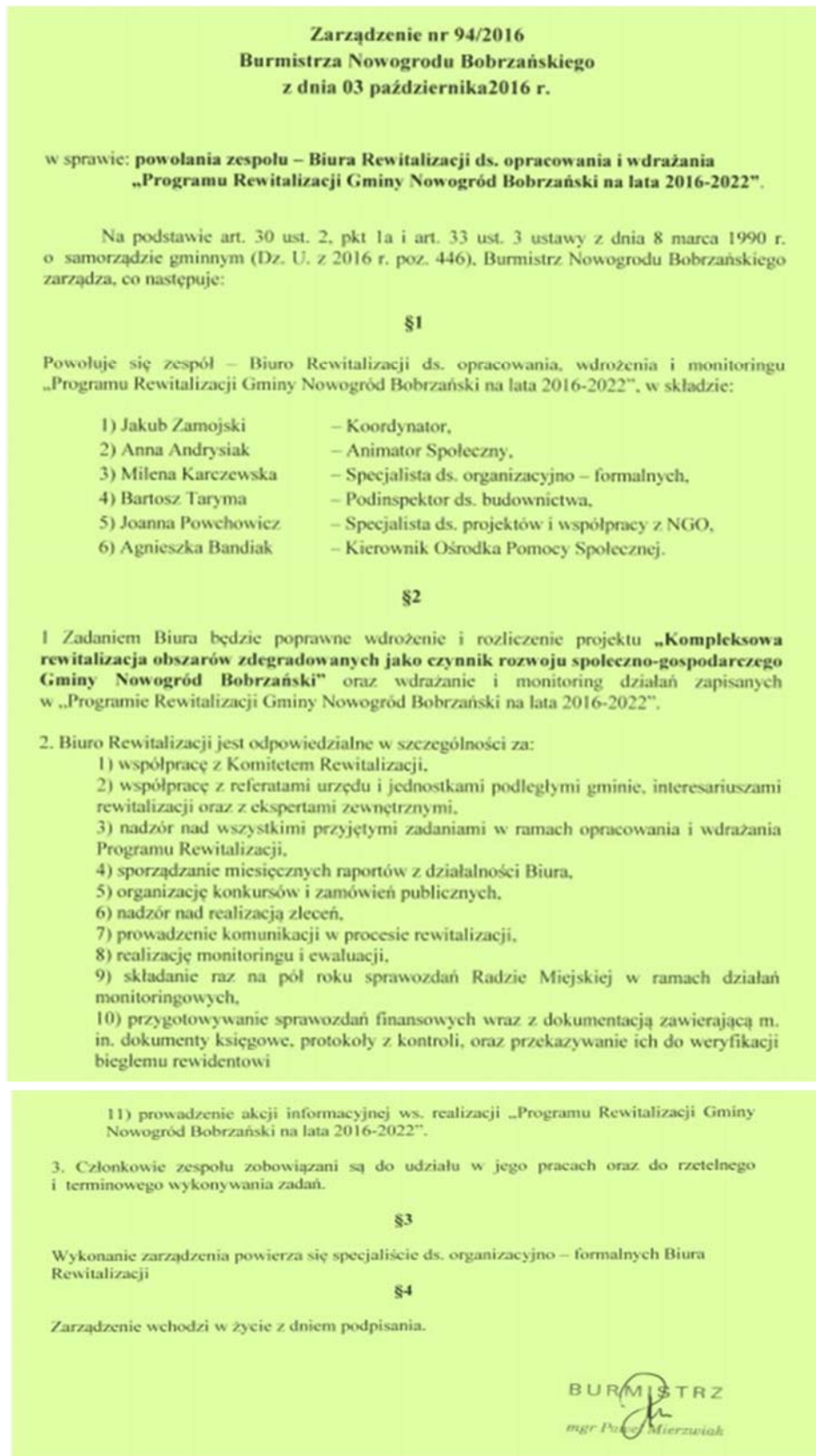
W gminie Nowogród Bobrzański zaprojektowano odpowiedni system wdrażania i zarządzania Programem Rewitalizacji, który pozwala na zaangażowanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.

W gminie Nowogród Bobrzański proces wdrażania Programu realizują pracownicy Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie Bobrzańskim. W celu realizacji projektu zostało powołane Biuro Rewitalizacji odpowiedzialne za poprawne wdrożenie i monitoring działań zapisanych w Programie Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023.

Koordynator zewnętrzny odpowiada za inicjowanie i koordynację działań związanych z procesem opracowania i wdrażania Programu Rewitalizacji – jest zatem włączony również w nadzorowanie prac Biura Rewitalizacji na etapie wdrażania. Koordynator określa i inicjuje zadania do realizacji w ramach Biura, przekazuje za zgodą Kierownika pracę członkom zespołu oraz koordynuje realizację poszczególnych zadań. Kierownik Biura akceptuje propozycje i inicjatywy koordynatora zewnętrznego i nadzoruje realizację tych działań. Kierownik jest odpowiedzialny za formułowanie na wniosek Koordynatora stanowisk Biura Rewitalizacji i propozycji działań w sprawach związanych z opracowaniem i wdrożeniem PR i przedkładanie ich do opiniowania Komitetowi Rewitalizacji oraz Burmistrzowi. Koordynator odpowiada przed kierownikiem Biura.

Biuro Rewitalizacji nie jest odrębną jednostką organizacyjną, jest Zespołem, działającym w Urzędzie Miejskim Nowogród Bobrzański, składającym się z pracowników Urzędu Miejskiego i osób zewnętrznych, zależnie od potrzeb.

Rysunek 14 Zarządzenie Burmistrza Nowogrodu Bobrzańskiego w sprawie powołania zespołu - Biura Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Biuro Rewitalizacji jest odpowiedzialne w szczególności za:

- współpracę z Komitetem Rewitalizacji,
- współpracę z referatami urzędu i jednostkami podległymi w gminie, interesariuszami rewitalizacji oraz z ekspertami zewnętrznymi,
- nadzór nad wszystkimi przyjętymi zadaniami w ramach opracowania i wdrażania Programu Rewitalizacji,
- sporządzanie raportów z działalności Biura,
- organizację konkursów/ zamówień publicznych,
- nadzór nad realizacją zleceń,
- prowadzenie komunikacji w procesie rewitalizacji,
- realizację monitoringu i ewaluacji,
- składanie sprawozdań Radzie Miejskiej w ramach działań monitoringowych,
- przygotowywanie sprawozdań finansowych, które będzie weryfikował biegły rewident (dokumenty księgowe, protokoły z kontroli, itp.)

Udział optymalnej reprezentacji społecznej w procesie rewitalizacji, w tym w Komitecie Rewitalizacji ułatwi poznanie oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji i całej gminy oraz osiągnięcie generalnej akceptacji dla planowanych zmian zarówno ze strony mieszkańców, jak i innych podmiotów objętych procesem rewitalizacji. Na każdym etapie planowania działań rewitalizacyjnych Biuro będzie także dbać o zapewnienie równowagi pomiędzy działaniami służącymi społeczności obszaru rewitalizacji, a interesem ogółu mieszkańców gminy. Biuro będzie konsultować poszczególne etapy prac ze społeczeństwem, zapewniając partycypację społeczną na etapie opracowywania Programu Rewitalizacji, jak i wdrażania. Proces włączenia mieszkańców i interesariuszy odbywać się będzie poprzez organizowane warsztaty środowiskowe, spotkania informacyjno-konsultacyjne w zakresie podejmowanych działań oraz poprzez możliwość śledzenia postępujących prac w trakcie opracowywania i wdrażania PR, do czego będą mieli dostęp poprzez informacje ukazujące się na stronie internetowej Urzędu oraz w ogłoszeniach i doniesieniach medialnych. Odpowiedzialne za ten proces ze strony Urzędu będzie Biuro Rewitalizacji. Mieszkańcy i interesariusze ponadto włączą się w prace i będą mieli dostęp do szczegółów prac nad opracowywaniem i wdrażaniem PR poprzez swoich przedstawicieli w Komitecie Rewitalizacji.

Biuro będzie spotykało się cyklicznie i planowało prace nad realizacją projektu i przygotowaniem programu rewitalizacji, a potem nadzorowało jego wdrażanie i dokonywało cyklicznej oceny.

Rysunek 15 Zarządzenie Burmistrza Nowogrodu Bobrzańskiego w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji

Zarządzenie nr 95/2016
Burmistrza Nowogrodu Bobrzańskiego
z dnia 03 października 2016 r.

w sprawie: **powołania Komitetu Rewitalizacji ds. opracowania i wdrażania „Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2016-2022”.**

Na podstawie art. 30 ust. 2, pkt 1a i art.33 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.), Burmistrz Nowogrodu Bobrzańskiego zarządza, co następuje:

§1

1. Powołuje się „Komitet Rewitalizacji” jako narzędzie partycypacji społecznej w zakresie opracowania i wdrażania „Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2016-2022”.
2. Członkowie Komitetu Rewitalizacji zostali zgłoszeni przez mieszkańców wstępnie zdefiniowanych obszarów zdegradowanych w gminie.
3. W skład komitetu wchodzi następujące osoby:
  - 1) Mirosław Walencik – przedstawiciel instytucji publicznej;
  - 2) Andżelika Surman – przedstawiciel instytucji publicznej;
  - 3) Milena Karczewska – przedstawiciel instytucji publicznej;
  - 4) Agnieszka Olejniczak – przedstawiciel instytucji publicznej;
  - 5) Dorota Laskowska-Kabala – lokalny ekspert;
  - 6) Katarzyna Sokulska – radna Rady Miejskiej;
  - 7) Roman Mączkowski – przedstawiciel NGO;
  - 8) Robert Milto – przedsiębiorca;
  - 9) Marcin Handzel – przedsiębiorca;
  - 10) Marek Ziółkowski – przedsiębiorca;
  - 11) Olimpia Kalita – wspólnota mieszkaniowa;
  - 12) Joanna Markiewicz – spółdzielnia mieszkaniowa;
  - 13) Andrzej Fornalewicz – mieszkaniec wsi Niwiska.

§2

1. Komitet Rewitalizacji powołuje się na czas opracowania i wdrażania Programu Rewitalizacji.
2. Pracami Komitetu kieruje Przewodnicząca – Kierownik Referatu Gospodarki Nieruchomościami, Inwestycji i Ochrony Środowiska – Pani Andżelika Surman.
3. Obsługę organizacyjną Komitetu zapewnia Urząd Miejski w Nowogrodzie Bobrzańskim.

§3

Do zadań Komitetu należy:

- 1) Zgłaszanie propozycji rozwiązań i działań rewitalizacyjnych,
- 2) Opiniowanie działań partycypacyjnych i rewitalizacyjnych,

- 3) Monitoring i udział w ewaluacji programu,
- 4) Współpraca z Biurem Rewitalizacji,
- 5) Prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych oraz udzielanie wsparcia Gminie w jej działaniach na rzecz zachęcania wszystkich mieszkańców, instytucji, organizacji i pozostałych podmiotów do możliwie szerokiego uczestnictwa w konsultacjach indywidualnych i zbiorowych, przeprowadzanych ws. opracowania „Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2016-2022”.

§4

Posiedzenia Komitetu:

- 1) Posiedzenia Komitetu odbywają się raz na kwartał,
- 2) Jeżeli zajdzie potrzeba Przewodnicząca może zwołać dodatkowe posiedzenie Komitetu,
- 3) Zasady pracy Komitetu określają członkowie na podstawie osobnych uzgodnień,
- 4) Z każdego posiedzenia Komitetu sporządzany jest protokół,
- 5) Członkowie Komitetu pełnią swoje funkcje społeczne bez prawa do wynagrodzenia w jakiegokolwiek formie.

§5

Sposób podejmowania decyzji:

- 1) Komitet zajmuje stanowisko w formie opinii,
- 2) Opinia Komitetu formułowana jest w drodze uzgodnienia stanowisk,
- 3) W przypadku rozbieżności stanowisk opinia formułowana jest po odbyciu głosowania i przyjmowania zwykłą większością głosów członków obecnych i uprawnionych do głosowania.

§6

Wykonanie zarządzenia powierza się Kierownikowi Referatu Gospodarki Nieruchomościami, Inwestycji i Ochrony Środowiska.

§7

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

BURMISTRZ
mgr Pałeczka Wierzyński

Źródło: opracowanie własne

W celu wdrażania „Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023” powołano „Komitet Rewitalizacji”. Członkowie Komitetu Rewitalizacji zostali zgłoszeni przez mieszkańców wstępnie zdefiniowanych obszarów zdegradowanych w gminie.

Do zadań Komitetu należy:

- zgłaszanie propozycji rozwiązań/ działań rewitalizacyjnych,
- opiniowanie działań partycypacyjnych i rewitalizacyjnych,
- monitoring i udział w ewaluacji programu,
- współpraca z Biurem Rewitalizacji,
- prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych oraz udzielenie wsparcia gminie w jej działaniach na rzecz zachęcania wszystkich mieszkańców, instytucji, organizacji i pozostałych podmiotów do możliwie szerokiego uczestnictwa w konsultacjach indywidualnych i zbiorowych

14. System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

W celu zapewnienia należytej prawidłowości w realizacji Programu Rewitalizacji konieczne jest zastosowanie systemu monitorowania postępów. Monitorowanie polegać będzie na systematycznym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Analiza danych

ilościowych i jakościowych umożliwi odpowiednio wczesne wykrywanie niezgodności, a także umożliwi prewencję możliwych do przewidzenia komplikacji. Wyróżnić można dwie formy monitoringu, które znajdują zastosowanie w ocenie realizacji założeń niniejszego dokumentu. Monitoring rzeczowy polegać będzie na bieżącej inspekcji przeprowadzanych w danym czasie inwestycji, pozyskiwaniu informacji o postępach w ich realizacji, w tym osiągniętych wskaźnikach produktu i rezultatu oraz zapewnieniu zgodności z założeniami Programu Rewitalizacji. Monitoring finansowy z kolei umożliwi kontrolę finansowych aspektów inwestycji w oparciu o plan finansowy programu. Poszczególne inwestycje będą objęte jednakowym systemem ewaluacji. Dokonywana będzie ewaluacja poszczególnych projektów, a także coroczna ewaluacja realizacji założeń Programu Rewitalizacji w postaci sprawozdań końcowo - rocznych. Co roczna ocena realizacji programu będzie podlegać zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacyjny oraz ogłoszeniu na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. W przypadku stwierdzenia, że program wymaga zmiany Burmistrz wystąpi do Rady Miejskiej z wnioskiem o jego zmianę dołączając opinię Komitetu Rewitalizacji.

Na etapie ewaluacji zasada partnerstwa i partycypacji zostanie osiągnięta poprzez aktywność Komitetu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański oraz działania związane z informowaniem mieszkańców o przebiegu realizacji programu i jego wynikach (np. strona internetowa Urzędu Miejskiego, prasa, spotkania informacyjne, debaty).

Istotną kwestią jest, aby proces monitoringu pozwalał zidentyfikować bariery realizacji programu natury formalnej, ekonomicznej, gospodarczej, tożsamościowej, mentalnej, czy też wynikające z przekonań społeczności lokalnej. Za monitoring, udział w ewaluacji oraz informowanie mieszkańców odpowiedzialny będzie m. in. Komitet Rewitalizacyjny (KR) składający się z różnych środowisk, w tym: mieszkańców, przedstawicieli instytucji publicznych, NGO, wspólnot mieszkaniowych, przedsiębiorców, lokalnych ekspertów, radnych i in. Proces wdrażania i zarządzania projektem będą realizować pracownicy Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie Bobrzańskim. W celu realizacji projektu powołane zostanie Biuro Rewitalizacji (BR), które będzie odpowiedzialne za wdrażanie i monitoring działań zapisanych w Programie Rewitalizacji w okresie referencyjnym. Pracownicy Biura Rewitalizacji będą spotykać się co najmniej raz w miesiącu. W spotkaniach mogą brać udział inni eksperci zewnętrzni. Członkowie Biura Rewitalizacji będą współpracować z członkami Komitetu Rewitalizacji (KR), który będzie się spotykał raz na kwartał i pełnił funkcję opiniodawczo – doradczą. Biuro Rewitalizacji będzie miało nadzór nad wszystkimi przyjętymi zadaniami. Koordynator Biura Rewitalizacji będzie sporządzał raporty (1 raz/miesiąc) oraz prowadził monitoring i ewaluacje. Raz na pół roku będzie składał sprawozdanie Radzie Miejskiej w ramach działań monitoringowych.

Program Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023

W celu monitoringu wdrażania „Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023”, wybrano wskaźniki monitoringowe, w których zidentyfikowane obszary zdegradowane osiągnęły najwyższe/najniższe (w zależności od danego wskaźnika) wartości referencyjne. W poprzednich rozdziałach dokładnie pokazano, iż obszarem zdegradowanym w gminie jest:

- Obszar nr 1 – Nowogród Bobrzański górny ulice: Rynek, Zamkowa, Jadwigi, Zacisze, Ogrodowa, Krótka, Kościelna, Warsztatowa, Kościuszki, Witosa, Słowackiego, Młyńska, Reja,
- Obszar nr 2 – Nowogród Bobrzański dolny ulice: Leśna, Grabowa, Różana, Dobra, Konopnickiej, Miła, Pocztowa od mostu do skrzyżowania z ul. Grunwaldzką, Nadbrzeżna, Miodowa, Lipowa, Nad Bobrem, Nowowiejska, Nad Stawami, Dąbrowskiego, Plac Wolności, 1 Maja, 3 Maja, Okrężna, Grunwaldzka, Żarska, Mała.
- Obszar nr 5 - Kaczenice, Niwiska

Tabela 65 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023– Obszar 1

SFERA SPOŁECZNA	Wartość dla gminy	Wartość dla OR nr 1 obecnie	Wartość docelowa dla OR nr 1 do 2023 roku
Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os)	318	36	spadek o minimum 5 os.
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin)	460	48	spadek o minimum 10,0 rodzin
Liczba rodzin dysfunkcyjnych (sztuka)	307	26	spadek o minimum 5 rodzin
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny (sztuka)	20	0	bez zmian
Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie ((sztuka)	45	1	bez zmian
Liczba zarejestrowanych przestępstw – (sztuka)	217	10	spadek o minimum 3,0 szt.
Liczba czynów karalnych osób nieletnich – (sztuka)	0	0	bez zmian
Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (osoba)	166	33	spadek o 5 os
SFERA INFRASTRUKTURALNO - GOSPODARCZA			
Udział budynków wybudowanych przed r. 1989 w budynkach ogółem(%)	68	90	bez zmian
SFERA PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA			
Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	65	70	spadek o minimum 5 %
Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	75	70	spadek o minimum 10 %
SFERA ŚRODOWISKOWA			
Budynki o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (sztuka)	1963	209	spadek o minimum 30,0 szt.
Powierzchnia terenów zielonych (ha)	2949	1,2	wzrost o minimum 0,5 ha

Źródło: opracowanie własne

Tabela 66 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023– Obszar 2

SFERA SPOŁECZNA	Wartość dla gminy	Wartość dla OR nr 2 obecnie	Wartość docelowa dla OR nr 2 do 2023 roku
Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os)	318	42	spadek o minimum 10 os.
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin)	460	57	spadek o minimum 10 rodzin
Liczba rodzin dysfunkcyjnych (sztuka)	307	28	spadek o minimum 5 rodzin
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny (sztuka)	20	6	spadek o minimum 2 rodzin
Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie ((sztuka)	45	4	spadek o minimum 2 sztuki
Liczba zarejestrowanych przestępstw – (sztuka)	217	38	spadek o minimum 5,0 szt.
Liczba czynów karalnych osób nieletnich – (sztuka)	0	0	bez zmian
Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (osoba)	166	36	spadek o 5 os
SFERA INFRASTRUKTURALNO - GOSPODARCZA			
Udział budynków wybudowanych przed r. 1989 w budynkach ogółem(%)	68	88	bez zmian
SFERA PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA			
Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	65	70	spadek o minimum 5 %
Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	75	70	spadek o minimum 5 %
SFERA ŚRODOWISKOWA			
Budynki o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (sztuka)	1963	261	spadek o minimum 20,0 szt.
Powierzchnia terenów zielonych (ha)	2949	1,8	wzrost o minimum 1,5 ha

Źródło: opracowanie własne

Tabela 67 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Nowogród Bobrzański na lata 2017-2023– Obszar 5

SFERA SPOŁECZNA	Wartość dla gminy	Wartość dla OR nr 5 obecnie	Wartość docelowa dla OR nr 5 do 2023 roku
Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os)	318	9	spadek o minimum 5 os.
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin)	460	14	spadek o minimum 5 rodzin
Liczba rodzin dysfunkcyjnych (sztuka)	307	12	spadek o minimum rodzin
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny (sztuka)	20	2	spadek o minimum 1 rodzinę
Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie ((sztuka)	45	4	spadek o minimum 2 sztuki
Liczba zarejestrowanych przestępstw – (sztuka)	217	9	spadek o minimum 5,0 szt.
Liczba czynów karalnych osób nieletnich – (sztuka)	0	0	bez zmian
Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (osoba)	166	11	spadek o minimum 5 os
SFERA INFRASTRUKTURALNO - GOSPODARCZA			
Udział budynków wybudowanych przed r. 1989 w budynkach ogółem(%)	68	95	bez zmian
SFERA PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA			
Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	65	75	spadek o minimum 10 %
Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	75	65	spadek o minimum 10 %
SFERA ŚRODOWISKOWA			
Budynki o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (sztuka)	1963	130	spadek o minimum 10,0 szt
Powierzchnia terenów zielonych (ha)	2949	320	bez zmian

Źródło: opracowanie własne

ZGODNOŚĆ Z KRYTERIUM FORMALNYM NR 16

Podsumowując zapisy rozdziału 14 System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu, należy jednoznacznie stwierdzić, iż w programie rewitalizacji opisano metody oraz narzędzia badania i analizowania zmian zachodzących na obszarze zdegradowanym będących wynikiem procesu rewitalizacji oraz system oceny wpływu i skuteczności działań na zdiagnozowane problemy. Określono instytucje/podmioty ich zadania w systemie monitorowania. Przewidziano możliwość wprowadzenia w planie działań modyfikacji na podstawie rekomendacji wynikających z ewaluacji programu rewitalizacji.